

Riksdagens protokoll

2007/08:83

Onsdagen den 26 mars

Kl. 09.00 – 20.11

Protokoll
2007/08:83

---

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:475

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:475 Bromma flygplats

av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 mars 2008

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2007/08:486

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:486 Posten i glesbygd

av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 mars 2008

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:490 Kollektivtrafiken i Stockholm
av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 mars 2008

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:491 Taxinäringen och tömningscentraler
av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 mars 2008

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM87 Meddelande om ändringar i moms-systemet för att bekämpa momsbedrägerier *KOM(2008)109* till skatteutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkanden 2007/08:UbU8 och UbU10

Trafikutskottets betänkanden 2007/08:TU4 och TU6

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU6
Migration och asylpolitik.

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 1 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Dagens debatt handlar om socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU6 *Migration och asylpolitik*.

Betänkandet behandlar motioner från allmänna motionstiden. Härigenom är det, från regering och regeringspartier, inga skarpa förslag. I stället kan man konstatera att majoriteten avstyrker motionsförslag och åbe-ropar utredningar, vilka utgörs av såväl tidigare som nytillsatta sådana.

Det intressanta med debatten är i stället den markanta positionsför- flyttning som skett hos tre av regeringspartierna. Tidigare har vi kunnat ta del av motioner i stort antal från Centerpartiet, Folkpartiet och Krist- demokraterna. Det har handlat om förslag om amnesti, kritik mot utred- ningar, för sena ställningstaganden, avsaknad av barnperspektiv och re- surser till bland annat kommunernas mottagning av asylsökande.

I dag är det tomt, eller näst intill tomt, på idéer från de tre regerings- partierna. I stället kan man här från talarstolen höra partiföreträdare ta avstånd från sina respektive partiers tidigare ageranden och ställningsta- ganden. Situationen är minst sagt märklig för det politiska systemet och än mer komplicerad för alla de människor som lyssnat in partiernas utta- landen för bara några år sedan.

Fru talman! Den otydlighet som dessa tre partiers agerande har skapat har varit olycklig för många människor som invaggats i en förhoppning som senare grusats genom det ändrade förhållningssättet.

Jag har tidigare uttalat att det är få politikområden som kräver en större tydlighet. Jag har därför i tidigare majoritetsförhållanden försökt skapa förutsättningar för bred politisk enighet över blockgränser genom samtal mellan partierna. I dag är det tyst från den borgerliga majoriteten. Sju mandats övervikt här i kammaren tycks vara den tydlighet som rege- ringen behöver. Vi socialdemokrater står dock öppna för en dialog för att trygga asylrätten och ge människor som behöver skydd en bra tillvaro i vårt land.

Jag vill inledningsvis säga att vi socialdemokrater givetvis står bakom alla våra reservationer, men jag vill för tids vinnande bara yrka bifall till reservationerna 5, 16 och 19.

Fru talman! Migrationspolitik engagerar. Vi har fått många mejl i våra datorer. Vi har fått många kontakter. I dag kan också vår diskussion följas från läktaren av skolklasser från bland annat Hofors.

I helgen fick vi åter signaler om upptrappat våld i södra Irak. Vi får näst intill dagligen signaler om dödande och lemlästade av människor i ett land som nu i mer än fem år varit intaget av USA-ledda styrkor.

I Afghanistan är tillståndet inom sex regioner sådant att människor inte kan återvända på grund av det eskalerande våldet. Från övriga delar av landet beskrivs näst intill liknande förhållanden.

I båda dessa länder säger den svenska Migrationsöverdomstolen att det inte föreligger en sådan inre väpnad konflikt att människor ska omfattas av skyddsbegreppet.

Den juridiska tolkningen tycks efter ikraftträdandet av NIPU, den nya instans- och processordningen, ha blivit ny och stramare.

Vi socialdemokrater och hela oppositionen i socialförsäkringsutskottet har försökt att få till stånd ett utskottsinitiativ för att regeringen ska se över förutsättningarna för begreppet inre väpnad konflikt med anledning av nuvarande tolkning och situationen i flera av världens länder.

Frågan har aktualiserats för migrationsministern, som skjuter ifrån sig problematiken till Migrationsverket och domstolarna. Han hänvisar till en utredning som saknar direktiv i frågan. Vi får kanske klarhet i frågan, eftersom migrationsministern finns med oss här i kammaren i debatten i dag.

Företrädare för majoriteten har i medierna uttalat sig kritiskt om domstolens ställningstagande, men därvid stannar det.

Vårt uppdrag som riksdag är att lagstifta. Om juridiken nu gör en tolkning av lagen som vi tycks vara en majoritet i riksdagen som kritiserar bör vi agera för en översyn, därav bifall till reservation 5 av s, v och mp.

Regeringen har för avsikt att framlägga en proposition om regelverket kopplat till framtida arbetskraftsinvandring från tredjeland. En utredning överlämnades strax efter regeringsskiftet 2006 och har sedan beretts i Regeringskansliet. I stora delar följer regeringen utredningens förslag, men på några områden signalerar regeringen i en departementspromemoria att man frångår utredningen.

Ett av de områden där regeringen har markerat en annan uppfattning har utgjorts av möjligheten för asylsökande som fått avslag på sin ansökan att byta spår för att i stället ansöka som arbetskraftsinvandrad.

Förslaget är ett markant avsteg från den breda förankring som gällande regler innehåller och som har haft en bred parlamentarisk men också partsgemensam förankring på arbetsmarknaden.

Jag skulle kunna nöja mig med svaret i betänkandet om att frågan bereds och återkommer till riksdagen för behandling inom kort. Men uttalanden från ansvarigt statsråd har skapat oklarhet efter departementspromemorians presenterande.

Statsrådet har tyckts inse problematiken med tidigare uttalad hållning och inser nu riskerna med att blanda samman asylrätt och arbetskraftsinvandring. Exempelvis kan nämnas en frågestund här i kammaren den 6 mars. Ett förtydligande från regeringspartierna men också från statsrådet kunde kanske skapa tydlighet inför kommande handläggning och utskottshantering.

Fru talman! Under våren har vi via olika vägar fått skildringar av omänskliga förhållanden, för många människor med invandrarbakgrund, på den svenska arbetsmarknaden. Ofta har det handlat om människor som har rätt att befinna sig på den svenska arbetsmarknaden men alltför ofta också om människor som inte har arbetstillstånd eller tillstånd att befinna sig i landet.

Förhållandet har utnyttjats av oseriösa hänsynslösa arbetsgivare som bara sett sin egen vinning som drivkraft. Företrädare för regeringen har reagerat i medierna. Härefter har vi inget sett av åtgärder som markerar

från det politiska systemet. Människor utnyttjas som förbrukningsvaror till oskäligt dåliga löner, anställningsvillkor och arbetsmiljöer.

Inom EU har kommissionen lagt fram ett förslag om sanktioner mot oseriösa arbetsgivare som agerar på sätt som jag beskrivit. Regeringen tycks huka i frågan, vilket är olyckligt.

Ett mera kraftfullt agerande vore önskvärt för att skydda de utsatta personerna men också för att upprätthålla en balanserad konkurrens inom flera sektorer på arbetsmarknaden. De åberopanden om redan gällande regelsystem som majoriteten för fram och det förhållande som beskrivs av medier och fackliga organisationer under vintern borde ge mera avtryck än den skrivning som utskottsmajoriteten nu anför i betänkandet.

På flera områden åberopar utskottsmajoriteten de utredningar som pågår. I sak kan detta vara riktigt, men i vissa delar kunde man önska sig ett något snabbare agerande från regeringens sida.

Det handlar om översyn av den nya instans- och processordningen inom prövningen av asylärenden, ett område där majoritetspartier tidigare ropat på snabb utredning. Det kan handla om åtgärder för att nå en mer solidarisk fördelning bland landets kommuner av de människor som söker asyl och som även här efter eventuellt får uppehållstillstånd.

Vi kan i dag se hur ett fåtal kommuner tar ett mycket stort ansvar medan andra slår ifrån sig med märklig och förtäckt argumentation. För de många ensamkommande barnen är detta speciellt alarmerande, vilket föranlett stark kritik mot många kommuner från bland annat Migrationsverket.

Sveriges roll i EU-arbetet inom politikområdet är också viktigt. Sverige har av bland annat UNHCR framhållits som en pådrivande och kraftfull nation för ett solidariskt och väl fungerande asylsystem i Europa. Vi kan i dag inte höra samma kraftfulla markeringar, vilket gör att oron för ett svagare svenskt agerande och härigenom svagare skydd för asylsökande är uppenbar.

Vi har fått en rad alarmerande uppgifter, vilka eskalerade i samband med att Greklands asylprocess synades under vintern. Utskottet begärde en särskild information från svenska EU-parlamentariker.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 5, 16 och 19. Jag hoppas på ett kraftfullt svenskt agerande inom ramen för EU och på en bred förankring över blockgränserna inom migrations- och asylpolitiken för att skydda människor och skapa en bra integration i det svenska samhället.

I detta anförande instämde Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Magdalena Streijffert och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 2 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Vi lever alltjämt i en orättvis och orolig världsordning. Vi lever i en värld där hundratusentals miljoner människor tvingas att lämna sina hemländer för att söka sig en fristad någon annanstans. Skälen kan vara krig, väpnad konflikt, fattigdom, politiskt förtryck, att man riskerar att drabbas av tortyr i det land man en gång kände som sitt eget.

Denna orättvisa världsordning måste förändras. Vi är ett av de partier som kraftfullast av alla verkar för en rättvisare världsordning, där ekonomisk jämlikhet gör att människor inte tvingas lämna sina hemländer.

Men samtidigt lever vi allttjämt i denna världsordning, i en världsordning där människor tvingas lämna Latinamerika, Iran, Colombia, Bangladesh, Armenien och många andra länder för att de helt enkelt inte längre kan leva kvar i sitt gamla hemland. I avvaktan på att världsordningen blir mera rättvis, medan det arbetet pågår, måste asyl- och flyktingpolitiken förändras i grunden. Sverige har ett gott rykte internationellt när det gäller att ta hand om människor på flykt. Men det är att leva på gamla meriter att fortfarande hävda att det skulle vara så.

I dag väntar Abbas Kasimi och Dadkoda Qalandari på att avvisas från Sverige, på att skickas hem till Afghanistan. I dag väntar Soraj Jamaly från Malmö på att sändas tillbaka till Afghanistan, till ett land där han riskerar att drabbas av förföljelse. Fereidun Rezaï från Borås och Reza Rezaï från Markaryd ska också de skickas ut ur landet. Så har myndigheterna i all sin vishet bestämt. De ska tillbaka till en verklighet i Afghanistan där det för varje människa som har ögon att se med råder krig och väpnad konflikt.

I dag väntar också Enayatullah Adel från Hofors på att skickas tillbaka. Det är till hans försvar som klasskamrater och andra i kommunen Hofors har agerat. Det är för att ge stöd åt sin vän och kamrat och för att förändra svensk asylpolitik och stoppa avvísningar till Afghanistan och Irak.

Det går inte att skicka hem Dadkoda Qalandari. Han är redan hemma i Sundsvall. Det går inte att skicka hem Fereidun Rezaï, för han är hemma i Borås. På samma sätt går det inte heller att säga att man ska skicka hem Enayatullah Adel, för han är ju redan hemma, i Hofors.

Fru talman! Vi kommer i dag att få höra från en rad av alliansens förspråkare och inte minst från vår migrationsminister att det här kan han inte göra något åt. Det är inte hans sak. Det är domstolarna som ska avgöra hur ärenden hanteras.

Det stämmer inte. Det är felaktigt. Tvärtom är det fullt möjligt och också ett ansvar för var och en som sitter i den här kammaren att förändra det man inte vill ska vara som det är, att ta initiativ för politisk förändring om man inte håller med om de beslut som fattas. Det ska inte ske genom att man fattar beslut i enskilda ärenden. Det är vi alla överens om ska ske genom myndigheter och domstolar.

Men i dag står kammaren här, riksdagens samtliga ledamöter var och en, inför ett val. Det är valet att stödja det förslag som nu lämnas av Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om en översyn av utlänningslagen med syfte att stoppa avvísningarna till Afghanistan och Irak. Det går inte att ducka i den frågan, även om migrationsministern kommer att göra sitt bästa för att försöka lyckas.

Fru talman! Vi har sedan ett par år tillbaka en ny instans- och processordning, ett nytt sätt att fatta beslut i utlänningsärenden. Det är också det som är skälet till att alla regeringspartier här hävdar att det är för tidigt att göra någonting åt hur utlänningslagen ser ut. Men om det inte blir som man hade tänkt är det väl bra om man gör något åt det direkt. Det är i alla fall vår uppfattning.

Här har det inte blivit som lagstiftaren, som riksdagen, avsåg. För det är uttryckligen skrivet i den utlänningslag som nu gäller att det inte skulle bli någon hårdare bedömning i något avseende än vad som gällde tidigare. I förarbetena till lagen står detta klart och tydligt. Ändå har

myndigheterna använt just dessa förarbeten, glömt att läsa vissa meningar uppenbarligen och använder nu en hårdare praxis än vad som skedde tidigare.

Det är i ett läge när säkerhetssituationen i såväl Irak som Afghanistan och flera andra länder har försämrats enligt Utrikesdepartementets egna rapporter. Man talar inte med varandra. Man läser inte förarbetena till lagen. Man låter en annan dagordning vara övergripande. Nu ska de lämna landet. Det är målsättningen.

Det här är, fru talman, juridiskt felaktigt. Det är politiskt hyckleri, och det är mänskligt och moraliskt ett haveri.

Det är juridiskt felaktigt, för när det gäller avvisningarna till Irak har UNHCR:s flyktingkommissarie Guterres uttryckligen sagt att det avtal som Sverige påstår sig ha skrivit under med hela Irak – vilket heller inte är sant, men låt det vara hänt för tillfället – är i strid med internationella konventioner. FN:s flyktingkommissarie säger: Det där avtalet gäller inte. Ändå används det som grund för avvisningsbesluten.

När det gäller Afghanistan var Afghanistans utrikesminister Spanta på besök i Sverige för bara några veckor sedan och vädjade till Sverige att stoppa avvisningarna till Afghanistan.

Inte heller det avtalet är juridiskt hållbart. Det är undertecknat av vice flyktingministern, men det har inte skett enligt afghansk rätt. Hörande med det afghanska utrikesministeriet har inte skett. Därför är inte detta avtal giltigt ens i Afghanistan. Ändå använder svenska myndigheter med migrationsministrarnas goda minne detta som ursäkt för att avvisa människor.

Politiskt hyckleri är det, därför att vi samtidigt skickar trupper till Afghanistan för att skapa lugn och ro. Om det nu är så lugnt och säkert att det inte är några problem att återvända, vad har då svenska trupper där att göra? Varför skickar vi svenska soldater för att hålla lugn och ordning, som det påstås, om det nu är så ofarligt och lugnt att återvända?

Mänskligt och moraliskt – det är ett starkt ord att kalla det haveri, men jag har svårt att finna ett annat uttryck, för det som just nu sker är att hundratals ska avvisas trots att många av dem har vänner, kamrater och arbete och har etablerats i det svenska samhället. De ska skickas tillbaka till flera av de platser i världen där man inte kommer att kunna leva ett tryggt liv.

Vill man söka juridiska argument för att ha en annan ordning är det enkelt att finna dem. Vill man söka politiska argument är det också enkelt. Vill man ta mänskligt och moraliskt ansvar borde man, liksom jag nu gör, yrka bifall till reservation 5.

Senaste nytt är för övrigt att kurder enligt Migrationsverket ska avvisas till Bagdad, en plats där de inte känner någon hemhörighet, en plats som ingen av dem kommer ifrån, där de saknar kontakter och möjligheter att skapa ett tryggt och bra liv.

Dagordningen för svenska migrationsmyndigheter just nu tycks handla om att så många som möjligt ska sändas härifrån, oberoende av vad som händer med de människorna när de kommer tillbaka. Om man låter det vara så, om man skyller på att man ingenting kan göra, då får man också bära det moraliska och mänskliga ansvaret för att avvisningarna fortsätter. När Tobias Billström om en stund kliver upp i riksdagens talarstol har han att svara på frågan: Varför låter du detta ske?

Fru talman! Det är en rad olika frågor som är aktuella i dagens debatt. Det finns ingen möjlighet för någon av oss här att hantera dem alla. Men jag vill ändå på några punkter till presentera Vänsterpartiets politik och hur vi vill att politiken i Sverige ska förändras.

Som tidigare nämnts har Sverige skickat människor tillbaka till Grekland. Det har varit uppmärksammat i medierna vilka villkor man får leva under i Grekland. Människor blir misshandlade därför att man har en dålig rättssäkerhet. Människor får leva i förvar och fängelser under sociala förhållanden som är under all kritik. Dessutom skickas människor tillbaka därifrån till länder där de riskerar förföljelse. Förra året fick tre av fyra irakier stanna i Sverige. Ingen irakier fick stanna i Grekland. Ändå skickar Sverige nu tillbaka hundratals personer som satte sin fot någonstans i Grekland först, innan de kom till Sverige, och som är från Irak.

Vilken rättssäkerhet är det i ett sådant system? Hur kan man från svenska myndigheters sida vara säker på att man inte skickar tillbaka någon till Grekland vars ärende inte prövas på det sätt som enligt våra normer är rättssäkert, utan i stället omedelbart sänds tillbaka till Irak och drabbas av den förföljelse som ingen människa enligt internationell rätt ska kunna drabbas av?

Fru talman! Jag vill i det sammanhanget yrka bifall också till reservation 3, som skulle innebära att vi fick en annan ordning när det gäller det som kallas Dublinavvisningar. Vi skulle låta var och en själv avgöra i vilket land man skulle söka asyl.

Den asylpolitik vi i dag har skapar också i Sverige orättvisor och villkor som man inte ska behöva leva under. Så länge som systemet upplevs som så orättvist som i dag, så länge kommer människor som får avvisningsbeslut inte att kunna resa tillbaka till sina hemländer. Då blir man papperslös, förvisad till ett liv som gömd i Sverige, utanför alla sociala trygghetssystem, bortom allt det som vi som bor här sedan tidigare tar som självklara delar av vår välfärd.

Man har ingen rätt till skola för sina barn. Ja, vi vet att regeringen där har aviserat att man så småningom ska göra det Vänsterpartiet länge har krävt, nämligen ge rätten till skola för gömdas och papperslösas barn. Men det brådskar!

Man har ingen rätt till sjukvård. Den frågan kommer att återkomma här under våren. Från vår sida kan vi redan nu säga att full sjukvård, samma sjukvård, måste vara en rättighet för alla, oberoende av vilket skäl man har till att finnas i Sverige.

I dag har vi också frågan om rättigheter på arbetsmarknaden. Det som händer för papperslösa i dag är att de många gånger tvingas att leva på svartarbete, på löner som är 20, 25 eller 30 kronor i timmen, utan trygghet, utan att kunna gå till chefen och klaga på dåliga anställningsförhållanden, för då polisanmäls man och skickas ur landet, utan möjligheter att själv eller tillsammans med större fackförbund agera för att få upp lönenivåer. Man är hänvisad till att leva ett liv som ingen av oss egentligen skulle vilja leva.

Lösningen på situationen är förstas en allmän amnesti. Ge rätten till alla som finns här och som inte har begått några grova brott att få stanna i Sverige!

Det vi i dag har att fatta beslut om är rättigheter på arbetsmarknaden. Att man ska få rätt till skadestånd om man utnyttjas i svartarbete, att man ska få rätt att få utebliven lön – inte ens detta är något av regeringspartierna berett att gå med på. Domen från regeringspartierna över de papperslösa är hård: Era barn kanske får gå i skolan om ett par år, men någon sjukvård ska ni inte ha, och helst av allt ska ni lämna landet.

Tyvärr måste jag säga att även Socialdemokraterna på den punkten, i den reservation man har, har angivit att det är det som är huvudlinjen. Är man här illegalt ska man lämna landet. Har man det perspektivet blundar man för hur hård och hänsynslös asylpolitiken många gånger är.

Det hade kunnat vara annorlunda. Med vår politik hade en annan ordning varit möjlig. Det finns på en rad punkter i det vi i dag diskuterar förslag från Vänsterpartiet på förbättringar. Men jag ska inte upprepa allt som redan finns skriftligt för den som vill läsa det. Låt mig i stället ägna den korta minut jag har kvar av min något överdrivna talartid till att säga något annat.

Det som är viktigt är inte bara var de politiska partierna här i riksdagen placerar sig. Vi vet numera hur förhållandena och oppositionerna här ser ut. Vi vet att regeringspartierna ingenting kommer att göra för att förbättra situationen. Det är inte särskilt troligt att vi i eftermiddag när riksdagen röstar kommer att få ett stopp för avvisningar till Afghanistan eller Irak.

Därför är det något annat som kommer att kunna göra förändringen av politiken möjlig, nämligen det engagemang som andra i samhället visar. För den som tittar på tv: När man kliver in här i riksdagen för att lyssna på debatterna får man en uppmaning. Man måste vara tyst, knäpptyst, får inte prata med varandra. Det är alldeles rätt och rimligt, för debatten ska föras här mellan dem som är folkvalda. Man får inte applådera några inlägg.

Men, fru talman, jag tror inte att det finns någon regel som förbjuder oss att ge vårt stöd till dem som sitter på läktaren eller dem som lyssnar vid tv-apparaterna. Det finns ingenting som hindrar mig från att ge mitt stöd till alla advokater och människorättskämpar runt om i landet, till alla dem som är aktiva i olika asylkommittéer och flyktingråd och till alla dem som dagligen kämpar för att förbättra villkoren för asylsökande i Sverige och för att stoppa avvisningar till länder i krig.

Det finns såvitt jag vet enligt riksdagens regler ingenting som hindrar mig från att ge en applåd till elever från Hofors som är här för sin klasskamrats skull eller till Papperslösa Stockholm som sitter på läktaren för att kämpa för papperslösas rättigheter. Det är ni som är möjligheten till förändring. Den här applåden är till er.

(Applåder)

Tack för ert engagemang och tack för det ni gör!

I detta anförande instämde LiseLotte Olsson (v).

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Det är aldrig lätt att komma efter Kalle Larsson som alltid säger ungefär detsamma som jag själv har tänkt säga, vilket innebär att det kanske blir lite upprepningar.

Känslorna i Gävleborg är med all rätt upprörda just nu. Orsaken är den utvisning av Enayatullah Adel som Kalle och Göte tidigare har talat om. Han har bara några månader kvar till studentexamen, och vid sidan av studierna arbetar han och försörjer sig i Hofors.

Jag vill börja med att läsa ett par korta inlägg från Gävletidningarna som väl speglar gävleborgarnas bild av den flyktingpolitik som vi med emfas försöker få både svenska folket och andra länder att tro är generös. När människor konfronteras med verkligheten och den lagstiftning vi har, som utgår mer från principer och system än från hur den drabbar människor, blir uppvaknandet ofta bryskt och reaktionerna starka.

De båda inläggen har publicerats efter den 13 mars när Enayatullah Adel hämtades i sitt hem av gränspoliserna i Gävle. Det första lyder:

Man skäms som svensk. Den svenska flykting- och invandringspolitiken straffar de ambitiösa i stället för att stötta dem. Risken finns att man späder på främlingsfientligheten. Förra regeringen misslyckades. Den nuvarande är inte ett dugg bättre! Det finns lagar och förordningar i ett demokratiskt land. För att de ska bli accepterade och efterföljda måste de upplevas som logiska och begripliga. Snarare förefaller de vara det motsatta.

Stoppa avvisningen av Enayatullah Adel! Låt honom stanna och bidra till det svenska samhällsbygget. Några månader kvar till studentexamen. Gränspoliserna ska verkställa transport till krigsdrabbade Afghanistan. Inte utan att man tappar tron på framtiden och skäms att man är svensk.

Nästa inlägg:

Kriminellt omänskligt.

Åter är Migrationsverket ute på ”smärtornas väg”. Den här gången gäller det Enayatullah Adel. Om någon månad ska han ta studenten i Hofors efter fyra års vistelse i vårt land. Då passar Migrationsverket på att ta honom i fängsligt förvar med hjälp av den svenska gränspoliserna.

Myndigheterna vill skicka honom tillbaka till Afghanistan där hans bror dödats och där krig pågår.

Nu måste ansvariga politiker, riksdag och regering stoppa Migrationsverkets omänskliga hantering av flyktingar. Lyssna på Björkhagsskolans elever och lärare, det här är kriminellt omänskligt ur alla synvinklar!

Det här är bara några axplock av synpunkter från tidningar, tv, radio och bloggar i Gävleborg men också i andra delar av landet. Till och med i inlägg från personer som i övrigt anser att vi tar emot alldeles för många invandrare här i landet ställer man sig oförstående till att en ung välintegrerad kille ska skickas tillbaka till ett land i krig.

Att skicka människor direkt tillbaka till länder i krig strider uppenbart mot det allmänna rättsmedvetandet, och det är vi i den här kammaren som hålls ytterst ansvariga för att så får ske.

Fru talman! Faktum är, precis som Kalle Larsson tidigare sade, att vi inte kan frånsvara oss ansvaret och hänvisa till att det nuförtiden är domstolarna som dömer och att vi inte har rätt att styra domstolen. Vår uppgift är att stifta lagar som är så tydliga att domstolarna inte kan misstolka dem. Ibland misslyckas vi kapitalt.

När det gäller definitionerna av begreppen väpnad konflikt och andra svåra motsättningar i hemlandet har riksdagen misslyckats. Det var inte meningen att domstolen skulle kunna tolka lagens mening på ett sådant sätt att det inte anses pågå en väpnad konflikt i till exempel Afghanistan och Irak, eller att det i tveksamma fall inte skulle anses att det föreligger andra svåra motsättningar i hemlandet. Det var meningen att Migrationsverket och domstolarna skulle beakta UNHCR:s riktlinjer. Det var meningen att tillämpningen av den nya utlänningslagen inte skulle bli striktare än tidigare praxis.

Trots det menar domstolen att det inte pågår en väpnad konflikt i hela Afghanistan och inte heller i Irak. Den anser att det är möjligt att bo i någon annan del av dessa båda länder oavsett om man har familj eller sociala nätverk där. Domstolen utgår från att det är lika möjligt för en man från Kandahar att söka jobb i Kabul som för en stockholmare att söka jobb i Malmö. Så är inte fallet, och det vet Migrationsverket, och det vet också migrationsdomstolarna.

Vare sig Migrationsverket eller migrationsdomstolarna behöver ta hänsyn till att miljoner människor som flytt till närområdet också återvänder och förväntas återintegreras i dessa sönderbombade länder och att det är en mycket svår uppgift för deras regeringar att klara av att integrera alla återvändare och skydda dem från tvångsrekrytering till krigsherrar, terrorgrupper och talibaner. Med grund i principen att upprätthålla den reglerade invandringen späder vi på dessa länders regeringars problem och bryr oss inte ett dugg.

Att Bagdad utsätts för dagliga attentat och människor dör bara de sätter sina fötter på marknadsplatsen utgör inte svåra motsättningar, tycker domstolen och säger att så länge bomben inte var ämnad för dig personligen kan du lugnt leva kvar i eller återvända till Bagdad. Om du tycker att det är för osäkert kan du flytta till det något lugnare Kurdistan, där den kurdiska regeringen å sin sida försöker få tillvaron att gå ihop trots alla internflyktingar och alla som övriga länder skickar tillbaka.

Fru talman! Migrationsverket och domstolarna ska enligt förarbetena till lagen beakta UNHCR:s rekommendationer, men Migrationsöverdomstolen konstaterar att internationella riktlinjer och rekommendationer inte är svensk lag och att vi därför inte ska följa dem. Domstolarna säger inget om att den helt nya praxis som kommit nu strider mot tidigare praxis och att lagen faktiskt tolkas striktare än innan domstolarna tog över rättsskipningen.

UNHCR, den afghanska regeringen och den kurdiska, alla vädjar de till oss att inte skicka tillbaka flyktingar på grund av det svåra säkerhetsläget i deras länder. Nu senast kom också protester från FN:s kommissarie för de mänskliga rättigheterna på grund av behandlingen av en eritreansk asylsökande som ska utvisas till Eritrea i strid med UNHCR:s rekommendationer. Vem vet, de eritreanska myndigheterna kanske blir väldigt glada.

Sverige håller på att skaffa sig dåligt rykte, men det kanske är det som är meningen – i avskräckande syfte, så att inte fler väljer att komma hit.

Fru talman! Migrationsverk och domstolar har naturligtvis ett tolkningsutrymme. I det här fallet har verket och överdomstolen valt att tolka lagen och dess förarbeten mycket restriktivt. De hade kunnat välja en annan väg men gjorde det inte. Riksdagen har alltså misslyckats, och då är det upp till riksdagen, det vill säga oss, att rätta till det som blev fel. Vi kan inte skylla ifrån oss.

Vi måste ändra lagen, och redan i dag kan vi ge en klar och tydlig signal till domstolarna att lagstiftarens mening är en annan än den tolkning de valt. Att tolkningen blev en annan beskrivs i reservation 5 av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet och stämmer också med den bild jag har fått från många av alliansledamöterna. Vi kände oss nog lika tagna på sängen allihop, även migrationsministern, på grund av domstolarnas tolkning av begreppet väpnad konflikt. Vi har försökt lyfta fram frågan för skyndsam handläggning i utskottet men får svaret att den ska ingå i den generella översyn av lagstiftningen som ska göras längre fram. Längre fram är för sent, det är nu som gäller. Det handlar inte bara om Adel. Åtskilliga hundratals asylsökande väntar nu på utvisning till länder i krig, eller till länder där de riskerar tortyr. Jag vill därför yrka bifall till både reservation 5 och 6.

Fru talman! Nästa stora fråga i flyktingpolitiken är hur vi ska lösa situationen för alla dem som redan finns här i landet och som fått avslag på sina asylansökningar men hellre valt att leva gömda i Sverige än att vända tillbaka till sina hemländer. Att tvingas leva gömd är en oerhörd psykisk påfrestning och något av det värsta som kan drabba en människa, förutom att skickas tillbaka till hemlandet förstås. Det är inget man gör för skojs skull, utan av nödvändighet. I debatten låter det ibland som om de papperslösa får skylla sig själva som inte förstår sitt eget bästa. Det egna bästa anses vara att glatt acceptera att skickas tillbaka till det land man har flytt ifrån. Att lösa situationen för alla dem som hamnat i kläm mellan den tidigare lagen och den nuvarande kommer att fortsätta vara en prioriterad fråga för Miljöpartiet tills vi hittar en lösning.

Fru talman! Under hela den nuvarande mandatperioden har vi diskuterat möjligheten att öppna Sverige för arbetskraftsinvandring, vilket vi tycker är mycket positivt. För Miljöpartiet är det viktigt, till skillnad från det Göte Wahlström tidigare sade, att man samtidigt gör det möjligt för dem som har fått avslag på sin asylansökan att söka uppehållstillstånd och arbetstillstånd i Sverige i stället för att enligt huvudregeln behöva åka till hemlandet för att göra ansökan därifrån. Om den nya lagen varit tillämplig redan nu skulle Adel och väldigt många andra som har fått avslag på sina asylansökningar omfattats av det så kallade spårbytet och fått möjlighet att stanna i Sverige.

Jag vill dock påpeka att alla de som nu skickas tillbaka i strid med UNHCR:s rekommendationer aldrig ens borde hamna i den situationen att de tvingas söka arbetstillstånd i stället för att få asyl eller status som skyddsbehövande. Samtidigt som vi öppnar för arbetskraftsinvandring och möjlighet till spårbyte måste vi stärka grunderna för rätten till asyl. Möjligheten att söka arbetstillstånd ska inte tillåtas urholka asyrrätten, snarare stärka och komplettera den.

Fru talman! Kristdemokraterna har tillsammans med några andra i alliansen uttalat att man bör stoppa avvisningarna av dem som skulle kunna komma i fråga för arbetstillstånd enligt den aviserade nya lagen. I

våra handlingar finns en kristdemokratisk motion om just detta som jag har reserverat mig för. Jag vill ge också Kristdemokraterna möjlighet att rösta för sin egen motion, och jag yrkar därför bifall till reservation 17.

Det mest inhumana i den svenska flyktingpolitiken är utvisningarna och förvarstagandet. Sverige utvisar, som jag tidigare nämnt, människor till ett antal länder i strid med UNHCR:s rekommendationer. Vi har blivit fällda tolv tretton gånger för brott mot tortyrkonventionen, vilket är högst i hela världen. Och människor som har rätt att få uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning tvingas tillbaka till de länder de flytt ifrån för att ansöka om uppehållstillstånd därifrån. Om de anser sig inte kunna göra det hamnar de på förvaret, månad efter månad. De är helt enkelt fängslade – trots att det enda ”brott” som begåtts är att de gjort misstaget att söka asyl i Sverige i ett skede då asylrätten för varje dag som går begränsas alltmer.

När det gäller sjuka människor har praxis till och med utvecklats till att innebära att det går bra att verkställa utvisningen om personen i fråga klarar själva flygresan. Om personen segnar ned och dör på andra sidan passkontrollen behöver Sverige inte längre bry sig.

Miljöpartiet anser att det alltid ska vara domstol som beslutar om en människa ska tas i förvar eller ej. Det nuvarande systemet är alldeles för godtyckligt. Vi anser också att Sverige har ett uppföljningsansvar vid utvisningar med rätt för den utvisade att få hjälp att återvända till Sverige och rätt att kräva skadestånd av den svenska staten om återvändandet leder till förföljelse i hemlandet.

Jag vill därför yrka bifall till reservationerna 25 och 27.

Fru talman! Det är ingen vacker bild jag ger av den svenska flyktingpolitiken. Tyvärr är den sann. Jag är oerhört besviken, upprörd och ledsen å alla de människors vägnar som drabbats och kommer att drabbas av denna fyrkantiga och inhumana tolkning av asylrätten. Det går inte att slå sig för bröstet och säga att vi tar emot flest asylsökande i hela Europa när vi ändå inte låter dem stanna och många gånger håller dem fängslade i omkring ett år för att det är svårt att skicka hem dem och trots att de många gånger har fruar och barn här i landet med svenskt medborgarskap eller uppehållstillstånd.

Fru talman! Inte bara insändarskribenterna skäms över Sveriges flyktingpolitik. Jag skäms också. Och jag kommer att skämmas ännu mer om vi väljer att inte göra någonting för att förbättra den.

Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Migration är ett område som engagerar och berör, är avgörande för enskilda individer, har ett extremt nyhetsvärde, utlöser heta debatter och, som i dag, leder till många motioner. Migration är också en kraft för välstånd och för möjligheten att uppfylla personliga drömmar.

Just nu händer mycket på det migrationspolitiska området i Sverige. Vi har en översyn av den nya instans- och processordningen som vi brukar kalla NIPU. Med samma pedagogiska kraft som en romare sade att han för övrigt ansåg att Karthago bör förstöras, bör vi vid varje tillfälle vi diskuterar migrationspolitik faktiskt tala om varför man ändrade till en ny ordning och hur det fungerade eller inte fungerade med den gamla.

Då var alla överens om att ordningen var rättsosäker, slutet och nyckfull – mycket på grund av den politiska inblandningen. Därför beslutade man sig för, vad jag har förstått i princip i enighet, att införa en ny ordning som är förutsägbar, där tyngdpunkten på besluten ligger hos Migrationsverket, med möjlighet att överklaga till migrationsdomstol och ett praxisbildande i Migrationsöverdomstolen. Det ska vara en muntlig tvåpartsprocess. Alla som jag pratar med nu är överens om att denna ordning är mycket bättre än den gamla.

Det tål också att upprepas att Sverige är ett generöst land vad gäller att ta emot flyktingar. Sverige är land nr 2 i världen. Det är bara USA som tar emot fler. År 2006 kom 24 000 flyktingar till Sverige och år 2007 kom 36 000. Men vi har också en reglerad invandring där vissa premisser ska vara uppfyllda för att man ska få stanna i Sverige. Det finns alltså en start och ett stopp. Stoppet kan utmyнна i stanna eller lämna landet. Då säger lagen att man först och främst ska göra detta frivilligt. De som då ska lämna Sverige har enligt lagen inte skyddsskäl och är inte flyktingar.

Det har funnits en svaghet vad gäller svensk lagstiftning. Det har inte varit möjligt att komma till Sverige för att arbeta. Den propositionen kommer med stor sannolikhet att hamna på riksdagens bord i maj, vilket innebär att även om man inte har skyddsskäl och är flykting kommer det att öppnas en möjlighet att faktiskt komma till Sverige. Det kommer troligtvis att finnas två vägar. Den ena är att man direktrekryteras av ett företag. Den andra är att man i ett beslutat bristyrke faktiskt kan komma till Sverige och söka ett arbetssökarvisum.

Detta kan man ha lite olika ingångar och synpunkter på. Jag, och många med mig, är helt övertygad om att det kommer att tillföra det svenska samhället mycket. Vi har en demografisk utveckling som innebär att vi inte klarar att behålla vår välfärd, det vill säga att ha tillräckligt många händer i vård och omsorg. Det är inte självklart att vi kan sitta här i Sverige och säga: Vi får se om vi vill att människor ska komma hit. Det är kanske så att vi ska vara först ut för att vara attraktiva och få människor att välja Europa och Sverige och inte välja Kina, Indien, Sydafrika eller Amerika.

Eurostat hanterar statistik på EU-nivå. Statistiken visar att det nu, grovt räknat, finns fyra förvärvsarbetande på varje pensionär. Ganska snart kommer det att vara två förvärvsarbetande på varje pensionär. Det innebär att det är viktigt att propositionen läggs fram och går igenom riksdagen. Det är stor skam att propositionen inte har lagts på riksdagens bord av tidigare regeringar.

Nyligen har en proposition lagts fram, som enligt det lite konstiga sättet att uttrycka det kodifierar ett avtal mellan stat och Sveriges Kommuner och Landsting. Man gör alltså om ett avtal till en lag. Det är bra. En lag är bättre än ett avtal. Sakinnehållet i lagen kommer att vara detsamma som innehållet i avtalet. Sedan har diskussionerna i medierna – i det allmänna – blandat in en utvidgning av rätten till sjukvård. Den proposition som nu läggs fram hanterar enbart kodifieringen.

Lagen om mottagande av asylsökande är också under lupp. Det sker en översyn. Det har inte skett på 13 år. En hel del av översynen av lagen om mottagande av asylsökande gäller diskussionerna om boendet – eget boende eller anläggningsboende. Oppositionen är på många områden

kritisk, men likheten med hur lätt det är att sitta på läktaren och vinna matchen är slående. Man har innehaft regeringsmakten i 12 av dessa 13 år och inte gjort någonting.

Vad är det som har ändrats sedan lagen infördes? I princip bodde alla i anläggningsboende. Vissa delar av huvudmannskapet har överförts från staten till hälso- och sjukvården. Migrationsverket organiserar barnverksamheten. Vi har fått en ny lag som gäller ensamkommande barn. Under ett par år har vissa kommuner fått en hög belastning. Varför har detta inte gjorts tidigare?

I skuggan av detta utreder vi också möjligheten att införa ett försörjningskrav för anhöriginvandring. Jag har förstått att det är främmande i bidragsvärlden, men för oss som ändå tycker att arbetslinjen är okej är det en intressant diskussion. Tanken är att man ska ge morötter för arbete, men det ska också finnas en koppling till bostad.

Sedan ett antal år förekommer också en harmonisering mot en gemensam politik inom EU. I dag har vi diskuterat Dublinförordningen. Då ska man inte glömma att Dublinförordningen ger rätt till asylprövning – det är huvudsyftet med den – så att man inte blir skickad mellan olika länder som inte vill ta ansvar.

Kommissionen äger den frågan. Det har funnits synpunkter på hur Grekland har hanterat detta. Det har varit en rapport i EU, och kommissionen kommer nu att föra Grekland inför domstol för brott mot fördraget.

När vi träffade FN:s flyktingkommissarie häromveckan pekade han på två saker som är viktiga. Det ena är att vi måste öka möjligheten att ta emot kvotflyktingar i Europa. Kvotflyktingar är de som FN plockar ut, och det är oftast de som har det allra sämst och måste få möjlighet att komma och söka asyl.

Sverige tar emot väldigt många kvotflyktingar. Vi är det land som tar emot mest i proportion till befolkningen. Skulle alla 27 EU-stater ta emot lika många i förhållande till sin population skulle vi helt plötsligt kunna ge 95 000 människor, de fattigaste flyktingarna, en fristad inom EU.

Flyktingkommissarien sade också att det är viktigt att Sverige blir standard för de andra EU-länderna. Det vill säga att vi ska höja kvaliteten på mottagningen och i asylprocessen. Dessa två saker tycker jag är viktiga. Vi har nu från den här talarstolen fått höra hur kallt det är i Sverige. Jag måste fråga er i Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som inte vill att vi ska ha ett samarbete inom EU, hur ni ska lösa det för dem som har det sämst och har minst förutsättningar att komma till en fristad.

Vi kommer i framtiden inom hela EU att ha ett oerhört behov av arbetskraft, och därför är det viktigt att EU nu formerar sig och blir en attraktiv arbetsmarknad.

Med den här odysseen vill jag helt enkelt ge en bakgrund till att jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Fredrick Federley (c).

Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Mikael Cederbratt försökte göra sig lustig och sade att vi agerade som om det var de som satt på läktaren som skulle vinna matchen. Tänk om det vore så. Tänk för ett ögonblick att det är de som sitter på läktaren här i dag som är de som vinner matchen. Där sitter elever från

Björkhagsskolan som vill att deras klasskamrat och skolkamrat Enayatullah Adel ska få stanna i Sverige och att man inte ska avvisa till krig och väpnad konflikt. Där sitter representanter för Papperslösa Stockholm, som vill ha rättigheter på arbetsmarknaden och få chans att stanna i Sverige. Jag tror att Mikael Cederbratt ska tänka sig för innan han säger att de som sitter på läktaren ska vinna matchen, för i så fall blir det ett annat resultat än det som Mikael Cederbratt i dag företräder.

Jag vill ge ett kort svar på Mikael Cederbratts fråga. Han undrar hur vi ska göra för att vi inte vill samarbeta inom EU om flyktingpolitiken och ändå vill att saker och ting ska bli bättre. Det är väl ungefär så här enkelt: Det finns ingen anledning att samarbeta med andra länder om det innebär att man gör saker sämre. Det är väl bättre att man inom ramen för FN, som är världsomfattande, samarbetar för att göra flyktingars situation bättre. Det finns mycket få kända exempel på att samarbetet inom EU har lett till förbättringar av svensk asylpolitik och väldigt många exempel på motsatsen.

Mikael Cederbratt hänvisar till många kommande förslag. Det må ju vara hänt, men den fråga han i dag har att besvara är varför han accepterar fortsatta avvisningar till Afghanistan och Irak. Varför har Mikael Cederbratt inte agerat för att hans parti ska gå med på en översyn av utlänningslagen, så att vi ska kunna få en ordning som stämmer bättre överens med internationell rätt än den ordning vi har i dag? Då skulle vi kunna få en ordning där inga människor avvisas till väpnad konflikt eller till länder där det råder allvarlig inre oro.

Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt att förstå logiken i Kalle Larssons resonemang när det gäller EU. Om man inte är med i EU kan man ju inte påverka alls och alltså heller inte påverka till det bättre. Det går inte ut över Kalle Larsson utan över de flyktingar som då inte kan komma till EU. Jag tycker att detta är ett cyniskt sätt att bedriva Europapolitik, eller rättare sagt brist på Europapolitik.

Jag måste tolka Kalle Larssons angrepp på den nya instans- och processordningen som att han menar att den gamla ordningen var bättre. Du får gärna rätta mig om jag har fel. En av de huvudteser som har varit vägledande är att vi inte ska ha snabba politiska inspel som rör till eller att det snarare är opinion och medier som styr vem som får stanna. Alla ska behandlas lika utifrån något man kan förutse. Man har möjlighet att överklaga, och det ska vara en muntlig tvåpartsprocess.

Av det skälet ställer jag mig inte bakom att man ska göra ett ingrepp i detta. Vi håller på med en översyn. Man kan inte, om man tror att man ska bygga en bra ordning, gå in och börja småpilla och ändra saker. Man bör göra det i ett grepp där man vet vad besluten kommer att innebära på lång sikt.

Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet var det parti som först av alla föreslog att vi skulle avskaffa Utlänningsnämnden och införa en annan instans- och processordning. Så kom parti efter parti att ansluta sig till den uppfattningen. Näst sist var Moderaterna. Allra sist var Socialdemokraterna. Detta är den historiska bakgrunden till att vi nu låter domstolar sköta ärenden där det har överklagats från Migrationsverket. Det är en bättre ordning än tidigare, men det betyder inte att den är bra. Det betyder inte att jag är nöjd och slutar tänka politiskt och agera för förändring. Det borde inte betyda det för Mikael Cederbratt heller.

Dessutom handlar detta om att man just nu inte agerar i enlighet med de ursprungliga intentionerna, alltså det som vi tänkte skulle bli avsikten med den lag som nu gäller. Inget skulle bli hårdare i bedömningarna. Men när det gäller begreppet väpnad konflikt har det blivit en strängare bedömning än tidigare. Vad gör vi då? Nu är det andra bedömningar som sker än de vi hade tänkt oss. Då kan man säga som Mikael Cederbratt att vi ska vänta några år och se: Vi ska inte peta i det här så snabbt. Eller så agerar vi för att det ska bli som vi hade tänkt. Mitt förslag är att vi gör det sistnämnda. Förändra! Tänk politiskt, Mikael Cederbratt, för en gångs skull!

Mikael Cederbratt säger att Dublinkonventionen ger rätt till asylprövning. Ja, men vilken asylprövning? Hur kan man från moderat håll förklara att tre av fyra irakier förra året fick stanna i Sverige medan ingen irakier fick stanna i Grekland? Ändå ska vi sända tillbaka hundratals personer som ursprungligen är från Irak till Grekland för att de där ska få sin så kallade asylprövning. Vari ligger rättssäkerheten i att försvara ett sådant system?

Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det var bra med klarläggandet från Kalle Larsson om att den ordning vi nu har ändå är bra. Jag tycker att du ska stå upp för den också, vilket du väldigt sällan gör. Ja, du står upp nu, men du står inte upp för den.

Jag tycker att du inte bara ska tänka politiskt utan också rättssäkert. Det är nämligen det vi är satta att göra när vi stiftar lagar. Jag tycker att det är lite ansvarslost att låta påskina att era motioner, särskilt den som gäller en översyn av begreppet väpnad konflikt, i dag skulle kunna påverka rättstillämpningen i Sverige. En översyn i sig innebär ett tidsperspektiv som med riksdagens mått är minst något år. Att måla upp en bild av att om klubban slås i under vissa premisser här i kammaren i dag kommer livet att ändras för ett antal människor tycker jag är ansvarslost.

Varför lagstiftaren valde ”väpnad konflikt” vet jag inte. Det är en juridisk term i folkrätten, om jag är rätt underrättad. Däri ingår vissa premisser, bland annat att man faktisk är ute efter territoriell makt, och det är ju det som oftast brister när det är terroristkopplade saker som händer.

Jag tror att vi måste ha is i magen, så att vi kan få en ordning som kanske är lite bättre än den första var. Då måste vi låta praxis råda genom att låta migrationsdomstolen gå igenom lagstiftningen. Det kan låta lite tråkigt, men det blir mycket bättre i slutändan.

Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag vill också betona att den nya ordningen är bättre än den gamla. Men när man kommer till en situation där tolkningen av den lag som stiftades blir helt uppåt väggarna och helt i strid mot vad som var tänkt måste vi agera.

I det här fallet handlar det om tolkningen av begreppet väpnad konflikt. Det finns i förarbeten från 1995, om jag inte missminner mig. För att täppa till den lucka som skulle kunna bli däremellan tillkom under den förra mandatperioden nästa proposition när vi ändrade utlänningslagen. Där kom begreppet andra svåra motsättningar i hemlandet för att täcka de fall som många är drabbade av där det inte anses råda väpnad konflikt. Inte heller det tolkas som lagstiftaren hade tänkt, vill jag mena.

Du frågade oss om EU-harmoniseringen och om det inte är bra om övriga länder också blir bättre. Självklart är det bra om andra länder i EU tar större ansvar för flyktingströmmarna och det är bra om vi tar större ansvar för andra migrationsströmmar. Men det är inte bra om vår flyktingpolitik försämras.

När jag talar om det allmänna rättsmedvetandet här i Sverige utgår jag ifrån den flyktingpolitik som vi har haft under åren som är den flyktingpolitik människor här i Sverige är vana vid. Om jag skulle tala om det allmänna rättsmedvetandet i Grekland är det ju något helt annat.

Vi ska självklart, där vi kan, bidra till att göra systemet bättre i de andra länderna, men vi får inte göra avkall på vår egen politik. Vi får inte göra avkall på vår egen flyktingpolitik. Det är det som är risken i det här läget.

Jag skulle vilja att du förklarar för Hoforseleverna uppe på läktaren hur ni resonerar när ni inte vill ta tag i frågan om tolkningen direkt.

Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det var bra att Bodil sade att det kan vara en poäng att ändå vara med i EU – även om hon själv inte vill det – och att vi kan påverka i rätt riktning.

Jag vill vända på det och ställa en fråga till dig. Jag sade det till Kalle Larsson också.

Tror du att den motion som nu gäller väpnad konflikt och handlar om en översyn av begreppet påverkar de människor som har nämnts i talarstolen i dag?

Anf. 11 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att en gemensam signal från oss alla partier till domstolarna redan i dag om att tolkningen är felaktig skulle kunna ändra situationen för dem som nu riskerar att skickas härifrån.

Jag vet att det tar tid att ändra lagstiftningen, men signalen till domstolarna att vi faktiskt anser att deras tolkning inte blev som vi hade tänkt är det viktiga i dag. Att ändra lagen kommer att ta längre tid. Signalen är det viktiga.

Jag vill också ta upp frågan om arbetskraftsinvandring. Vi vet att Sverige inte är det land som människor allra helst kommer till för att arbeta. Samtidigt är det många som redan lever här i landet. Har du några tankar om hur man ska lösa situationen för dem framöver?

Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Vi har den ordningen i Sverige när det gäller domstolarna att de är suveräna. Det innebär att domstolar inte ska ta emot politiska signaler. Det är genom lagändring som domstolar ska agera. En lagändring tar minst ett år. Jag tolkar ditt svar som att det inte kommer att påverka de människor vars namn vi har nämnt i talarstolen om vi antar den här motionen. Jag tycker att vi ska ha den hederligheten och ärligheten. Sedan kan vi diskutera om vi ska ändra lagen.

Jag gillar Bodil Ceballos. Hon är hederlig och ärlig. Det är fri invandring, raka puckar, alla ska få jobba och alla ska få stanna.

En fråga som är kopplad till dem som är kvar här är att vi har en reglerad invandring. När vi har ett stopp som säger att de inte får stanna måste de lämna. Ordningen är att man ska lämna frivilligt. Har man en asylprövning och inte respekterar resultatet faller hela systemet på sikt. Det är inte rimligt och det är inte bra att ha allmän amnesti.

Vi kommer att ge många av de människor som inte har status som flyktingar utan vill arbeta här möjlighet att arbeta i Sverige. Exakta former och detaljer för detta kan jag inte svara på. Jag tror att det ligger en lagrådsremiss nu. Vi får propositionen i maj.

Anf. 13 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som företrädare för det största regeringsbärande partiet har Mikael Cederbratt en mycket försiktig hållning. Det är helt naturligt. Jag känner igen situationen från tidigare mandatperioder.

Ett antal ageranden som lyfts fram i debatten tycker jag också är riktiga. Migrationspolitik engagerar. Det är precis så vi har känt det. Under alla år som jag har företrätt vårt parti i riksdagen och i socialförsäkringsutskottet har vi sett hur migrationspolitik engagerar människor. Det är viktigt och riktigt. Kalle Larsson framhöll på ett alldeles föredömligt sätt hur människor känner för de här frågorna och engagerar sig i dem. Man vinner inte frågorna på läktaren. Vi måste också engagera oss som politiker.

Det händer mycket nu, sade Mikael Cederbratt. Det är också riktigt att det händer mycket. Det har det gjort hela tiden, inte bara sedan Mikael Cederbratt hamnade i majoritetsställning. Många av de ställningstaganden som Mikael Cederbratt räknade upp tidigare är ställningstaganden som har gjorts under tidigare majoriteter i riksdagen. Det händer alltid väldigt mycket inom det här området. Det gör det därför att ungefär 200 miljoner människor är migranter i någon form, enligt FN:s beräkningar. 15 miljoner är just nu flyktingar, enligt samma källa. Det är en siffra som rör sig beroende på situationen i världen. Det är också något som berör oss mycket.

Det är ändå viktigt att komma ihåg det som Bodil Ceballos och Kalle Larsson har varit inne på. När vi nu i riksdagen har stiftat lagar som vi upplever inte motsvarar de ställningstaganden som riksdagen har fattat beslut om – Kalle Larsson och jag satt i utredningen om den nya utlän-

ningslagstiftningen – och när vi upplever att begreppet väpnad konflikt har fått en annan betydelse än vad riksdagen fattade beslut om och när vi får signaler om att riksdagen fattade felaktiga beslut kanske vi ska fundera över det.

Anf. 14 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det händer mycket. Jag har ju inte hela historieberivningen så som Göte har. Ni glömde i alla fall att se över lagen om mottagande av asylsökande. Där har det inte hänt något på 13 år. Det är det full fart med just nu. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ni inte gjort något, inte minst med tanke på den diskussion vi har haft med kommuner som har känt att de har fått för många människor som påverkar kommunen negativt både ekonomiskt och på andra sätt.

Jag vill ställa samma fråga till Göte Wahlström som till Bodil.

Att anta den här motionen om översyn av väpnad konflikt påverkar det de personer som har nämnts från talarstolen?

Anf. 15 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! För att börja med historiken är det ett antal månader sedan vi lyfte upp frågan i socialförsäkringsutskottet. Signalerna också från majoritetens partier var då att man såg tveksamheter i agerandet. Man kritiserade att domstolarna fattade fel beslut. Vi sade att det kanske finns skäl att redan nu ta tag i frågan.

Sedan har det förhalats av den majoritet som finns i socialförsäkringsutskottet. Hur mycket det berör är svårt att säga, men *att* det berör kan vi nog säga. Jag tror därför att det är en viktig signal och att det är ett viktigt ställningstagande som vi i så fall skulle göra här i kammaren.

En ytterligare frågeställning som Mikael Cederbratt har varit inne på är frågan om att bredda perspektivet när det gäller migration, det vill säga att man skulle ha en arbetskraftsinvandring som skulle täcka upp i fråga om en del av de problemställningar som vi i dag ser med nuvarande migration. Det kan vara riktigt. Men vi vet också att det är olika grupper av människor som rör på sig av olika skäl. Det är klart att den grupp som rör på sig för att söka sig bättre förutsättningar och ett bättre liv någon annanstans är stor inom ramen för de 200 miljonerna.

Men jag tror ändå att det är viktigt att vi försöker klara ut frågan om arbetskraftsinvandringen, alltså den konflikt som kan uppstå mellan asylprocessen och arbetskraftsinvandringen. Det handlar om begreppet byta spår. Man är asylsökande när man kommer till Sverige. Man får sin sak prövad. Man får ett avslag. Men om man då har ett arbete ska man ha rätt att söka uppehållstillstånd med stöd i reglerna för arbetskraftsinvandring i stället.

En av företrädarna för majoritetspartierna sade nu att även de personer som i dag har ett arbete, innan eventuell lagstiftning har vunnit laga kraft, ska få stanna i Sverige och invänta ny lagstiftning.

Min fråga till Mikael Cederbratt är: Är det en uppfattning som Mikael Cederbratt står bakom inom ramen för de fyra partierna?

Anf. 16 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag tolkar ändå Göte Wahlströms svar på det sättet att om man skulle följa den här motionen om en översyn av begreppet väpnad

konflikt kommer det inte att påverka de personer som har nämnts här i talarstolen. Jag tolkar det ändå på det sättet.

Migration är en oerhört positiv kraft. Det är egentligen en kraft som socialdemokratin under ett par decennier har glömt. Fram till ungefär 70-talet hade vi en arbetskraftsinvandring till Sverige. Sedan ströps den till i princip noll. Den här kraften är så stor att de pengar som dessa människor skickar tillbaka till sina hemländer överstiger biståndet gånger tre.

Göte Wahlström ställde en fråga om att byta kö. Vi får se vad som kommer att stå i propositionen. Jag personligen tycker att den möjligheten ska ges om det går.

Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c):

Fru talman! Vi befinner oss i minst sagt intressanta tider när det gäller migrationspolitiken. Det handlar om hur det ser ut i världen men också om de utmaningar som vi här i Sverige står inför när det kommer till migrationspolitiken.

Det är också intressant att se hur debatten utformar sig här just nu. Det känns på något sätt som om vi fram till för ett och ett halvt år sedan hade världens bästa migrationspolitik. Allting var färdigt och fixat, alla fick stanna, och vi erbjöd alla en plats på den svenska arbetsmarknaden. Men helt plötsligt när det blev ett maktskifte för ett och ett halvt år sedan uppstod en rad politiska problem.

Det vore mer sanningsenligt av de partier som i dag utgör oppositionen att erkänna att många av de problem som den nuvarande regeringen är satt att hantera är drivorna efter de iskalla vindar som ni faktiskt lämnade efter er.

Det som vi från alliansen har föresatt oss att göra är att skapa ett hållbart regelverk som bygger på öppenhet, humanism och en generös flyktingpolitik. Vi vill värna asylrätten och samtidigt skapa fler vägar in i landet. Därför avser vi också att öppna för arbetskraftsinvandring. Vi återkommer under våren med en proposition som förhoppningsvis innebär att det nya träder i kraft ganska snart efter sommaren.

Det är också viktigt att vi påminner oss om hur det faktiskt ser ut i vår omvärld. Det är, som Kalle Larsson sade, många oroligheter som pågår, och Sverige tar ett stort ansvar. Vi är ett av de länder i världen som tar det största ansvaret. Jag undrar vad ni egentligen menar när ni står i talarstolen och säger att det har blivit hårdare och att det har blivit kallare. Ni försöker få det att framstå som om det är färre som får stanna trots att det med Kalle Larssons egna ord är tre fjärdedelar av dem som kom från Irak som får stanna. När var det på något sätt bättre? Är det i Kalle Larssons idévärld som det var det bättre, eller kan han erkänna att den nuvarande ordningen är så pass mycket bättre att det är en öppnare, humanare och generösare politik som faktiskt förs?

Fru talman! För att skapa ett rättssäkert system genomförde samtliga sju partier – det kan vi återigen behöva påminnas om – i Sveriges riksdag en ny process- och instansordning. Vi som politiker skulle inte längre avgöra vilka som skulle få stanna eller vilka ärenden som skulle bli positivt behandlade. Så var argumentationen då och är det fortfarande. Det vore lika uppåt väggarna som om justitieministern skulle blanda sig i beslut vid mordåtal.

Vi vet alla att i de fall där man lyckades bilda en stark offentlig opinion och där politiker och andra personer i massmedierna engagerade sig kraftigt fick människor oftare stanna eftersom Utlänningsnämnden gav vika för det offentliga trycket. Men i de fall där det inte fanns ett offentligt stöd eller en offentlig debatt till stöd för enskilda asylsökande fick de inte stanna. Det var en djupt rättsosäker ordning som vi alla var glada över att kunna lägga åt sidan. Men jag är lite orolig över att vi är på väg tillbaka till detta med de debatter som nu förs, där det verkar som om vissa av oppositionens politiker faktiskt vet bättre än migrationsdomstolen exakt hur enskilda ärenden ska avgöras och exakt vilka det är som ska få stanna och vilka som inte ska få stanna.

Fru talman! Det är en självklarhet, tycker jag, att vi i Sverige ska följa internationella konventioner och också de rekommendationer som kommer från FN:s flyktingorgan UNHCR. Jag tycker att Kalle Larsson redogör ganska slarvigt för det möte som vi hade i förra veckan och där han deltog. Vad han glömmer att poängtera är att Guterres också sade att det går att avvisa människor till norra Irak och också till delar av Afghanistan. Kalle Larsson använder hans ord för att legitimera sin egen politik, och jag tycker att det är synd att han hanterar ett seriöst och viktigt internationellt organ på det sättet.

Guterres var också oerhört tydlig med att vi måste ha en rättssäkerhet och en fungerande ordning som vi har lagt grunden till nu. Jag tror också att det är oerhört viktigt att vi fortsätter att upprätthålla den och inte börjar urholka den genom att vi som politiker lägger oss i enskilda ärenden och återigen skapar denna opinion och tror att vi kan göra skillnad här och i dag när det gäller de beslut som fattas just nu.

Fru talman! FN:s flyktingkommissionär António Guterres gav oss fler viktiga signaler i förra veckan. De delas av mig, av Centerpartiet och av Allians för Sverige.

Den nya process- och instansordningen måste bevaras för att vi inte återigen ska hamna i den rättsosäkerhet som kommer sig av att politiker fattar beslut i enskilda fall. Det är också därför som det är viktigt att vi för diskussioner om vård för gömda och vård för papperslösa samt att vi för debatten om var det råder konflikt eller inte eller hur den lagen ska tolkas. Den debatten har med all rätt tagit stor plats under det senaste året, och jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att föra den debatten också här i dag.

Om vi börjar med diskussionen om väpnade konflikter är det inte, vilket ibland görs gällande i medierna, Migrationsverket som avgör huruvida det är en väpnad konflikt i Afghanistan eller i Irak. Det som är Migrationsverkets uppgift är att avgöra om vi ska fortsätta att ha en individuell prövning av asylärenden från dessa länder. Därför vore det kanske mer riktigt att kalla detta lagrum för lagen om upphörande av individuell prövning eftersom det är vad Migrationsverket och migrationsdomstolen har att avgöra. Det är andra kanaler på denna planet än Migrationsverket i Sverige som avgör huruvida det råder krig eller väpnad konflikt.

Om man anser att lagen bör tillämpas, alltså att den individuella prövningen bör upphöra, väcker det en lång rad frågor hos mig. Hur ser man då till att det är just de som bäst behöver skydd som får komma till Sverige? Öppnar man då inte för att de som har det största kapitalet

kommer först till landet, alltså de som har de största resurserna att kunna flytta sig på den här planeten? Hur gör vi då för att se till att det inte är människor som kan vara grovt kriminellt belastade eller som har en terroranknytning som kommer in i landet? Hur ser man på de förutsättningar som vi i Sverige skulle ha att hantera de flyktingströmmar som jag tror att vi kallt skulle kunna räkna med kommer hit? Sverige är redan i dag ett av de länder som tar i särklass störst ansvar när det gäller många av länderna i Mellanöstern, och jag tror inte att det trycket på Sverige skulle bli mindre om vi säger att vi upphör med den individuella prövningen och att man därmed bara behöver bevisa att man kommer från detta land för att få stanna.

Konsekvenserna kan, fru talman, utan att vi överdriver det hela bli omfattande, och jag funderar på om oppositionen verkligen har funderat över det.

Jag tycker att det är ganska viktigt att ni under denna debatt i dag när ni tar repliker senare, vilket jag är övertygad om att ni kommer att göra, gör klart hur ni ser på detta och hur ni tror att Sverige skulle kunna hantera denna diskussion. Ni är ofta tydliga i er kritik men väldigt svaga när det gäller att framföra vad ni själva förespråkar.

Med detta sagt vill vi i Centerpartiet vara tydliga med att vi anser att den individuella prövningen ska fortsätta att gälla. Därmed tycker vi att Migrationsverket och migrationsdomstolarna gör rätt när de fattar sina beslut just nu, och gör de en annorlunda prövning är det upp till domstolarna och myndigheterna och inte upp till oss som enskilda politiker eller partier att avgöra hur man ska tolka detta.

Fru talman! Det är också viktigt att vi pratar om återvändandet. För att man ska lyssna till svenska lagar och kunna få respekt för det svenska domstolsväsendet måste en person lämna landet efter att han eller hon har fått sin sak prövad, överklagad och möjligen också överprövad men fortfarande inte har fått bedömningen att ha tillräckligt starka skäl för att få asyl eller andra särskilt ömmande omständigheter för att få stanna i landet. Det handlar om respekten för lagen, respekten för domstolarna och respekten för den gällande rättsordningen. Den som efter en rättssäker prövning motsätter sig svenska lagar och det svenska domstolsväsendet genom att inte återvända befinner sig olagligen i landet. Det är människor som inte är illegala men som befinner sig illegalt i landet.

När man själv ställer sig utanför rättvisan som en vuxen och myndig människa, ska man då ha rätt till vård? Ja, enligt oppositionen. Nej, enligt mig. Vård som inte kan anstå och akutsjukvård har vi en tydlig skyldighet att erbjuda alla, liksom vård för barn som inte själva försatt sig i den situation som de befinner sig i. Men vuxna människor som lever som gömda och inte är i akut vårdbehov borde söka sig den vården i sitt hemland efter att de har ställt sig utanför den svenska rättvisan. Frågan är om inte den korrekta benämningen av gömda egentligen borde vara de som självmant ställt sig utanför det svenska rättsväsendet.

Situationen för dem som i debatten kallas papperslösa är något av densamma. Jag tror att många som lyssnar till den här debatten tror att papperslösa är de som av människosmugglare uppmanats att göra sig av med sina pass, människor som flytt utan den dokumentation som krävs eller människor som inte har rätt papper att visa för Migrationsverket.

Men papperslös är bara den som inte har gett sig till känna för svenska myndigheter och oftast inte heller har en ambition att göra det.

Inte alltför sällan, fru talman, utnyttjas dessa människor på ett inhumant sätt. Jag tycker att Göte Wahlström beskrev detta alldeles lysande nyss. Under närmast slavliknande förhållanden tvingas de jobba långa pass i en osäker miljö och på en svart arbetsmarknad. En sådan tillvaro verkar vara det som åtminstone delar av oppositionen nu verkar vilja legitimera genom att erbjuda vård på lika villkor som för den som följer lagen, den som har gjort rätt för sig och den som betalar skatt.

Fru talman! Det visar sig också tydligt att EU kommer att spela en allt viktigare roll när det gäller migrationspolitiken framöver. Där var också Guterres tydlig och sade att för att vi ska få en fungerande migrationskedja kräver det att samarbetet inom Europeiska unionen fungerar och också de påhångsavtal som vi har med andra länder. Det är därför viktigt att vi för en kontinuerlig dialog med kringliggande länder, såsom Turkiet. Det är också viktigt att vi följer upp de länder som vi sänder tillbaka många människor till enligt Dublinförordningen.

Fru talman! Min talartid är slut. Det finns mycket mer som jag vill säga och som jag hoppas att få återkomma till i replikerna.

Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig allra först tillåta mig själv att påminna Fredrick Federley om den omfattande och grundläggande kritik som Vänsterpartiet under lång tid har riktat mot flykting- och asylpolitiken i Sverige. Det gäller den nuvarande regeringen och det gäller också den tidigare. Det här vet Fredrick Federley väl själv. Hans eget parti var tidigare en del av den kritiska rösten mot den Socialdemokratiska regeringen. Det är han själv, i någon utsträckning på eget bevåg, som flyktingpolitisk talesman som nu har ändrat Centerpartiets position i asyl- och flyktingpolitiken och försvarar positioner som han några veckor före valet attackerade. Den där politiska kursändringen kan möjligen förstås, men jag begriper den inte.

Fredrick Federley säger att vi inte ska låta Migrationsverket vara det som tolkar huruvida det råder väpnad konflikt eller inte utan att det finns andra uttolkare av detta. Det är alldeles riktigt. Uttolkarna av detta är Internationella rödakorskommittén, ICRC. De har gjort tolkningen i ett *opinion paper*, som de har skickat och som Fredrick Federley också har kunnat ta del av om han har följt den allmänna debatten, om att det är en alltför snäv tolkning av begreppet väpnad konflikt som migrationsdomstolarna i Sverige gör med territoriell kontroll och ett antal andra variabler som inte alls står i överensstämmelse med 1949 års Genèvekonvention. Migrationsdomstolen har hämtat en snävare tolkning från ett tilläggsprotokoll från 1977 till Genèvekonventionen från 1949, men som inte alls är en uttömmande tolkning av vad begreppet väpnad konflikt egentligen är för något. Ska vi följa dem som har ett uttryckligt mandat att tolka vad väpnad konflikt är för något ska det vara en betydligt vidare tolkning än den som domstolarna i dag använder.

Ska vi stå här och träta om vilken tolkning man ska göra? Tydligt är det nödvändigt. Jag hade annars hoppats att vi skulle kunna tillsätta en översyn snabbt och skyndsamt, så att vi i stället skulle kunna få en or-

dentlig genomgång av vad som ska gälla och så att lagen blev sådan som vi hade intentionen att den skulle vara.

Prot. 2007/08:83
26 mars

Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Min direkta fråga till Kalle Larsson är: I vilka andra ärenden som ska gå till domstol tycker du att man ska upphöra med individuella prövningar och i stället se till kollektiv och grupper? Jag kan förstå av din ideologiska historia att du ofta ser människor som kollektiv. Men jag har lite svårt att se att man inför rättsväsendet och när man ska bedöma asylskäl ska se människor som kollektiv och som grupper hemmahörande i ett land. Det är det som vi ska diskutera.

Jag kan gott och väl tycka att det är väpnade konflikter i Irak, Afghanistan och i många andra länder, också på Sri Lanka. Men innebär det att vi ska upphöra med den individuella prövningen? Det är den prövning som migrationsdomstolen och Migrationsverket har att göra, ingenting annat.

Det vore intressant att veta var Kalle Larsson skulle hitta sina majoritetsvänner för att uppnå det som han säger. Till exempel när det gäller de papperslösa har Socialdemokraterna just yrkat bifall till en reservation där man säger: Både gömda och papperslösa bryter mot utlänningslagen genom att vistas illegalt i landet och ska även i fortsättningen avvisas eller utvisas. Vilken är Kalle Larssons syn på detta? Var kommer du att söka dina majoritetsvänner när du försöker vinna majoritet för de förslag som du lägger fram här?

Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Att Fredrick Federley är tvungen att ta till Socialdemokraterna som argument mot mig visar väl hur svag hans argumentation i övrigt är.

Faktum är att här begår Fredrick Federley ett övergrepp mot själva den svenska utlänningslagen. Just väpnad konflikt är ett sådant skäl där det inte handlar om den enskildes individuella skäl utan om att läget i hemlandet är sådant att ingen ska avvisas dit. Fredrick Federley argumenterar nu för att varje sådant fall trots det ska prövas i det enskilda ärendet.

När kommer motionerna från Centerpartiet och förslagen om att ändra den svenska utlänningslagen, så att den del som i dag handlar om att hemlandssituationen är så pass allvarlig och oroande att man inte ska avvisa någon till det landet ska upphöra att gälla?

Fredrick Federley har uppenbarligen inte ens koll på de grundläggande delarna av svensk utlänningslagstiftning om han tror att migrationsdomstolen och Migrationsverket ska pröva alla enskilda ärenden. Det som debatten här i dag gäller är att situationen i hemlandet ibland kan vara så allvarlig att ingen ska återsändas dit.

Fru talman! Jag tror att den som behöver fundera en stund till på det här är Fredrick Federley. Han behöver nog ta del av både förarbetena och lagstiftningens utformning. Det är inte lätt att vara talesman för en politik som man strax före valet själv attackerade. Jag förstår att svängningen har gått fort och att den är dramatisk för Fredrick Federleys del. Men man får väl åtminstone leta efter någorlunda hållbara argument för sin sak för att det ska vara möjligt att företräda en åsikt.

*Migration och
asylpolitik*

Så till frågan om hur jag ska hitta mina alliansvänner. Ja, mina vänner i det här arbetet sitter på läktaren här i dag. Det är skolelever som agerar till stöd för sina klasskamrater, det är människor i asylkommittéer och i flyktingråd, det är de papperslösa själva som organiserar sig för sina rättigheter.

Det är möjligt att ni inte ännu har majoritet i den här kammaren. Det visar dagens debatt med stor tydlighet. Men jag har tilltro till att i framtiden kan en förändring vara möjlig.

Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Det enda som Kalle Larssons argumentation visar är hur svagt hans stöd är i folkopinionen men också här i kammaren.

Kalle Larsson blandar olika diskussioner. Det vi diskuterar här just nu är om vi ska fortsätta att ha en individuell prövning också när det gäller människor som kommer från Irak eller från Afghanistan. Det är vad vi faktiskt diskuterar. Men du försöker blanda bort den här diskussionen därför att du vet att den är obehaglig.

Du har inte funderat på vad konsekvenserna skulle bli av den politiska linje som du framför, att ingen skulle återsändas till Afghanistan eller till Irak, vilka signaler det skulle sända och vilka möjligheter det skulle ge människor att få en framtidstro i Sverige, om de kanske skulle få den grusad för att vi inte skulle klara av att hantera situationen.

Här blir du skyldig ganska många människor ett svar. Sverige tar ett stort ansvar. Vi kan se att vi också har problem i vissa områden i Malmö, Södertälje och Göteborg. Vi är beredda att diskutera och hantera dem på bästa sätt för att kunna fortsätta ha en öppen, human och generös flyktingpolitik.

Kalle Larsson, du slår röda dunster i ögonen på folk som sitter på läktaren när du tror att din politiska linje skulle lösa problemen. Det gör den inte i dag, och det gör den inte inom överskådlig tid. Jag tror inte att den skulle göra det ens om, ve och fasa, Kalle Larsson skulle få egen majoritet i kammaren.

Anf. 22 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Fredrick Federley har nu vid ett otal tillfällen sagt hur viktig den individuella prövningen är. För några år sedan stod jag i kammaren och talade om den individuella prövningen när Centerpartiet slogs för allmän amnesti. Det är lite bekymmersamt om det är Centerpartiet som helt plötsligt har blivit så historielöst eller om det är Fredrick Federley som har blivit historielös. Jag tror inte att Centerpartiet har blivit det; man har säkert sin historia klar för sig. Men det är en dramatisk positionsförändring som har skett hos inte minst Centerpartiet i dessa frågor.

Därför är det också lite bekymmersamt när Fredrick Federley säger att det är drivor av is efter förra regeringen. Den förra regeringen tvingades hämta sin majoritet i kammaren i en ganska ohelig allians med Moderaterna. Man kritiserades starkt av Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och två ytterligare partier som nu sitter i regeringen. Men man bildade i alla fall en majoritet.

Det är denna majoritet som jag har sagt är så viktig att den finns och kan breddas. Därför är jag till viss del glad över att vi nu kan konstatera att Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet har intagit en helt

annan ståndpunkt i majoritetsställning. Vi kan kanske bredda detta ytterligare. Jag skulle vara glad om vi hittade en lösning tillsammans med ansvarig minister där vi kan träffas för att diskutera de många stora och viktiga frågeställningar vi har framför oss.

Jag har en fråga till Fredrick Federley. Vi har fått svar på den tidigare, och det ska bli roligt att jämföra i protokollet. Var Centerns arbete med att driva amnestifrågan under förra mandatperioden ett felaktigt agerande?

Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag tackar Göte för frågan. Under den tid som debatten fördes om att införa en ny instans- och processordning hade det varit möjligt att genomföra en amnesti. Att däremot ställa de kraven i dag vore helt fel, och det har jag sagt flera gånger. Det skulle sända fel signaler och skapa en ännu större grund för människor som vill stanna i landet att gå under jorden, gömma sig eller komma hit som papperslösa i förhoppning om att få stanna. Vi skulle skapa ett underklassamhälle utan dess like där man befinner sig helt utanför rättsväsendet och de trygghetssystem vi har och inte är en del av det offentliga Sverige. En sådan ordning kan vi inte ha.

Man måste sätta in sakerna i den tid man befinner sig. Nu när vi har en gällande ordning som vi måste och ska upprätthålla framöver måste den få verka och gälla fullt ut. Vi måste få fler ärenden som avgörs i domstol. Vi måste se fler ärenden som överprövas så att vi får riktlinjer för domstolen. Samtidigt ska vi inte inbilla människor att den spanska situationen ska uppstå, nämligen att det med jämna mellanrum kommer att införas en amnesti i Sverige där alla får stanna oavsett grunder. Det skulle innebära att man gravt underminerar hela asylrätten. Då är det inte asylskälen, som jag anser är kärnan i en migrationspolitik, som avgör om man ska få stanna i landet, utan då är det snarast förmågan att hålla sig kvar i landet längst som avgör.

Svaret på Göte Wahlströms fråga är att *då* var det rätt att göra det, men efter att den nya instans- och processordningen har trätt i kraft vore det fel.

Det är väl det Kalle Larsson har så svårt att inse. Han vill uppenbarligen riva upp instans- och processordningen, även om han verkar försvara den ibland, och han tycker att det är märkligt att man inte längre vill ha amnestier.

Anf. 24 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Då var det rätt, säger Fredrick Federley. Vi kan inte bedriva kvartalspolitik inom migrationspolitiken. Det är viktigt att vi har långsiktighet och stabilitet. Därför har jag i denna kammare vid ett otal tillfällen sagt: Låt oss ha en rak linje. Det kan finnas ett litet mellanrum mellan de två linjerna som vi kan spela på i politiken. Men börjar det svänga i väg, och vi börjar föra en form av kvartalspolitik på detta område missgynnar det bara de människor som söker asyl, som söker skydd och som söker sig bort från de krigshärdar och annat som vi har beskrivit här i dag.

Det är en farlig väg som Fredrick Federley beskriver som Centerns eller Fredrick Federleys politik. Den skapar just en sådan instabilitet som

missgynnar de människor som mest behöver trygghet och stabilitet och som behöver känna att man kan söka skydd och asyl i landet Sverige.

Jag är bekymrad över denna typ av synsätt, även om jag är glad över att Centern har insett att man behöver hitta bredare majoriteter. Låt oss fortsätta detta arbete. Om Fredrick Federley är beredd att ta initiativet i regeringsalliansen till att bredda diskussionen om de många frågeställningar som inte minst Mikael Cederbratt lyfte fram tidigare ser jag positivt på det. Vi behöver det. Det skapar den stabilitet som vi behöver inför framtiden.

Jag är också glad över att Fredrick Federley nu gjorde en annorlunda bedömning när det gäller kommunernas mottagande av asylsökande, det vill säga den solidariska fördelningen inom landet. Han var snabbt ute och kritiserade när vi framförde de bekymmer vi har för att många kommuner i dag inte tar emot asylsökande, medan några få kommuner tar på sig ett mycket stort ansvar. Låt oss fortsätta även den debatten och komma in i en diskussion där vi tillsammans kan hitta ett system som innebär en ökad solidarisk fördelning mellan landets kommuner när det gäller mottagandet av asylsökande.

Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan jag ger ordet till Fredrick Federley vill jag påminna om att debatten gäller det Göte Wahlström säger och inte föregående replikomgång.

Anf. 26 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag ska ta mig i kragen.

Jag måste backa bandet och börja med kommunernas mottagande. Jag tror inte att jag sade att jag tycker att kommunarrest, som Mona Sahlin föreslog för ett tag sedan, är rätt på något sätt. Däremot sade jag att vi ser att det finns problem i Södertälje, Malmö och Göteborg som vi bör diskutera.

Därför har vi från Centerpartiets sida också begärt en särskild debatt på detta område som förhoppningsvis kommer att hållas ganska snart, eftersom samtliga sju partier har sagt ja till den. Den debatten ser jag fram emot att föra. Men vi ska inte inbilla någon att Centerpartiet eller jag är för kommunarrest på något sätt, särskilt inte av människor som har fått uppehållstillstånd i landet. Det vore helt huvudlöst.

Det var ingen liten ändring vi gjorde när vi gick från att ha Utlänningsnämnden till att ha ett domstolsförfarande i migrationsärenden. Det var en stor ändring, och där hade man haft möjligheten att nollställa systemet. Det är ingen kvartalspolitik som innebär att vi om ett kvartal eller ett år kommer att kräva en amnesti. Nu har vi detta system. Det är ett rättssäkert system som ska få verka och fungera. Därför ska vi inte kräva amnesti igen. Men om man någon gång skulle ha gett en amnesti skulle det ha varit när man införde det nya systemet.

Göte, försök inte att få det att framstå som att hoppa från tuva till tuva! Här genomfördes en stor förändring. Man gick från en svag och dålig landgång till en ordentlig och asfalterad väg.

Jag måste poängtera att det som kanske gör Göte Wahlström allra mest frustrerad är väl det faktum att järnaxeln som fanns mellan Socialdemokrater och Moderaterna är bruten. Moderaterna hanterar nu flyk-

tingpolitiken på ett öppnare sätt än på många år. Jag är den förste att välkomna det. Resultatet av det kan vi se i att fler människor kommer till Sverige i dag om man är beredd att upprätthålla den ordning som är. Jag välkomnar det samarbete vi har med Moderaterna i dag som fungerar väl.

Prot. 2007/08:83

26 mars

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga till Fredrick Federley att jag tycker att den spanska modellen är bra. Över 800 000 personer gick från svartjobb till vitt jobb. De betalar skatt, kan konsumera i samhället och har utgjort en vinst för det spanska samhället. Bara deras skatteintäkter betalar pensionerna för en hel miljon spanska pensionärer. Det är alltså en bra modell som ni gärna får ta efter.

Det var inte därför jag begärde ordet, utan det gällde den nya prövningen. Den nya ordningen är bra, men det finns vissa brister. Kalle tog upp att förra året fick tre fjärdedelar av irakierna lov att stanna. Men efter den nya praxisbildningen kommer det att bli färre som får stanna. Det är helt säkert. Men det som är allra mest bekymmersamt just nu är att om man har en rättssäker prövning och får ett svar att man inte får stanna ska man resa hem. Jag kan förstå och hålla med i den logiken, men dem som vi nu skickar hem är prövade enligt den tidigare lagstiftningen som vi alla är överens om inte var rättssäker. Den lagstiftningen är de drabbade av. Den var inte rättssäker. Därför kan vi inte heller säga att de ska anamma synsättet att de har fått en rättssäker prövning, för det har de inte. De har inte fått en rättssäker prövning, utan den skedde enligt det gamla systemet. Därför borde vi göra något åt just den gruppen och försöka lösa problemet på något sätt.

Du tog upp det här med individuell prövning. Vi från den här sidan har inte sagt att vi inte tycker att domstolen ska göra en individuell prövning, men när det gäller verkställighetshinder ska domstolen göra även detta. Först gör man en individuell prövning och kommer fram till ett visst beslut. Men sedan har vi då frågan om verkställighetshinder, och de som nu skickas tillbaka har alltså prövats enligt den tidigare rättsosäkra lagen men skickas tillbaka enligt den nya.

Anf. 28 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Tack, Bodil! Jag tycker faktiskt att du blir svaret skyldig här. Varför ska vi ha en individuell prövning, och varför ska vi ha en rättspraxis som innebär att Migrationsverket fattar beslut som kan överklagas till migrationsdomstol om det är så att man med jämna mellanrum ska ha amnestier? Då faller ju hela idén, och det handlar i stället i princip om fri invandring fast man under några år måste befinna sig på en svart arbetsmarknad innan man får amnesti.

Jag tror alltså inte att Bodil riktigt hade tänkt på konsekvenserna. Det skulle innebära att om man får avslag i migrationsdomstolen så går man under jorden, för man vet att om man lever på det viset i tre, fyra eller fem år, helt utanför rättigheter och skyldigheter, kommer man att få amnesti. Det är en ganska märklig situation, och jag trodde inte att Miljöpartiet ville gå åt det hållet. Jag har uppfattat Miljöpartiet som väldigt ansvarstagande i detta, att man inte vill att människor ska befinna sig i det underklasssamhälle man verkligen skulle komma att skapa då.

Jag är också intresserad av att veta hur Bodil Ceballos vet att den nya rättspraxisen kommer att leda till att färre får stanna. Har du någon information som jag inte har sett? Jag har inte den begåvning som du verkar besitta när det gäller att kunna förutsäga resultatet av framtida domar. Det vore intressant att höra det.

Jag funderar också på hur du ser på Socialdemokraternas reservation 19 när det kommer till diskussionen om papperslösa. Är ni och Vänsterpartiet överens där, eller delar ni uppfattningen att om man befinner sig på olaglig grund i landet så ska man återvända dit man kommer ifrån?

Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag kan börja med den sista frågan. Vi instämmer inte i Socialdemokraternas synpunkter i den delen.

Jag vet inte om jag var väldigt oklar och otydlig. Det jag talar om är att för den grupp människor som har prövats enligt den tidigare lagstiftningen, som vi är överens om inte var rättssäker och därför har ändrat, skulle vi faktiskt kunna använda den spanska modellen. Jag säger inte att vi ska hålla på med amnestier jämt och ständigt, gång efter annan. Det är inte det jag står och säger. Jag bara tipsar om att den spanska modellen är en bra modell. Jag tycker det. Du får tycka någonting annat om du vill.

Du hade en annan fråga också. Nu kommer jag inte ihåg vilken det var. Påminn mig!

(FREDRICK FEDERLEY (c): Det kommer att bli färre.)

Just det! Det grundar jag på det faktum att väldigt många av dem som fick stanna fick stanna innan det bildades ny praxis i Migrationsverket och i domstolarna. Om det ansågs vara svåra motsättningar eller väpnad konflikt i hemlandet fick man stanna. Därför fick så många stanna då. Men nu kommer det att bli färre eftersom vi nu har en praxis som säger att så inte är fallet. Det är grunden för det svaret.

Jag vill passa på att fråga dig: Hur ska du förklara för Hoforsskolans elever att vi inte kan ge den här signalen till migrationsdomstolarna i dag, om att vi anser att de har en felaktig tolkning av lagen? Vi blev allihop och även ni, har jag upplevt, bestörta när tolkningen kom från början, och ni har hänvisat till att vi får pröva den fler gånger i domstol för att se vad som händer.

Men nu har det gått lång tid, och det är fortfarande samma situation. Hur ska du förklara detta för Hoforsskolans elever?

Anf. 30 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! I sitt huvudanförande sade Bodil Ceballos att man behöver hitta en lösning på detta, och det bör man försöka göra på något sätt. Jag kan inte säga rätt ut vad som är den enklaste vägen.

Vi vet också att det finns en ganska stor grupp irakier, någonstans kring 1 000–1 500 personer, som befinner sig i en jättebesvärlig situation. Många av dem har också haft arbeten. Någon har till och med varit egen företagare här i Sverige och har nu hamnat i kläm. Det var precis den situationen jag försökte beskriva, att många människor upplever att de hamnar i kläm mellan de båda systemen och blir ett offer, en driva i den isande vinden från en tidigare förd politik.

Det är inte lätt att hitta en lösning som samtidigt upprätthåller den rättspraxis som vi är överens om att vi ska ha där vi inte börjar blanda oss i enskilda domar. Det är det svaret jag kan ge också i dag. Jag ska inte vara den som tolkar lagen. Jag ska inte vara den som säger åt domstolen vad den ska göra. Det vore en mycket, mycket farlig väg att ge sig in på.

Vad jag önskar är att vi för många år sedan hade infört arbetskraftsinvandring till exempel. Jag hoppas för min del också att köbytet ska kunna vara en möjlighet. Tyvärr är det något som kommer att anstå ända till hösten. Både Bodil och jag vet att den situation som nu har uppstått i ett antal ärenden inte är något som vi kommer att kunna råda bot på i detta nu om vi ska ha en rättssäker process. Saker ska inventeras och utredas i sin ordning och implementeras på rätt sätt.

Tyvärr kommer människor i kläm och faller mellan stolar. Det kan bara beklagas. Ingen är ledsnare än jag över detta. Men vi får hoppas att det blir en bättre situation till hösten och också att migrationsdomstolarna framöver fattar beslut som går i helt rätt riktning. I själ och hjärta tror jag nämligen att du och jag, Bodil, är överens om väldigt många saker, även om vi kanske har olika syn på hur vi faktiskt ska kunna upprätthålla detta.

Anf. 31 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Vi läser ständigt nyheter och nås av rapporter och så vidare om människor som vistats länge i Sverige och som nu väntar på utvisning. Vi läser rapporter om farliga och dåliga förhållanden i länder dit människor utvisas.

Det är naturligtvis omöjligt att inte engagera sig i en de enskilda människoröden vi hör talas om. Det är självklart att jag själv och vi alla ständigt ställer oss frågan: Är den svenska lagen human när det gäller flyktingpolitik? När jag försöker väga helheten kommer jag fram till att vår lag är human, även om den säkert i längden kan bli bättre.

Förra året fick sammanlagt 67 000 människor uppehållstillstånd i det här landet. Den enda gången fler människor har kommit hit är 1994. Faktum är att om vi försöker skapa oss en helhetsbild så följer Sverige Genèvekonventionens regler och har dessutom en generösare definition på personligt skyddsbehov än de flesta andra länder.

Samtidigt vet vi att många av de människor som nu utvisas och som vi läser om har fått avslag för länge sedan. Många av dem har faktiskt vetat om att de ska lämna landet och att de inte får vistas här. Men vi har också många väldigt tragiska fall som har varit utsatta för ett system som skjutit upp det definitiva beslutet i årtal. Där tycker jag, och ser hoppfullt på, att den nya ordningen inte längre ska tillåta att människor behandlas på det här sättet. Det är en viktig åtgärd för framtiden att också få ned handläggningstiderna på Migrationsverket, och det är väldigt glädjande att handläggningstiderna det senaste året har gått ned, trots att vi har rekordmånga asylsökande. Framför allt handlar det om det som väldigt många talare har varit inne på: det nya systemet med rättssäkra domstolsförfaranden som gör att ett avslag blir lättare att förstå och acceptera.

Samtidigt ska det ärligt sägas att vi vid många tillfällen har sett att migrationsdomstolen till exempel har ifrågasatt en del beslut som Migrationsverket har fattat, och vi har också sett att FN:s UNHCR har uppma-

nat till att avbryta vissa avvisningar på grund av dåliga förhållanden i mottagarlandet.

Sådana fall är faktiskt, hur konstigt det kanske än kan låta, bevis på att systemet fungerar. Vi har en juridisk prövning i Sverige som fungerar och som gör att myndigheter måste ifrågasätta sina beslut, och vi har en kommunikation med FN:s flyktingorgan.

Jag kan som de flesta andra politiker som är lekmän naturligtvis inte exakt bedöma läget i ett land långt härifrån hur mycket jag än läser på webben och försöker sätta mig in i saker och ting. Det måste i någon mening professionella människor på Migrationsverket och i domstolar göra enligt de lagar och bestämmelser vi har. Det tål att upprepas många gånger: Jag kan inte lägga mig i hur lagen tolkas, utan det är en domstolsuppgift.

Där har vi totalt sett en förbättring jämfört med det gamla systemet. Göte Wahlström påpekade att det hade blivit en perspektivförskjutning. En stor del av den förklaringen vilar i att bland annat vi från Folkpartiet fick igenom det vi hade önskat i så många år, nämligen ett mer rättssäkert system för hantering av den här processen.

Tidigare handlade det om att väcka opinion, att påverka politiker i Utlänningsnämnden och att skriva artiklar för att förändra beslut. I verkligheten lever vi i ett helt annat system som vi till sist fick genomfört år 2006 med en rättssäker process.

När det är sagt ska det också sägas att om det i längden och efter en stor utvärdering visar sig att lagen kanske inte lever upp till det som vi riksdagsledamöter och politiker anser att lagen ska göra finns det anledning att ändra den.

År 2009 får vi den första helhetsredovisningen av en utredare som bland annat ska titta på hur begreppet ömmande omständigheter i den nya lagen tillämpas. Utredaren ska också titta på hur effekterna av bestämmelserna blivit med det nya systemet med utvisningar och avvisningar. Jag är då beredd att börja diskutera förändringar i lagen om det visar sig att det inte alls stämmer med de intentioner som fanns.

Kalle Larsson, Göte Wahlström, miljöpartister och andra var huvudpersoner i arbetet med den nya lagen, eftersom de då var i majoritet. Med den politik som ni för fram måste det uppenbarligen vara så att ni tycker att ni misslyckades med det lagarbete som en enig riksdag röstade igenom år 2006. Jag är inte beredd att underkänna ert arbete så snabbt. Jag väntar på utredningen och följer arbetet med spänning. Om man försöker se en helhetsbild: Har inte Sverige en återhållsam asylpolitik i dag? Det är tvärtom. En utgångspunkt för migrationspolitiken för ett land ska alltid vara att det i grunden är positivt med invandring, och det är positivt för Europa som världsdel av människor kan röra sig fritt över gränserna.

Inställningen i den här frågan är solklar. Alla människor som kommer till Sverige ska få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt. Samtidigt ska, och där är många av oss överens över partigränserna, de som inte har flyktingskäl lämna landet och få hjälp att göra det på ett så tryggt och värdigt sätt som möjligt. Vi är alltså inte förpliktade att låta alla dem som kommer hit stanna, men vi ska behandla alla med respekt och hjälpa dem som får nej att återvända på ett tryggt sätt.

När alliansregeringen tillträdde fick den ärva den avgående regeringens migrationspolitik. Kännetecknande för den gamla migrationspoliti-

ken, och det verkar nästan vara glömt i kammaren, var enorma och inhumana handläggningstider.

Tusentals människor gömdes undan av svenska människor. Det var människor som hamnade i utanförskapsområden. Jag har besökt till exempel Rosengård i Malmö där 90 procent av människorna inte har ett arbete att gå till. Hur upplever ett barn en sådan uppväxtsituation? Samtidigt har vissa kommuner fått ta mycket större del av ansvaret än andra, och så vidare.

Migrationspolitiken handlar också om att lägga grunden för ett humant liv med framtidsutsikter här i landet när de väl har kommit hit. Vi återkommer till det i en senare debatt. Det är viktigt att säga att det också handlar om integrationspolitik.

I alliansens politik är vi väldigt tydliga med att vi betonar arbetslinjen för både svenskar och invandrare. Äntligen har det hänt någonting även när det gäller integrationspolitiken. Både migrationsminister Tobias Billström och integrationsminister Nyamko Sabuni har tillsatt utredningar om hur vi ska hjälpa dels asylsökande, dels nyanlända flyktingar att söka sig till platser där det finns arbete och bostäder.

Jag anser också att det är väldigt bra att vi nu utreder möjligheten till ökade krav på försörjning vid anhöriginvandring. Det bidrar också till att fler nyanlända invandrare kommer att söka sig till platser där det finns jobb och bostäder. Arbete och försörjning bidrar till en bättre integration.

Jag är övertygad om att en flykting på sikt är en vinst för det svenska samhället. Men i inledningsskedet måste alla nivåer i samhället ta ansvar för att personer ska få en möjlighet att bygga ett liv i det nya landet.

Fru talman! Det finns ingen tydlig enighet när vi ser på oppositionen. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en del detaljerade krav om skyddsbegrepp och så vidare som inte Socialdemokraterna har. Däremot skiljer sig oppositionspartierna kraftigt i fråga om arbetskraftsinvandring. Socialdemokraterna är svalt ifrågasättande, Vänsterpartiet mer negativt medan däremot Miljöpartiet uppenbart, vilket är glädjande, välkomnar ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring.

Det är väldigt positivt att regeringen nu uppenbarligen med den proposition vi väntar på tänker öka möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det ska inte blandas ihop med asylpolitik. Det är inget alternativ. Det är väldigt bra för människor som vill söka sig till ett bra liv genom att skaffa jobb i Sverige, och det är bra för Sverige som kommer att behöva arbetskraft.

Jag ser fram emot det. Jag har varit med och diskuterat i alliansen att propositionen ska göra det så enkelt som det över huvud taget är möjligt för människor att söka uppehållstillstånd för arbete här enligt de lagar och avtal som Sverige har på arbetsmarknaden.

Där ser vi en stor skillnad. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill skärpa reglerna, medan Miljöpartiet vill öka möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det enda konkreta i den gemensamma oppositionspolitiken är att ni vill ha en tidigare översyn av den lag som en enig riksdag stiftade för över två år sedan, tror jag det var.

Man kan diskutera om den ska komma nu eller i februari år 2009. Jag tycker att det är för tidigt att göra översynen när systemet har fungerat så kort tid. Men det engagemang hos Kalle Larsson, som jag respekterar, ska inte förleda oss att tro att en utredning skulle förändra situationen för

de människor som nu nämnts och som är på väg att utvisas. En sådan utredning gör man inte på en vecka.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna. Många människor led av den gamla okontrollerade migrationspolitiken som vi hade under 12 år av socialdemokratiskt regerande. Man gjorde i stort sett inte alls några nödvändiga reformer utom den i slutet av mandatperioden när vi fick den nya processordningen.

Nu genomgår svensk migrationspolitik väldigt stora förändringar. Vi värnar en human och rättssäker asylpolitik. Vi värnar ett bättre mottagande och arbetslinjen, och vi öppnar för möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Det är en öppen politik som alliansregeringen för när det gäller invandring och migration.

Anf. 32 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig inledningsvis ta död på en fördom. Det är fördomen om att det skulle finnas en allmän uppslutning för utlänningslagen och en enhällighet i riksdagen när den antogs. Det är alldeles felaktigt. Ulf Nilsson var också ledamot av riksdagen när lagen antogs. Han minns nog om han verkligen försöker att det var en rad olika saker som föreslogs av olika partier.

Vänsterpartiet hade förslag på förbättringar. Folkpartiet hade också förslag på förbättringar och ändringar i den gällande utlänningslagen. Uppfattningen om att det skulle finnas en enhällighet, som Ulf Nilsson nu gör sig till tolk för och som andra företrädare för regeringspartier och även en och annan potentat på Migrationsverket tidigare har gett uttryck för, är en verklighetsbeskrivning som inte stämmer. Det finns olika åsikter, och vi vill göra förändringar i den gällande utlänningslagen.

Jag kommer nu till min första fråga. En av de punkter där vi vill göra en förändring är frågan om hur begreppet väpnad konflikt tolkas. Nu säger Ulf Nilsson att han inte har kunskap nog att kunna säga någonting om var det är väpnad konflikt och inte och så vidare. Jag har respekt för att kunskaperna brister. Men lyssna då på dem som har fått den uppgiften – den internationella rödakorskommittén! Det är de som har att tolka den här typen av frågor. De gör en helt annan och mycket vidare tolkning av begreppet väpnad konflikt än den som ligger till grund för de beslut som i dag fattas. Är inte det tillräckligt för att Ulf Nilsson ska vilja vara beredd att nu ta initiativ till en översyn av utlänningslagen på den här punkten?

Skulle det inte också innebära att man faktiskt lyckades förändra situationen för dem som i dag hotas av utvisning? Jo, mycket talar för det. Det innebär nämligen att om vi här får igenom ett sådant beslut är den enda rimliga slutsatsen för rättskipande myndigheter att dra att man avvaktar med ytterligare utvisningar i avvaktan på den beredning som i så fall sker. Så visst är det möjligt med politisk förändring. Jag tror, fru talman, att det är viljan som saknas hos Ulf Nilsson.

Anf. 33 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Den viktigaste delen av Kalle Larssons fråga är egentligen inte vad som hände tidigare utan hur vi ser på situationen nu. Där kan vi konstatera, medan vi väntar på att göra en större utredning, att den

individuella prövning som Migrationsverket gör av skyddsbehövande flyktingar från Irak, till exempel, leder till att det stora flertalet får stanna. Det leder till en mycket generösare bedömning än den man gör i många andra delar av Europa.

När det gäller tolkningen av lagen fanns det olika motioner om olika detaljer i den. En sak är uppenbar – samtliga partier låg bakom beskrivningen av väpnad konflikt och så vidare. Men Kalle Larsson och några till menar att det borde ha tolkats på ett annat sätt. Det är väl ärligt att Kalle Larsson säger att han och de andra misslyckades med arbetet. Ni har producerat en lag som nu tolkas på ett sätt som inte var avsett. Det är innebörden i det du sade.

Jag tycker att det är att underkänna ert arbete, men det är lite för tidigt att säga det. Det ni skrev om rätten till skydd från väpnad konflikt var så felaktigt formulerat att domstolarna konsekvent tolkar lagen annorlunda än vad riksdagen menade. Men jag tycker som sagt att det är för tidigt att säga det.

Vi var också eniga om att det skulle vara domstolsprövning och inte politiska beslut i enskilda ärenden. Kalle Larsson tangerar hela tiden detta i debatten. Det handlar om att rycka in och ändra lagen så fort det dyker upp någonting och att faktiskt fatta politiska beslut i enskilda ärenden.

För att sluta där jag började: Hur man än tolkar begreppet väpnad konflikt – enligt Genèvekonventionstolkningen eller inte – ger Sverige en fristad för många människor som kommer från områden där det definitivt inte råder väpnad konflikt. De får ändå en fristad på grund av sitt skyddsbehov efter individuell prövning.

Anf. 34 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Nu svajar argumentationen betänkligt. Avslutningsvis säger Ulf Nilsson att hur man än tolkar begreppet väpnad konflikt ger Sverige rätt för ganska många att stanna. Ja, men det är inte det frågan gäller. Det handlar inte om hur många som får rätt att stanna. Frågan gäller om man ska avvisa personer till länder där det råder väpnad konflikt eller inte. Det handlar inte om hur många andra som får möjlighet att stanna eller hur många som får stanna över huvud taget.

Det här är en rättssäkerhetsfråga. Ingen ska sändas tillbaka till ett land där det råder väpnad konflikt. Det står i svensk utlänningslagstiftning. Den går till och med – om jag ska vara exakt här – tillbaka till 1996–1997 års förändringar i svensk utlänningslag. Den påverkades egentligen ganska lite av det beredningsarbete som skedde i samband med att man genomförde den nya instans- och processordningen. Det var den Socialdemokratiska regeringen 1996–1997 som med stöd av i huvudsak Moderaterna, men också till exempel Centerpartiet, stod bakom den definition som nu gäller. Så är den juridiken utredd också!

Det finns en avgörande fråga här. Ulf Nilsson säger att han inte vill underkänna vårt arbete. Men gör det! Jag underkänner vårt arbete på den här punkten. Vi har som lagstiftare när vi stiftade lag uppenbarligen inte varit tillräckligt tydliga för att visa att situationer som dem som i dag råder i Irak och Afghanistan är att betrakta som väpnade konflikter.

Om man nu är överens om att det där inte var så lyckat – vad gör man då? Vad gör man om man inte tycker att det blev som man hade tänkt?

Då gör man om. Då gör man nytt. Då gör man det en gång till och gör rätt. Det är vad det förslag som i dag ligger på riksdagens bord innebär. Det ligger ett förslag här att ta ställning till om att i dag inleda en översyn om hur utlänningslagen ska vara när det gäller begreppet väpnad konflikt och därigenom också verka för att avvísningar till de här länderna stoppas. Varför, Ulf Nilsson, är du inte beredd att gå med på det förslaget?

Anf. 35 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är ett ganska komplicerat arbete att se över en lagstiftning. Det enkla svaret är det som flera andra talare har sagt här – det är för tidigt att gå in och arbeta med förutsättningarna att vi ska göra om lagstiftningen. Om jag försöker med en bild att få in fakta kan jag subjektivt göra det konstaterande som jag och flera andra har gjort här, nämligen att Sverige ger många människor som kommer hit asyl. Det är positivt. Därför känner jag mig inte akut orolig.

Jag är helt öppen för att konstatera att vi kommer att tänka oss att göra förändringar när vi slutligen får in rapporter om hur lagen förändras. Men det är helt enkelt för tidigt att göra det arbetet nu. Det första riktiga ifrågasättandet av hur lagen ska fungera kommer för min del att äga rum vid nästa årsskifte, när utredningen kommer.

Anf. 36 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag var lite anklagande mot Centerpartiet tidigare och sade att man var historielös. Men jag måste säga att jag nog måste ha samma förhållningssätt mot Folkpartiet. Jag förstår i och för sig att Ulf Nilsson är ganska ny som migrationspolitisk talesman; jag tror att han är den femte i ordningen som jag debatterar med sedan 2002 och den andra under denna mandatperiod. Det gör att man tappar lite perspektiv om man inte läser på. Vad var Folkpartiets ställningstaganden under förra mandatperioden?

När jag nu tittar på en artikel som Ulf Nilsson skrev för bara någon dag sedan i en av våra större tidningar ställer jag mig en del frågor. Vad har man för historia? Han börjar med att tala om avgående regerings förfallna migrationspolitik. Den där avgående regeringen hade ju en majoritet här i kammaren tillsammans med det parti som nu är det största partiet i nuvarande regeringsallians. Jag har suttit och förhandlat med Tolgfors, Westerberg och Billström om propositioner för att hitta breda lösningar. Det perspektivet har inte Ulf Nilsson, utan han kallar det för förfallen migrationspolitik.

Nu genomför alliansen det ena och det andra, säger Ulf Nilsson. Vi har fått en massa utredningar redovisade för oss här som vi kommer att få behandla under kommande månader och kommande mandatperiod. Det är naturligtvis bra, men det genomförs inte speciellt mycket på området mer än att vi ser att det finns vissa saker som alltid kommer att hända.

Sedan maktskiftet har regeringen fått ned tiderna avsevärt, säger man. Det är väl Migrationsverket och inte regeringen som har fått ned handläggningstiderna. Det har skett med stöd av kammaren här och med de ekonomiska medel som också tidigare regering har ställt till förfogande. Det handlar om nya arbetsformer och nya möjligheter att agera.

Ulf Nilsson avslutar sin artikel med att säga att många människor har fått lida för den socialdemokratiska slappheten. Vad baserar han den upp-

fattningen på? Jag måste ställa en del frågor. Var finns historien hos Ulf Nilsson? Eller är det här den femte uppfattning som Folkpartiet framhålls med i den migrationspolitiska debatten?

Prot. 2007/08:83
26 mars

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 37 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Folkpartiet har varit mycket aktigt i migrations- och integrationsdebatten. Inte minst hade vi det som ett av våra huvudteman i valet 2002.

Vår kritik redan då mot den socialdemokratiska regeringen handlade om att ni inte gjorde någonting åt utanförskapsområdena i storstäderna. Ni gjorde ingenting åt massarbetslösheten bland de människor som var nyanlända och hade fått uppehållstillstånd. Ni gjorde ingenting åt de växande köer av människor som ständigt överklagade i väntan på beslut. Ni gjorde ingenting åt alla de människor som gömde sig, stannade här och levde hemligt trots avslag.

Nu sker det någonting. Nu sker de utredningar, som Göte Wahlström avfärdade lite grann, om hur vi ska hjälpa nyanlända och asylsökande att hitta en roll i arbetslivet och i samhället. De borde ha tillsatts för tio år sedan när flyktingströmmarna till Sverige ökade. Men det gjordes inte med den socialdemokratiska politiken.

Den rättssäkra instansordningen genomfördes innan regeringen avgick, och det har jag aldrig förnekat. Det var väldigt bra, men ett rättssäkert domstolsförfarande när det gäller asylsökningar borde också ha genomförts betydligt tidigare.

Vi kan rada upp saker alltifrån arbetslinjen i stället för bidragslinjen och utredningar om att hjälpa människor in i samhället till domstolssystemet för att visa varför vi tycker att den socialdemokratiska regeringen gjorde väldigt lite under sin regeringsperiod.

Att vi har varit många migrationstalesmän visar bland annat att migrations- och integrationsfrågor är frågor som engagerar Folkpartiet liberalerna väldigt mycket. Vi är väldigt många som är engagerade i de frågorna. Det är ingen tillfällighet att vi har deltagit aktivt i den debatten genom åren eftersom vi i vår liberala tradition tycker att öppna gränser, kontakt över gränser och människor från olika kulturer som möts i grunden är något väldigt positivt.

Anf. 38 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Historielösheten är större än vad jag hade förväntat mig från Ulf Nilssons sida. Om man läser protokollen och läser igenom historiken över vad som har gjorts och vad som har hänt på det här området får man kanske en annorlunda bild än den Ulf Nilsson nu framför.

Låt mig gå vidare på temat att det är många talesmän från Folkpartiet på det här området. Problemet är att det också förs fram lika många uppfattningar. Låt mig ta två exempel på det senaste. Den senaste talesmannen före Ulf Nilsson var Fredrik Malm. När frågan om inre väpnad konflikt diskuterades i utskottet var Fredrik Malm den första att gå ut och tala om domstolarna fattar felaktiga beslut. Vi hade Fredrik Malm så nära i en diskussion om ett utskottsinitiativ som man någonsin kan komma, men det satt några och höll i händerna på Fredrik Malm vid det tillfället.

Domstolarna fattar felaktiga beslut. Inte ens dit går vi i våra ställningstaganden, utan vi säger att vi måste se över lagstiftningen om det är

så att lagstiftningen inte håller utifrån de kriterier som vi ställde upp när vi inrättade utlänningslagstiftningen och om man upplever att den har förändrats utifrån den kodifiering som var uppdraget när utlänningslagstiftningen lades fast under NIPU-processen.

Ulf Nilsson säger att Socialdemokraterna vill ha skärpta regler när det gäller arbetskraftsinvandring. Det är inte sant. Ulf Nilsson har inte läst utredningen som ligger till grund för det betänkande som vi kommer att få behandla. Vi vill utvidga arbetskraftsinvandringen. Till och med Mauricio Rojas, som företräder Folkpartiet i utredningen, hade en annan uppfattning än den som nu är alliansens på det här området. Han hade ett antal reservationer och låg nära socialdemokratin och Vänsterpartiet i uppfattningen om arbetskraftsinvandringen.

Ulf Nilsson har fel på punkt efter punkt. Det är allvarligt. Nu är det alltså den femte uppfattningen från Folkpartiet som jag får höra som socialdemokratisk talesman. Det är bekymmersamt. Låt oss därför sätta oss ned och hitta den breda lösningen.

Anf. 39 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag var väldigt aktiv redan i valrörelsen 2002, och jag minns hur Socialdemokraterna alltid har svajat på den punkten. I dagens reservationer ser vi att det snarare är Miljöpartiet som vill driva på beslut om arbetskraftsinvandringen medan Socialdemokraterna är bekymrade över att myndighetsprövningen inte går till på det sätt som man tänker sig.

Historier som den om Fredrik Malm är kanske intressanta när Göte Wahlström skriver sin självbiografi om hur det har gått till i utskottet och om hur folk har suttit och hållit i händerna på någon ledamot. Det intressanta sakligt sett är vilken reservation eller motion som Fredrik Malm ställde sig bakom. Som jag uppfattar det fanns det ingenting om detta med felaktiga domslut i något folkpartidokument som presenterades i kammaren av Fredrik Malm. Det andra är mer kuriosa som Göte Wahlström berättar.

Anf. 40 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är väldigt mycket tjat om migrationspolitiska talesmän här, men faktum är jag faktiskt är den enda kvinnan av de migrationspolitiska talespersonerna här i riksdagen. Kanske hade det varit annorlunda om vi hade varit fler kvinnor. Jag tror att vi tenderar att se mer på människor och mindre på system. Mitt engagemang i de här frågorna handlar om människor.

Jag vill börja med att säga någonting om korta handläggningstider. Vi är alla överens om att det är bra att handläggningstiderna har kortats.

Du tog också upp att du inte kan bedöma hur det ser ut i de olika länderna. Det är ingen som begär av Ulf Nilsson att han ska kunna bedöma hur det ser ut i länderna. Däremot begär vi att Ulf Nilsson ställer sig bakom att domstolarna ska beakta UNHCR:s riktlinjer och rekommendationer. De bedömer hur det ser ut i hemländerna. Det borde vi alla ställa oss bakom. Röda Korset, UNHCR och freds- och konfliktavdelningen på vårt eget Uppsalauniversitet säger att år 2007 var Afghanistan det land där mest krig råder i världen och där flest dör i direkta strider.

Vi står här och säger att lagen inte tolkades på det sätt som var tänkt. Det regeringsparti som hade huvudansvaret för utformningen av det lagförslaget och propositionstexten säger det. Det borde väl räcka för att tala om att vi gjorde ett fel. Det blev fel, och därför borde vi också förändra det.

Anf. 41 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi hamnar i retoriska diskussioner här, men det är helt rätt som Bodil Ceballos säger, att vi ska se människorna. Det är därför vi står här och diskuterar. Jag tror att vi alla känner ett ärligt engagemang och verkligen funderar och tänker över de här frågorna. Behandlar vi människor rätt? Drabbas människor på ett eller annat sätt mycket negativt på grund av de beslut vi har fattat i riksdagen? Det är fruktansvärt viktiga frågor som man också måste kunna leva med i längden.

Men risken är fortfarande att man hamnar väldigt fel om man hoppar upp i ett enskilt fall och säger att så här borde det vara, eftersom man inte har den helhetskunskapen som politiker. Jag vill påstå att inte någon av oss har det. Vi har inte heller den juridiska kompetensen.

Mitt svar blir att jag som person och politiker försöker följa vad som händer när det gäller utvisningar och asylärenden. Jag försöker skaffa mig en så bra helhetsbild som möjligt. Vi får hjälp av en utredare som också skaffar oss en helhetsbild av det. Sedan får vi alla som är aktiva i de här frågorna sätta oss ned och diskutera om vi tycker att det är någonting principiellt som behöver förändras.

Rent subjektivt och spontant tycker jag ändå att den stora flyktingström som har riktats till Sverige som helhet verkar ha hanterats bra. Jag säger ”verkar” för jag sitter inte inne med hela sanningen, men med tanke på hur många som får asyl oavsett vilka länder de kommer ifrån tycker jag ändå att Sveriges migrationsmyndigheter verkar ha hanterat det här på ett anständigt och humant sätt. Men vi får fortsätta att följa utvecklingen, och det kommer, som sagt var, en utredning efter årsskiftet.

Anf. 42 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag talar inte om enskilda fall. Jag tror att det är 1 700 irakier som väntar på utvisning, och det är 500–600 afghaner. Det är inte enskilda fall, även om det är enskilda fall som rör upp känslorna hos människor i Hofors, Markaryd och på många andra ställen.

När vi står här och säger att vi har en mer återhållsam flyktingpolitik än tidigare handlar det om att vi jämför oss med oss själva. Vi kan inte jämföra oss med andra länder och säga att de har det ännu sämre. Det är sant. Det är ännu sämre i många länder. Men det allmänna rättsmedvetandet, den svenska själen, utgår ifrån en flyktingpolitik med en solidaritet som vi tidigare har haft med flyktingar i världen och som nu håller på att förändras. Det är det allmänna rättsmedvetandet jag pratar om, inte vad greker, spanjorer eller andra gör.

I fallet med Enayatullah Adel i Hofors skrev en av riksdagsledamöterna här en debattartikel i tidningarna och föreslog att alla de som skulle kunna komma i fråga för arbetskraftsinvandring inte skulle avvisas i nuläget. Jag skulle vilja fråga om det är Folkpartiets linje i den här frågan att man ska stoppa avvisningarna av dem som skulle kunna komma i fråga när den nya lagen om arbetskraftsinvandring tillkommer.

Anf. 43 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! När det gäller arbetskraftsinvandring har det för mig som folkpartist varit en väldigt viktig fråga under de senaste åren att vi inom regeringen ska komma överens på ett så smidigt och bra sätt som möjligt under förutsättning att lagar, bestämmelser och avtal följs. Vi ska göra det enkelt för människor från andra länder att på kort tid få tillstånd att komma hit och arbeta. Jag ser fram emot den proposition som vi hoppas ska komma snart och att den ska innehålla förslag om detta.

Jag är väldigt glad över att en majoritet, de fyra allianspartierna, faktiskt har lyckats enas om huvudlinjerna för hur man på ett enkelt sätt ska kunna komma hit och söka arbete. Jag är också väldigt glad över att Miljöpartiet stöder det, för Miljöpartiet hade inte lika snabbt kunnat sy ihop en sådan proposition med sina oppositionskamrater om ni hade varit i majoritet.

Det finns folkpartister som i debatten och så vidare har tyckt att man skulle gå ännu längre. Jag kan också se att det finns argument för det som Bodil Ceballos tar upp, men samtidigt finns det nackdelar med att införa lagstiftning retroaktivt. Därför är jag ändå nöjd med att vi har kommit så långt att det blir goda möjligheter för människor att söka arbete på ett enkelt sätt, och det kan även finnas goda möjligheter för människor att lämna landet tillfälligt men komma tillbaka för att söka arbete.

Sedan får det här inte blandas ihop med asylpolitik, som Bodil Ceballos själv har sagt. Det ska inte vara en räddning för människor som man egentligen tycker borde ha asylskäl, om man nu tycker det.

Svaret är alltså att jag är väldigt nöjd med att vi har tagit det här steget. Sedan kan man alltid diskutera om man skulle kunna hitta ytterligare steg, men vi har lyckats få enighet om ett bra förslag som öppnar för arbetskraftsinvandring.

Anf. 44 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Som framgått av debatten är det få frågor som spänner över så många skilda områden som migration. Mitt engagemang beror inte på vem som lyssnar, vem som finns på läktaren eller vem som applåderar. Det utgår från varje människas okränkbara, unika värde.

Ibland, fru talman, kan man uppleva en viss nedstämdhet över att orsaken till att så många människor världen över måste lämna sina hem och sina hemländer är människans till synes obegränsade dragning till att lösa sina mellanhavanden med våld. Det finns givetvis andra orsaker till att människor väljer att lämna sina hemländer, men svårigheten att återvända är ojämeförligen störst i de länder där ofred råder.

För ett land som Sverige är en väl fungerande migrationspolitik en förutsättning för att kunna ta emot människor med annan bakgrund på ett värdigt sätt och samtidigt upprätthålla ett fungerande asylsystem. Den nya process- och instansordningen är ett klart steg i rätt riktning mot ett rättssäkert system. Det är också välkommet att en utvärdering pågår som ser över hur processen fungerar och kan göras bättre. Det senaste fallet med migrationsdomstolens beslut nere i Malmö med ett Greklandsärende visar att det fungerar som vi hade tänkt.

Betänkandet innehåller en bred samling av motioner på en mängd områden, formulerade i 44 reservationer. Det finns skäl för mig att kommentera några av de frågeställningar som tas upp.

Ett ämne som tas upp är begreppet ”väpnad konflikt”. Orsaken till detta är bland annat att Migrationsöverdomstolen har gjort bedömningar av läget i Irak och kommit fram till att det i delar av Irak inte föreligger en situation som kan innefattas i begreppet. Som vi tidigare har hört i debatten är själva begreppet i sin ursprungsbetydelse definierat på ett visst sätt. Den fråga som bör ställas är om det är definitionen eller lagförslaget i sig som är rätt. Om man omdefinierar begreppet, som några reserverter förespråkar, uppstår frågan om begreppet egentligen inte urholkas i sin ursprungsbetydelse. Vid en eventuell översyn av lagen bör man ju fundera över vad man vill uppnå innan man rusar iväg med en lagändring. När begreppet ”väpnad konflikt” över tid prövas i lämpliga fall bör, liksom i all annan lagstiftning, en utvärdering göras.

Fru talman! Vi kristdemokrater gläds åt att regeringen i vår avser att överlämna förslag om arbetskraftsinvandring till riksdagen. Som framgår av inläggen finns det i dag fem partier som välkomnar förslagen och har en stor samsyn i frågan. Det är viktigt för Sverige att vi öppnar upp möjligheter för personer från länder utanför EU att kunna söka arbete i vårt land. Det är också positivt att vi väljer att gå före övriga EU-länder, att bredda utbudet till fler arbetsområden och inte avgränsa möjligheterna till arbete till vissa högkvalificerade arbeten.

Nuvarande lagstiftning visar med tydlighet på den fyrkantighet som råder på området. De många fallen med arbetande och väl integrerade personer i Sverige som avvisas kan inte vara någon obekant. Exempelvis har många av oss kristdemokrater varit starkt engagerade i fallet Reza från Markaryd.

Nu är det så att vi inte beslutar om enskilda ärenden i den här kammaren, utan de får vara föremål för normal juridisk prövning och myndighetshandling. Eftersom arbetskraftsfrågan bereds inom Regeringskansliet kan vi inte heller stödja någon enskild motion på området, vilket vore att gå före och omintetgöra beredningen.

Den ordning som finns kan inte fortsätta. Som framgår av den promemoria som citeras i utskottets betänkande är det för oss kristdemokrater glädjande och viktigt med möjligheterna för att personer som fått avslag på asylansökan under vissa begränsade förutsättningar ska kunna söka arbete utan att behöva lämna landet. Vi har ett starkt engagemang för denna rimliga och medmänskliga hållning.

Vi har här kunnat ta del av att företrädare från vissa oppositionspartier argumenterat mot ett sådant förslag. Dessas resonemang enligt reservationerna, att man skulle urholka asylprocessen genom att det öppnas en möjlighet att under kort tid söka ett arbete här, måste betecknas som märklig. Enligt min kännedom finns inga förslag från Socialdemokraterna eller Vänstern om att urholka eller försämra asylprocessen.

Det är också viktigt att komma ihåg, fru talman, att det under många år har förts en ackumulativ migrationspolitik. I praktiken har det medfört att ett orimligt stort antal personer från andra länder lever under osäkra omständigheter och villkor, utestängda från ett värdigt liv, i vårt land sedan många år. Det framgår också av reservationerna. De förslag som noteras från s-håll är en ny version av kommunarrest, ett hopplöst, verklighetsfrämmande försök att ta sig in i flyktingpolitikens manège.

Det är mot denna bakgrund som alliansregeringen har börjat arbetet med att organisera och formera en trovärdig politik. Självklart måste man

som ansvarig beakta den situation som ärvts från tidigare regeringar och finna en hållbar inriktning på politiken, och detta tar tid.

Fru talman! Det finns ett område som berör mig mer än andra, och det är när barn far illa eller utnyttjas av samvetsbefriade vuxna för dessas ändamål. Det må gälla smuggling, trafficking eller flykt undan övergrepp. Det finns redan i dag möjlighet att hjälpa dessa barn på ett bättre sätt. De brister som nästan alltid framkommer i enskilda ärenden gäller samverkan mellan myndigheter, socialtjänst och övriga involverade parter. Här krävs en skärpning och att dessa synnerligen utsatta, värnlösa individer får den omvårdnad de har rätt till.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 45 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Lars Gustafsson och jag brukar vara på samma sida när det gäller att värna flyktingars och människors rättigheter. Kristdemokraterna och Miljöpartiet har alltid stått upp för flyktingarnas rättigheter och möjlighet att få stanna i det här landet.

Jag tänkte på en sak du tog upp om utvisningarna till Afghanistan och Kurdistan. När vi hade FN:s flyktingkommissarie här menade han att, precis som någon tidigare här berättade, att det går att skicka tillbaka människor till vissa delar av landet.

Han betonade också väldigt noga att man inte kan skicka tillbaka människor exempelvis från södra Kurdistan till Kabul eller från Bagdad till Kurdistan. Man ska alltså komma från den platsen eller ha ett socialt nätverk där. Man ska ha familj i Kabul för att kunna skickas dit. Vi vet att Afghanistan är ett klansamhälle där det sociala nätverket är mycket viktigt.

Vad gäller Reza, som Kristdemokraterna engagerat sig för och som förmodligen nu sitter på förvaret i Gävle och tittar på den här debatten, bör man enligt FN:s flyktingkommissarie inte skicka människor tillbaka till den plats han kommer ifrån. Samma sak gäller Enayatullah Adel. Hans avvisning stoppades ju efter ett fax från UNHCR; han var alltså på väg till Göteborg men fick komma tillbaka.

Jag skulle vilja veta hur Lars Gustafsson ser på det faktum att vi avvisar människor i strid med UNHCR:s riktlinjer och rekommendationer.

Anf. 46 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! När sådana fall dyker upp har jag ofta fått frågan från medierna vad jag anser. Jag säger att jag tror att det är oerhört viktigt att lyssna på dem som har rätt länderinformation. Det är där det ofta brister. Många gånger finns det också fall, vilket jag råkat på, där beslutsmyndigheten felaktigt fått en uppfattning om varifrån den asylsökande kommer för att han eller hon temporärt studerat på en ort eller gjort något annat där. Det gör att det blir komplikationer vid avvisningen eftersom personen då kommer tillbaka till en plats där han eller hon inte var tänkt att hamna.

Jag tror också att det finns ett problem som vi får fundera över när vi talar om väpnad konflikt, nämligen att länder ju inte är unisona i sig utan det kan inom ett land finnas stora territorier där det inte förekommer någon väpnad konflikt. Därför menar jag att man nog får fundera lite mer

över vad man ska göra. Vi vill inte ha ett felbeslut till som kan misstolkas, om jag uttrycker det så. Jag är dock inte rätt person att bedöma hur lagstiftningen fungerar. Vad jag förstår har Migrationsöverdomstolen gjort bedömningen utifrån de premisser och texter de valt att ha med i sin bedömning och som utifrån deras principer skulle kunna vara riktig.

Däremot finns det alltså brister i länderinformationen. Det finns också brister hos de juridiska ombud som dessa personer får, i deras kapacitet och kvalitet. Det visar sig att ju duktigare ombud personerna har desto bättre möjligheter har de att framföra sin sak på ett korrekt sätt. Det har visat sig i det ena fallet efter det andra. Därför vill jag inte att Migrationsverket ska utse ombuden – och nu görs också en översyn av detta – utan ombuden ska utses av Advokatsamfundet eller någon annan, eller vara tillsatta av domstolen. Det tror jag skulle bli ett mycket rättssäkrare system, och då skulle säkert sådana fall som Ceballos tar upp undvikas.

Ingen av oss vill att förfarandet ska vara rättsosäkert. Därför är det svårt att säga om det funnits fler sådana fall tidigare eller om fallen är fler nu. Det kan hända att många skickats tillbaka som inte borde ha skickats tillbaka och tvärtom. Vi vill ha ett rättssäkert system. Jag tror att vi alla vill att bedömningarna görs på ett korrekt sätt, och därför tror vi på den nya ordningen. Sedan får vi göra en utvärdering om något år.

Anf. 47 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då måste jag ställa en följdfråga. Miljöpartiet föreslår nämligen att Sverige ska ha ett uppföljningsansvar för dem som skickas tillbaka, vilket innebär att vi eventuellt skulle bli tvungna att betala skadestånd för den som skickas tillbaka felaktigt. Dessutom ska personen ha möjlighet att komma tillbaka till Sverige.

Om vi hade ett uppföljningsansvar och ett eventuellt skadeståndskrav kanske Migrationsverket skulle tänka i lite andra banor. Då skulle de kanske inte chansa, vilket jag upplever att de gör i dag. Skulle Kristdemokraterna kunna tänka sig att stödja förslaget om uppföljningsansvar?

Jag vill också fråga om länderinformationen, som jag tog upp tidigare. Anser Lars Gustafsson att man ska beakta UNHCR:s rekommendationer, att de bör ligga till grund även för Migrationsverkets bedömningar?

Jag vill även ta upp frågan om anhöriginvandring. Också där tror jag att vi egentligen tycker likadant. Jag utgår återigen från ett fall på Gävle-förvaret. En man som sitter där sedan flera månader tillbaka fick inte ens vara med på sina barns födelse eftersom han inte släpptes från förvaret under den perioden. Han väntar på att åka till Vladivostok. Han har två barn här men ska ändå skickas hem. Vi föreslår att regeln ändras så att man kan söka uppehållstillstånd härifrån utan att först behöva åka hem. Det är inte rimligt. Jag tror att Kristdemokraterna tycker likadant. Är det så?

Anf. 48 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller det sista som togs upp vill jag säga att det finns anledning att se över vad som är rimligt. Det har också påpekats av Migrationsverket, vad jag förstår.

Beträffande att ha människor i förvar och så vidare finns det uppenbarligen tveksamheter om man verkligen följer rekommendationerna

eller bara åberopar att flyktingbelägenheten är stor. Jag kan inte bedöma det och vill därför inte uttala mig om det.

Om jag uppfattade det rätt fick jag tre frågor. Den tredje gällde uppföljningsansvaret i hemlandet. Jag vet inte vilken rätt man har att efterkräva en skuld på det sättet, men givetvis är det viktigt att en uppföljning görs ända tillbaka till det land där den avvisade placerades för att se att det fungerar. Jag har hört talas om att halva Bagdad skulle vara befriat från bomber och halva inte. Det tror jag inte på.

Anf. 49 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Lars Gustafsson inledde sitt anförande med ett viktigt begrepp, nämligen att alla har lika värde. Det står vi nog alla i kammaren för, åtminstone de flesta, och det tycker jag att vi ska bära med oss.

Utan att gå in och diskutera enskilda ärenden vill jag ändå ha med detta att alla ska ha lika värde. Jag hade en debatt om det. Frågan har även tagits upp i en frågestund i kammaren och är nu föremål för en interpellation. Kristdemokraterna säger att personer som i dag har arbete i Sverige och befinner sig i asylprocessen, men får ett negativt beslut under processen, ska få stanna kvar i avvaktan på eventuell kommande lagstiftning om arbetskraftsinvandring.

Därmed kommer vi i och för sig in på ärenden, men låt oss ändå hålla oss från enskilda ärenden. Alla har lika värde. Vi hade vid februari månads utgång 14 877 personer som hade så kallat AT-UND, det vill säga arbetstillståndsundantag från Migrationsverket. En del av dessa har lyckats få ett arbete under asylprocessen och kommer därigenom i närheten av arbetsmarknaden och människorna på olika sätt. Många finns emellertid i regioner där vi har en annorlunda arbetsmarknad, där de inte kommer i närheten av arbetsmarknaden och kan skaffa sig ett jobb under asylprocessen. Därmed skulle dessa människor inte få samma möjligheter. De har alltså inte samma värde i den processen.

Nu har vi sett att migrationsministern uttalat sig om detta i ett frågesvar och sagt att det är en komplexitet, att det inte är någon enkel fråga inför kommande propositionsskrivning. Det förstår jag. Centern säger att de inte vill ha någon amnesti – detta är ju en form av amnesti – utan den som har ett arbete ska få stanna under den perioden.

Vad är Lars Gustafssons uppfattning som kristdemokrat i denna fråga?

Anf. 50 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Den är mycket enkel. Jag tror nämligen inte att man kan lagstifta retroaktivt. Var skulle vi i så fall sätta gränsen bakåt i tiden? Och vilka skulle det gälla? När vi så småningom beslutat om en lagstiftning som innebär att det ska genomföras, ja, då kan man diskutera huruvida det ska gälla. Så har vi gjort i vissa fall när det gällt förmögenhetsskatt och annat. I det läget kan det finnas skäl att få söka ett jobb. I detta fall gällde frågan dock ett retroaktivt beslut. Det har över huvud taget ingenting med människovärde att göra, för människovärde har man oavsett om man jobbar, är sjuk, bor i Sverige eller på Tahiti. Det är det som är skillnaden med mitt resonemang. Värde har heller ingenting att göra med huruvida man får ett arbete eller inte.

Vad vi säger är att man inte kan lagstifta retroaktivt, och därför har vi inte heller stött den enskilda motion som finns. Den är i och för sig be- hjärtansvärd, men vi kan inte lagstifta retroaktivt. De fall som finns får löpa, men vi kan sätta stopp för det gamla arvet från Socialdemokraterna.

Anf. 51 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Min frågeställning är förknippad med att en partikollega till Lars Gustafsson, också utskottsersättare, säger att för Kristdemokra- ternas del driver de denna fråga. Därav min frågeställning.

Det skulle naturligtvis vara intressant att höra om migrationsministern kan ge en signal om hur processen går, om man kommit så långt – utifrån att man gjorde vissa avsteg från den departementspromemoria som dis- kuterades för ett tag sedan – att man nu är inne på propositionsskrivande och den process som kommer att ske i utskottet.

Om vi har framför oss begreppet alla har lika värde ska naturligtvis alla också ha lika värde.

Vi kan då diskutera att vissa av de 14 877 som har haft möjlighet att få ett jobb med det som grund skulle få ett uppehållstillstånd. Men om det är en skulle det vara 14 876 som inte skulle få stanna på grund av att de inte har kommit in på arbetsmarknaden.

Lars Gustafsson måste ställa sig frågan: Till vilket pris är man beredd att sälja sig på arbetsmarknaden för att därigenom få möjlighet till ett uppehållstillstånd? Då kommer det att bli en konflikt när det gäller den här diskussionen om just asylprocessen kontra arbetskraftsinvandring utifrån det perspektiv som nu har lyfts fram, det vill säga spårbytet.

Jag vill bara påvisa en problematik som jag tycker att Lars Gustafs- sons partiföreträdare, som uttalar sig för partiets räkning, har bortsett från. Då blir inte begreppet alla har lika värde lika värdeladdat, om man bortser från den problematiken.

Anf. 52 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Göte Wahlström fullständigt har missförstått alltihop. Möjligheten gällde ju att man får söka ett jobb, inte att man får stanna på jobbet. Man får söka ett jobb – det var vårt ingångsvärde i det hela – även om det råkar vara det jobb man har. Att man är lämpad kan ju innebära att den speciella kunskap eller färdighet man har är behövlig där.

Vi vet att det i Stockholmstrakten fattas 4 000 specialhantverkare. Många gånger skulle människor som kommer från andra länder i EU kunna fylla de platserna. Vi tycker att det i det läget, om det finns en lag om att man kan söka jobb här, kunde vara rimligt att man får göra detta under en övergångsperiod. Det har ingenting med det andra att göra.

Vi pratar om att söka arbete. Det har ingenting med människovärde att göra. Däremot kan de personer som nu återvänder söka sig tillbaka hit till ett jobb igen. Då har de ändå samma värde som alla dem som inte har varit i Sverige och som får söka hit.

Jag kan inte förstå detta. Det är kanske för komplicerad retorik för Socialdemokraterna men inte för mig.

Däremot tycker jag att det är märkligt att Socialdemokraterna har en reservation om utnyttjande av papperslösa. Vi ville ju nollställa alla dem 2006, tror jag att det var.

Anf. 53 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Efter att ha lyssnat på det som har framförts under dagens debatt kan jag bara konstatera att det verkligen är sant att migrationsfrågor engagerar och står högt upp på den politiska dagordningen. Det märks inte minst när man lyssnar på den tydlighet och den klarhet som kommer från alliansens ledamöter i utskottet.

De här frågorna står dock inte bara högt på den svenska politiska agendan utan också på den globala, vilket inte minst EU-samarbetet vittnar om.

Fru talman! Det gläder mig att kunna säga att regeringen nu står i begrepp att genomföra den kanske största eller möjligen en av de största migrationspolitiska reformerna på närmare 40 år genom den proposition om ökad arbetskraftsinvandring som kommer att läggas fram för riksdagen inom kort.

Regeringen kommer att presentera en proposition för riksdagen där det föreslås ökade möjligheter för människor från länder utanför den europeiska unionen att arbetskraftsinvandra till Sverige. Genom reformen öppnar vi en väg som varit stängd alltför länge.

Vi vet att det i dag finns en brist på arbetskraft inom flera yrken och sektorer på arbetsmarknaden, och vi vet att det inom några få år kommer att råda brist på personal inom kommuner och landsting i vårt land.

Genom att öka möjligheterna att arbetskraftsinvandra till Sverige bidrar vi med en pusselbit för att motverka arbetskraftsbrist och se till att arbetskraftsutbudet upprätthålls.

Allt görs för att säkra en fortsatt ekonomisk tillväxt och för att trygga vår framtida välfärd genom att möta de utmaningar som följer av den demografiska utveckling som vi nu går till mötes.

De nya reglerna ska öka möjligheterna att arbetskraftsinvandra, och det är efterfrågan på arbetskraft som blir styrande. Reglerna kommer att präglas av flexibilitet, förenklad administration och långsiktig hållbarhet.

Den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen ska upphöra. I stället är det arbetsgivarens bedömning av behovet av rekrytering från utlandet som ska vara avgörande när beslut om arbetstillstånd fattas. Vi förutsätter nämligen att det är den enskilde arbetsgivaren som har bäst kunskap om vilken kompetens som behöver rekryteras till arbetsplatsen.

Så länge den som kommer som arbetskraftsinvandrad tillförsäkras samma villkor avseende lön och övriga anställningsvillkor som gäller för dem som redan är bosatta i landet finns det ingen anledning att sätta upp några trösklar, tvärtom. I takt med att västvärldens befolkning blir allt äldre kommer konkurrensen om arbetskraften att öka. För att Sverige ska framstå som attraktivt i en internationell konkurrens om arbetskraft måste vi sänka våra trösklar och välkomna dem som vill komma hit för att arbeta.

Reformen beräknas kunna träda i kraft före årsskiftet, enligt plan.

I diskussionerna om arbetskraftsinvandringsreformen har det från olika håll framförts synpunkter om att Sverige bör frysa, som man säger, avvisningar av asylsökande som fått avslag till dess att de nya reglerna för arbetskraftsinvandring träder i kraft. Ett sådant beslut – det vill jag understryka – vore att frångå grundläggande principer i den nya instans- och processordningen.

Det har för övrigt i dagarna gått i princip två år sedan den nya ordningen infördes efter att ha röstats fram av en i stort sett enig riksdag. Genom reformen fick Sverige en länge efterfrågad ordning där rättssäkerhet och individuell prövning i asylärenden är ledstjärnan. Det är kanske den enskilt största reformen som genomförts inom svensk asylpolitik.

Den nya instans- och processordningen med individuell prövning och möjlighet att överklaga i domstol måste värnas. En återgång till det gamla systemet, som präglades av rättsosäkerhet, politisering och oförutsägbarhet, är inte önskvärd.

För att Sverige ska kunna ha en fortsatt generös asylpolitik är det A och O att vi har ett rättssäkert och hållbart system som det finns tilltro till. Det är avgörande att de som har fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd lämnar landet för att tilltron till vårt system inte ska urholkas. Det är viktigt, inte minst därför att asylprocessen ska ha ett tydligt avslut som också efterlevs.

Att skicka signaler om att det är bättre att gömma sig i stället för att följa myndigheternas beslut och återvända, eftersom det förr eller senare kommer att genomföras en regularisering, är helt fel. Det leder till att människor som gömmer sig hamnar utanför samhället, i ett slags skymningsland, utan rättigheter, och de blir väldigt utsatta. Det minskar dessutom incitamenten för dem som har fått avslag på sina asylansökningar att följa fattade beslut. Därmed undergrävs hela hållbarheten i systemet.

Regeringen avser inte att genomföra några amnestier eller möjliggöra kollektiva beslut.

För att underlätta återvändandet för dem som har fått avslag på sina asylansökningar avser regeringen däremot att driva en aktiv återvändandepolitik. Vi ser ett behov av att utveckla formerna för hur detta ska genomföras. Till exempel har regeringen nyligen beviljat 3 miljoner kronor till Röda Korset för att driva ett projekt om återvändande till bland annat norra Irak.

Fru talman! Regeringen har under de 18 månader som gått sedan regeringsskiftet vidtagit fler åtgärder på asyl- och migrationsområdet än vad Socialdemokraterna gjorde under sina tolv år vid makten.

Förutom arbetskraftsinvandringen och översynen av den nya instans- och processordningen har regeringen inlett en översyn av hela mottagandet av asylsökande. Man ska ta ett helhetsgrepp om detta. Regeringen har också givit en utredare i uppdrag att lämna förslag på hur ett försörjningskrav för anhöriginvandring ska införas i Sverige.

Jag har vid flera upprepade tillfällen framhållit att ett väl fungerande mottagande av asylsökande är fundamentalt för att Sverige fortsatt ska kunna ha en generös asylpolitik och för att vi även framgent ska kunna vara en fristad för dem som behöver skydd. Eftersom regelverket kring mottagandet inte har setts över på 15 år har regeringen beslutat att ta ett helhetsgrepp över dessa frågor. Fokus ska vara egenförsörjning.

Sören Häggroths utredning som tillsattes före jul förra året har nu inlett detta arbete. Grundbulten är rättssäkerhet, effektivitet och naturligtvis egenförsörjning. Syftet är att ta fram förslag på hur man ska kunna lösa den ansträngda situation som många kommuner befinner sig i efter att de i flera år har tagit emot ett stort antal asylsökande.

Jag noterar naturligtvis att det från oppositionen och i synnerhet från det största oppositionspartiet nu kommer mycket spridda skurar av diverse förslag. Det är någonting som närmast påminner om kommunarrest. Jag har också noterat att man via partiledaren Mona Sahlin har öppnat för att vidga kretsen för anhöriginvandring men naturligtvis utan att tala om hur det här ska lösas praktiskt. Det ställer naturligtvis frågor om vad man egentligen vill från oppositionen. Det tror jag att vi alla är spända på att få höra.

Som ytterligare en del av det helhetsgrepp som regeringen har tagit har en särskild utredare fått i uppdrag att lämna förslag på hur ett försörjningskrav för anhöriginvandring ska kunna införas i Sverige.

Genom att ställa ett krav på att det ska finnas både arbete och bostad innan man får ta hit sina anhöriga ökar förutsättningarna för en bra integration och för att utanförskap kan undvikas.

Incitamenten för egenförsörjning ska stärkas. I stället för att komma till trångboddhet och bidragsberoende kommer de anhöriga att komma till ordnade och stabila förhållanden redan från början.

Fru talman! De migrationspolitiska frågorna är inte enbart av nationell karaktär. Migration är till sin natur något som innefattar rörlighet över gränserna. Dessa frågor hanteras därför inte enbart av riksdagen och regeringen utan även i internationella forum. Regeringens utgångspunkt i dessa sammanhang är att migration i grunden är något positivt som bör underlättas.

När det gäller asyl måste de regler som finns vara utformade så att den som är på flykt ska ha en faktisk möjlighet att söka asyl och få en oberoende och individuell prövning av sin ansökan. Regeringen stöder därför det arbete som pågår inom den europeiska unionen med att få till stånd ett gemensamt europeiskt asylsystem.

Gemensamma regler är angeläget för att skapa en jämnare fördelning av ansvaret mellan EU:s medlemsländer i antalet asylsökande som tas emot. På så sätt kan fler människor som är i behov av skydd få det. Vår utgångspunkt är att det gemensamma asylsystemet bör vila på ett gemensamt regelverk med bibehållen nationell prövning.

I detta arbete verkar regeringen för en stärkt ställning för asylsökande i Europa. Vi värnar den enskildes rätt att söka asyl och få en rättssäker prövning även internationellt.

Vi väntar nu på att kommissionen, som äger frågan för närvarande, ska presentera de första förslagen till rättsakter under försommaren i år. Att arbetet med att få dessa regler på plats kommer att vara en prioriterad fråga för det svenska ordförandeskapet hoppas jag framgår med all önskvärd tydlighet.

Fru talman! Sammantaget innebär de förändringar som regeringen genomfört att arbetslinjen successivt förs in i migrationspolitiken, allt i syfte att stärka den enskildes möjligheter till egenförsörjning och öka förutsättningarna för en bra integration. Det är vår ledstjärna för det här arbetet.

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt (m), Fredrick Federley (c) och Ulf Nilsson (fp).

Anf. 54 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Först har jag ett par kommentarer, och sedan ett par frågor. När migrationsministern så tydligt säger vad som är beskedet till papperslösa och gömda noterar vi det. Det är en politik som numera hela regeringen och alla partier där sluter upp bakom, dessvärre också Socialdemokraterna, när det gäller frågan att man ska skickas ut ur landet. Åk hem! är beskedet.

Då vet vi som organiserar oss tillsammans med papperslösa att vår kamp ännu inte har nått framgång. Vi får fortsätta att driva den på alla upptänkliga och möjliga sätt.

Tobias Billström gör reklamslag för kommande förslag. Kravet att man ska ha försörjningsplikt när det gäller både bostad och försörjning av anhöriga är i praktiken ett förslag som kommer att innebära att familjer hålls splittrade i flera år. Men så presenteras det inte. Det ska vara något som underlättar integrationen.

Det blir en kommande debatt om hur kommunmottagandet ska se ut. Jag kommer att återkomma i den med våra förslag. Men det är väl lätt att konstatera att det Tobias Billström nu företräder är att man ska leva splittrade. Jag är förvånad över att man kan argumentera för att det skulle underlätta integrationen.

Den första frågan som jag har att ställa rör begreppet väpnad konflikt. Internationella rödakorskommittén som har att uttolka 1949 års Genèvekonvention säger att den tolkning som görs av migrationsdomstolarna nu är alltför snäv. Är migrationsministern beredd att bidra till att vi gör en översyn så att vi kan få en rimlig tolkning av begreppet väpnad konflikt i svensk utlänningslagstiftning?

Den andra frågan gäller Grekland som också har varit omdiskuterat under den senaste tiden. Vad anser migrationsministern om dels mottagningsförhållandena i Grekland, dels risken att man från Grekland sänds tillbaka till ett annat land där man riskerar förföljelse eller till och med tortyr i vissa sammanhang?

Anf. 55 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är bra att Kalle Larsson så tydligt uppfattar budskapet från regeringen när det gäller frågan om de så kallade papperslösa, eller irreguljära migranter som man egentligen bör kalla dem för. Papperslösa antyder att de på något vis har tappat bort sina papper eller motsvarande. Så är det naturligtvis inte.

De människorna har fått en prövning av sina asylskäl. De har fått ett negativt besked, och de ska lämna Sverige. Det är tydligt och klart, raka besked.

Det är klart att det inte tilltalar Kalle Larsson som står för en annan politisk uppfattning i den här frågan. Det har jag full förståelse för. Men vi avser inte att förändra vår inställning.

Varför håller vi på med en asylprövning om ja eller nej på frågan om huruvida man uppfyller kraven inte betyder någonting, om människor själva fattar beslutet att strunta i myndigheternas beslut, går och gömmer sig och inte respekterar det? Varför håller vi då på med asylprövning över huvud taget? Det kan Kalle Larsson kanske svara på.

När det gäller den diskussion som har varit frekvent här i kammaren i dag, frågan om väpnad konflikt, konstaterar jag att den nuvarande utlän-

ningslagen trädde i kraft den 31 mars 2006 med en instans- och processordning där regeringen inte längre har någon roll i den vanliga asylprocessen. Självfallet skulle det uppfattas som ett gravt underkännande av den nya ordningen om regeringen ingrep på grund av praxisbildningen genom lagstiftningsbeslut i en isolerad fråga redan nu.

Det pågår en utvärdering. En utvärderingsutredning är tillsatt. Den kommer i sitt slutbetänkande att belysa om de materiella bestämmelserna i utlänningslagen blev tillräckligt preciserade för att vara lämpade för domstol. Det betänkandet kommer i februari 2009. Den utvärderingen och utredarens eventuella förslag bör man tillvarata innan man tar ställning till om det finns behov av lagändringar.

Vad gäller Grekland och Dublinförordningen återkommer jag till det i nästa replik när jag har lite mer tid.

Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Då kan väl Tobias Billström i sin andra replik också förklara, om han tycker att det är okej att fortsätta att avvisa enligt Dublinförordningen till Grekland, hur logiken går ihop. Förra året fick tre av fyra, i år en av fyra irakier stanna i Sverige. I Grekland får ingen göra det. Ändå ska vi återsända utan att Sverige enskilt prövar ärendena. Här sker ingen individuell prövning när det gäller irakier till Grekland som alltså per mer eller mindre automatik sänds tillbaka till Irak. Är det förenligt med rättssäkerheten?

Vi står på olika sidor när det gäller papperslösa och deras rättigheter. Det är värt att konstatera det. Jag tycker att det är en cynisk politik man här företräder. Men den debatten återstår. Vi kommer att föra den många gånger framöver.

När det gäller begreppet väpnad konflikt står vi nu där jag för tre timmar sedan i riksdagens talarstol sade att vi skulle befinna oss. Migrationsministern kommer att säga att han inget kan säga, ingenting göra. Det är den nya ordningen som ska bestämma detta. Men det är ju fel. Tobias Billström skulle tvärtom kunna ta initiativ här tillsammans med regeringspartierna i övrigt och säga: Okej, ni vill titta på det här med väpnad konflikt. Det är något som kanske inte stämmer riktigt. Då gör vi väl det.

Vad är problemet med en sådan ansats? Vad är problemet med att säga att här är det kanske inte perfekt, att här kanske vi skulle kunna göra någonting lite bättre?

Jag har under hand förstått att inte bara elever i Hofors kämpar för sin avvisningshotade kamrat. Också flera lärare är involverade. De har i ett öppet brev till Tobias Billström ställt frågan: Hur ska vi kunna fortsätta att undervisa när det från vår sida inte finns någon tilltro till logiken i det politiska systemet?

De har inte fått något svar på ganska lång tid nu. Jag tänkte avslutningsvis ge Tobias Billström möjlighet att svara här i stället. Hur ska man göra för att förstå logiken i att människor avvisas till Irak och till Afghanistan när det faktiskt råder krig och väpnad konflikt där?

Anf. 57 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Man kan kanske börja med att sätta sig in i hur vi har organiserat oss här i Sverige, att vi har en riksdag som stiftar lagar, att vi har domstolar som uttolkar den lagstiftningen och att vi har en regering

som har ansvaret för att presentera nya lagförslag efter att ha utvärderat den ordning som finns till exempel för att hantera asylärenden.

När utvärderingsutredningens redovisning och förslag väl finns att tillgå kan det möjligen finnas anledning att diskutera i vilka situationer och vilken omfattning ett krav på en individuell risk ska ställas och avgränsningen till sådant skydd som ska ges på icke-individuella grunder. Att isolerat nu sätta i gång ett lagstiftningsarbete enbart om de icke-individuella skyddsgrunderna är djupt olämpligt. Det avser inte regeringen att göra.

Det är under alla omständigheter inte meningsfullt. Det är dessutom ganska cyniskt att försöka påstå att ett riksdagsbeslut i dag skulle ändra situationen för de människor som befinner sig i rättsprocessen. Så fungerar det inte i Sverige.

De företrädare för oppositionen som har låtit antyda något sådant, däribland Kalle Larsson, för inte en seriös debatt i den här frågan. Det är min bestämda uppfattning.

När det gäller Dublin och tillämpningen av den förordningen är det kommissionen som äger den frågan. Det är den ordning vi har kommit överens om i den europeiska unionen. Även här kan jag konstatera att Kalle Larsson försöker rida två hästar samtidigt. Det är viktigt att kritisera de länder som inte sköter sig, däribland Grekland. Det är uppenbart att det finns synpunkter på hur Grekland hanterar både mottagningsförhållandena och prövningen. Det är kommissionens uppgift att hantera det. Men Kalle Larssons parti står inte för uppfattningen att vi ska ha något gemensamt regelverk i den europeiska unionen. Kalle Larssons parti är väl snart det enda parti i kammaren som fortfarande har kvar kravet på utträde ur Europeiska unionen.

Logiken i detta lämnar jag åt dig att förklara, men jag tror inte att man kan köra två hästar samtidigt. Jag tror att man i så fall riskerar att hamna mittemellan dem.

Anf. 58 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Dagens stora fråga har varit den väpnade konflikten och möjligheten för oss att göra skillnad. I somras var jag på ett möte där Dan Eliasson, generaldirektör för Migrationsverket, var med. Han berättade att rekordet i lagstiftningsändring här i Sverige är fem dagar. Det går alltså att ändra en lag väldigt snabbt. Det skulle vi kunna göra om vi fattade beslut om att göra det. Det behöver inte ta ett år.

I Sverige har vi brist på arbetskraft, men också brist på befolkning i väldigt många delar av landet. Ändå skickar vi ut dem som har valt att bo just hos oss, i Hofors, i Markaryd och på många andra ställen. Det är slöseri med resurser. Men migrationsministern har varit tydlig. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än Kalle Larsson alldeles nyss gjorde. Den här gruppen kommer inte att omfattas av det nya systemet.

Men vi pratar också om tilltron till systemet. När det sägs att vi ska ha en rättssäker process och att man ska respektera de beslut som har tagits kan jag ha förståelse för det om det gäller dem som har prövats nu i en rättssäker process och får avslag relativt snart, inte efter ett antal år. Det är när det gäller dem som prövades enligt den förra lagstiftningen som tilltron till systemet inte finns. Människor i vårt land reagerar när vi skickar ut Adel, Reza och alla de andra som har varit här så länge. Jag

skulle vilja fråga ministern om hur vi ska få tilltro till systemet hos människor ute i vårt land.

Anf. 59 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! En sak är säker: Tilltron till system uppnår man i varje fall inte genom att ständigt och jämt ratta och mickla med dem därför att man upplever att det fattas negativa beslut som man inte tycker är bra.

Det är här grundproblemet ligger i diskussionen: förmågan att acceptera att en asylprocess kan sluta med ett negativt beslut, ett nej. Detta är alltid svårt. Det kommer alltid att vara svårt. Det kommer att vara svårt oavsett vilken lagstiftning vi har, därför att människor alltid kommer att kunna få ett nej likaväl som ett ja beroende på de individuella skyddsskälerna.

Det för mig tillbaka till den viktiga iakttagelse som jag har gjort under den här debatten, nämligen behovet av att försöka förstå varför vi har utformat systemet som vi har gjort. Vi valde 2006 att underkänna den gamla ordning som då existerade, därför att vi såg vad den ledde till. Den ledde till att den som fick Expressen, Aftonbladet eller något annat medium att uppträda tillräckligt många gånger på förstukvisten maximerade sina chanser att få lov att stanna i Sverige. Den som fick sökarljuset på sig fick rätt, men den som inte fick det – ja, det var ju synd för den personen.

Det systemet underkändes på goda grunder, och politikerna lyftes ur processen och placerades precis där vi ska vara, nämligen i diskussionen om utformningen av lagstiftningen – inte tillämpningen av lagstiftningen, för den sköter domstolarna. Det är det här vi måste försöka förstå och återvända till de grundläggande resonemangen.

Det betyder ingenting om det fattas ett riksdagsbeslut här i dag. Det betyder ingenting alls, därför att praxis fortfarande och alltjämt formas i domstolarna. Det innebär också att vi i stället måste rikta tillbaka blickarna på den utvärdering av den nya instans- och processordningen som försiggår. Precis som jag sade i min tidigare replik: När det arbetet är färdigt kan det finnas anledning att slå sig ned och fundera över om lagstiftningen behöver förändras. Men man kan inte hoppa och hatta fram och tillbaka och tro att man på det viset skapar tilltro till systemen. Det tycker jag att det är viktigt att komma ihåg.

Anf. 60 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en annan fråga, som handlar om den aktiva återvändandepolitiken. Det står i Migrationsverkets regleringsbrev att man ska prioritera återvändande, om jag inte missminner mig.

Och det är det som sker nu. Man prioriterar återvändande, men inte genom att ha kortare handläggningstider så att människor ska lämna landet innan de har hunnit etablera sig här, utan genom att söka upp dem som har varit här i sju åtta år och skicka dem till länder som UNHCR rekommenderar att man inte ska få skicka dem till, många gånger dessutom på ett sätt där de som hämtas av gränspoliserna inte ens får lov att säga adjö till sina fruar eller barn. Det sker på ett väldigt inhumant sätt många gånger, och det finns inga regler för hur det här ska ske, verkar det som.

Jag skulle vilja fråga ministern hur han ställer sig till återtagandeaftalen, som vi tidigare har diskuterat och som vi vet är väldigt ifrågasatta,

dels av UNHCR, dels av regeringarna i fråga. Jag vill också fråga om hur han ställer sig till att vi avvisar människor i strid med UNHCR:s rekommendationer.

Prot. 2007/08:83
26 mars

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 61 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Regeringen i Irak har varit en varm tillskyndare av återtagandavtalet. Det märkte jag inte minst själv när jag var på besök i Bagdad i september förra året och satt och pratade med en företrädare för den irakiska statsledningen. Man har varit varma tillskyndare av det här och inte alls motståndare till att vi skapar ordnade och korrekta former för hur människor ska återvända. Man är tvärtom intresserad av att få tillbaka sina medborgare.

Vad beträffar den afghanska regeringen är det samma sak. Jag har hört en massa märkliga påståenden här i dag om att man på något vis skulle ha underkänt det här från den afghanska regeringens sida. Jag som satt och pratade med den afghanske utrikesministern doktor Spanta under hans besök kan meddela kammaren att det inte alls var så att vi förde någon diskussion om uppsägning av avtalet eller någonting sådant. Vi pratade om formerna och principerna, och det tycker jag också att man ska göra.

UNHCR:s roll är att slå vakt om det stora mandat som man har fått inom ramen för FN vad gäller att tillgodose flyktingarnas behov. Skillnaden ligger bara i att UNHCR har en kollektiv syn på det här. Man har ett större och bredare mandat, även i de enskilda länderna, medan vår domstolsprocess bygger på individuell prövning. Det är därför som det ser annorlunda ut. UNHCR:s rapporter vägs in som en del av underlaget som Migrationsverket, migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen har till sitt förfogande, men till syvende och sist är det prövningen i det individuella fallet som avgör huruvida man får lov att stanna eller inte.

Sverige ska enligt regeringen ha en aktiv återvändandepolitik. Den person som får avslag på sin asylansökan ska återvända, för om personen får ett negativt beslut har man provat skyddsbehovet och funnit att det inte finns.

Det ska naturligtvis ske på ett värdigt och humant sätt, helt i enlighet med det regelverk som är uppställt. Dock måste jag säga att det är viktigt att komma ihåg att människor inte alltid själva är så väldigt medgörliga när det gäller återvändandet. Det får man också ta med i beräkningen. Det är inte alltid så att människor gör sitt bästa för att vara förberedda den dag polisen kommer.

Anf. 62 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först får jag säga att jag är väldigt glad att statsrådet är här i kammaren, lyssnar till debatten och också deltar i den. Det framgick inte av talarlistan från början, och det innebar kanske att vi agerade lite annorlunda från oppositionens sida.

Men jag är i alla fall väldigt glad att statsrådet är här och beskriver tidigare politik, nu förd politik och lite grann framtida politik, vilket också är bra. Det är ingången till mitt första inlägg.

När statsrådet säger att den nuvarande regeringen har gjort mer än Socialdemokraterna gjorde under tolv år är det naturligtvis en subjektiv

uppfattning som redovisas. En rad utredningar redovisades, och det är naturligtvis så att utredningar är en del av en process.

Därav kommer min frågeställning. Jag angav redan i mitt inledningsanförande det behov som jag såg när vi var i majoritetsställning tidigare av att hitta breddade lösningar i kammaren för ett politikområde som behöver stabilitet. I dag är det sju rösters övervikt här i kammaren. Är ministern beredd att hitta bredare lösningar står vi till förfogande om det kommer en inbjudan. Då kan vi redovisa utredningsdiskussionen, våra tankar och kanske också reda ut det ministern kallar för kommunarrestbegreppet. Jag tycker också att Kalle Larsson redovisade den problematik som försörjningskravet kan innebära när det gäller att låsa ute vissa människor och hålla isär familjer. Vi kan lösa upp en del av den problematik som ligger i de här värdeladdade uttalandena.

Min första fråga är: Är statsrådet beredd att skapa förutsättningar för en breddad majoritet genom att ta initiativ till överläggningar i de frågor som har redovisats?

Anf. 63 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är alltid viktigt och angeläget att föra en diskussion även om naturligtvis regeringsunderlaget är fullständigt klart i den här frågan, oavsett hur många rösters övervikt det är åt det ena eller andra hållet.

Men jag vill gärna understryka en sak, Göte Wahlström, ingångsvärderna för en diskussion med till exempel Socialdemokraterna förutsätter också att man har lite trovärdighet. När jag nu tittar på hur reservationerna är utformade, till exempel när det gäller den diskussion som vi har haft nu i frågan om väpnad konflikt, ser jag att det svajar mycket betänkligt.

Trots att vi hade tio års utredningsarbete i ryggen när klubban gick i bordet i kammaren 2006 för den nya instans- och processordningen vill ni, fastän utredningsarbetet ännu inte är avslutat, börja ändra i begreppen och alltså med andra ord sätta er över den praxisbildning som nu äger rum i domstolarna. Det är inte riktigt bra, Göte Wahlström, för att använda ett milt uttryck.

Det innebär naturligtvis inte att det här skulle jäva diskussionen. Men det finns också andra orosmoln, till exempel att er partiledare Mona Sahlin har deklarerat att ni inte är för ett försörjningskrav för anhöriginvandring. Ni tycker att det är fel. I stället har ni lagt fram ett eget hemmasnickrat förslag till försörjningskrav som tydligt ska vidga kretsen av människor som får lov att komma hit.

Min motfråga till Göte Wahlström är: Hur har ni tänkt er det egentligen? Hur ska det finansieras? Det handlar om människor som kommer hit när de är 60 år och som har problem. Vi pratar äldreomsorg, medicinsk vård, tandvård.

Vad ligger egentligen i Mona Sahlins formulering att man ska trygga försörjningen? Är det mat på bordet? Men hur är det med pensionssystemet? Hur är det med de frågorna? Där har vi inte fått något svar från oppositionen än. Jag ser det nog som rätt viktigt att man reder ut det här innan man slår sig ned och diskuterar. Då blir diskussionsunderlaget så mycket bättre.

Anf. 64 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag inledde med att säga att det finns en fara i att retoriken blockerar. Det är kanske så. Det är därför jag har en ödmjuk inställning till behovet av överläggning. Det var ett av skälen till att jag också tog initiativ till överläggningar under förra mandatperioden, för att just bredda det här och få en rymd i diskussionen så att vi kan klara ut många av de frågeställningar som just leder fram till det statsrådet här har uttalat, en misstro mot det andra partiet.

Låt oss klara ut frågan om NIPU. Statsrådet kan ju gå hem och prata med försvarsministern som satt i utredningen. Ett av uppdragen vi hade var att kodifiera gällande praxis till lagstiftning för att ärenden skulle kunna föras i domstol, alltså ingen förändring. Men det vi upplever är att man från den process som var tidigare i kodifieringen har gjort en förändring i handläggningen. Det är det vi vill få belyst i utredningen om just väpnad-konflikt-begreppet. Det finns en del frågeställningar som vi tycker att det finns skäl att ta itu med, där vi har varit med i processen och diskussionen i utredningsarbetet som sedan ledde fram till det ställningstagande vi gjorde i kammaren.

En ytterligare fråga bara, det är möjligt att ljudanläggningen inte fungerade för mina öron fullt ut. Det gäller debatten om arbetskraftsinvandring. Statsrådet har ju läst utredningen – jag var en av deltagarna – där vi konstaterar den stora samstämmighet som fanns i utredningsarbetet. På ett par områden finns andra uppfattningar, vilket också varit uppe i diskussionen och debatten. Ett av de områdena har varit spårbytesdiskussionen, där statsrådet har deklarerat här i kammaren och också på annat sätt att det finns en problematik.

Frågan gäller den diskussion som Kristdemokraterna har lyft fram här. Tolkar jag statsrådet rätt när jag upplever att han säger att inga kollektiva beslut är ett svar på frågan? Inga kollektiva beslut enligt kd-modellen när det gäller processen inför beslutet och frågan om spårbytesdiskussionen.

Anf. 65 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Ljudanläggningen var det. Jag tyckte att jag var mycket tydlig i talarstolen när jag sade att regeringen inte har för avsikt att genomföra några regulariseringar. Det är möjligt att Göte Wahlström missade det, men jag kan säga det en gång till så har vi rätt ut den sista frågan.

Jag tycker att det är intressant, som sagt var, att slå sig ned och diskutera. Politik är det möjligas konst. Det är riktigt. Men jag lade också märke till någonting mycket intressant, nämligen att Göte Wahlström helt gled undan från Mona Sahlins förslag vad gäller försörjningskravet. Jag fick inte någon kommentar om det över huvud taget. Det tycker jag är väldigt talande. Jag tror inte att det förslaget är genomtänkt över huvud taget.

Göte Wahlström har suttit så länge nu i socialförsäkringsutskottet att han vet hur pensionssystemet fungerar. Han vet att skulle man medge en större krets av människor att komma hit som anhöriga utan att ha tänkt igenom vad det får för konsekvenser kan det leda till att man måste göra rätt stora ingrepp i pensionssystemet, kanske till och med en differentiering i socialförsäkringssystemen för att de ska kunna hålla ihop. Den

frågan tycker jag nog att ni ska gå tillbaka till ritbordet med och fundera igenom ytterligare.

När det sedan gäller frågan om utvärderingen av den nya instans- och processordningen och frågan om den väpnade konflikten är det som jag har sagt flera gånger så att det arbetet pågår för fullt. Det behöver inte kompletteras. De frågor som har varit uppe till diskussion i dag är redan inneslutna, även frågan om de materiella bestämmelserna i utlänningslagen och tillämpningen av den.

Det är som sagt var bra, Göte Wahlström, vi kan absolut fortsätta diskussionerna här, gärna det. Men jag rekommenderar nog en tur tillbaka till ritbordet och ett samtal med Mona Sahlin när det gäller hennes förslag. Det tror jag skulle vara bra för alla inblandade parter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

5 § Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU5
Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare (redog. 2007/08:RRS15).

Anf. 66 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman, riksdagskolleger och eventuella åhörare som inte finns på läktaren men kanske skulle kunna finnas vid sin radio eller tv! Jag tänkte att jag skulle ge en kort bakgrund till det vi ska behandla här i dag om det finns någon annan än fru talman som lyssnar och som kanske inte vet vad ärendet handlar om. Det vore kanske bra att berätta det.

Det vi ska diskutera här i dag är en redogörelse från Riksrevisionens styrelse. De har granskat Försäkringskassans kontakter med arbetsgivaren.

Bakgrunden till det är att Försäkringskassan har ett generellt ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov kartläggs och att åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Arbetsgivaren har å sin sida att vidta de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering på arbetsplatsen.

När Riksrevisionen nu granskar Försäkringskassan visar det sig i många fall att utredarna inte tittar på möjligheten till anpassning av arbetsplatser och eventuella andra arbetsuppgifter. Riksrevisionen har också funnit flera brister i Försäkringskassans utredningar, och bristerna medför ju en ökad risk för att den enskildes arbetsförmåga inte tas till vara och att sjukskrivningen kan bli onödigt lång. Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att enskilda människor behandlas olika.

Vidare anses också att Försäkringskassans handläggning är passiv. De gör alltså inte mycket. Det dröjer länge innan man får det avstämningsmöte man ska ha. Vad gäller Försäkringskassans bedömningar av arbetsförmågan anges i rapporten att ju fler moment som Försäkringskassan ska utreda, desto färre bedömningar görs.

Försäkringskassan prioriterar inte arbetsgivarkontakterna, konstaterar man vidare i rapporten. Kontakterna med arbetsgivarna är få, och ofta

saknas underlag från arbetsgivarna när Försäkringskassan utreder möjligheterna till fortsatt arbete hos arbetsgivaren.

Prot. 2007/08:83
26 mars

Handläggningen av de sjukfall där sjukskrivna är anställda hos arbetsgivare med små företag uppvisar fler brister än handläggningen av övriga fall. Arbetshjälpmedel ingår inte heller i bedömningen av arbetsförmågan. Vidare konstaterar Riksrevisionen att rutinerna för informationsinhämtning inte är säkerställda. Man har alltså inga rutiner på Försäkringskassan för att hämta hem detta.

Vidare framhålls också att Försäkringskassans utredningar inte kan anses leva upp till de krav som bör ställas på ärenden som rör enskilda personer, att handläggarna måste få det stöd som de behöver för att kunna genomföra kvalitativa utredningar av sjukskrivnas arbetsförmåga och att sjukskrivna så långt som möjligt måste behandlas lika oavsett var i landet de är bosatta.

Kort sagt konstaterar Riksrevisionen att Försäkringskassans arbetsgivarkontakter är ett eftersatt område.

Av detta, kära riksdagskolleger, drar den borgerliga majoriteten slutsatsen att arbetsgivarens roll i rehabiliteringsarbetet ska nedtonas. Den sjuke och Försäkringskassan ska sköta detta på egen hand.

Arbetsgivarna är sedan den 1 juli 2007 inte längre skyldiga att göra en rehabiliteringsutredning. En sådan skulle tidigare ställas till Försäkringskassan inom åtta veckor räknat från dagen då sjuknämnan gjordes. Trots svidande kritik från Riksrevisionen om att Försäkringskassan inte är förtrogen med hur arbetsgivarna organiserar sina arbetsplatser eller vilka alternativa arbetsuppgifter som finns, säger den borgerliga majoriteten att Försäkringskassan ska ansvara för rehabiliteringsutredningarna. På vilket sätt har Försäkringskassan blivit duktigare på detta genom att arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering har avskaffats? Hur kan man dra den slutsatsen? Det är det nog många som undrar.

Vi socialdemokrater har i detta betänkande två reservationer som vi yrkar bifall till. Utgångspunkten är – jag vänder mig då speciellt till Nya moderaterna, som säger sig vara ett arbetarparti – att enligt socialdemokratisk modell är det arbetsgivaren som har ansvar för arbetsmiljön. Vi anser att arbetsgivaren och vi som finns på arbetsplatsen har den bästa kompetensen att avgöra om det går att omorganisera arbetet så att den sjuke kan komma tillbaka till arbetet. Därför är det viktigt att arbetsgivaren gör planen för arbetsrehabiliteringen. Det tycker tydligen inte Moderata samlingspartiet – arbetarpartiet.

Eftersom sjukskrivningar oftast utgår från arbetsplatsen, och man tycker att det är en myndighet som ska utreda eller ta ansvar, ska ni kanske göra studiebesök i verkligheten för att se det som vi som har varit ute på arbetsplatser vet, nämligen att det är de på arbetsplatsen och arbetsgivaren som vet hur arbetet kan organiseras om så att den sjuke kan komma tillbaka. Därför är det lämpligt att de har det ansvaret. Det är därför vi yrkar bifall till våra reservationer.

Ni svarar att utredningen ska lämnas därefter eftersom ni tycker att det är upp till Försäkringskassan att ta tag i problemet. Ni skriver i betänkandet: ”De brister som konstateras i granskningsrapporten vad gäller Försäkringskassans kunskaper om den sjukskrivnes arbetsplats är naturligtvis inte acceptabla och måste åtgärdas. Utskottet, som förutsätter att så sker, anser emellertid att detta i första hand är en uppgift för myndigheten själv.”

Vi tycker att en myndighet ska styras. Det är därför vi har myndigheter. Det är viktigt att lämna signaler till myndigheterna om vad man tycker. Vad som är ännu mer konstigt i den borgerliga majoritetens skrivningar är att det finns en insikt om problemet men att man inte gör några tillkännagivanden utan man gömmer huvudet i busken. Man säger att man tror att de rättar till det själva.

På vilket sätt kommer regeringen och den borgerliga majoriteten att se till att den sjuke får den hjälp som kan behövas i framtiden, arbetsplatsrehabilitering, på ett rättssäkert sätt och i kontakt med Försäkringskassan? Hur ska ni se till att säkerställa detta i framtiden?

Fru talman! Jag yrkar bifall till våra reservationer.

Anf. 67 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Vi ska i den här debatten behandla ett betänkande som rör en redogörelse från Riksrevisionen. Det verkar nästan som om borgerligheten anser att en sådan redogörelse bara ska läsas igenom och läggas till handlingarna. Det är ett förslag. Sedan ska vi glömma bort att redogörelsen över huvud taget har gjorts.

Jag menar att det i den här rapporten finns många viktiga slutsatser att ta till sig. Men jag ska för den delen inte säga, och jag känner ingen skadeglädje: Vad var det vi sade? Vi debatterade och beslutade om att ta bort arbetsgivarnas skyldighet att göra rehabiliteringsutredningar. Jag tycker att redogörelsen visar att det blev precis just så: Vad var det vi sade?

Arbetslivet har genomgått genomgripande förändringar. I många fall är det försämringar. Det har skett sedan början av 90-talet. Under samma period som förändringstakten har ökat i hela arbetslivet har arbetsmiljöarbetet tagit många och stora kliv tillbaka. I en forskningsrapport som gavs ut av Arbetslivsinstitutet år 2005 klarlades hur den ökade sjukfrånvaron sedan slutet av 90-talet var resultatet av politiska beslut och den ekonomiska nedskärnings- och saneringspolitiken. Enligt Arbetslivsinstitutet är det nedskärningspolitikens omorganiseringar, personalminskningar och bortrationaliseringar som har medfört att det kvalificerade rehabiliteringsarbetet till slut kollapsade.

Jag och Vänsterpartiet menar att arbetsgivare inte har tagit tillräckligt ansvar för detta. Den redogörelse vi debatterar i dag visar att Försäkringskassan är ett dåligt stöd för de sjuka som inte klarar av sitt arbete på grund av sjukdom.

För Vänsterpartiet har frågan om arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering och det förebyggande arbetsmiljöarbetet varit prioriterad i ohälsöarbetet. Vi anser att detta måste skärpas, och vi anser också att sanktioner bör införas mot arbetsgivare som inte uppfyller detta ansvar. Vi har alltså en helt annan syn på arbetsgivarens ansvar än borgerligheten har.

I stället för att titta på vilka åtgärder som behöver vidtas för att stärka den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och för att tydliggöra ansvarsfördelningen har den viktigaste aktören kopplats bort. Arbetsgivaren finns inte längre med i processen.

Fru talman! I debatten som föregick beslutet att ta bort arbetsgivarnas skyldighet att göra rehabiliteringsutredningar såg man från regeringens sida inga risker. Men nu visar Riksrevisionens redogörelse att Försäk-

ringskassans kontakter med arbetsgivarna lämnar mycket att önska och att det finns allvarliga brister. Till exempel har man funnit att Försäkringskassans handläggning av sjukfallen präglas av passivitet. Det finns också andra fakta som framkommer i granskningen.

När det gäller utredning av om den sjukskrivne kan arbeta efter anpassning på arbetsplatsen saknas en sådan bedömning i 10 procent av fallen. När det gäller bedömning av om den sjukskrivne kan utföra andra arbetsuppgifter saknas en sådan bedömning i 30 procent av fallen. När Försäkringskassan ska avgöra om den sjukskrivne ska få andra arbetsuppgifter efter viss rehabilitering saknas en sådan bedömning i nästan hälften av fallen. I 45 procent av fallen finns inte de bedömningarna.

Det är oundvikligt att i denna debatt koppla ihop detta med vad som är på gång i rehabiliteringskedjan – som ni kallar det, jag kallar det för något annat. Jag kan inte bli annat än orolig. Vad säger att bedömningarna kommer att fungera den 1 juli när de inte gör det i dag? Vilka katastrofala följder kommer det att bli för den enskilde sjuke när bedömningarna inte blir av inom de kommande uppsatta, hårda och icke förhandlingsbara tidsgränserna? Ni pratar om tre månader och sex månader. Jag tycker att utskottsmajoriteten har tagit alldeles för lätt på Riksrevisionens kritik och de brister som man pekar på. Samtidigt håller ni på att genomföra ett systemskifte som kommer att drabba sjuka och lågutbildade hårt.

Anf. 68 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Det är uppenbart att dagens trygghetssystem inte längre fungerar som det är tänkt. Alltför många hamnar utanför Sveriges trygghetssystem. Det är ett trygghetssystem som har fungerat tillfredsställande under många årtionden men nu måste ses över och moderniseras.

Det är en massiv kritik mot Försäkringskassan som förs fram av Riksrevisionen när det gäller kontakter med arbetsgivare. Men det finns anledning att se kritiken i ett större sammanhang. Har regeringen gett Försäkringskassan de förutsättningar som krävs för att människor ska få den hjälp de behöver? Är trygghetssystemen utformade så att människor slipper bli bollade mellan olika myndigheter när de råkar bli sjuka eller arbetslösa? Svar: Nej.

Alla svenskar har rätt att känna en grundläggande trygghet. Människor behöver veta att de omfattas av trygghetssystemen den dag de behöver hjälp. Så är det till viss del i Sverige, men inte fullt ut. Alltför många känner numera oro för vad som händer den dag de blir sjuka eller arbetslösa.

Miljöpartiet anser att trygghetssystemet inte får bygga på misstro mot människor, utan tvärtom bör utgå från att människor är ansvarstagande. Regeringen har försämrat trygghetssystemen i rask takt sedan den kom till makten. Det som är värst är dock att ni också har skapat en misstro när det gäller tryggheten som gör att det är svårt att med några enkla återställare återupprätta ett trygghetssystem som man kan lita på. Det är ett skäl till att Miljöpartiet nu diskuterar att skapa ett helt nytt system. Vi kallar det arbetslivstrygghet.

Vi tror att det är viktigt att samordna försäkringssystemen och skapa ett system med en dörr in.

Vad menar vi då med arbetslivstrygghet? Till exempel att arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen slås ihop. Du vänder dig till en

och samma myndighet, ett och samma kontor, oavsett om du är sjuk eller arbetslös. Det blir skräddarsydda insatser för alla som behöver stöd. Arbetslöshetsersättningen skattefinansieras, precis som sjukförsäkringen. Det är solidariskt.

Ersättningsnivåerna för sjuka och arbetslösa föreslås vara på samma nivå. Försörjningsstödet eller de så kallade socialbidragen flyttas från kommunerna till den nya myndigheten så att alla pengar för ersättning samlas i en påse. Det skulle ge förutsättningar.

I revisionens granskningsrapport är det tydligt att Försäkringskassans handläggning är passiv. Det har vi hört här i dag. Exempelvis dröjer det ofta ett år eller mer innan ett avstämningsmöte kommer till stånd. Det är fullständigt oacceptabelt. Regeringen drog ju ned anslaget till Försäkringskassan förra året samtidigt som det pågick en stor omorganisation inom myndigheten. Det är inte konstigt att det ser ut som det gör. Nu har man äntligen insett det tokiga i det och tillför nya pengar igen, men det är så dags för de människor som har drabbats.

Vad gäller Försäkringskassans bedömningar av arbetsförmågan anges i rapporten att ju fler moment som Försäkringskassan ska utreda desto färre bedömningar görs. Försäkringskassan har bristande kunskaper om den sjukskrivnes arbetsplats och vilka lämpliga alternativa arbetsuppgifter som arbetsgivare kan erbjuda.

För många små arbetsgivare finns inte kunskap att göra en rehabiliteringsutredning. Då är det bättre att Försäkringskassan har ett tydligt uppdrag att genomföra det, men regeringen har tagit bort resurserna för att köpa rehabiliteringstjänster; det ska någon annan göra. Det är ett feltänk.

I rapporten konstateras att Försäkringskassans arbetsgivarkontakter inte är prioriterade. Kontakterna med arbetsgivare är få. Som vi har hört här förut saknas det ofta underlag, och Försäkringskassan utreder möjligheterna till fortsatt arbete hos nuvarande arbetsgivare i alldeles för liten utsträckning. Vidare framgår att handläggningen av sjukfall där de sjukskrivna är anställda hos små arbetsgivare uppvisar fler brister än handläggningen av övriga fall och att arbetshjälpmedel inte ingår i bedömningen av arbetsförmågan samt att rutinerna för informationsinhämtning inte är säkerställda.

Det är snart ett år sedan arbetsgivarens skyldighet att göra rehabiliteringsutredningar avskaffades, och förslaget har varit känt långt innan det. Det är oacceptabelt att rutiner ändå inte har byggts upp. Var ligger regeringens ansvar? Det är klart att regeringen måste se till att Försäkringskassan har tydliga rutiner och metoder för att få in beslutsunderlag. Har regeringen i regleringsskrivelse givit tydliga sådana riktlinjer? Det är en fråga till er.

Miljöpartiet yrkade avslag på förslaget att ta bort Försäkringskassans skyldighet att kalla till avstämningsmöte inom 90 dagar när regeringen drev igenom det förslaget förra året. Då motiverade ni det med att det inte fungerar så bra ändå så vi kan lika gärna ta bort alla avstämningsstider.

Vi motsätter oss principen att enbart individen har förpliktelser, medan andra aktörer avlövas ansvar. Det ska finnas en möjlighet för individen att veta vad man har rätt att ställa krav på. Man ska veta vad myndigheten är skyldig att utföra.

*Försäkringskassans
kontakter med
arbetsgivare*

I alla andra sammanhang brukar den moderatledda regeringen hävda den enskildes rätt, men det gäller tydligen inte de sjuka.

Miljöpartiet anser att regeringen borde använda resurstillskottet på 700 miljoner som Försäkringskassan får i år till att handläggarna får ett bättre stöd för att kunna ta in de uppgifter som behövs från arbetsgivarna för att individen ska kunna ges hjälp att komma åter i arbete.

Bifall till reservation 3.

Anf. 69 HELENA RIVIÈRE (m):

Fru talman! SfU5 behandlar en redogörelse från Riksrevisionens styrelse apropå Riksrevisionens granskning av Försäkringskassan. Jag föreslår att motionerna avslås och att skrivelsen läggs till handlingarna.

Försäkringskassan gör inte vad den ska för att tillvarata arbetsförmågan hos de sjukskrivna, enligt Riksrevisionen. Kassan tar inte reda på nog mycket om arbetsplatserna och ägnar inte nog mycket tid åt arbetsgivarkontakterna.

Det gäller att komma ihåg vad kritiken handlar om. Det är ytterst förutsättningarna för den försäkrade att behålla förmågan att arbeta och försörja sig själv. Det är kärnan. För det syftet ska Försäkringskassan samordna den rehabilitering som behövs och bedöma arbetsförmågan utifrån en plan för återgång i arbete som Försäkringskassan gör upp tillsammans med den försäkrade och andra berörda.

Försäkringskassan är den viktiga aktören vid sidan av den försäkrade själv. Arbetsgivaren har en rad uppgifter och skyldigheter enligt arbetsmiljölagen, nämligen att anpassa arbetsförhållandena, erbjuda andra arbetsuppgifter, ta fram tekniska anpassningsåtgärder, förändra arbetsorganisationen och bistå Försäkringskassan med upplysningar som kan underlätta en rehabilitering. Det är en rad skyldigheter.

Lyfter man blicken lite från den formella ordning som styr Riksrevisionens ansvarsutkrävande inser man att ingen aldrig så perfekt försäkringskassa någonsin skulle kunna hålla sig ajour med varje enskild sjukskrivens arbetsförhållanden, arbetskamrater, arbetsorganisation och så vidare. Man måste lita till de berördas eget intresse av att medverka till att lösa problemen.

Oppositionen tycks tro att om bara pressen på arbetsgivaren att göra rehabiliteringsutredningar är hård nog så är saken klar. Men vid den offentliga utfrågningen förra våren hörde vi att det snarare är tvärtom. Dels innebar kravet på arbetsgivaren att göra en rehabutredning en onödig väntan på att de 60 dagarna skulle gå innan Försäkringskassan tog tag i den sjukskrivne, dels var utredningarna innehållslösa eftersom arbetsgivaren inte fick ta reda på orsaken till sjukskrivningen.

Problemets kärna, om vi försöker hålla fast vid den, är hur den försäkrade ges förutsättningar att arbeta och försörja sig själv. Vi vet att de första två månaderna är avgörande. Rehabiliteringskedjan som är i antågande har fasta tidsgränser för när arbetsgivaren ska lotsa fram den sjukskrivne genom anpassade arbetsuppgifter. Det förkortar de långa och passiva sjukskrivningstiderna som i grunden är det som Riksrevisionen vill åt.

Två saker träder fram i motionerna. Den ena är att arbetsgivaren ses som en motståndare och en fiende, en fiende som Försäkringskassan ska domptera med lagens hjälp. Den andra är avsaknaden av varje tanke på

det egna ansvaret att återvinna arbetsförmågan och försörjningsförmågan. Viljan att komma tillbaka, som måste vara det primära, finns inte ens som en bisats. Det måste vara effektivare att den anställda och arbetsgivaren talar direkt med varandra som vuxna. Försäkringskassan behöver inte i onödan formellt agera förmyndare.

Detta egna ansvar är A och O. Omhändertagandet är en förbannelse. Det gäller att inte ta ifrån individerna förmågan att fatta egna beslut. Det gäller för individen att skaka av sig offermentaliteten och att ta sig själv tillbaka till ett värdigt liv.

Försäkringskassan gör helt rätt i att anställa coacher som är mer inriktade på att peppa individen att ta nästa steg. Ingen rehabiliteringsutredning i världen kan göra någonting om viljan och motivationen att komma tillbaka är för svag.

Anf. 70 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag vänder mig bestämt mot att man säger att sjukskrivna eller sjuka som har sjukersättning lever på allmosor och att det egna ansvaret tas bort.

Jag vänder mig också mot en annan sak. Under alla år som vi har diskuterat sjukskrivningar och sjuka har man vetat att om arbetsledarna eller arbetskamraterna på arbetsplatsen hör av sig till den sjuka kommer han eller hon tillbaka tidigare till arbetet. Synliggörandet av de sjuka gör att många kommer tillbaka tidigare.

Vi diskuterar alltid de personer som hamnar utanför och inte kommer tillbaka. Men det är mängder av människor som är korttidssjuka eller som är sjuka någon månad och som kommer tillbaka till sina jobb. Vi har många bra arbetsgivare som ringer, och de har en organisation för att de sjuka ska komma tillbaka till arbetet. Det är den organisationen som ni vill ta bort. Ni vill skapa piskor för de sjuka och vädja till deras eget ansvar.

Om en byggnadsarbetare till exempel ramlar ned från en byggnadsställning och slår sönder benen anser Helena Rivière att byggnadsarbetaren lever på allmosor. Men detta är ett försäkringssystem som vi alla betalar till. Jag vänder mig bestämt mot detta synsätt.

Jag tycker bara att det är synd att ni inte gjorde dessa 1 000 arbetsplatsbesök i verkligheten innan ni vann valet. Vad ni gör är precis det som Miljöpartiet och Vänstern har beskrivit här, ni gör en systemförändring för de sjuka. Ni säger till de sjuka att de inte ska leva på allmosor utan att de ska ta eget ansvar. Vad är det som vi vuxna människor gör när vi är försäkrade? Vi tar eget ansvar och betalar våra försäkringar.

Vi vill ha broar tillbaka till arbetslivet. Det är viktigt för oss.

Anf. 71 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag tror att Siw Wittgren-Ahl missförstår mig när jag talar om ansvar. Jag vill inte frångå Försäkringskassan, alla myndigheter, arbetsgivare och alla involverade ett ansvar. Vad jag talar om är att man ska lyfta fram den enskilda individens medverkan. Ingen kan åstadkomma detta över huvudet på en individ. Individen måste själv vilja komma tillbaka.

Sedan håller jag helt med om att arbetskamrater självklart är viktiga, och de flesta sjuka kommer tillbaka inom tre månader. 90 procent av alla sjukfall avslutas inom en tremånadersperiod.

Men jag kan inte erinra mig att jag har talat om några allmosor.

Anf. 72 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det sätt på vilket Helena Rivière uttrycker detta gör att man uppfattar det så. Då vill jag skicka med att man inte kan uttrycka det på ett sådant sätt. Men det kanske är er syn på sjuka att de lever på allmosor. För oss handlar det om att vi har ett fördelningssystem, och om vi betalar våra försäkringar kommer vi också att vara sjukförsäkrade. Så är det i vårt system som vi socialdemokrater står bakom.

Granskningen av Försäkringskassan är väldigt viktig. Det är ett instrument som vi i riksdagen använder för att utvärdera saker och ting. Är detta inte viktigt för er minister eftersom hon inte är här? Jag undrar var hon är. De förslag som ni har lagt fram och som vi har sett leder inte på något sätt till att Försäkringskassan får en bättre insikt i hur arbetsmarknaden fungerar. Jag har inte sett något sådant förslag. Det förvånar mig att socialföräkringsministern inte är här och tar till sig av denna kritik. Det är ju så att vi är politiker, och ni i regeringen som har makten ska styra myndigheterna. Men här bryr ni er inte om att ett annat organ har utrett detta och kommit med förödande kritik, utan ni stoppar huvudet i sanden och låtsas som om det regnar och tänker att det får ordna sig. Men det är de enskilda människorna som kommer i kläm och som far illa. Vi har broar från arbetslivet till sjukförsäkringen, och dem vill vi förstärka, inte spränga bort som ni är på gång att göra.

Anf. 73 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! I en studie av långtidsfriska företag som Uppsala universitet, Stockholms läns landsting och Karolinska Institutet gjorde fann man att det som betydde någonting för att få de sjukskrivna tillbaka i arbete var två saker. Det var att de helt enkelt blev bättre igen och att symtomen försvann eller att de själva ville tillbaka. Däremot hade anpassning av arbetet ingen större inverkan och inte heller arbetsbyte. Återigen bekräftas den bild som vi känner igen, nämligen att de flesta blir friska inom 60 dagar. Men efter 90 dagars sjukfrånvaro är det mer eller mindre kört.

I verkligheten har arbetsgivarna ett oändligt stort ansvar. De ska nu också leverera ett arbetsgivarintyg till Försäkringskassan. Det låter på Siw Wittgren-Ahl som om Försäkringskassan är helt bortkopplad i regeringens förslag, men så är det inte. Arbetsgivaren skriver ett intyg om den försäkrade bedöms ha möjligheter att klara ett arbete på arbetsplatsen.

Anf. 74 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, men när Helena Rivière började tala om offermentalitet kände jag att det fick vara nog och att jag ändå måste begära replik för att lyfta fram några saker.

Vilken människosyn genomsyrar egentligen den politik som Helena Rivière talar om? Offermentalitet är ett begrepp som jag vänder mig starkt emot.

Helena Rivière tog också upp arbetsgivarnas ansvar, och uppenbarligen lyssnade inte Helena Rivière på vad jag sade eftersom hon drog alla över en kam. Miljöpartiet kräver att Försäkringskassan ska kunna få en rimlig chans att göra sitt jobb. Det är inte samma sak som att vi ska lägga pressen på arbetsgivarna. Det sade jag inte.

Jag ställde också frågan i mitt anförande på vilket sätt regeringen har sett till, till exempel via regleringsbrevet, att möjliggöra för Försäkringskassan att fullgöra sitt jobb på ett bra sätt.

Om nu inte en plan för återgång till arbete har gjorts, vilket uppenbarligen är fallet i väldigt många enskilda fall, hur ska då individen kunna kräva att det blir gjort när man tar bort den möjligheten? Som revisionsrapporten mycket riktigt också pekar på fungerar det ju inte som det är tänkt i väldigt många fall. Och jag har inte hört att regeringen avser att vidta någon kraftfull åtgärd, utan man förväntar sig att det här fixar nog Försäkringskassan.

Anf. 75 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Försäkringskassan är en självständig myndighet med en självständig styrelse och gör sitt jobb. De har inte tagit bort några resurser. De kommer att föra över resurser till primärvården som ska ta hand om den faktiska rehabiliteringen. Det ska inte Försäkringskassan göra längre.

Jag kommer inte ihåg vad Gunvor G Ericson mer hade för synpunkter. Kan jag få en fråga upprepad?

Anf. 76 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Min första fråga som jag tydliggör igen: På vilket sätt har regeringen i till exempel regleringsbrevet tydliggjort och möjliggjort för Försäkringskassan att fullgöra sitt jobb? Helena Rivière säger att det är en självständig myndighet. Ja, det är en självständig myndighet, men den styrs ju av regeringen. Regeringen har möjlighet att varje år skriva och tydliggöra uppdrag via till exempel regleringsbrevet. Det som var min konkreta fråga var om man nu avser att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av den ganska massiva kritiken i revisionsrapporten.

Det andra som jag tog upp handlade om att jag uppfattade att Helena Rivière drar oss alla i oppositionen över en kam. Vi står alltså inte bakom de första två reservationerna utan den tredje reservationen, vilket innebär att vi accepterar att ansvaret för att göra rehabiliteringsutredningarna ligger på Försäkringskassan. Självklart ska arbetsgivaren se till att föra in det underlag som behövs, men ansvaret för att uppgifterna finns måste ändå ligga på Försäkringskassan. Det tycker jag är rimligt.

Helena Rivière svarade inte heller på frågan hur individen ska få möjlighet att få sin rätt, eftersom 90-dagarskravet i rehabiliteringsutredningen är borttaget. Hur ska individen kunna kräva sin rätt om en rehabiliteringsplan inte blir gjord?

Anf. 77 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att man tar över ärendet från den enskilde själv. Den enskilde och den enskildes samarbetspartner på Försäkringskassan måste ju ha ärendet i sin hand. Jag har svårt att se att hela

tankegången med reglerade, styrda turer skulle kunna hjälpa någon enskild tillbaka till arbetslivet igen.

Jag drar nog inte Gunvor G Ericson och hela oppositionen över en kam. Jag uppfattar skillnaderna.

Vad gäller regleringsbrevet måste jag säga att jag inte har läst vad regeringen skriver i regleringsbrevet till Försäkringskassan och om det finns några förändringar där på något sätt.

Anf. 78 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Helena Rivière pådyvlar oss och mig synen på arbetsgivaren som motståndare och fiende, för jag antar att det var Vänsterpartiet du menade när du nämnde det i ditt anförande tidigare. Det har vi aldrig sagt och det står inte heller i vår motion.

Det som jag och vi som har skrivit vår motion vänder oss emot är att den piska som nu viner över Sverige bara riktas mot den enskilde sjuke. Jag undrar varför man inte kan tänka sig att sätta press även på arbetsgivaren. Vi menar att man ska ställa krav på och införa sanktioner mot arbetsgivare som inte fullgör sina plikter.

Eget ansvar verkar vara ett ledord för Helena Rivière. Det är precis samma sak där, att jag undrar varför inte arbetsgivaren ska ta sitt ansvar, vilket de bevisligen inte gör i många fall i dag. Det finns mängder av sjuka som inte får den hjälp, det stöd och den anpassning av sin arbetsplats som de enligt arbetsmiljölagen har rätt att få. Det klarar arbetsgivaren sig undan. Det händer ingenting om man struntar i sina förpliktelser. Då undrar jag varför ni bara tycker att den sjuke enskilde ska ta sitt ansvar för att rädda en situation som kanske är övermäktig i stället för att rikta blickarna mot arbetsgivarna som ändå har väldigt stora möjligheter att ordna bättre förhållanden på arbetsplatsen.

Anf. 79 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Vänstern läser upp ett helt syndaregister där någon anpassning till arbetsplatsen inte har gjorts. Det är i 10 procent av fallen, säger Vänstern, vilket måste betyda att anpassning har gjorts i 90 procent av fallen. Vidare saknades en bedömning av om den sjukskrivne kunde utföra andra arbetsuppgifter i 30 procent av fallen, vilket borde betyda att en bedömning gjordes i 70 procent av fallen. I mer än hälften av fallen hade Försäkringskassan bedömt den sjukskrivnes förmåga att utföra andra arbetsuppgifter efter rehabilitering. Det är väl inte så dåligt?

Anf. 80 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, jag tycker att det är dåligt, och den uppfattningen har ju även Riksrevisionsverket eftersom man pekar på de här siffrorna och bevisar att det här inte fungerar. Det ansvar som Försäkringskassan ålagts för att göra de här bedömningarna funkar inte. Det tycker jag är dåligt, för bakom de här procenttalen, som kanske låter låga, ryms det väldigt många människor.

Jag tog i mitt anförande upp frågan om den så kallade rehabkedjan som är på gång. Det kommer att innebära att man måste klara en tremånadersgräns för annat arbete på arbetsplatsen. Om man inte klarar sex månader på arbetsplatsen får man söka sig ut på den öppna arbetsmark-

naden. Det är verkligen hårt reglerade och styrda turer som Helena var emot i ett tidigare inlägg.

Då undrar jag: Ser du inte riskerna med att den bedömning som nu inte fungerar kommer att göra att väldigt många sjuka kommer att hamna helt fel? Man kommer inte att få plats på sitt jobb därför att bedömningarna inte görs i tid eller kanske görs på fel sätt. I slutändan kommer man att bli av med sitt jobb. Man kommer att bli arbetslös på grund av att det här inte fungerar. Ser inte borgerligheten och Helena Rivière riskerna med att bygga upp ett system som är beroende av ett annat system som inte fungerar? Var hamnar vi då någonstans?

Anf. 81 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Nu debatterar vi inte rehabiliteringskedjan, utan vi debatterar Riksrevisionens kritik av Försäkringskassan.

Som jag sade i mitt anförande tycker jag att Riksrevisionen är ohemul i sin kritik av Försäkringskassan som ska ta kontakt med arbetsgivare i alla enskilda fall och utreda allt. Det säger sig självt att det måste vara effektivare att arbetsgivaren och den sjukskrivne tar itu med detta själva.

Om alla möjligheter till rehabilitering är uttömda och om arbetstagarerna inte längre kan göra något arbete av betydelse för arbetsgivaren så är alternativet att söka ett annat arbete. Det är ett stort steg att ta för den enskilde. Men det kan också mycket väl vara så att den enskilde i det långa loppet vinner på att få denna kick ut ur ett arbete där han eller hon har vantrivits sig sjuk. I det läget är det bättre att saken ställs på sin spets och att den enskilde söker sig ett annat arbete.

Anf. 82 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Rubriken som är satt på betänkandet talar sitt tydliga språk. Precis som Helena Rivière nyss sade bär myndigheten Försäkringskassan tillsammans med arbetsgivaren ansvar för att sjukskrivningarna ska bli så korta som möjligt och att den sjukskrivne ska kunna återgå till jobb. Detta ska givetvis ske i samråd med den som är sjuk. Detta ska gå så fort som möjligt; det är syftet.

Det finns, fru talman, mycket att göra i sammanhanget. Till skillnad från den förra regeringen gör alliansen allt vad den kan för att hjälpa och möjliggöra för dem som är sjuka att komma tillbaka till jobbet. Till råga på allt vill Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet återinföra det rehabansvar för arbetsgivarna som inte funkade tidigare. Socialdemokraterna innehade regeringsmakten när det var som sämst, det vill säga när det var 550 000 personer som fick förtidspension och 200 000 personer som blev sjukskrivna. Varje dag fick 140 personer stämpeln i pannan: sjuk, behövs ej, förtidspensionerad.

Det är bra att alliansen har minskat utanförskapet och sett till att färre är sjukskrivna. Men som jag nyss sade finns det mycket mer att göra.

Försäkringskassan sade vid en hearing, där vi alla deltog från utskottet, att om rehabiliteringsutredningarna som låg på arbetsgivarna avskaffades kunde man medverka till att de avstämningsmöten som ska hållas kunde ske tidigare. Man har inte haft så stora möjligheter att verkställa detta eftersom det nya förslaget ännu inte har varit i kraft i ens ett år.

I Riksrevisionens rapport, som vi just nu behandlar, säger man att det kunde ta upp till ett år innan det var något avstämningsmöte. Det kan väl i all sin dar inte Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tycka är bra? Vi vet, precis som Helena Rivière nyss sade, att ju längre sjukskrivningarna är, desto svårare är det att återgå till jobbet.

Försäkringskassan genomgår en jättestor förändring, och vi vet att det inte är gjort i en handvändning. En sådan förändring har inte skett sedan Försäkringskassan bildades, så det är på tiden. Det är inte lätt; det påverkar många människor, och personal kommer i kläm. Men dessa förändringar är faktiskt nödvändiga, precis som Riksrevisionen påtalar i sin kritik. Man säger att Försäkringskassan inte behandlar enskilda ärenden på ett riktigt sätt. En riktig behandling är något som vi alla eftersträvar.

Oppositionen säger att arbetsgivarens ansvar att anskaffa arbetshjälpmedel inte framgår.

Det finns också synpunkter från Riksrevisionen på att Försäkringskassan inte prioriterar arbetsgivarkontakterna.

Nu tycker jag att Siw Wittgren-Ahl ska lyssna ordentligt. I ditt anförande framförde du synpunkter på det som jag nu kommer att förklara. Enligt listan vi har fått ska vi i juni diskutera den nya sjukskrivningsprocessen med rehabiliteringskedjan. Där tydliggörs det vad som kommer att gälla vid sjukskrivningar. Arbetsgivaren får tre månader på sig att försöka hitta ett annat arbete eller lämpliga arbetsuppgifter inom sitt eget företag för den som är sjuk. Det gälla alla, oavsett om det är ett stort eller litet företag. I det innefattas också att man givetvis ska hjälpmedelsanpassa arbetsplatsen.

Om man inom tre månader inte har lyckats med att finna ett annat arbete eller arbetsanpassa så att personen kan vara där ska arbetsgivaren lämna ett intyg till Försäkringskassan om att man har gjort allt man kan och att inget mer finns att göra. Tydligare än så kan inte arbetsgivarens ansvar för den anställde vara. Detta är väl betydligt bättre än att arbetsgivaren ska göra en rehabiliteringsutredning som inte blir gjord?

Vidare ger den nya rehabiliteringskedjan den anställde en lagstadgad rätt – det är syftet med den – att få tjänstledigt för att pröva annat arbete. Är man sjukskriven efter de tre månader som är arbetsgivarens ansvar ska man som sjukskriven under de tre nästkommande månaderna få möjlighet och rätt till tjänstledighet för att pröva ett annat arbete. Det är ett tydligt bevis på att vi är övertygade om att alla som vill ha ett annat jobb kommer att medverka till det, och arbetsgivaren kan inte sätta sig emot denna tjänstledighet. Man får behålla sjukskrivningen under den tid man testat ett annat jobb.

Rehabiliteringskedjan innebär alltså att man tillgodoser, vad jag förstår, Vänsterpartiets önskemål om att tydliggöra rehabiliteringsansvaret. Dessutom har vi sett i betänkandet att det har tillförts 700 miljoner till Försäkringskassan för att de ska få möjlighet att utöka arbetet med att minska sjukfrånvaron och förekomsten av felaktigheter.

Jag vill också i detta sammanhang påtala att omorganisationen inom Försäkringskassan innebär att man ska bilda ett nittiototal centrum i landet. Där ska finnas specialister och personliga handläggare, vilket betyder att man ska undanröja problemet med att inte alla behandlas lika. Det innebär alltså att det blir en mer rättssäker behandling av ärendena.

Slutligen måste jag vända mig till Siw Wittgren-Ahl igen och säga, apropå din fråga till Helena Rivière: Var någonstans har du läst i skrift att vi fråntar arbetsgivaren ansvaret att ha kontakt med den sjukskrivne under sjukskrivningsperioden? Detta åligger varje arbetsgivare som vill medverka till att personalen har det bra och har ett livsvänligt arbetsliv, som vi i Centerpartiet säger. Att vara en god arbetsledare är att ha kontakt med sin personal även när de är sjuka. Jag har inte läst någonstans att vi vill ta ifrån arbetsgivaren den möjligheten.

Fru talman! Jag tillstyrker förslaget i betänkandet och avstyrker samtliga motioner.

Anf. 83 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag ska ta upp det Solveig Zander säger om rehabiliteringskedjan och hänvisar till Helena Rivières anförande. Hon tyckte inte att vi skulle diskutera detta i dag eftersom ärendet inte handlar om det utan om Försäkringskassans kontakter med arbetsgivaren.

Men fram till den dag vi ska diskutera det vill jag rekommendera Solveig Zander att läsa till exempel Kommunförbundets yttrande om rehabiliteringskedjan eller någon annans massiva kritik, bland annat från de borgerliga partierna i Göteborgs kommun. De vet inte hur mycket detta kommer att kosta. Det finns hur mycket kritik som helst mot det.

Därför ska jag i dag inte uppta tid med att tala om vad jag tycker om förslaget. Jag har en interpellation på fredag tillsammans med andra kamrater i denna kammare. Det går bra att komma då så kan vi diskutera det med socialförsäkringsministern som då måste infinna sig.

Frågan kvarstår varför man inte i detta betänkande tar upp det och svarar på det sätt som Solveig Zander gör när det gäller kritiken mot Försäkringskassan. Ni kommer med käcka förslag, men kritiken lägger ni bara till handlingarna. Men detta är ju ett organ som vi har i riksdagen och regeringen för att följa upp den kritik som kommer. Men det bryr ni er inte om.

Jag begärde ordet för att Solveig Zander talade om att vi hade en hearing där vi gick igenom rehabiliteringen. Det är så konstigt, tycker jag. Ni lyssnar bara på det ni själva vill höra. På hearingen sade man nämligen att i andra länder i Europa har arbetsgivaren ett mycket större ansvar för den som blir sjuk, vilket gör att man jobbar med arbetsmiljöfrågorna. Man har därför inte samma utslagning från arbetsmarknaden. Men det har ni aldrig kommenterat. Ni lägger ansvaret på den enskilde, och då säger Solveig Zander: Men vi har ju aldrig sagt att de inte får ringa! Nej, det hoppas jag verkligen att ni inte kommer att säga, för man ska inte styra vilket förhållningssätt en arbetsgivare ska ha. Men de lagar och regler vi har vill jag att man ska följa, och som ni lägger fram det här har ni ju inte ändrat på någonting!

Anf. 84 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag ser verkligen fram emot fredagens debatt om rehabiliteringskedjan, för ett bättre förslag än detta såg man knappast under den period som Socialdemokraterna hade regeringsmakten i Sverige. Det här är något helt nytt och något som verkligen ger rättigheter till den person som är sjuk att få den hjälp som behövs.

Jag tycker också att det är intressant att Siw Wittgren-Ahl tar upp he-
ringen och hur det är i andra länder. Hon säger att arbetsgivarens ansvar
i det här sammanhanget inte finns lagstadgat i vårt land på samma sätt.
Jag vill bara påminna om att vi har haft regeringsmakten i 18 månader.
Vi jobbar så att svetten lackar med att förbättra och förändra och få ett
land som bättre tar till vara människors möjligheter.

Vi har inte hunnit med så mycket mer än det vi redan har gjort, och
det är faktiskt inte så lite om man tittar på vad det är. Vi har sett till att
väldigt många människor, 165 000, har kommit tillbaka i jobb. Det lyck-
ades inte den socialdemokratiska regeringen med.

Vi fortsätter att jobba för Sverige. Man kan inte översätta allt från
andra länder till svenska förhållanden – dessvärre. Men man kan få goda
råd.

Anf. 85 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att människor kommer tillbaka till arbetet
och att människor finns med på arbetsmarknaden och i ett sammanhang.
Men det är också viktigt att veta på vilka villkor. Och det är riktigt som
Solveig Zander säger, att på 18 månader har ni hunnit göra mycket. Men
det var många saker som man inte sade från den borgerliga majoritet som
finns här i kammaren. Sade man till folket: Ja, när vi kommer till makten
kommer den offermentalitet som finns och det omhändertagarsystem
som Socialdemokraterna har byggt upp att försvinna. Vi kommer att
ompröva alla socialförsäkringssystem.

Nej, det sade man inte. När vi hade fuskkommittén på besök i vårt ut-
skott visade det sig, och det är rätt intressant, att 87 procent av svenska
folket är nöjda med de socialförsäkringssystem vi har, men 52 procent
var missnöjda med Försäkringskassans sätt att agera. Men det är det ni
skjuter in er på för att komma åt socialförsäkringssystemen, för det är det
ni vill. Ni vill se på svenska arbetare och svenska tjänstemän som att de
ingår i något offersystem.

Vi tror på ett starkt solidariskt samhälle, och det vi nu ska diskutera
på fredag kommer att visa att vi är på väg bort från det!
(Applåder)

Anf. 86 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Vi vill ompröva socialförsäkringssystemet, och jag har
uppfattningen att Socialdemokraterna också har velat det. Varför tillsat-
tes annars Anna Hedborg att leda en socialförsäkringsutredning? För mig
framstod det som att man tyckte att det fanns något som inte stämde i det
sätt på vilket våra socialförsäkringar fungerar i dag. Därför ville vi hitta
något annat som var bättre och som bättre svarade mot framtidens behov
– som vi redan har mött.

Om jag inte missminner mig helt och hållet sade Vänsterpartiet i sitt
anförande alldeles nyss att förändringarna och försämringarna för den
enskilde på socialförsäkringsområdet började i slutet av 90-talet i Sve-
rige. Mig veterligen innehade inte alliansen regeringsmakten vid det
tillfället så jag tror nog att det var skälet till att Socialdemokraterna bi-
drog till att förändra myndigheten Försäkringskassan till att bli det den är
i dag. Grunden till det som vi nu bygger vidare på lade alltså den förra
regeringen.

Vi tror på en förändring inom socialförsäkringssystemet, och vi tror på en förändring inom Försäkringskassan, för det har inte fungerat. Att man ska förbättra på det här området framgår också av vårt svar i betänkandet.

Socialdemokraterna skjuter alltså i ogjort väder i det här sammanhanget.

Anf. 87 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag sade i *början* av 90-talet. De förändringar jag menar har skett har skett under en lång tid, men det ska vi kanske inte diskutera här.

Jag vill använda ett uttryck som migrationsministern använde i den förra debatten. Han pratade om att man inte skulle ”ratta och mickla”. Jag skrev upp det, för jag tyckte att det var ett fuffigt uttryck. Det är precis det som har skett inom socialförsäkringsområdet och som man kan ta till sig. Man har verkligen rattat och micklat inom det här systemet under en längre tid. Det som sker nu är mycket värre än det som varit tidigare.

Jag vill trots allt diskutera rehabkedjan, eftersom Solveig själv tog upp det. Det hör väldigt mycket ihop med Riksrevisionens redogörelser. Man visar på att Försäkringskassan inte klarar av vad den är ålagd att göra gentemot arbetsgivaren för att anpassa arbetsmiljön för de sjuka.

Jag frågade i mitt anförande och undrar igen: Hur kommer det att fungera när utsorteringskedjan börjar gälla? Kommer Försäkringskassan då att klara av det? Jag tror verkligen inte det.

Jag tycker inte att den kommande utsorteringskedjan ställer tillräckliga krav på arbetsgivaren. Visserligen står det om tidsgränser. Men vad händer om arbetsgivaren inte gör vad den ska? Det som händer är att den sjuke riskerar att bli arbetslös och inte får vara kvar på jobbet.

Anf. 88 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag uppskattar verkligen att LiseLotte Olsson sade att hon inte fråtog sig ansvaret för vad som hände tidigare. Det var redan i början på 90-talet, om jag uppfattade dig rätt, som försämringarna började.

Det är intressant att påminna sig att det skulle ha varit under den tidigare borgerliga regeringen. Den socialdemokratiska regeringen hade under 12 år möjligheter att rätta till det, men det hände inte. Det blev tvärtom. Det blev ännu mer försämringar. Det är väl en oerhört svidande kritik som man kan ge till den regeringen.

Rehabkedjan är oerhört bra. Jag är stolt över att jag får vara med och genomföra en förändring i socialförsäkringssystemet som innebär att den enskilde personen får komma i fokus. Man får en rehabgaranti. Det möjliggör för mig som enskild när jag är sjuk att kunna ställa krav på att jag ska få en bättre rehabilitering.

I dag är det så att ingenting händer. Arbetsgivaren gör ingenting, och Försäkringskassan gör ingenting. Det innebär att den enskilde som inte säkert vet vart den ska vända sig får vänta i över ett år utan att någonting händer, och då blir personen förtidspensionerad. Det är vad som har hänt, utan att man har gjort någonting för att rehabilitera en person för att den ska komma tillbaka. Det tycker jag är katastrof.

Nu ändrar vi på det och ser till att arbetsgivaren blir tvungen att göra någonting inom tre månader, och sedan blir det Försäkringskassan som får göra det. Det är betydligt bättre, eller hur LiseLotte Olsson?

Anf. 89 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Vi kanske inte ska diskutera historien så väldigt mycket. Vi är ense om att det har skett väldigt många försämringar. Det som händer nu och som Solveig Zander tycker är oerhört bra tycker jag är fruktansvärt dåligt. Det finns ingenting i den så kallade rehabkedjan som kommer de sjuka till godo och gör situationen bättre. Absolut inte.

Solveig Zander säger att den enskilde ska vara i fokus och att det ska finnas en rehabgaranti. Vad består rehabgarantin av i rehabkedjan? Vad är det för någonting? I stället för att bli förtidspensionerad, som ni tydligen ser som det värsta man kan vara, riskerar människor i kedjan att bli arbetslösa efter sex månader. Vad är det som är bättre och vad finns det för trygghet i det?

Återigen: Vilket krav, vilken press och vilken sanktion finns det mot arbetsgivaren som inte gör vad den ska göra? Efter sex månader anser arbetsgivaren: Tyvärr, jag kan inte anpassa jobbet mer. Du platsar inte här. Du kan inte göra det du ska. Då är det adjöss och *goodbye*.

Jag råder Solveig Zander att titta på bloggar från sjukskrivna. Det finns hur många som helst som reagerar på det som är på gång. De sjuka är väldigt frustrerade och rädda för den så kallade rehabkedjan. Vad kommer den att betyda? Det är en väldigt stor risk för att den kommer att betyda en ökad risk för utslagning av människor.

Remissinstansen Sveriges Kommuner och Landsting säger bland annat att risken är att väldigt många fler kommer att behöva leva på socialbidrag än tidigare. Rehabkedjan är fruktansvärt dålig och farlig.

Anf. 90 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Om man från oppositionen har drivit en politik sedan en ny rehabkedja började diskuteras för ett år sedan – för så lång tid är det med handläggningar, remissgenomgångar och sådant – där man påtalat att personer kommer att slås ut och beskriver ett förslag som inte existerar är det klart att människor blir rädda.

Om man läser det faktiska förslaget inser man hur oerhört bra det är. Jag förstår att det är svårt för er i oppositionen att ändra inställning när ni har tyckt att det inte kan vara bra. Ni kom inte på det själva, och då kan man inte tycka att det är bra. Det är tråkigt att det ska vara på det sättet.

Det är tydliga gränser. De första tre månaderna är det arbetsgivaren som har ansvaret. Du har möjlighet att vara tjänstledig mellan tre och sex månader och pröva ett annat jobb på initiativ av dig själv. Efter sex månader har Försäkringskassan ansvaret att pröva om det finns någonting annat att göra på den öppna marknaden.

Om man har fortsatt rehabiliteringsbehov under den här perioden ska man fortsätta att få rehabilitering även efter ett år. Det är vad man inte har haft möjlighet till enligt den nuvarande lagstiftningen. Då har man inte haft möjlighet till rehabilitering utan har blivit förtidspensionerad.

Det kommer nu att stå i förslaget att man har möjligheter att få rehabilitering under den tid som rehabiliteringen ger ett resultat. Bättre än så kan det inte uttryckas att vi tror på människor och att vi vill ge dem en

möjlighet att få rehabilitering och komma tillbaka till arbetsmarknaden. Så enkelt är det.

Prot. 2007/08:83
26 mars

Anf. 91 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja där Solveig Zander slutade. Det är inte helt sant det Solveig Zander säger att det har varit ett absolut krav att man efter ett år blir förtidspensionär. Det har alltid gjorts en individuell bedömning. Att påstå att det absolut skulle vara sjukpension efter ett år är inte riktigt sant.

Jag begärde ordet med anledning av det Solveig Zander sade om att nu minskar sjukskrivningarna och att allting blir mycket bättre. Men förtidspensioneringarna har inte minskat under er tid.

Solveig Zander betonar också myndighetens ansvar. Men hur är det med regeringens ansvar att ge myndigheterna de förutsättningar som krävs för att kunna göra ett bra jobb? Det är vad vi debatterar här i dag utifrån den revisionsrapport som Riksrevisionen har skrivit.

Har Försäkringskassan haft tillräckligt bra resurser för att kunna göra detta? Nej, regeringen drog in pengar. Nu har man tack och lov gett tillbaka 700 miljoner.

Myndigheten har ansvaret tillsammans med arbetsgivaren. Min fundering är: Delar Solveig Zander synen att det är en offermentalitet som har funnits och att det är vad som är problemet? Eller kan man tänka sig att personliga handläggare kan göra under?

Ska man avhjälpa samordningsproblemen bara genom att styra mellan olika myndigheter? Eller ska man ge alla tre parter reella möjligheter att jobba ihop?

(Applåder)

Anf. 92 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Miljöpartiet. Ni har ett lite nyanserat förhållningssätt till det framtida förslaget till förändringar inom socialförsäkringssystemet. Det uppskattar jag verkligen att ni har.

Att förtidspensioneringarna inte minskar är ett problem. Jag sade att det finns oerhört mycket mer att göra inom området. Jag återkommer igen till att vi trots allt har haft 18 månader på oss, och allt har vi inte hunnit med.

Nu ser vi till att minska införseln till sjukförsäkringsområdet. Det är färre som blir sjukskrivna. Det betyder att antalet som blir förtidspensionerade kommer att bli betydligt lägre. De förtidspensionerade som finns i dag är dem vi ärvt efter den förra regeringen. Det är inte lika lätt att göra någonting åt det som är cementerat som det man har möjligheter att påverka från början. Därför får vi säga att det nog tar lite längre tid för oss att komma till rätta med det. Men vi jobbar med det.

Jag ser ingen offermentalitet; jag förstår inte var det ordet kommer ifrån. Jag kan inte ens debattera det. Det får stå för något annat. Jag har inte tagit det ordet i min mun, så jag vet inte vad ni menar med det. Inte heller hörde jag att Helena Rivière på något sätt skulle ha antytt det. Jag förstår inte det här riktigt.

Myndigheten, Försäkringskassan, gör ett jättebra jobb. De omorganiserar och försöker se till att förbättra det som Riksrevisionen har synpunkter på. Jag tror att vi måste ge dem en ärlig chans till det.

*Försäkringskassans
kontakter med
arbetsgivare*

Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Tack, Solveig Zander, för att du säger att det är viktigt att Försäkringskassan ska få en ärlig chans! Men då måste också regeringen ge förutsättningarna, och det tycker jag inte att ni har gjort nu.

Jag vill ta upp det här med sjukskrivningarna. Visst är det bra att det är färre sjukskrivna, men det är fortfarande ojämlikt. Det är fortfarande så att kvinnors sjuktal är mycket högre än mäns. Det är inte okej. Det har man inte tagit upp i den här skrivelsen. Men det har talats mycket om att ratta och mickla, som LiseLotte Olsson tog upp i sitt anförande. Det har regeringar gjort i alla tider. Det är inte så konstigt eftersom socialförsäkringssystemen handlar om hälften av statsbudgeten. Det är stora pengar.

Det kanske är bra om vi kan inse att det inte går att vrida de olika rörstumparna mer och mer, utan att det är dags att bygga ett bättre system. Jag skulle vilja fråga Centerpartiet om man är beredd att titta på den lösning där samverkan, som Solveig Zander pratade varmt om, övergår i en och samma myndighet i stället. Anser Solveig Zander att en parlamentarisk utredning skulle kunna titta på det? Eller anser ni att den inte längre behövs?

Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Försäkringskassan ska få en ärlig chans; det är helt rätt. Jag tror att de får bättre förutsättningar framöver att göra det de ska. Diskussionen, samtalen och kommunikationen med myndigheten Försäkringskassan pågår ständigt och jämt. Vi lyssnade från alliansen på Försäkringskassan när de sade att de behövde mer pengar. Det var Försäkringskassan som sade att de inte hade behov av pengarna, men när de ville ha dem igen fick de som sagt tillbaka dem – så kan vi uttrycka oss.

Det är sant att det är problem med att det är fler kvinnor som är sjukskrivna. Det står inte här, och man har inte heller någon riktig förklaring till det. Jag kan ha personliga åsikter om detta, men det har mer att göra med arbetsmarknaden som sådan än med socialförsäkringssystemet. Det är socialförsäkringssystemet och Försäkringskassan som vi diskuterar i dag. Men det finns mycket att göra på arbetsmarknadsområdet för att förbättra för kvinnor så att de inte blir sjukskrivna.

Man har talat om samverkan här. Centerpartiet står för att försöka – och försöker också – få en enhetlig myndighet för den som är borta från arbetsmarknaden oavsett varför man är det. Vi står för att vi tycker att det ska vara en enhetlig lagstiftning. Men det är svårt att genomföra det i dagsläget – det tar tid! Vi ser fram emot en socialförsäkringsutredning som tittar över hur framtidens socialförsäkringssystem ska vara. Om jag inte är felunderrättad är det nog ganska nära förestående att en sådan utredning tillsätts.

Anf. 95 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är en rapport från Riksrevisionsverket om Försäkringskassans kontakt med arbetsgivare. Vi har fått rapporten redovisad i utskottet. Som vi kan konstatera framkom en hel del kritik mot hur Försäkringskassan har arbetat under de senaste åren. Det framfördes kritik om att Försäkringskassan är för passiv i arbetet med att ha kontakt med arbetsgivaren och därmed för passiv när det gäller att agera för att den sjukskrivna snabbt ska kunna rehabiliteras. Man påpekar

brister i utredningar om att anpassa arbetsuppgifter, risk för att arbetsförmåga inte tas till vara och så vidare.

Utskottets majoritet har beslutat att överlämna rapporten och lägga den till handlingarna. Vi skriver att vi utgår ifrån att regeringen och Försäkringskassan beaktar slutsatserna av Riksrevisionens granskning.

Samtidigt ska vi komma ihåg när vi debatterar detta att kritiken drabbar hela systemet med hur försäkringskassa och sjukkasse har fungerat de senaste tio tolv åren. Det är ju inte något nytt som har inträffat nu, utan det handlar om hur det har fungerat. Där kan vi alla som har haft med det här att göra, inte minst den förra regeringen, beklaga att vi inte har gjort mer. I dagens debatt låter det ibland lite grann som om rapporten skulle utvärdera vad som har hänt under de senaste månaderna, men så är det inte alls.

Jag tror att mycket av det som redan har hänt under den här första tiden med alliansregeringen – ett och ett halvt år – när det gäller kampen mot långtidssjukskrivningar och för tidiga förtidspensioneringar kommer att ge en bra effekt. Den nya rehabiliteringskedja som jag har talat om här och som vi också kommer att föra senare debatter om kommer att påverka Försäkringskassans arbete i allra högsta grad. Det ska bli tydliga avstämningstillfällen vid tre, sex och tolv månader. För den som får förlängd sjukpenning blir det ingen automatisk prövning av förtidspensionering, utan i stället fortsatt rehabilitering. Här kommer naturligtvis Försäkringskassan att spela en viktig roll när det gäller att kräva in rapporter från arbetsgivarna för att kunna göra avstämningarna.

Samtidigt sker det satsningar. Företagshälsovården kommer att bli en viktig aktör med sjukvård nära arbetsplatsen som kan uppfylla mycket av den roll som vårdcentralerna i dag har. Regeringen lägger ca 3,4 miljarder under tre år på företagshälsovården. Även Försäkringskassan har som sagt tilldelats tilläggsanslag med 700 miljoner extra bland annat för att jobba med att minska sjukfrånvaron och föra en mer aktiv dialog med arbetsgivaren.

Egentligen har inte oppositionen så många förslag till åtgärder med anledning av detta. Man hakar upp sig på formaliteten att den tidigare skyldigheten för arbetsgivaren att lämna in den formella rehabiliteringsutredningen avskaffas. Detta berörs egentligen inte alls i utvärderingen. Det skedde två månader innan dess att Riksrevisionen gjorde sin kontroll, så just den delen har inte Riksrevisionen kunnat utvärdera.

Sanningen är att allt tyder på att kontakterna med arbetsgivaren kommer att bli flitigare nu än tidigare. Med de nya reglerna kommer Försäkringskassan att kunna begära avstämningsmöten med arbetsgivaren när det behövs. Det borde medföra betydligt fler kontakter än tidigare. Det stod bland annat i Riksrevisionens rapport att det tidigare bara var 8 procent av de kontakter som gjordes med arbetsgivaren som skedde inom tre månader. Det är en väldigt liten del. Med det tydliga kravet nu på att den första avstämningen ska ske senast efter tre månader kan vi hoppas på att kontakterna blir flitigare.

Rehabiliteringskedjan är alltså bra som helhet, och den är inte minst bra när det gäller att få arbetsgivare, företagshälsovård och försäkringskassa att tillsammans agera aktivt för att hjälpa den sjukskrivna att hitta möjligheter tillbaka.

Det har använts olika schablonord här. Jag tycker att vi ska ställa krav, och inte bara på den sjukskrivna, utan vi ska ställa krav på Försäkringskassan och sjukvården och på arbetsgivaren. Tidigare har ingen riktigt haft ansvaret för den sista biten mellan sjukvårdens behandlingar och arbetsplatsen. Därför är det väldigt många sjukskrivna som inte har fått tillräckligt stöd och hjälp att komma tillbaka. Det behövs bättre samordning kring den som är sjukskriven, och det är de förslag som vi i olika sammanhang tar stora steg emot.

Jag tycker att den politik som alliansregeringen är inne på som helhet stämmer bra med den vision jag har haft som folkpartist och liberal. Människor som är sjuka får rimliga ersättningar, och samtidigt får de ett aktivare stöd för att få rehabilitering och komma tillbaka.

Jag tycker, som sagt var, att det är märkligt att reservationerna från oppositionen framför allt handlar om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar men att ingenting sägs om helhetsarbetet med rehabilitering. Jag har redan upprepat mycket av vad mina allianskolleger har sagt, så jag ska bli kortfattad. Men jag vill ändå upprepa att kritiken i den här rapporten i allra högsta grad drabbar den gamla regeringens politik. Som vanligt märker vi ingen självkritik från oppositionen som faktiskt, jag säger det en gång till, haft ansvar för sjukvård och rehabilitering i tolv år.

Fru talman! Det borde vara rimligt att oppositionen ställer frågan om vad man gjorde för fel. Vad borde ni socialdemokrater ha gjort för att rutinerna för de sjukskrivna skulle bli bättre under de här tolv åren? Nu tycker att jag vi tillsammans, oavsett vilket parti vi tillhör, ska försöka satsa på att det ska bli bättre. Det är väldigt mycket som tyder på att det ska bli det också.

Med den här nya rehabiliteringskedjan, med förslag till förbättrad företagshälsovård och med tydliga riktlinjer för Försäkringskassan gör vi ett mycket seriöst menat försök att gå ifrån passiva sjukskrivningar till aktiva åtgärder.

Om jag inte gjorde det tidigare yrkar jag alltså bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 96 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet när Ulf Nilsson sade att kontakterna mellan Försäkringskassan och arbetsgivarna skulle öka med det förslag ni lägger fram. Varför har ni inte svarat det då? Det finns inget om detta i det förslag som vi diskuterar i dag, utan ni lägger det bara till handlingarna och säger att Försäkringskassan ska lösa det här problemet.

Det kan förtjäna att upprepas att det är regeringen som styr våra myndigheter med regleringsbrev. Det är viktigt att regeringen lyssnar och tar till sig kritiken. Den kritik som framförs mot Försäkringskassan – det måste man framhålla för alla dem som arbetar på Försäkringskassan – är en kritik från oss till den sittande regeringen. Det verkar ibland som om ni glömmer bort att det är ni som regerar.

När Solveig Zander stod här och pratade var hon helt plötsligt centerpartist. Jag undrar om Centerpartiet inte ingår i regeringen. Eller är det så i den här borgerliga regeringen att ni inte kan påverka den och när det inte passar er tar ni en ställning i talarstolen och en annan sedan? Eftersom Solveig Zander inte hörde Helena Rivières ...

Anf. 98 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:
Fru talman! Jag vet det. Jag kommer till det.

I sitt anförande sade Helena Rivière, som ingår i alliansen, att vi har ett offersystem och ett omhändertagandesystem. Jag hörde det, och jag undrar om Ulf Nilsson hörde detta. Delar Ulf Nilsson den synpunkten på den socialförsäkring vi har haft?

*Försäkringskassans
kontakter med
arbetsgivare*

Anf. 99 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Först skulle jag tycka att det vore intressant att höra vad Siw Wittgren-Ahl anser om sitt eget och sitt partis ansvar för hur Försäkringskassan, de långa sjukskrivningarna och de tidigare förtidspensioneringarna har utvecklats under de senaste tio åren. Det är naturligtvis den sittande regeringens ansvar att följa upp att förhållandena förändras, men kritiken faller i väldigt hög grad – till 90 procent vill jag hävda – på den gamla regeringen eftersom det system som utvärderas här är det gamla systemet. Våra förändringar har inte börjat gälla än.

Jag menar att det är uppenbart att rehabiliteringskedjan med krav på avstämningsmöten kommer att leda till tätare kontakter mellan arbetsgivare och försäkringskassa. Gör det inte det får vi tydliggöra det ännu mer. Själva idén är att Försäkringskassan ska efterfråga uppgifter om hur det går med rehabiliteringen och vilka möjligheter det finns att pröva arbetsförmågan så tidigt som möjligt.

Jag skulle inte använda ordet offer som Siw Wittgren-Ahl sade att Helena Rivière hade sagt. Men jag håller med om att vi, som jag uppfattade det – man hör ju inte alla ord i en sådan här debatt – har haft en passivitet ifrån sjukförsäkringssystemets sida. Människor har tillåtits vara sjukskrivna länge utan att få hjälp med rehabilitering. Människor har rutinmässigt under långa perioder fram till för några år sedan placerats i det som då kallades förtidspensionering. Sedan kan man kalla det omhändertagande eller något annat, men det har varit ett stort problem att så många människor som har blivit långtidssjukskrivna har lämnats åt sitt öde utan åtgärder. De har fått en viss summa pengar men inte rehabiliterats. Det har varit problemet i det gamla systemet enligt min uppfattning.

Anf. 100 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Försäkringskassan som den ser ut nu kom till 2005. Den utvärdering vi diskuterar är gjord under förra året. Hur länge har den borgerliga alliansen suttit i regeringsställning? I stället för att se våra sjukförsäkrade som offer som vi ska hjälpa ser vi socialförsäkringssystemet som en tillgång, som en bro över till annat, där till exempel inkomstbortfallsprincipen är viktig. Det är viktigt att vi kommer vidare om man blir sjuk. Blir man sjuk ska man ha hjälp och stöd av samhället för att komma vidare. Vi tycker att de stöden är viktiga. Vi ser inte det, och kommer aldrig att se det, som ett offer eller som en hjälpmentalitet. Vi tycker att ett samhälle måste fungera med solidaritet mellan människor. Arbetsgivaren har ett stort ansvar där. De seriösa arbetsgivarna ser ju på sina arbetstagare som en resurs. Därför är det också viktigt att man jobbar med arbetsmiljöproblematiken och ser till att man åtgärdar den.

Vi tror inte att Försäkringskassan kan lösa alla problem. Vi tror att vi som politiker kan ge direktiv så att man jobbar med människor på ett annat sätt. Det är vår kritik av hur regeringen har skött Försäkringskassan. Det är det vi tar upp. Vi är i opposition. Det är ni som har regeringsmakten. I regeringsmakten ingår ett regeringsunderlag, och därför tycker jag att det vore snyggt om ni uppträdde som om ni regerade tillsammans och inte sätter er på Centerns eller Folkpartiets rad när det inte passar er. Ni har ansvar för detta allihop tillsammans.

Anf. 101 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Försäkringskassan och den tidigare myndigheten är en del av ett system. Väldigt mycket av den kritik vi ser här handlar om det gamla passiva systemet där rehabilitering inte fungerade, där kontakter med arbetsgivare inte fungerade och där sjukskrivningar fick löpa på länge. Jag menar att det vore väldigt klädsamt om Siw Wittgren-Ahl kände något slags medansvar för att sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna gick i höjden som de gjorde under de senaste tio åren.

Alla de aktiva åtgärder som vi har fått väl beskrivna här tidigare syftar till att hjälpa människor tillbaka till ett friskt, aktivt arbetsliv.

Socialförsäkringar är en rättighet. På den punkten är vi helt överens. Den som är sjuk, den som har tappat arbetsförmågan, ska ha rätt till bra ersättning. Den som inte är sjuk ska inte ha rätt till någon ersättning. Så enkelt är det. Det är min och hela alliansens uppfattning vill jag påstå.

Anf. 102 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Om man ska summera den här debatten lite kan man använda talesättet om att det är mycket skrik för lite ull. Man kan också göra en annan reflexion, och det är att man letar efter nyckeln där ljuset är, även om man inte har tappat den där. Det känns så när man kommer in i den här debatten.

Det här handlar om kritik mot Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare, men här har hela tiden pratats om arbetsgivares kontakter med Försäkringskassan. Man blir väldigt konfunderad.

När det gäller vem som har haft ansvar säger man att det har varit jättebra tidigare, och nu är man jätteorolig för att vi tar bort ansvaret därför att 91 procent inte fick några möten. Jag skulle vara väldigt orolig om det var tvärtom, att det var att 91 procent *fick* möten som man ville ändra. Det är en viss skillnad i hur man diskuterar den här frågan.

Sedan hänvisar man till andra länder och talar om att där har arbetsgivarna ansvaret. Ja, men de har också det totala ekonomiska ansvaret, exempelvis i Nederländerna. Vi vill väl inte flytta över så att arbetsgivarna ska ta ansvar för ekonomin när vi säger att vi ska ha allmän sjukförsäkring? Debatten är så spretig att man nästan häpnar när man lyssnar till den.

Det man skulle kunna tänka sig hade varit tillagt till utskottets ställningstagande – man kan vara lite självkritisk här – är att man borde prata lite mer om företagshälsovårdens funktion, därför att den är nästa steg som är eftersatt, vilket alla är överens om, och det är kopplingen här. Jag kan ta ett exempel från Göteborg för några år sedan, där man tyckte att primärvården var så dålig att SKF startade en egen vårdcentral för att deras anställda skulle ha vården lätt tillgänglig och få vård i tid. Det

fungerade alldeles ypperligt, särskilt som de hade många utländska anställda som jobbade, som normalt har större utslagningsfrekvens. Det finns alltså positiva inslag där arbetsgivare tar sitt ansvar.

Något som jag också skulle vilja lyfta fram, som är lite märkligt är följande: Jag förstår inte riktigt vart man vill komma. Det är uppenbart att det har varit sådana brister i uppföljningen beträffande hur Försäkringskassan har kontaktat arbetsgivarna trots att ansvaret finns. Då kommer den massiva, får man väl säga, kritiken från Riksrevisionsverket, och så förutsätter de som normalt sett är myndighetskramare att myndigheterna är lomhörda och måste ha någon som pekar dem i ryggen hela tiden och talar om hur de ska styra i direktiv.

Jag tror faktiskt att Curt Malmberg med flera är lyhörda för kritiken. Finns det riktig kritik så kommer man att åtgärda detta. Nu genomför man en jättestor omorganisation, som det inte har pratats om här, där man utser 3 000 särskilda sekreterare eller coacher, som man säger, för att följa fall som är långa och svåra. Det är ju jättebra. Man gör en omorganisation där man kopplar ihop lokalisering med arbetsförmedlingarna, vilket är jättebra. Man har alltså lyssnat på kritiken, och man är på väg åt rätt håll.

Då kan man säga att man vill ännu mera och så vidare, men jag tycker att någonstans måste man anmäla sig för att diskutera den situation som har varit och som man har ansvar för, och dessutom den som nu föreligger. Sedan kan vi företrädare för alliansen säga att vi gör det och det och tror på det och det.

Men diskussionen har inte handlat om vad rapporten handlar om, utan har dragit ut över en timme med diskussion om något som detta inte handlar om. Det är klart att vi kan ägna kammartid åt det, men jag tror inte att de som kommer efter oss är så nöjda med det.

Jag tycker att vi framgent ska skärpa oss lite grann när det gäller att diskutera sakligt innehåll. Sedan är det fritt fram för var och en att framföra sina uppfattningar, men lite mer stringenta ska vi nog vara i det här utskottet, annars svämmar det över.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 103 MARIANNE WATZ (m):

Fru talman! I sin motion angående Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare säger Socialdemokraterna att regeringens förslag förvärrar problemen. Den enskilde lämnas i sticket, säger Socialdemokraterna.

Håller man sig till fakta kan man konstatera att vi har en myndighet, Försäkringskassan, som ansvarar för att utveckla rutiner och säkerställa komplett beslutsunderlag. Arbetsgivaren ska även fortsättningsvis lämna de upplysningar som behövs till Försäkringskassan för att behovet av rehabilitering ska kunna klarläggas. Arbetsgivaren har enligt arbetsmiljölagen fortfarande ansvaret för att vidta de åtgärder som behövs inom verksamheten för en effektiv rehabilitering. Hur kan Socialdemokraterna få detta till att individen lämnas i sticket?

Beträffande avskaffandet av arbetsgivarens skyldighet att göra rehabiliteringsutredning framhöll man från Försäkringskassan under den offentliga utfrågning som vi hade i våras att detta skulle komma att göra det möjligt med ett avstämningsmöte tidigare under sjukskrivningsprocessen, och ju tidigare åtgärd desto mer värdefullt. Utskottet förutsätter i

sitt betänkande att Försäkringskassan intensifierar sina ansträngningar för att åstadkomma detta. Utskottet förutsätter också att andra brister som påvisas i rapporten kommer att åtgärdas av Försäkringskassan. Den kommande rehabiliteringskedjan kommer här att betyda mycket.

Det blir lägre ersättning för den som blir sjuk, säger Socialdemokraterna i sin motion. Fru talman! Efter ett års sjukskrivning med 80 procent finns möjlighet till förlängd sjukskrivning med 75 procent under 18 månader med möjlighet till fortsatt rehabilitering. Enligt nuvarande regler prövas den sjukskrivne senast efter ett år för sjukersättning, tidigare kallad förtidspension, och då faller ersättningen från 80 procent till 64 procent. Från 80 till 75 i stället för från 80 till 64 – det är inte lägre ersättning utan högre.

Detta är två anmärkningsvärda påståenden från Socialdemokraterna, dels att den enskilde lämnas i sticket, dels att det blir lägre ersättning.

Men, fru talman, det finns en tredje sak som förvånar i Socialdemokraternas motion, och det är att Socialdemokraterna talar om den oro regeringsförslagen innebär för alla med en redan tunn plånbok. Denna tunna plånbok är faktiskt s-märkt. De som hade de lägsta inkomsterna i Socialdemokraternas Sverige har haft EU:s hårdaste beskattning. Detta har regeringen ändrat på genom att införa jobbskattavdrag 1 och 2, som lättat på skattebördan för de lägre inkomstskikten. Det behövdes en borgerlig regering för att bekymra sig om den tunna plånboken och för att göra något åt den och för att göra nödvändiga förändringar på Försäkringskassans område.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 104 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte fatta att ni inte kan vara överens om någonting på den sidan! Precis för fyra minuter sedan var Lars Gustafsson uppe och sade att vi kanske skulle hålla oss till ämnet, och så går Marianne Watz upp och gör precis tvärtom.

Hon började så vackert med att prata om vår motion, och jag kan förstå att Marianne Watz inte förstår att det är skillnad på om det är arbetsgivaren som har ansvaret för att göra rehabiliteringsinsatsen eller om det är Försäkringskassan. Jag kan förstå att ni inte tycker att det är någon skillnad, och därför kan jag tycka att er Schlingmann är bra, det vill säga att ni ska ut och göra tusen arbetsplatsbesök.

Gör det! Och fråga arbetsgivarna och arbetskamraterna om det är någon skillnad om de utreder där eller om de skickar in papperna. Ska någon ringa Försäkringskassan och sedan ska någon annan skriva ned det och skicka tillbaka det och så? Är det någon skillnad med ert sätt att se på organisationen, eller borde den som har kunskapen kryssa för och skriva i med en gång? Här står det ju. De har haft det ansvaret många gånger, tror jag. Man har inte behövt någon rehabilitering, utan man har gjort det ändå, för man vet att ansvaret ligger där. Det var precis det som kom fram på hearingen när man tittar på företag i andra länder där arbetsgivarna har ett större ansvar. Det är viktigt.

Om vi nu ska hålla oss till vad Försäkringskassan som myndighet har att göra, vad man har gjort och vad som är våra problem så var det faktiskt så – ni vill ju diskutera hur det var när vi hade regeringsansvaret –

att vi bestämde oss för att halvera sjukfrånvaron. Det är ju ingen här som tycker att det är bra att människor är sjuka.

Den halverades förra året. Vi var på god väg, och det rider ni på nu. Det kanske inte är så farligt, för det bästa är ju att människor blir friska och kommer åter.

Det är en väldig skillnad på vem som har ansvaret. Vi tror på företagen, och vi tror på arbetsorganisationerna. Ni däremot tror på en myndighet som fått jättemycket problem eftersom regeringen, när ni hade majoriteten, inte stöttade sin myndighet utan drog in pengarna och folk blev sjuka.

Anf. 105 MARIANNE WATZ (m) replik:

Fru talman! Jag har läst Socialdemokraternas motion. Där sägs att den enskilde lämnas i sticket, och det var det jag tog upp. Jag kan inte se att den enskilde lämnas i sticket, för vi har ju hela regelverket med arbetsmiljölagen där det sägs att arbetsgivarna ska ta sitt ansvar, och vi har Försäkringskassan som arbetar och naturligtvis hela tiden också kommer att förbättra sig. Vad gäller avstämningsmötena hade man ett mycket större antal avstämningsmöten år 2006 än 2005. Jag anser alltså inte att den enskilde är lämnad i sticket, vilket ni säger i er motion.

Det är klart att vi vill att alla ska bli friska. Det är det som rehabiliteringskedjan också kommer att hjälpa till och stötta, alltså att man får pröva var man ligger och vad man kan göra. Den ska fokusera på det friska hos personen, inte på det som man inte kan göra, på det sjuka.

Anf. 106 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Nu behandlar vi inte rehabiliteringskedjan. Vi behandlar en rapport från Riksrevisionen om hur man behandlat arbetsgivarkontakterna på Försäkringskassan. Den andra frågan ska vi diskutera på fredag, men ni går ifrån problemet här. Hela den borgerliga majoriteten går ifrån problemet.

Marianne Watz citerar vad vi skrivit i vår motion på grund av det Riksrevisionen säger. Det är de som säger att den enskilde lämnats i sticket, och det tar vi upp. De säger också att det inte finns några rutiner för hur man ska göra när man lägger över det hela på Försäkringskassan. Det är det vi skrivit om, och det är det vi klagat på. Sedan säger Marianne Watz att hon inte förstår vad vi skrivit och varför. Läs rapporten först, och sedan kan vi diskutera frågan!

Kom inte med rehabkedjan nu, för den ska vi diskutera när den kommer upp. Vi har inte sett hur den ser ut. Ni har kanske, eller borde ha, större kännedom om den. Samtliga i Kommunförbundet, SKL, har klagat på den. De borgerliga politikerna i Göteborg har klagat på den. Ingen har sagt: Å, vilken bra rehabkedja som kommer! Det kommer vi att diskutera på fredag.

(Applåder)

Anf. 107 MARIANNE WATZ (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt om det var en fråga som jag skulle svara på eller om det mer var ett allmänt uttalande. Jag är inte den första som drar in rehabkedjan i debatten. Vi har talat om sådant som måste

arbetas med inom Försäkringskassan, och jag tror att det arbetet kommer att stärkas.

Jag har läst Socialdemokraternas motion och antar att de menar det som sägs i den. Det var de sakerna jag lyfte upp och kommenterade.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

6 § Socialavgifter

Socialavgifter

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU4
Socialavgifter (skr. 2007/08:33).

Anf. 108 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Det här är min första debatt som ledamot av socialförsäkringsutskottet. Det är spännande, och jag är glad över möjligheten att få arbeta med dessa viktiga frågor under en tid framöver. Vi hanterar många spännande frågor i vårt utskott. En av de viktigaste handlar om hur vi finansierar de gemensamma trygghetssystemen. Därför tänkte jag ägna en liten stund åt det tunna betänkandet om socialavgifter.

Jag känner en oro; det var min första reflexion när jag kom in som ny ledamot i utskottet. Jag känner en oro för det som är kärnan i den svenska, skandinaviska, nordiska modellen när det gäller sociala trygghetssystem och transfereringssystem. Just nu har vi ett överskott i de sociala avgifterna. Just nu finns det pengar över. Men vad används de till? Och hur kommer de borgerliga att fortsätta agera när det gäller att karva i arbetsgivaravgifterna, att hitta sätt att underifrån bryta loss delar av det som finansierar de gemensamma trygghetssystemen? Där känner jag en oro.

Jag vill passa på att tydliggöra att för oss socialdemokrater är arbetsgivaravgifterna ett avstått löneutrymme. Det är avgifter som inte är arbetsgivarnas pengar. Det är arbetstagarna som i löneförhandlingar avstått detta löneutrymme för att kunna ha en gemensam trygghet när man hamnar i sjukdom, arbetshandikapp eller av andra skäl behöver ha en gemensam ekonomisk trygghet. Där är vi glasklara. Det är ett avstått löneutrymme. Det är inte arbetsgivarnas pengar.

Det gör mig än mer orolig när den borgerliga majoriteten lägger fram förslag, drar tillbaka, aviserar, ändrar, justerar, kommer tillbaka. Vi motionerar, de lägger fram nya förslag, och vi får aldrig möjlighet att diskutera på riktigt. Jag ser inte fram emot förslaget om justeringar – eller om de kallas förändringar, differentieringar, diversifieringar – av arbetsgivaravgiften, men jag ser fram emot debatten. Och jag hoppas att vi snart får ta den debatten på riktigt.

Det har ryktats om att regeringen återigen justerat men att det kommer en proposition under våren. Jag ser fram emot debatten, men jag kan nog redan på förhand säga att jag inte ser fram emot resultatet av det som regeringen lägger fram och den borgerliga majoriteten i kammaren kommer att fatta beslut om.

Jag vill emellertid ta tillfället i akt och påpeka en brist i de trygghets-system vi har och i de sociala avgifterna. Det gäller något som vi socialdemokrater också motionerat om. Vi har en ganska enkel logik när det gäller socialavgifterna, nämligen att man betalar in på lika villkor och de som betalar in på lika villkor får del av trygghetssystemen. Som jag sade tidigare handlar det om ett avstätt löneutrymme.

Det finns dock en liten lapsus som vi uppmärksammat majoriteten på. Det gäller egenföretagare som inte har ett fast driftställe i Sverige utan är fast stationerade någon annanstans men verkar i Sverige. De tillhör automatiskt det svenska socialförsäkringssystemet, om de inte aktivt begär att få finnas i hemlandet, trots att de inte betalar in socialavgifter eftersom de endast till en begränsad del är skattskyldiga i Sverige. Detta har vi motionerat om och skulle vilja ha en förändring av för att tydliggöra de raka rören när det gäller socialförsäkringarna. Alla har rätt till dem men alla ska också hjälpa till att betala till dem.

Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen, reservation 3, och avsluta med att säga att jag ser fram emot debatten om socialavgifterna, denna viktiga kärna i det som är våra gemensamma trygghetssystem, och hur vi finansierar dem. Jag är ledsen, men jag ser inte fram emot resultatet av den debatten.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Magdalena Streijffert, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 109 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Låt mig börja med att hälsa Veronica Palm välkommen till socialförsäkringsutskottet och de många och ibland långa debatter vi har och kommer att ha.

Jag kan lova att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, och ibland också Miljöpartiet, många gånger kommer att vara överens i sin kritik av den borgerliga regeringen, inte minst i det avseende som Veronica Palm tog upp, nämligen att man genom att sänka arbetsgivaravgifterna i allmänhet successivt håller på att dra undan grunden för den generella välfärden och möjligheterna att göra någonting åt många av de problem som finns på arbetsplatser – och i socialförsäkringarna.

Det är ogenomtänkt eller mycket väl genomtänkt, beroende på vad syftet egentligen är. Det är ogenomtänkt om man tror att man kommer att kunna fortsätta att ha en gemensam välfärdsstruktur som den vi har i dag. Det är väl genomtänkt om själva syftet är att gå in för en privatisering av stora delar av socialförsäkringssystemen, där privata lösningar för den som har råd att stifta egna avtal och teckna egna försäkringar ersätter den generella modell som fackföreningsrörelsen och arbetarrörelsens två partier i Sverige gemensamt har byggt upp.

Vi kommer också att vara oense några gånger. Det återstår väl att se vid vilka tillfällen det blir framöver. Jag har under mina år här i riksdagen trots allt vid ett antal tillfällen tyckt att det har öppnats lite för ofta för privata lösningar inom socialförsäkringsområdet också från socialdemokratiskt håll.

Men nu ska jag gå över till dagens debatt. Vi har i det betänkande som här diskuteras ett par reservationer.

Vi har en grundläggande inställning till de sociala avgifterna. Den är att det handlar om avstått löneutrymme, precis som tidigare har anförts, och detta ska användas som om det vore avstått löneutrymme.

Skälet är att det behöver göras stora förbättringar i socialförsäkringssystemen men också i fråga om hur arbetsplatser är organiserade. Det handlar om möjligheten att komma tillbaka till arbete och möjligheterna att förhindra att människor slås ut från arbetsmarknaden.

Därför har vi i dagens betänkande bland annat reservation nr 4, som är den jag väljer att yrka bifall till. Den handlar om att det överskott i socialförsäkringssystemen som just nu finns ska användas och komma de försäkrade till del.

Jag måste få fråga Veronica Palm, som talade tidigare, om det inte är en uppfattning som också Socialdemokraterna egentligen delar.

Kommande debattörer från den borgerliga sidan och Miljöpartiet har möjlighet att i sina inlägg göra vad de kan för att klargöra sin position i den frågan. Man har ju i majoritetens svar sagt: Nej, det är inte aktuellt. Men jag tycker att argumentationen är blek och svag.

Det vi vill göra är alltså att använda överskottet till att stärka försäkringarna och få ett arbetsliv som gör att människor får plats i det, ett rymligt arbetsliv, som just förhindrar att människor slås ut. Därför välkomnar jag om fler kan ansluta sig till det förslaget.

Sedan har vi ett förslag om en förändring av arbetsgivaravgifterna för visstidsanställda. Det är ett stort problem på svensk arbetsmarknad i dag att människor tvingas till tillfälliga och dåliga anställningsformer där man alldeles för lätt förlorar jobbet om man inte är lydig mot chefen, om man inte följer de ibland märkliga regler som sätts upp på ett företag.

Problemet med de tillfälliga anställningsformerna är att de är osäkra men också att det är ett högre ohälsotal. Folk blir lättare och oftare sjuka. Dessutom går de arbetslösa i perioder när de inte har något arbete, när de inte får de här korta kontrakten.

Skälen är alltså många för att vi här skulle ta ut en högre arbetsgivaravgift för att just kunna finansiera den gemensamma välfärden också för de människor som har visstidsanställningar. Därför har vi föreslagit att man skulle ha 5 procent högre arbetsgivaravgift för visstidsanställningar än för tillsvidareanställningar.

Det här skulle också bli en stimulans för företag – ekonomiska incitament brukar ju vara populära på den borgerliga sidan – att faktiskt se till att minska antalet visstidsanställningar och öka tillsvidareanställningar. Men även här är den borgerliga majoriteten kallsinnig.

Det som ska göras är att man ska sänka arbetsgivaravgifterna lite här och lite där. Det är just nu egentligen oklart var. Visst, man har gjort det på några punkter när det gäller ungdomar. Egentligen är det också där oklart varför. Men nu har man i alla fall tänkt sig att man ska göra det på några andra områden. Men det är oklart vilka branscher det blir och hur det blir och vem som gör vad och när förslagen kommer och så vidare.

Så kan det vara ibland. Man får stryk redan i debatten innan man ska lägga fram förslag och vågar därför inte lämna förslagen ens till riksdagen. Det får vi leva med. Ibland är argumentationen mot regeringens politik så överväldigande att politiken aldrig ens presenteras för riksdagen.

Men den grundläggande frågan – låt mig avslutningsvis återkomma till den – i det här sammanhanget handlar om att inse att det vi här talar om, sociala avgifter, är en del av det som arbetstagarna, som arbetarna, som löntagarna har kämpat för att få till stånd. Därför är det inte att se som vilken inkomst till statskassan som helst, utan det måste vara tydligt kopplat till att man faktiskt får möjligheter att komma tillbaka i arbete, att man får rymliga arbetsplatser och förbättrar de gemensamma välfärdssystemen.

Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Jag vill också börja med att hälsa Veronica Palm välkommen till den första debatten i utskottet. Jag är säker på att vi kommer att ha många spännande och intressanta debatter.

I det här betänkandet behandlas en del av Miljöpartiets förslag om sänkning av arbetsgivaravgifterna. Jag väljer här att börja tala om vår syn på företagande och kommer senare in på den reservation som vi har lämnat om vårt specifika förslag att utreda nedsättning av arbetsgivaravgiften för forskningsintensiva företag.

I Sverige fanns drygt 900 000 företag registrerade i augusti 2007. Av dem är två tredjedelar, eller ca 620 000, enmansföretag. 25 procent av företagen är kvinnor, och 75 procent är män, enligt statistik från SCB och Nutek.

Miljöpartiet vill göra det enklare, billigare och roligare att driva företag i Sverige. Vi ser företagande som en möjlighet för människor att förverkliga idéer, bidra till samhällsutvecklingen och möjliggöra en kreativ och skapande sysselsättning.

En aktiv företagarpolitik måste ha flera olika beståndsdelar. I grunden krävs ett gynnsamt samhällsklimat med sunda statsfinanser, bra infrastruktur och god tillgång till välutbildad arbetskraft, som också har rimliga villkor på arbetsmarknaden. Samhället måste organiseras på ett sådant sätt att företagsamhet och entreprenörskap uppmuntras i stället för att motverkas. För att klara det behöver ett antal regleringar förändras eller tas bort för att minimera onödiga hinder.

Jag vill börja med att tydliggöra att Miljöpartiet vill se en generell nedsättning av arbetsgivaravgifter. Det är en del av vår tanke med grön skatteväxling. Med låg skatt på arbete och i stället ökad skatt på energi-användning och miljöförstörande verksamhet ges incitament att ställa om samhället från ett slit-och-släng-samhälle till ett modernt resursbevarande samhälle där vi har råd att ta hand om varandra. Ett mänskligt arbete ska inte behöva beskattas hårdare än energi och maskiner.

Regeringens nya regler om sänkning av arbetsgivaravgifterna för 18–24-åringar innebär stora tröskeeffekter med risk för åldersdiskriminering och dessutom ökade vinster för McDonalds och andra som har många ungdomar anställda.

De aviserade förslagen om sänkning av sociala avgifter för tjänsteföretagen har dansat fram och tillbaka. Just nu verkar förslaget ha omvandlats till en ytterligare sänkning för ungdomar. Löneskatten för personer födda efter 1937 avskaffades regeringen i budgetpropositionen hösten 2007. I vårpropositionen 2007 aviserades att löneskatten för personer födda före 1937 ska avskaffas från årsskiftet 2008. Miljöpartiet har avvisat de här förändringarna.

Vi vill i stället se en generell skattesänkning för alla företag. Förut hade vi en sådan med 5 procent, men den togs bort när den nuvarande regeringen tillträdde.

Miljöpartiets förslag innebär nedsatta arbetsgivaravgifter på 10 procent upp till en maximal lönesumma på 741 000 kronor. Alla företag med en lönesumma över 741 000 kronor får en skattelättnad med 6 200 kronor per månad eller 74 000 kronor om året. Syftet med den reformen är framför allt att underlätta för små företag.

I det här betänkandet har vi, som jag sade, en reservation om nedsatt arbetsgivaravgift för små och forskningsintensiva företag

Sverige är i dag mycket framgångsrikt när det gäller forskning inom bland annat bioteknik och IT men har inte lyckats lika bra när det gäller att kommersialisera forskningsresultaten i form av nya företag. Det är snarare så att företag flyttar. Solcellstillverkning, vars idé startade i Uppsala, har flyttats till Tyskland. Stamcells företag har placerats i Skottland.

För att se till att inte svenska forskningsresultat skapar arbetstillfällen i andra länder behöver förhållandena för nya och innovativa företag i Sverige snarast förbättras. Miljöpartiet föreslår därför att arbetsgivaravgiften för små och medelstora företag med hög forskningsintensitet sätts ned. En sådan nedsättning kan skapa nya arbetstillfällen, öka företagens vilja att investera i forskning och förbättra möjligheterna att kommersialisera svenska innovationer i Sverige.

Jag anser att regeringen snarast bör tillsätta en utredning med syfte att precisera utformningen av en sådan avgiftsnedsättning. Men det avstyrker majoriteten.

Man har en motivering. Man säger att ett antal åtgärder redan är genomförda eller avser att genomföras. Det är redan på gång. Men om man nu tycker att just forskningsintensiva företag är intressant, varför skulle man inte ens kunna titta på det i en utredning?

Regeringens egna förslag har nästan varit som en quickstep: rusa fram, snurra runt och sedan snabba steg bakåt. Quickstep är en pardans. Den går i tvåfjärdedelstakt eller fyrafjärdedelstakt, och ni är ju fyra. Den är ganska lik en snabb foxtrot. Ett exempel på en typisk quickstepmelodi är *Come to the cabaret* från filmen *Cabaret*.

Fastän dansen liknar foxtroten är tekniken och rörelsemönstret unikt. Men i regeringens försök att sänka sociala avgifter för tjänsteföretag har det varit en quickstep i otakt alltsedan det första förslaget lämnades den 25 oktober förra hösten. *Let's dance*-juryen är nog föga imponerad av er quickstep.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 111 HELENA RIVIÈRE (m):

Fru talman! SfU4 är ett motionsbetänkande om socialavgifter. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Regeringen arbetar på flera sätt för att sänka barriärerna för dem som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Sänkta socialavgifter är ett sätt och gäller främst unga, långvarigt sjuka, invandrare och äldre.

Det är riktigt tänkt eftersom arbetsgivaravgifterna är en tung del av lönekostnaden. Flertalet av motionärerna delar regeringens syn på det riktiga i att sänka kostnaderna för att anställa, vilket är glädjande.

Regeringen prövar olika vägar. Nystartsjobben, som har varit i bruk i lite mer än ett år, har gett 14 000 nya jobb. De är administrativt enkla. Hela arbetsgivaravgiften förs tillbaka till företaget på skattekontot, 32,42 procent. Från och med i år omfattar nystartsjobben också offentliga arbetsgivare och anställning av vissa deltidsarbetslösa. För de deltidsarbetslösa sänks arbetsgivaravgiften med hälften.

Nyfriskjobben är ännu mer förmånliga för arbetsgivaren. De är nya för i år och riktar sig till långtidssjukskrivna och personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Där får arbetsgivaren dubbel kompensation. Arbetsgivaravgiften förs in på skattekontot som en tillgång två gånger, $2 \times 32,42$ procent.

Instegsjobben är en tredje variant. De infördes i somras och riktar sig till invandrare som nyligen fått uppehållstillstånd. De kombineras med studier i svenska, och arbetsgivaren får halva lönekostnaden tillbaka.

Sedan har vi ungdomsjobben med sänkta socialavgifter för ungdomar mellan 18 och 24 år. De utsträcks nu till att omfatta 25-åringar. Där halveras socialavgifterna.

Tittar vi på motionerna ser vi att Miljöpartiet föreslår ytterligare områden för sänkning. Men EU-kommissionen lägger som bekant hinder i vägen för vissa branschvisa och andra nationella lösningar. Kommissionen går med på ett så kallat försumbart stöd i stödområde A på 10 procent men inte sänkta arbetsgivaravgifter för vissa branscher. En lösning är därför en momssänkning från 12 till 6 procent för vissa verksamheter inom turism som rumsuthyrning och andra delar av turistnäringen. Det genomförs från och med i höst.

För ideellt arbete inom idrottsrörelsen är det möjligt att tjäna ett halvt basbelopp utan att betala arbetsgivaravgifter. Men om alla möjliga organisationer börjar propa på samma rätt hamnar vi i ett moras av undantag. Kravet på likabehandling riskerar att leda till att också undantaget för idrottsföreningar slopas.

Socialdemokraterna tar upp egenföretagare som är medborgare i ett annat EU-land eller EES-land och som inte behöver betala sociala avgifter trots att de får del av det svenska socialförsäkringssystemet. Det är ett problem som regeringen är medveten om. Det kommer regeringen att ta itu med.

Vänstern däremot, fru talman, är i vanlig ordning mer inne på straff och straffavgifter. Vänstern och Socialdemokraterna har fel när de säger att socialförsäkringarna finansieras genom avstått löneutrymme. Socialförsäkringarna är inga avtalsförsäkringar. Socialförsäkringarna ägs inte av arbetsmarknadens parter. Socialförsäkringarna regleras av socialavgiftslagen som fastslår vilka arbetsgivaravgifter och egenavgifter som tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Helena Rivière tog i sitt anförande upp att vi behöver sänka barriärerna för dem som har svårt att komma in på arbetsmarknaden och att regeringen skulle pröva olika nya vägar. Men av de 14 000 nya jobben har 70 procent av nystartsjobben gått till män. Då undrar jag om inte regeringen tycker att det är en något konstig obalans i den åtgärden.

Skulle man inte se sociala avgifter i ett vidare perspektiv, att det handlar både om företagens möjligheter att skapa nya arbetstillfällen i Sverige och att vi ska ha en arbetsmarknad som är flexibel? Inser inte den borgerliga majoriteten att Sverige behöver bättre villkor för forskningsintensiva företag?

Helena Rivière säger att det inte går enligt EU-kommissionen, att man hellre skulle se en sänkning av moms. Varför då inte utreda frågan? Varför inte se över hur man skulle kunna underlätta för forskningsintensiva företag i Sverige? EU-kommissionen kan väl ändå inte sätta sig emot att vi faktiskt utreder frågan. Det är vad Miljöpartiet har krävt i sin motion som ni tyvärr avstyrker.

Anf. 113 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Om Gunvor G Ericson är ängslig för att det finns någon bristande jämställdhet när det gäller nystartsjobben tror jag att Gunvor G Ericson kan känna sig lugn. Från och med i år omfattas även offentliga arbetsgivare av reglerna för nystartsjobb. Inom den offentliga sektorn finns de flesta kvinnorna, så det kommer säkert att jämna ut sig könsmässigt.

Angående bättre villkor för forskningsföretagen är det som jag sade. EU-kommissionen sätter sig emot detta. Även om vi hade fått igenom förslaget, även om EU-kommissionen hade låtit det passera, skulle det i alla fall bara ha gällt i tre år, för förbehållet var att det bara skulle gälla i tre år, och det vore vi inte mycket hjälpta av.

Anf. 114 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Förslaget om nedsatta arbetsgivaravgifter för små och forskningsintensiva företag handlar om ungefär 200–400 miljoner kronor. Det är inte jättestora pengar. Om man har viljan kan viljan förflytta berg. Politik är att vilja och att åtminstone undersöka möjligheterna. Om det nu inte går att göra precis som vi hade sagt så kanske man åtminstone skulle kunna hitta andra vägar.

Jag tror ändå att både vi i oppositionen och ni i majoriteten är intresserade av att forskningsinnovationer ska kunna stanna i Sverige. För det företag som tillverkar solceller handlar det om 600 nya jobb på fabriken i Tyskland. Det hade väl varit trevligt om det hade kunnat etableras i Sverige i stället. Frågan är vad ni har för vilja.

På den andra frågan, om jämställdhetsaspekten, svarar Helena Rivière att jag kan vara lugn, för från i år kommer det att bli jobb i den offentliga sektorn. Ja, det är möjligt att det ger fler jobb riktade till kvinnor, men det konserverar också en arbetsmarknad och en syn som är ganska typisk för er i majoriteten. Kvinnorna ska hålla sig i den offentliga sektorn, och i den privata sektorn kan männen vara. Jag delar inte den uppfattningen. Jag anser att vi måste hitta stimulanser som gör att kvinnor och män kan jobba på lika villkor inom hela arbetsmarknaden.

Anf. 115 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! ”Kvinnorna ska hålla sig i den offentliga sektorn.” Herregud! Vem har sagt att alliansen tycker att kvinnor ska hålla sig till den offentliga sektorn? Det kommer många lustiga påståenden här som absolut inte har någonting med verkligheten att göra.

Viljan förflyttar berg, säger Gunvor G Ericson. Ja, jag håller verkligen med. Det är därför vi anstränger oss så mycket för att reformera sjukförsäkringen, som vi inte talar om nu, eftersom det nu gäller sänkta arbetsgivaravgifter. Men om reglerna förbjuder detta för närvarande får vi väl avvakta och se vad det kommer fram för andra möjligheter. Det är så regeringen arbetar hela tiden. Den prövar olika vägar och tar de förslag som faller bäst ut.

Anf. 116 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara förtydliga en sak. Det kanske blir fånigt, men man kan välja olika vägar: att allting blir lön och man tecknar privata försäkringar, att allting blir lön och man tecknar kollektiva försäkringar eller att man avstår delar av löneutrymme för att ha gemensamma försäkringar som vi av både rationella och solidariska skäl handhar gemensamt. Den sista är den modell som vi har valt i Sverige. Jag kan förstå att det kan vara svårt för Helena Rivière att kalla det för avstått löneutrymme, men det är ett avstått löneutrymme. Det är inte arbetsgivarnas pengar, utan löntagarnas pengar.

När det gäller stöd till människor för att komma in i eller tillbaka till arbetslivet är det klart att jag inte säger att det alltid är fel att använda arbetsgivaravgiften som en mekanism. Det behövs ett aktivt stöd och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det kanske inte är den nuvarande regeringens främsta gren, men det behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det behövs också en liten påse pengar för att vissa människor som har det extra tufft att komma in och står extra långt från arbetsmarknaden ska få en push in.

Den stora sänkning av arbetsgivaravgifter den här regeringen har gjort är borttagandet av skatt för dem som utnyttjar hushållsnära tjänster i sitt eget hem. Det är ju en fullständig bak- och framlängespolicy! Man säger att man vill värna dem som står längst från arbetsmarknaden och bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik och ger sedan pengar, av våra gemensamma pengar, till människor som ändå har råd att få det stödat hemma. Det är för mig helt obegripligt.

Jag kan förstå det om man vill driva en klassisk klasspolitik och ge mer pengar till dem som har och inte behöver. Men om man ska göra det som man säger att man vill och motverka arbetslöshet och använder skattepengarna så, då är det fel. Hur motiverar Helena Rivière det?

Anf. 117 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Jag hälsar Veronica Palm välkommen i debatten. Veronica Palm sade i sitt anförande att hon ser fram emot debatten om socialavgifter. Men vi är ju där nu! Det behöver du inte se fram emot.

Veronica Palm var ängslig för att regeringen karvade i arbetsgivaravgifterna. Finns det något egenvärde i att ha höga sociala avgifter?

Vad beträffar det avstådda löneutrymme vidhåller jag att det i avtalsförsäkringarna är arbetsmarknadens parter, det vill säga både arbetsgivarna och arbetsgivarerna, som avstår löneutrymme för att lägga det i kompletterande försäkringar. Men jag vidhåller att regeringen beslutar om vilka avgifter som ska tas ut i socialavgiftslagen, som fastslår nivån på arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Det är ingenting som parterna har beslutsrätt om.

Anf. 118 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag har två noteringar. Det är uppenbart att avskaffandet av arbetsgivaravgiften när det gäller hushållsnära tjänster inte var någon succé, om det nu handlar om att skapa fler jobb eller att på något sätt stimulera denna sektor, som jag tycker är bra. Det är jättebra att den privata tjänstesektorn växer. Men att använda mina och dina och alla andras pengar till att subventionera vissa som redan i dag har råd är inte någon bra politik, om inte syftet är att ge mer till dem som redan har. Jag noterar också att Helena Rivière valde att inte svara på det.

Däremot noterar jag med glädje – och jag hoppas att kammaren förstod Helena Rivières anförande på samma sätt som jag – att du, även om du inte använde ordet, yrkade bifall till den socialdemokratiska reservationen, som lyder: ”Regeringen måste därför så snart som möjligt återkomma till riksdagen med förslag som undanröjer detta problem.” Det var ju precis det du sade. Jag noterar detta med glädje och ser fram emot att slippa den voteringen i eftermiddag.

Anf. 119 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Förlåt, slippa vadå i eftermiddag?

(VERONICA PALM (s): Du använde samma formulering i ditt anförande som vi använde i vår reservation, och då faller vår reservation om du yrkar bifall till den.)

Fru talman! Jag har inte formuleringarna i era reservationer i huvudet. Men självklart: Den här motionen har lagts fram tidigare, och riksdagen har behandlat den och sagt att riksdagen uppfattar det så att regeringen är medveten om problemet. Jag upprepar samma svar. Regeringen är medveten om problemet.

Hushållsnära tjänster riktar sig ju direkt till köparen av tjänsten. Därför har EU-kommissionen inget att invända mot de tjänsterna. Vad de än innebär lyfter de upp de tidigare svarta jobben och gör dem vita. Det är som sagt ett område inom tjänstesektorn som kommer att växa och som säkert har vuxit mycket mer än vi vet, eftersom man gör avdrag på skatten och det ännu inte är redovisat hur många det gäller.

Anf. 120 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Jag ska börja med att hälsa Veronica Palm välkommen till utskottet och till debatterna. Jag ser också fram emot att få debattera med Veronica Palm, inte bara i den här frågan utan också i de kommande.

Men, fru talman, debatten handlar om det aktuella betänkandet. Det är faktiskt ganska intressant att läsa innehållet i motionerna. De berör sänkningar av arbetsgivarens avgifter i syfte att stimulera olika verksamheter, ideella sektorn, Norrlands inland, vissa branscher i tjänstesektorn och att man vill ha fler företag inom forskningsbranscher. Det är intressant i det här sammanhanget att motionärerna via företagens avgifter vill styra arbetsmarknaden. Det är faktiskt det som det handlar om. Från alliansens sida måste vi säga att det är precis det vi har gjort under det ett och ett halvt år som vi har regerat Sverige.

Regeringens verktyg att sänka arbetsgivarens avgifter har lett till en oerhört positiv utveckling – 165 000 personer har fått jobb och kommit tillbaka från ett utanförskap. Det var just att komma från utanförskap till att vara delaktig som vi gick ut och lovade i valrörelsen.

I och för sig ska jag säga, precis som jag sade i den tidigare debatten, att det finns mycket mer att göra. Det är ju betydligt fler personer än 165 000 som fortfarande står utanför arbetsmarknaden. Men för att översätta till någonting som är verkligt för oss innebär trots allt det ett och ett halvt året att fler människor än hela Linköping har kommit i jobb. Det är inte att förakta.

Benämningar som Helena Rivière tog upp var nystartsjobb, borttagande av arbetsgivaravgifter för ålderspensionärer och nyfriskjobb. De är välkända i dag. Jag tycker att det är tråkigt att Kalle Larsson inte är kvar i kammaren. Då hade jag frågat honom varför han trodde att man sänkte arbetsgivaravgiften för ungdomar. Jag tror att han är den enda personen som inte förstår det eftersom han ställde den frågan. Men han är ju inte här så vi kan inte ta den diskussionen.

Oppositionen visar med sina motioner att de faktiskt är inne på samma linje som vi i alliansen när de ser på problemen. Men grejen är att man inte kan införa avgiftssänkningar på en massa olika områden. Det blir för plottrigt. Det blir för krångligt för företagarna, och det försvårar deras administration. Något som företagarna hela tiden ber oss om är att få enklare administration. Då ska vi inte krångla till det ännu mer för dem. Färre regler är precis vad de vill ha. Det är därför som vi föreslår att man ska avslå motionerna från oppositionen.

Jag vill i det här sammanhanget säga att vi från Centerns sida förespråkar sänkningar av arbetsgivaravgifter. Vi tycker att det är ett väldigt bra sätt att stimulera till nya jobb. Det gynnar företag som vill starta och växa. Det är ett bra sätt. Vi förespråkar detta framför en sänkning av inkomstskatten.

Vad gäller förslag om att förändra den forskningsintensiva branschen som Miljöpartiet har föreslagit har Lars Leijonborg vid otaliga tillfällen förvarnat om att det kommer en komplett forskningsproposition, en helhetslösning på hur man ska behandla både forskningen och vad jag förstår de forskningsintensiva branscherna. Det är ett mycket omfattande förslag som kommer på riksdagens bord. Jag kan i dagsläget inte säga när, men man jobbar med detta för fullt. Det har Lars Leijonborg sagt vid otaliga tillfällen.

Vad gäller motionen om Norrlands inland och åtgärder för att få fler jobb där ligger det givetvis en centerpartist varmt om hjärtat, eftersom det är centerpartister som har skrivit den motionen. Men, som sagt, det är också att plottra till det. Eftersom vi avstyrker andra motioner av den anledningen är det givetvis i enlighet med detta som vi också avstyrker den motionen. Men vi kommer naturligtvis att jobba vidare med det förslaget.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 121 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Dagens betänkande har tillkommit därför att vi behandlar några motioner som har kommit in. Det handlar egentligen inte om några

socialförsäkringssystem som helhet. Men vi kommer av naturliga skäl in på dem.

Jag kan konstatera att det för ett och ett halvt år sedan var väldigt många människor i utanförskap i Sverige. Många var arbetslösa, många var långtidssjukskrivna och många var i olika typer av åtgärdsprogram. Det har skett en fantastisk scenförändring. Antalet nya jobb har ökat på ett sätt som inte går att hitta på många år i modern historia. Enligt beräkningar, som kan variera, av bland annat Konjunkturinstitutet beror jobbökningen i varje fall inte enbart på den goda konjunkturen, utan mellan 30 och 50 procent anses bero på politiska åtgärder, regeringens åtgärder. Jag är övertygad om att allianspolitiken är på rätt väg för att få fler människor att gå från bidrag till egenförsörjning.

Många av de åtgärder som har varit jobbstimulerande har rört just socialförsäkringarna men även skatterna. Redan Bertil Ohlin sade på 30-talet att det ska löna sig att arbeta. Vi kan konstatera att med jobbvadraget får flertalet heltidsarbetande över 1 000 kronor lägre skatt i månaden. De som tycker att hög skatt har ett egenvärde behöver ändå inte bekymra sig därför att Sverige fortfarande ligger tvåa i världen när det gäller skattetryck, även om vi har passerats av Danmark det senaste året.

Vi kan också konstatera att under detta ett och ett halvt år har löneskillnaderna minskat eftersom fler får arbete. Det är det bästa sättet att jämna ut löneskillnaderna. Även om många kan tycka att pensionerna är för låga steg de mer i år än de har gjort sedan de nya beräkningsmodellerna infördes för ca 15 år sedan. Det berodde också på att lönerna ökar.

En viktig del i jobbpolitiken har varit just att stimulera jobben genom sänkningar av arbetsgivaravgifterna som flera har påpekat redan. Det handlar om nystartsjobb för arbetslösa, så kallade nyfriskjobb för långtidssjuka, instegsjobb för invandrare, sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar med mera. Det finns också statistik som börjar visa att proportionellt fler invandrare och fler ungdomar glädjande nog har fått jobb de senaste månaderna.

Även hushållsnära tjänster, som berördes här, verkar leda till ett kraftigt ökat arbetsutbud. Samtidigt underlättar det vardagen för många dubbelarbetande föräldrar.

Jag vill kommentera reservationerna något. Veronica Palm tog upp Socialdemokraternas reservation om egenföretagare som inte kan beskattas i Sverige eftersom de inte är svenska medborgare men ändå får del av socialförsäkringssystemet. Det är ett problem som det har pekats på flera gånger, bland annat första gången utskottet uttalade att något borde göras åt problemet. Det var i ett betänkande från 2004/05 man uttalade att man såg fram emot att regeringen gjorde något åt det. Sedan alliansen tog över 2006 har utskottet igen uttalat att det är angeläget. Det är väl ingenting som någon kan förneka är angeläget, men gissningsvis hänger det samman med många våra frågor om att harmonisera socialförsäkringssystem över gränserna.

Jag bor själv i Skåne, och jag vet vilken oerhört svåröverblickbar soppa det är att klara ut för en människa som till exempel jobbar delvis på danska sidan och delvis på svenska sidan hur det är med pensionsrätt, semester rätt och så vidare. Det är mycket som behöver gås igenom. Det är väl bara att instämma med Socialdemokraterna att det vore bra om vi

fick ordning på detta. Men det är nog inte så enkelt att göra detta i ett fall. Det måste tas ett helhetsgrepp – naturligtvis i diskussion med andra EU-länder.

Vänsterpartiet föreslår högre arbetsgivaravgifter för visstidsanställda, vilket naturligtvis skulle innebära en risk för att det blir svårt för många människor att få in en första fot på arbetsmarknaden eftersom det blir dyrare att provanställa och visstidsanställa. Risken är att det leder till färre jobb.

Jag tänkte kommentera en motion som jag tycker är intressant och som Solveig Zander tog upp. Det är Miljöpartiets motion om lägre arbetsgivaravgifter för små forskningsföretag. Precis som Solveig Zander sade är det en fråga som regeringen i allra högsta grad arbetar med. Vi vet inte om det kommer att bli arbetsgivaravgifter, men man har klart uttalat att man har på dagordningen att pröva olika typer av skattelättnader för forskningsföretag. Det gäller alltifrån skattelättnader för investeringar i forskning till möjlig avdragsrätt för donationer till forskning. Det är en viktig fråga. Jag delar uppfattningen att vi borde stimulera kommersialisering av forskning. Jag vill hävda att man arbetar med frågan, precis som Solveig Zander sade.

Fru talman! Vi återkommer säkert till en större, längre och bredare ideologisk diskussion om socialavgifter och arbetsgivaravgifter. Jag nöjer mig med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 122 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag hälsar också Veronica Palm välkommen, men jag lovar inte att jag ska vara mot allt du säger.

Nu talar vi om socialförsäkringsutskottets ärende. Jag noterar att vi i denna debatt har varit inne på skatteutskottets, arbetsmarknadsutskottets och till och med kulturutskottets områden. Den sista tråden fick jag från Miljöpartiet som började tala om alliansens förslag till arbetsgivaravgifter kopplade till dans. För egen del är jag inte riktigt för detta eftersom det alltid brukar vara männen som för, och det blir i så fall de som får de stora vinsterna. Jag tror inte att jag kommer att stödja det förslaget.

Det talades tidigare om att dela stora överskott. Det skulle vara förödande om konjunkturtrenden vänder nedåt och även underskotten ska delas. Det är bättre att ha en nivå utan fixerade procentsatser där det går att justera efterhand efter hur läget är i ekonomin.

De uttag som görs av skatter och avgifter ska givetvis i första hand fylla sin funktion. På vissa områden är det alltid en balansgång mot sysselsättningen. Sverige har ett ganska högt skattetryck totalt sett, vilket gör att kostnadsläget kan bli för högt. Det tror jag alla inser. Alla partier har samma ingång. De differentierar eftersom de vet att vissa branscher behöver stöd. Det är så för oss alla. Där finns en viss justeringsmån.

Jag vill ta upp frågan om nystartsjobben. Det som gläder mig mycket med satsningen på nystartsjobb är att 16 procent av dem har tillfallit funktionshindrade. De har då fått in en fot på arbetsmarknaden som ger en grund till fortsatt arbete och konkurrens.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Plan- och byggfrågor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU11
Plan- och byggfrågor.

Anf. 123 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Vi ska i dag debattera plan- och byggfrågor. Oppositionen tycker att det är oerhört viktiga frågor som regeringen borde prioritera ytterligare. Men den här frågan, precis som många andra, är en fråga där regeringen inte har lyckats komma fram till något speciellt utan den har dragits i långbänk. Vi kommer nog under debatten i dag att få höra att det inte är så utan att det faktiskt finns förslag och att det kommer att läggas fram förslag.

För att göra en lång historia kort tänkte jag ge en kort resumé av vår bild av vad som faktiskt har hänt.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte 2002 den parlamentariskt sammansatta PBL-kommittén. Kommitténs betänkande *Får jag lov? Om planering och byggande* lades fram hösten 2005. Remissbehandlingen avslutades i februari 2006. Socialdemokraterna, och jag tror att jag även kan tala för övriga oppositionen, tillstyrker många av de förslag som finns i kommitténs betänkande. Vi hade för länge sedan velat se många av förslagen implementerade i lagstiftning. Men så har inte skett, och det har nu gått mer än två år.

Jag vill lyfta upp fyra reservationer som de fyra borgerliga partierna lade fram våren 2006. Dessa fyra reservationer lades fram en vecka innan remissbehandlingen av betänkandet var avslutad. I samtliga dessa borgerliga reservationer går det att läsa att man är kritisk mot att den socialdemokratiska regeringen inte har lagt fram en proposition – inte har lagt fram ett förslag om en helhetslösning för plan- och bygglagstiftningen. Denna reservation lades fram innan remisstiden hade löpt ut. I reservationen går det att läsa att det är nu dags att gå från ord till handling. Detta gjordes innan remisstiden hade löpt ut.

Det har nu gått mer än två år sedan remisstiden löpte ut, och regeringen har haft mer än två år på sig att jobba med frågorna. Största delen av tiden har det varit en borgerlig regering som har haft möjlighet att lyfta fram frågorna och ta ställning.

Om de borgerliga riksdagsledamöterna 2006 var så oerhört kritiska till den socialdemokratiska regeringens arbete, skulle man nu tro att de borgerliga ledamöterna i utskottet än en gång skulle vara kritiska till att regeringen under två års tid inte har gjort någonting för att skapa en sammanhållen plan- och bygglagstiftning. Men så är inte fallet. Det anses vara alldeles för komplext och svårt, och de borgerliga är kanske inte helt överens. Men det sista kanske de inte säger i det offentliga rummet.

Debatten i dag kommer i mångt och mycket att handla om att den tidigare borgerliga minoriteten har drivit på frågan och gång på gång sagt att förslag ska läggas fram.

Den dåvarande socialdemokratiska regeringen sade: Vi jobbar med frågan. Vi kommer att lägga fram ett sammanhållet paket med en ny plan- och bygglagstiftning. Men sedan den borgerliga regeringen fick ta över makten har det inte hänt någonting.

Mina borgerliga ledamöter kommer att säga: Det där är inte sant. Under vår tid vid makten har det skrivits två propositioner.

Det är helt sant. Det har skrivits två propositioner under de två år som borgerligheten har haft regeringsmakten. Den första propositionen innehåller inga konkreta förslag över huvud taget. Det enda man säger är att man begär av riksdagen att godkänna det inriktningsbeslut som man vill ha för en ny instansordning för prövning av ärenden enligt PBL.

Varför måste man ha ett sådant inriktningsbeslut? Är inte de borgerliga partierna redan eniga om hur man vill att det här ska se ut i framtiden? Borde man inte ägna mer tid åt att försöka få fram ett samlat PBL-förfarande i stället för att bråka inbördes? Det verkar vara det man ägnar sig åt.

Den andra propositionen som borgerligheten har lyckats plocka fram under de två år som man har jobbat med frågan har rört ett antal visserligen konkreta förslag, men inga förslag som på något sätt kan leda till att vi får en fullgod plan- och bygglagstiftning. Det är några små justeringar i kanten som i stort sett kunde ha gjorts i samma stund som PBL-kommittén lade fram sitt förslag.

Det återstår att fråga sig: Hur har det kunnat bli så här? Hur har vi kunnat sitta vid makten i två år utan att det har hänt något? Det enda som har hänt har varit några små förslag som i stort sett inte har lett till någonting.

Man kan ta upp den borgerliga reservation som finns att läsa i riksdagens arkiv och hålla med om all den kritik som borgerligheten lade fram för två år sedan – en vecka innan remisstiden hade gått ut. Den kritik som de borgerliga ledamöterna i bostadsutskottet lade fram då kan jag fullt och fast ställa mig bakom i dag.

Min fråga till de borgerliga ledamöterna här i kammaren är: Hur kan det vara så att det nu har gått två år sedan kommittén lade fram sitt förslag? Då var de borgerliga ledamöterna väldigt irriterade över att den socialdemokratiska regeringen inte hade kommit med några konkreta förslag. Det är vad dagens debatt kommer att handla om.

Anf. 124 EGON FRID (v):

Fru talman! Det finns ett stort behov av att reformera och demokratisera formerna för den fysiska planeringen i kommunerna. PBL-kommittén presenterade överväganden och förslag som delvis har denna inriktning. Jag håller med Johan om att det är angeläget att regeringen snarast lägger fram en proposition som utgår från det föreliggande utredningsmaterialet.

I ett antal frågor ledde emellertid utredningen inte fram till förslag om tillfredsställande lösningar. I motioner från Vänsterpartiet finns förslag om de mest angelägna kompletteringarna i förhållande till vad PBL-kommittén har förordat. Jag redovisar här kortfattat innebörden i dessa yrkanden under de rubriker som utskottet har valt för sin redovisning av motionsförslagen.

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2, men står naturligtvis bakom Vänsterpartiets reservationer 4 och 7.

Jämställdhetsfrågor i planeringen är en viktig del. Samhällsplaneringen förväntas vara till lika stor nytta för alla, för såväl kvinnor och män som ungdomar och barn, men så är inte fallet i dag. Den fysiska planeringen och markanvändningen har betydelse även i samhällsplaneringen och borde svara mot allas behov utan att som nu bli synonym med män.

Behovet av att utgå från könsperspektivet i samhällsplaneringen har flera orsaker. Kvinnor och män rör sig olika i det fysiska rummet. Något förenklat kan man säga att mäns vardagliga rörelsemönster är hemmet–arbetet–hemmet. Kvinnors rörelsemönster ser vanligtvis ut på ett annat sätt, nämligen hemmet–förskolan–arbetet–förskolan–affären–hemmet. Till det kan läggas att män i större utsträckning än kvinnor färdas med bil, medan kvinnor i större utsträckning använder sig av cykel eller kollektivtrafik. Kvinnors och mäns rörelser och behov skapar olika erfarenheter och ger också olika perspektiv på vad som är viktigt att åtgärda inom samhällsplaneringen.

Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet i sin partimotion C206 ett antal åtgärder som bör vidtas i plan- och bygglagstiftningen och i andra sammanhang i syfte att uppnå en mer jämställd fysisk planering.

Portalparagrafen i plan- och bygglagen bör kompletteras så att jämställdhetsaspekterna lyfts fram. Krav bör införas på att jämställdhetskonskvensbeskrivningar upprättas i samband med arbetet med översiktsplaner och detaljplaner. Krav bör ställas på att könsuppdelad statistik ska finnas som underlag i samband med framtagande av fysiska planer. Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering.

En viktig del som påverkar vilket samhälle vi bygger är planeringen för handelsetableringar.

Under en följd av år har antalet stormarknader och externa köpcentrum ökat kraftigt. Det tycks inte finnas någon gräns för de stora handelskedjornas expansionsbehov. Utbyggnaden sker vanligen utan att tillräckliga analyser har genomförts av vilka följder som denna expansion för med sig. Det är emellertid uppenbart att etableringen av externa köpcentrum får negativa konsekvenser i en rad olika avseenden. Det gäller bland annat frågor om miljö och energi, jämställdhet samt tillgången till handel i tätortscentrum och bostadsområden.

Handelsetableringarna i externa lägen förutsätter vanligen biltransporter, med de negativa miljökonsekvenser som det för med sig. De leder dessutom ofta till att handeln i andra delar av kommunen, det vill säga i kommuncentrum, bostadsområden och på landsbygden, utarmas. Denna utveckling är allvarlig särskilt sett i ett jämställdhetsperspektiv. Det är de billösa i samhället som drabbas. I dag är 70 procent av bilförarna män, och bland de äldre är fördelningen ännu skevare, liksom bland låginkomsttagare.

Jag anser att lagstiftningen i dag är otillräcklig för att garantera att tillräckliga sociala hänsyn tas vid etableringen av externa köpcentrum och därför bör skärpas. PBL-kommittén presenterade emellertid inte några tillfredsställande förslag i denna fråga. I avvaktan på att ett sådant förslag kan tas fram i det fortsatta beredningsarbetet bör därför den vi-

dare utbyggnaden av dagligvaruhandeln i externa lägen stoppas genom ett moratorium. Tänk så många byggnadsarbetare som skulle bli tillgängliga för att bygga hyresrätter i stället!

Bullerfrågor i planeringen är en annan viktig fråga. De riktlinjer för en acceptabel ljudnivå som har utformats i syfte att uppnå en bättre ljudmiljö i våra bostäder har under senare år orsakat en osäkerhet om möjligheterna att bygga bostäder i städernas och tätorternas centrala delar.

Vänsterpartiet anser att det är självklart att hälsoriskerna med buller i bostadsmiljöerna måste tas på allvar. Bostadsmiljöer som är hälsovådliga i olika avseenden bör givetvis inte komma till stånd. De angivna riktvärdena för ljudnivå inomhus, bakom stängda fönster, finns det all anledning att hävda. En samordning mellan PBL och miljöbalken måste således ske vad gäller prövningen av planer avseende buller.

En grundläggande utgångspunkt vid all fysisk planering och vid samhällsbyggande är att en hållbar utveckling ska främjas, liksom att en god och hälsosam livsmiljö ska tillförsäkras. Långsiktig hållbarhet innefattar emellertid såväl ekologisk och ekonomisk som social och kulturell hållbarhet. Det är denna sammansatta helhetsbild som bör prägla bedömningen av en plan. Detta bör även gälla i samband med förtätningar och kompletteringar av bebyggelsen i städernas centrala och därmed mer miljöutsatta delar. Sådana förtätningar medför flera miljöfördelar som ett minskat bilberoende och ett bättre utnyttjande av befintlig infrastruktur.

Ett annat viktigt perspektiv i planeringen är barnperspektivet. Vem för flickors och pojks talan i arbetet med översiktsplaner och detaljplaner? I FN:s barnkonvention slås fast att barnets bästa alltid ska komma i första rummet och att barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det.

I Norge har man ställt tydliga krav på kommunerna när det gäller barn och planering. Varje kommun ska kunna ha en ansvarig tjänsteman som tillvaratar barnets intressen. Det är också nödvändigt att man i samhällsbyggandet låter barn och ungdomar själva vara med och påverka sin livssituation utifrån sitt tänkande och sina erfarenheter. Regeringen bör därför även lämna förslag till nationella riktlinjer för barns deltagande och rättigheter i samhällsbyggandet.

Ytterligare en viktig fråga som har med samhällsplanering att göra gäller boendeplaneringsprogrammen. Jag anser att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram i syfte att garantera en hög kvalitet i bostäder och boendemiljöer. De ska behandla såväl handlingsplaner för nyproduktion och ombyggnad som förändringar i service, infrastruktur och omgivande miljö.

En annan fråga som är viktig här handlar om tillgängligheten i boendet för bland andra äldre. Flera av motionerna som tas upp i betänkandet berör detta. Vänsterpartiet har frågan om tillgänglighet inbyggd i våra krav och yrkanden på ett boendeplaneringsprogram.

Kraven på kvalitet i boendemiljön ska utvecklas till att omfatta energi- och miljökrav, trygghet och säkerhet, ett feministiskt perspektiv samt social och ekologisk hållbarhet.

I motion C263 utvecklas Vänsterpartiets syn på hur boendeplaneringsprogrammen ska kunna bidra till en mer demokratisk planeringsprocess och vilka centrala frågor som särskilt bör lyftas fram i programmen. Några av dessa centrala frågor rör hur man ska kunna uppnå ekologiskt

hållbara boendemiljöer, utveckla kvaliteten i boendet och dess omgivning, tillgodose krav på äldreboende och tillgänglighet, uppnå trygghet i boendemiljöerna för alla grupper, bryta segregationen samt beakta barn- och jämställdhetsperspektiven i den fysiska planeringen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram Vänsterpartiets motion MJ449 yrkande 19 med förslag om skärpta byggregler avseende energihushållning samt efterlevande av regelverk, då detta har en avgörande betydelse för energiomställningen och klimatarbetet, samt motion Fö213 yrkande 2 som stöd för människor som upplever elöverkänslighet och behöver bostadsanpassningsbidrag för att elsanera sina bostäder.

Anf. 125 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Ärade åhörare och lyssnare! I de flesta betänkandedebatter här i kammaren kan man faktiskt ta avstamp i problemet med den bristfälliga kapaciteten för järnvägstransporter i Sverige, och då särskilt naturligtvis den avgörande delsträckan mellan Falun och Borlänge som utgör en överbelastad pulsåder mellan den norra delen av landet och dess tunga industrier och porten i väster mot exportmarknaderna.

I denna debatt om plan- och byggfrågor finns det dubbel anledning att ta avstamp i den bristfälliga infrastrukturen för långväga godstransporter.

Trots att vi besitter goda kunskaper om ekosystem, om biologisk mångfald, om klimatproblematiken och om många andra relevanta saker när vi planerar och bygger vårt samhälle finns det en väldigt tydlig trend: Vi struntar i våra kunskaper.

Den hänsyn som vi enligt miljöbalken borde ta i alla delar av vårt samhällsbygge står ofta i stark motsättning till de intressen som prioriteras i plan- och bygglagen, och det är nästan alltid plan- och bygglagens regelverk som avgår med segern. Detta, fru talman, är anledningen till att så många av de motioner som finns från Miljöpartiet i detta betänkande tar upp just konflikten mellan miljöbalken, miljömålen, klimatfrågorna och plan- och bygglagen.

Professorn i miljö rätt vid Uppsala universitet Staffan Westerlund uttrycker problemet mycket träffsäkert i en intervju i Studieförbundet Vuxenskolans tidning Impuls när han säger att han vill se en ordning som innebär att reglerna i plan- och bygglagen får tillämpas endast när de inte går utöver vad miljöbalken tillåter. Staffan Westerlund är tydlig i sin uppfattning att plan- och bygglagen som den fungerar i dag är direkt kontraproduktiv i förhållande till de övergripande samhällsmålen knutna till arbetet med att bromsa klimatförändringarna. Plan- och bygglagen stimulerar exempelvis tillväxten av icke hållbara transporter genom att till exempel miljöeffekterna av allt fler externa stormarknader inte värderas när man planerar. Han är mycket kritisk till att vi här i riksdagen fortsätter att tillåta kommunerna att faktiskt suboptimera när det är allas vår gemensamma välfärd som står på spel.

Den kände islänningen och tillika miljöchefen i Landskrona Högni Hansson är lika kritisk till hur plan- och bygglagen påverkar i dag. Han påpekar till exempel att koldioxidutsläppen tiodubblas när vi övergår till att handla på stormarknader i stället för i närbutiker.

Det räcker inte med att byta bränslen och effektivisera. Vägverkets egen miljö- och klimatexpert Olle Hädell påpekar att bränslebyten i bästa fall kan åstadkomma 15–20 procent av den nödvändiga koldioxidminsk-

ningen inom transportsektorn. Effektiviseringar kan sedan kanske bidra med ytterligare 20 procent. Men resten av minskningen av koldioxidutsläppen inom transportsektorn måste åstadkommas med andra metoder. Då handlar det om att bygga ett samhälle som inte genererar ett sådant omfattande behov av transportarbete.

Vi har därför, som jag inledde med att säga, två anledningar att ta avstamp i den bristfälliga infrastrukturen för långväga godstransporter när vi debatterar detta betänkande. Den ena är behovet av att bygga för ett minskat transportbehov, vilket kanske är det mest centrala. Den andra är att vi måste ta större hänsyn till ett förändrat klimat.

Majoriteten väljer, som säkert har sagts tidigare, att avstyrka samtliga 66 yrkanden som finns med i detta betänkande med hänvisning till pågående arbeten och tidigare beslut. I betänkandet finns det sju reservationer varav Miljöpartiet har bidragit med fyra. Vi står självklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande, som vi brukar säga, yrkar jag bifall endast till reservationerna 3 och 6.

Det har redan sagts här tidigare i dag att det nu har gått två och ett halvt år sedan PBL-kommittén lämnade sitt slutbetänkande, och huvuddelen av kommitténs förslag bereds fortfarande i Regeringskansliet. Under 2007 tillsatte man två nya utredningar. Och här står vi fortfarande med en plan- och bygglag som stimulerar samtliga aktörer att gasa på än hårdare mot stupet i form av en okontrollerad temperaturhöjning.

Man kan fråga sig varför allt måste gå så långsamt på andra sidan om vattnet, alltså i Regeringskansliet. Det tar tid här också när det väl kommer hit. Men just nu känns det som att det går ännu långsammare på andra sidan hos regeringen. Man har i alla fall från majoritetens sida så småningom – jag vet inte i vilken utsträckning det är på den här sidan eller på den där sidan om vattnet – kommit till skott, och Klimatberedningen har lämnat ett betänkande som heter *Svensk klimatpolitik*. I avsnitt 14 som handlar om transporter och samhällsplanering kan man läsa följande:

”Plan- och bygglagen/Miljöbalken bör omformas så att det vid varje upprättande av en plan, eller revidering av en sådan ska ställas krav på att redovisa hur planen bidrar till minskade koldioxidutsläpp genom att transportbehov och energianvändning minimeras.”

Detta står alltså majoriteten bakom i Klimatberedningens betänkande. Detta är faktiskt nästan ordagrant vad Miljöpartiet föreslog i följdmotionen med anledning av regeringens proposition *Ett första steg för en enklare plan- och bygglag*. Det är alltså bara ett halvår sedan detta avslogs här i kammaren, och nu finns det alltså med i Klimatberedningens förslag som faktiskt har majoritetens stöd.

Så där fortsätter det i Klimatberedningens betänkande. Man pekar till exempel på behovet av en transportplanering, precis som om det vore taget från vår motion, och man beskriver nästan ordagrant behovet av en starkare roll för länsstyrelserna för att säkerställa en nationell klimatplanering och ett nationellt ansvarstagande för inte minst klimatåtgärderna.

Om det nu är så att regeringen tycker att Miljöpartiets förslag är så kloka och väl genomtänkta är det naturligtvis därför att det mesta som vi har fångat upp och drivit som våra förslag är utarbetat av våra svenska universitet, av de statliga myndigheterna och de statliga verken. Det har alltså funnits med i de mycket kritiska remissvar som har kommit från de

statliga verken, myndigheterna och universiteten på regeringens tidigare propositioner. Om det nu är så att regeringen efter något år då har uppfattat att den kritik som man har fått har varit ganska väl underbyggd och berättigad och börjar baka in den, varför ska det då ta sådan tid? Varför kan man inte sluta att dra det i långbänk och komma till skott i stället? Det var en bakgrund, fru talman.

Nu över till våra reservationer. Först har vi reservation 3. Jag vill särskilt påpeka för åhörarna och kanske framför allt för dem som kommer att följa voteringen efteråt att även om vi från oppositionen har var sin reservation under punkterna 1, 2 och 3 betyder inte det att vi egentligen har så vitt skilda åsikter på de allra flesta punkter. Den här reservationen innehåller tolv olika ganska stora paket av frågor. När man gör en sådan stor hopbakad grej har partierna behov av att förklara sina särskilda motiv till ståndpunkt i frågorna. Det kommer att bli en votering som kanske ser ut att representera större skillnader än vad som faktiskt är fallet, men så blir det ibland.

Vi är samtliga ganska djupt oroade över att regeringen drar förändringen av plan- och bygglagen i långbänk. Som jag har försökt förklara finns det oerhört stora behov av ett bättre fungerande verktyg för planarbetet i vårt land. Jag blev särskilt oroad när regeringen i den senaste delreformen av plan- och bygglagen om förenklat förfarande bakade in en uppluckring för strandnära bebyggelse och särskilt att man då till och med valde att lägga in förbättrad konkurrens som ett motiv för ökad strandnära exploatering. Jag tycker att det går i precis motsatt riktning mot den väg som vi borde gå för att klara av att bygga för hållbarhet i ett nytt klimat.

Sedan vet jag att det finns krafter inom regeringspartierna som vill öppna än mer för strandnära bebyggelse, så jag kan förstå att det pågår någon sorts uppslitande intern strid i Regeringskansliet kring det här. Det är säkert en av förklaringarna till att det tar så lång tid att komma till skott med en proposition om en samlad ny plan- och bygglag. Men jag hoppas naturligtvis att förnuftet till slut ska segra även där på andra sidan och att vi får ett förslag, om det nu någon gång kommer något, som bygger på att man försöker genomföra någon form av mer klimatanpassad politik.

Miljöpartiet har en motion i betänkandet om att man borde våga se strategiska klimatinvesteringar som ett riksintrasse, och det förväntar jag mig att vi snart ska få se förslag på från regeringens sida.

Det är beklagligt att majoriteten inte vågar säga ja till förslaget om att införa ett moratorium för nyetableringar av externa köpcentrum i väntan på att regeringen kommer till insikt, vilket man kommer att göra, om att utvecklingen mot fler externa köpcentrum inte är förenlig med kraven att minska koldioxidutsläppen. Politikerna måste någon gång våga bli mer långsiktiga i sitt tänkande än vad köpmännen är. Och en regering måste så småningom ändå ta till sig fakta. Det blir tio gånger mer koldioxid med stormarknader.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att notera att majoriteten än en gång väljer att strunta i de hundratusentals människor som är drabbade av mobiltelefon-tekniken. Även det här är ett område där oberoende forskningsrapporter läggs till oberoende forskningsrapporter i en ständigt växande hög med tydlig information och kunskap. Men det verkar som

om de ekonomiska intressena kontrollerar alla regeringar, så sanningen på det här området heter nog bara pengar.

Vi bygger inte, fru talman, enbart för morgondagen, utan vi bygger infrastruktur som vägar och järnvägar men även bostäder, skolor och sjukhus på ett sådant sätt att vi förväntar oss att de ska stå länge, kanske mer än hundra år. Hur fattigt skulle det inte se ut i våra städer om man tog bort alla byggnader som är äldre än hundra år? Hur tomt skulle det inte bli till och med på landsbygden om alla byggnader äldre än hundra år inte fanns?

De flesta av oss fäster stor vikt vid vår historia och kulturarvet och att vi får ha kvar konkreta byggnadsverk som bevis och stöd för våra minnen och vår kunskap om vår historia. Det kan man kanske tydligast av allt se på att vi är beredda att lägga ned så mycket både tid och pengar på att även i liten skala spara bystugor, skolor, lador, broar och andra byggnadsverk. Men framtidens klimat kommer att ställa mycket större krav på det som vi bygger och även på det som vi vill bevara. Även med det kommer det att bli större problem.

Bara det faktum att vi har ändrat vårt sätt att leva ställer nya krav på byggnaders kvalitet. Det finns forskare som har konstaterat att många av oss i Sverige i dag spenderar så mycket som 90 procent av dygnet i inomhusmiljö. Vi kanske är några av dem som är fångade 90 procent av dygnet i inomhusmiljö. Denna livsstil ställer naturligtvis helt andra krav på byggnaderna än de krav som var nödvändiga att ställa på den tiden när de flesta tillbringade merparten av dygnet utomhus.

Dålig ventilation, dåliga byggmetoder, fuktskador och ogenomtänkta byggmaterialval skadar årligen många människor. Mögel i byggnader är ett betydligt större problem än vad vi tidigare har trott. Tyvärr jobbar regeringen även här långsamt. Miljöpartiet har förslagen, och förmodligen kommer vi att få se de som nu avslås i kommande propositioner om några år.

Slutligen, fru talman, vill jag bara peka på förslaget om att anamma den spanska och numera även den portugisiska modellen för byggregler som föreskriver energiaktiva takmaterial vid nybyggnationer och ombyggnader. Det började i Barcelona och sprider sig nu över Europa. Vi har ett miljonprogram där de sjuka platta taken behöver bytas ut mot moderna solenergitak. Många frågar: Varför tvekar regeringen?

Spanien producerar i dag 25 procent av all sin el med hjälp av vind- snurror. I Sverige är vi långt, långt efter. Vi har i Sverige en folkrörelse av solenergi-entusiaster över hela landet, främst på landsbygden. Men det är svårt att hitta de stora projekten i Sverige. Både vindkraft och solenergi lyser med sin frånvaro i den svenska politiken. Trots att klimatfrågan finns i pressen varje dag, att man kan höra nyheter på klimatområdet i radio varje dag, kan man faktiskt ibland undra om Sverige är det sista landet vars regering kommer att inse att ord även måste följas av handling. Det är nu som vi ska bygga om Sverige, inte i framtiden. Då hamnar vi i B-laget.

Det finns mycket mer att säga om våra motioner i betänkandet, men jag stannar här, fru talman.

Anf. 126 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Fru talman! En väl fungerande plan- och bygglag är en förutsättning för en bra fungerande kommunal och regional planering. En bra lagstiftning är också en förutsättning för att diskutera och lösa intressekonflikter mellan det offentliga och det privata och mellan olika intressen.

Sverige var tidigt ute med att genom byggnadsstadgan på 1870-talet reglera planeringen och var också tidigt ute med att lägga ansvaret på städerna, de nuvarande kommunerna. Redan på 1930-talet slogs städernas skyldighet att göra detaljplanering fast. Och än i dag pratar vi mycket och varmt, vilket jag tycker är riktigt, om en kommunal och regional planering och ett kommunalt planeringsmonopol.

Senare decennierna allt ökande utbyggnad och expansion har också ställt allt högre krav på god planering, bra framförhållning och alltmer samråd och dialog mellan medborgare och kommuner. Ett allt ökande krav på översiktsplanering, regional och mellankommunal planering har också tillkommit.

Plan- och bygglagstiftningen, PBL, tillkom i slutet av 80-talet. Denna lag har av många, framför allt privatpersoner, uppfattats som besvärlig och krånglig. Många olika beslut ska fattas. Få har de varit som har ansett att ett enkelt bygglov ska ta kort tid. Den enskilde anser ofta att man, förutom plan- och bygglagen, kommer i kontakt med ett flertal andra lagstiftningar vid till exempel ansökningar om bygglov och detaljplan. Detta har uppfattats som ett problem.

En stadsarkitekt beskrev en gång en bygglovsansökan där den sökande ville ha en carport. Men en besvärlig väg från grundkarta via detaljplan slutade med att den sökande tyvärr inte hade råd med bil men hade en väldigt fin carport.

Det är viktigt att diskutera alla olika avgifter som skiljer sig mellan kommuner och som gör att ett bygglov i en kommun kan bli väldigt dyrt i förhållande till i andra kommuner.

En översyn av PBL:n i början av 2002 blev slutbetänkandet *Får jag lov?* 2005. Johan Löfstrand var inne på att det har tagit lång tid. Först kan man konstatera att det tog ganska lång tid att under dessa år diskutera det som blev betänkandet. Jag var själv kommunalpolitiker och svarade någon gång under 2004 på det som var PBL-kommitténs uppdrag. Jag kan konstatera att det tog tid att planera och få fram detta betänkande.

Visst är det några år sedan 2005, och Johan Löfstrand anser att det inte har hänt så mycket. Men precis som Johan var inne på har det kommit två propositioner, *Ett första steg för enklare plan- och bygglag* och *Ny instansordning för PBL-ärenden*. Man kan inte låta bli att ställa sig frågan vad som hade hänt om man som Johan hade velat ha ett helhetsbeslut. Hur lång tid hade det tagit att få fram dessa beslut? Den väg som regeringen har valt, att först lägga fram dessa två propositioner och under 2008 återkomma med de två utredningar som är på gång, Byggprocessutredningen och Miljöprocessen, miljöbalk–PBL, är nog det som har varit en framkomlig väg. Jag tror inte att det hade varit framkomligt att, som Socialdemokraterna säger, göra ett beslut av det hela.

Dessa två utredningar – Byggprocessutredningen, som tittar på detaljplanering, ÖOL och ansvar och Miljöprocessen, miljöbalk–PBL – är två viktiga utredningar. De är en förutsättning för att man ska få den helhet som bland andra Johan och Socialdemokraterna eftersträvar. Under 2008 ska de vara färdiga, och det därför som de flesta motioner hänvisas till dessa utredningar.

Den nuvarande regeringen har arbetat bra och fått fram beslut på ett sätt som har varit viktigt för fortsättningen. Johan säger att det är två år, men ska man vara en petimäter är det ett och ett halvt år, ungefär 18 månader, sedan regeringen tillträdde. Tittar man på att den 31 maj är en slutpunkt och den 31 december en annan är besluten säkert framme på ungefär de två år som Johan visade på i sitt första inlägg.

Förutom motioner med hänvisning till PBL finns det också motioner om byggfel. Det är viktiga motioner då det kostar samhället mycket pengar att åtgärda de byggfel som kommer fram. Det är inte bara för samhället utan också för den enskilde viktigt att man tittar på och fortsätter utreda de byggfel som har blivit allt vanligare i byggbranschen.

Betänkandet *Skärpning, gubbar!* har regeringen tagit till sig och gett Statskontoret i uppdrag att ta fram nulägesbeskrivning och fortsatt planering. Även där har man visat en handlingskraft som jag tycker är viktig.

En annan del som också är viktig är att branschen själv gör ett bra självsaneringsarbete.

Det finns ett antal motioner som diskuterar energideklarering, bostadsanpassning med mera. Det är viktigt att Boverket tittar vidare på dessa frågor men också att man följer och utvärderar de regler och anvisningar som finns. Boverket har ett stort ansvar i de frågorna.

Fru talman! Jag ser fram emot de betänkanden som kommer under 2008 och en fortsatt diskussion om dessa viktiga frågor vad gäller PBL.

Anf. 127 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag börjar min replik med att yrka bifall till reservation nr 1, för det gjorde jag inte i mitt anförande.

Christine Jönsson tar i sitt anförande upp min fråga om hur det har kunnat ta så lång tid. Jag förstår att det tar lång tid, och min fråga rörde inte det. Jag har under mina år i riksdagen suttit i regeringsmakten och vet att utredning tar tid och att det är viktigt att utreda frågor. Min fråga löd i stället: Hur kunde den borgerliga oppositionen en vecka innan remisstiden gått ut kräva att den socialdemokratiska regeringen skulle lägga fram ett helt färdigt lagförslag? Det var min fråga.

Är det inte lite tandlöst när de borgerliga gång på gång under sin oppositionstid krävde sådana här saker och nu två år senare blir svaret skyldiga? Betänkandet är nämligen från februari 2006, och då skrevs reservationen. Regeringen har, oavsett majoritet, haft möjlighet att bereda arbetet. Jag vet att beredningsarbetet började i februari 2006, även om de borgerliga inte har haft hela den tiden.

Min fråga rörde inte huruvida det är ett komplicerat ärende. Jag tror att vi alla vill åt samma håll. Men hur kunde man kräva att den socialdemokratiska regeringen skulle lägga fram ett helfärdigt förslag en vecka innan remisstiden gick ut medan man nu två år senare inte har kommit någonstans?

Anf. 128 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tar till mig den sista delen i din replik. Att det tar lång tid kan vi vara överens om, framför allt när man ska förändra en så pass komplicerad lagstiftning som PBL.

Man kan konstatera att det hade varit bäst om man hade kunnat lägga ett helhetsförslag om PBL. Det är säkert alla överens om, även alla de kommuner och regioner som ska utöva och tillämpa lagstiftningarna. Är det framkomligt att göra på det sättet? Jag tror inte det. Det har kanske trots allt varit en snabbare process att komma fram genom att lägga dessa två propositioner och sedan arbeta vidare med det som man gör nu.

Jag satt inte i riksdagen när detta beslut togs, men jag har själv ändrat uppfattning. Som gammal byggnadsnämndsordförande tyckte jag att det bara var att ändra hela lagstiftningen. Men nu tror jag att detta har varit ett sätt att komma fram.

Anf. 129 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Christine Jönsson för svaret. Det är skönt att vi kan vara överens om att frågor kan ta tid. Det jag vill lyfta fram är att den borgerliga oppositionen väldigt ofta under förra mandatperioden var kritisk till att saker och ting inte gick framåt. Då hade jag utskottskollegor som stod och svängde sig med vackra ord, men det som har hänt är att det plötsligt har blivit raka motsatsen. Nu kommer det inga propositioner över huvud taget. Man kan vara kritisk mot hur den förra regeringen agerade på ett antal områden. Men nu händer det ingenting – utom på vissa områden där det är strategiskt viktigt och man kan ha tre veckors remisstid för att genomdriva ett a-kassebeslut och så vidare. Men i andra viktiga frågor tar man sig inte tid, och det är sorgligt.

Anf. 130 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag håller inte med dig, Johan. Man kan ta olika vägar. Man kan besluta att ta fram en stor PBL-proposition och sedan konstatera att det tar för lång tid.

Det som skiljer denna regering från den förra är att man faktiskt har fått fram två propositioner och är på väg med två utredningar. Det har skett under loppet av ett och ett halvt år. Där finns handlingskraft. Så du har fel i att det inte har kommit fram några propositioner.

Anf. 131 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag ska ta mig friheten att knyta an där den förra repliken slutade. Det har inte varit någon särskild styrka i de propositioner som har kommit på det här området under den tidsperiod Christine Jönsson hänvisar till.

När det gäller arbetet med PBL och miljöbalken för en god samhällsplanering är det där regeringen verkligen visar vilken vikt man lägger vid miljö- och klimatarbetet. Både jag och Jan Lindholm har redovisat vilka stora miljöutmaningar vi har i samhällsplaneringen. Vi ska bygga samhällen som är klimatvänliga ur handelssynpunkt, etableringssynpunkt och kommunikationssynpunkt och i hur vi utformar vårt bostadsbyggande. PBL-kommitténs betänkande har funnits en lång tid, och regeringen står för att man ska vara en miljövänlig regering. Men på dessa områden har vi inte sett några förslag alls.

Christine Jönsson sade att hon ser fram emot kommande betänkanden. Jag hoppas att Christine Jönsson menar att hon ser fram emot de kommande propositionerna. Det gör verkligen jag. Kan man inte komma med en samlad proposition utifrån PBL-kommittén måste man ändå komma med klara och tydliga propositioner som förändrar inriktningen på samhällsplaneringen så att vi inte fortsätter på den inslagna vägen mot konsumtionssamhället. Det är bra med sysselsättning, men jag tycker att man från miljösynpunkt ska värdera vilka jobb man skapar och vilket samhälle man bygger.

Var har vi den nya miljöinriktningen i samhällsplaneringen, Christine Jönsson?

Anf. 132 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ser naturligtvis precis som Egon Frid fram emot de kommande propositionerna.

Man kan också konstatera att det kanske inte kommer att innebära att vi är överens i detalj om hur vår planering ska se ut. Vi har olika uppfattningar bland annat vad gäller handelsetablering. Jag anser till exempel inte att kommuner och regioner kan och ska styra detta, utan utvecklingen i regionerna styr sig ganska mycket själv. Kommunernas uppgift är att ge förutsättningar för goda ekonomiska men också miljömedvetna planeringar. Men det är kanske inte genom förbud och regleringar som man styr detta.

Jag tycker vidare att den viktigaste delen är Miljöprocessutredningen, alltså kopplingarna mellan miljöbalken och PBL. Det är också där jag kan se att man kan få en effektivare planering från kommunerna om man klargör planeringsdelarna mellan miljöbalken och PBL.

Det har sagts att utredningen ska komma i slutet av 2008 och lyckas man få fram detta enligt den tidsplanen har man kommit mycket längre än vad man någonsin har gjort i dessa planeringsfrågor.

Anf. 133 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Det är verkligen här vi skiljer oss i politiken. För miljöns skull måste vi faktiskt kräva regleringar och en planering av hur vi bygger vårt samhälle. Här finns kopplingen mellan den kommunala planeringen som du, Christine Jönsson, var ansvarig för i din kommun som byggnadsnämndens ordförande – en mycket viktig funktion – och den nationella planeringen för hur vi ska bygga vårt samhälle. Det här är en kedja som ska hålla ihop i en helhetspolitik och en helhetssyn på ett miljöanpassat och hållbart samhälle, och här måste vi från riksdag och regering vara aktiva för en hållbar samhällsutveckling. Det är därför det är så viktigt med bra politik på det här området.

Jag håller med om att Miljöprocessutredningen är viktig, att vi får en bra tillit till både PBL och miljöbalken och att de används på ett effektivt sätt i samhällsplaneringen. Jag har inget emot att det kan ske genom en förenklad processhantering som kan gynna miljön men också gynna samhällsplaneringen och det samhälle vi bygger.

Christine Jönsson sade också skärpning gubbar när det gäller byggreglerna. Jag skulle vilja travestera lite och säga: Skärpning regeringen! Jag vill hänvisa till det besök civilutskottet gjorde hos Kretsloppsrådet som verkligen redovisade den konservativa och dåliga förändring av

byggandet som sker i Sverige. Man har inte tagit till sig den nya kunskapen, och man vill inte ta till sig den nya beprövade erfarenheten för att utveckla ett hållbart byggande. Skärpning regeringen!

Anf. 134 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är en stark förespråkare av både regionalt och kommunalt självstyre, och jag tror att mycket av planeringsförutsättningarna finns både på det regionala och på det kommunala planet. Jag tror att det är där man många gånger har erfarenheten och därför möjligheten att göra övervägningarna till exempel mellan miljöintresse och andra intressen. Jag tror också att det är där man har kunskapen och forskningen som gör att det går snabbare framåt.

Jag har väl i och för sig ingenting emot att säga både skärpning gubbar och skärpning regeringen när det gäller att se de här frågorna och att man fokuserar på det. Jag tror också att ny teknik och ny miljöutveckling kommer att leda planeringen framåt.

Vi har förstås olika uppfattningar om vägen till målet och hur man tar sig fram. Jag har aldrig egentligen sett att en väldigt starkt reglerande plan- och bygglagstiftning har varit av godo. Det har snarare varit av ondo. Man har haft väldigt svårt att få fram innovativa förslag. Det är till och med så att många miljöförslag faktiskt inte har kommit till på grund av en alltför besvärlig plan- och bygglagstiftning som har gjort att man gått strikt efter regler.

På något sätt tror jag alltså att det är en övervägning mellan en förnuftig framtidssyn på utvecklingen i de här frågorna och en fungerande lagstiftning som gäller.

Fru talman! I mitt inledningsanförande glömde jag nog att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Jag passar på att göra det nu.

Anf. 135 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Ett 40-tal motioner vittnar om att intresset för plan- och byggfrågor är stort i riksdagen, och det är egentligen inte så konstigt. Det är ju frågor som de flesta kommer i kontakt med någon gång under sin livstid.

Motionerna är av skiftande karaktär men berör på olika sätt plan- och bygglagen. Som bekant är den lagstiftningen föremål för översyn. Vi gjorde några förbättringar redan under hösten. Den stora propositionen är dock aviserad till nästa år, och flera av förslagen kommer att beaktas i förberedelsearbetet.

Jag har själv skrivit en motion tillsammans med Roger Tiefensee, även han centerpartist, om möjligheten för kommunerna att föreskriva i detaljplan att fjärrvärme ska användas i nya bostadsområden.

Så är inte fallet i dag, och det innebär att miljövänlig uppvärmning ofta får stå tillbaka för eluppvärmda hus. Eftersom kommunerna har ett delansvar i de nationella miljökvalitetsmålen är det också rimligt att de får lov att styra val av värmekälla vid nybyggnation. Jag ser det som ett klart större problem än propåerna från en del fastighetsägare om monopolsituationen i fjärrvärmenäten. Utan befogenheter och styrningsmöjligheter går det inte att utveckla samhället i en hållbar riktning.

Utskottet skriver i sitt ställningstagande att man utgår från att klimat- och energifrågorna uppmärksammas i det återstående beredningsarbetet, och den skrivningen är jag nöjd med.

Två andra centermotioner och en moderatmotion tar upp frågan om så kallade avtalsservitut, och det är en intressant och delikat fråga. Kort beskrivet kan man säga så här: Om det finns en verksamhet i dag som kan uppfattas som störande av en som ska bygga ett bostadshus i närheten ska den senare inte kunna kräva att befintlig verksamhet läggs ned. Det kan gälla djurproduktion på lantbruk men även annan företagsverksamhet. Man kan undanröja detta problem och risken för skadeståndskrav genom att skriva in ett avtalsservitut på den nya fastigheten innebärande att man som köpare går in i affären med öppna ögon. Det skapar en trygghet för företagen som är både rimlig och nödvändig för verksamheten.

Fru talman! Det finns en vänstermotion om att införa moratorium för externa köpcentrum i avvaktan på ändringar i plan- och bygglagen. Det är ett märkligt begrepp. Externa i förhållande till vad? Möjligen till städernas centrum men absolut inte i förhållande till landsbygden. Dessutom ligger ett antal av dessa köpcentrum i dag precis i kanten av städerna eller ibland till och med inne i städerna på grund av utbyggnader.

Det finns också köpcentrum som ligger en bit ifrån, och låt mig ta Ulared som exempel. Ska det inte vara möjligt att skapa liknande nya mötes- och handelsplatser som skapar arbetstillfällen och därmed också en folkökning på landsbygden och i småorterna? Med tanke på avstånden och hur många som kör dit i dag, skulle kanske inte Ikea ha fått bygga i Haparanda.

Jag är fullt medveten om problematiken med bilar och avsaknad av kollektivtrafik, men det är bättre att utveckla den och använda andra drivmedel än att förbjuda handelsplatser på landsbygden. Skulle vi bara få bygga där det redan finns en bebyggelse skulle vi cementera en samhällsstruktur som verkligen inte är optimal i dag.

Jörgen Johanssons motion om krav på hissar i nybyggda hus för äldre är också värd att nämnas. Det bör vara självklart att åtminstone förbereda med hiss och anpassa trapphusen till en framtida installation av hiss. Det bör för övrigt gälla alla flerbostadshus som byggs i två plan eller fler.

Det finns ett par motioner från Vänsterpartiet och Moderaterna om buller. Jag utesluter inte att buller kan vara ett miljöområde som kommer att uppmärksammas mer och mer framöver. Det gäller såväl inomhus- som utomhusmiljö. Vem uppskattar inte tystnaden, och vem känner inte hur axlarna sjunker när man på kvällen stänger datorn och annan kontorsutrustning, trots att man egentligen inte har hört någonting under dagen? Eftersom vi reagerar olika på olika frekvenser är det ett svårt område att lagstifta om. Men jag är övertygad om att med mer forskning så kan vi också fatta de eventuella beslut som krävs för att underlätta människors välbefinnande.

Fru talman! När det gäller motionerna om felaktiga byggmetoder och byggfusk kan jag åtminstone delvis instämma i problematiken. Att skärpa kraven och sanktionerna för byggfusk är den enklare delen, och det kan bli nödvändigt om inte branschen skärper till sig rejält.

Den andra delen är svårare, och jag vill ta ett exempel. På 70-talet var det vanligt med tryckimpregnerad syll för att undvika mögel i träet. Det låter ju sunt, och tryckimpregnerat trä hade ju använts tidigare till andra ändamål. Nu visade det sig efter ett antal år att det blev en obehaglig lukt i många av dessa hus. Vem har då ansvaret?

Frågan är hur lång testperiod man kan kräva för att få lov att använda ny teknik. I vissa fall kan det ta 10–20 år innan effekterna börjar visa sig. Är det möjligt att utveckla samhället om vi inte tillåter att det blir fel ibland? Jag tror inte det, däremot bör informationen vara tydligare. I en del fall bör kanske också ansvarsfrågan förtydligas, innebärande i detta fall att byggherren får ta ett större ansvar.

Motionen från Miljöpartiet med krav på solfångare på vart fjärde tak är vällovlig men omöjlig att lagstifta om. Det finns ett antal självbyggare med egenhändigt eller arkitektritade hus. Vilka av dessa ska ha solfångare, vilka behöver inte ha det? Ska vi tvinga var fjärde nybyggare medan de övriga tre slipper? Det slår precis lika snett för husföretagen. Det är inte alltid en detaljerad lagstiftning är bästa framgångsreceptet.

Till sist, fru talman, vill jag göra en kommentar till motionerna om en samlad PBL-proposition som beaktar helheten. Om alla frågor i ett lagområde alltid skulle beaktas vid varje förändring kommer man inte i mål. Om det finns förslag som inte stör helhetssynen, vad finns det då för skäl att vänta med att underlätta för våra medborgare i deras vardag?

Det blir en samlad PBL-proposition till nästa år. De ämnen som tas upp i motionerna blir beaktade i förarbetet. Jag ser oppositionens agerande enbart som ett spel för galleriet och möjligen en viss avundsjuka för att arbetet går så pass snabbt att vi kan visa resultat redan under denna första mandatperiod i regeringsställning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

SfU6 Migration och asylpolitik

Punkt 2 (Dublinärenden)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

246 för utskottet

21 för res. 3

15 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 86 m, 24 c, 17 fp, 20 kd, 2 mp

För res. 3: 1 s, 20 v

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 32 s, 11 m, 5 c, 11 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Maria Lundqvist-Brömster (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Begreppet väpnad konflikt)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

136 för res. 5

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 23 c, 18 fp, 20 kd

För res. 5: 99 s, 20 v, 17 mp

Frånvarande: 31 s, 11 m, 6 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 5 (Svåra motsättningar i hemlandet)

1. utskottet

2. res. 6 (v, mp)

Votering:

246 för utskottet

36 för res. 6

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd

För res. 6: 20 v, 16 mp

Frånvarande: 32 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

Punkt 11 (Arbetskraftsinvandring m.m.)

1. utskottet

2. res. 16 (s, v)

3. res. 17 (mp)

Förberedande votering:

118 för res. 16

17 för res. 17

146 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Huvudvotering:

147 för utskottet

119 för res. 16

17 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 18 fp, 19 kd

För res. 16: 99 s, 20 v

Avstod: 17 mp

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 5 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 13 (Utnyttjande av papperslösa)

1. utskottet

2. res. 19 (s)

Votering:

157 för utskottet

100 för res. 19

26 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd, 9 mp

För res. 19: 99 s, 1 v

Avstod: 19 v, 7 mp

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

Punkt 16 (Ansökan om uppehållstillstånd för anhöriga)

1. utskottet

2. res. 25 (mp)

Votering:

151 för utskottet

17 för res. 25

116 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 5 s, 86 m, 22 c, 18 fp, 20 kd

För res. 25: 17 mp

Avstod: 94 s, 2 c, 20 v

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 17 (Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut)

1. utskottet

2. res. 27 (mp)

Votering:

244 för utskottet

18 för res. 27

20 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd

För res. 27: 1 s, 17 mp

Avstod: 1 s, 19 v

Frånvarande: 32 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 3 v, 2 mp

Billy Gustafsson (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU5 Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare

Punkt 1 (Arbetsgivarens ansvar för rehabiliteringsutredningar)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

Votering:

164 för utskottet

120 för res. 1

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd, 16 mp

För res. 1: 99 s, 20 v, 1 mp

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 2 (Skärpning av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

261 för utskottet

20 för res. 2

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 98 s, 85 m, 23 c, 18 fp, 20 kd, 17 mp
För res. 2: 20 v
Frånvarande: 32 s, 12 m, 6 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 3 (Försäkringskassans rutiner för att inhämta information från arbetsgivare m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (s, mp)

Votering:

147 för utskottet

116 för res. 3

19 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 23 c, 18 fp, 20 kd

För res. 3: 99 s, 17 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 31 s, 11 m, 6 c, 10 fp, 4 kd, 3 v, 2 mp

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU4 Socialavgifter

Punkt 1 (Nedsatta socialavgifter)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

261 för utskottet

19 för res. 1

1 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 86 m, 22 c, 18 fp, 20 kd, 19 v

För res. 1: 2 s, 17 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 32 s, 11 m, 7 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Solveig Ternström (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Egenavgifter för begränsat skattskyldiga)

1. utskottet
2. res. 3 (s)

Votering:

185 för utskottet

99 för res. 3

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd, 20 v, 17 mp

För res. 3: 99 s

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Prot. 2007/08:83

26 mars

Punkt 6 (Överskott i socialförsäkringssystemen)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

264 för utskottet

20 för res. 4

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 86 m, 24 c, 18 fp, 20 kd, 17 mp

För res. 4: 20 v

Frånvarande: 31 s, 11 m, 5 c, 10 fp, 4 kd, 2 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § (forts. från 7 §) **Plan- och byggfrågor** (forts. CU11)

Plan- och byggfrågor

Anf. 136 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! I ett pressmeddelande från regeringen den 18 mars skriver man att regeringen tänker kompetenssatsa på de nya plan- och byggreglerna så att de ska få genomslag i landet. Det pressmeddelandet kom alltså för bara någon vecka sedan.

Min fråga till Lennart Pettersson är helt enkelt: Om det ska komma en proposition under året, hade det då inte varit bättre att vänta med den här satsningen på 10 miljoner till efter det att det här heltäckande lagförslaget från den borgerliga regeringen har kommit? Hade det inte varit bättre att vänta med den kompetenssatsningen? Jag håller helt med om att det behövs en kompetenssatsning. Men hade det inte varit bättre att vänta med kompetenssatsningen tills det stora genomgripande lagförslaget som de borgerliga ledamöterna har lovat här i talarstolen har kommit?

Anf. 137 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Man kan tycka det för att få en färsk kunskapsmassa i utbildningen. Men jag tror att finns två delar i detta. Den ena är fakta om hur plan- och bygglagen är utformad. Den andra är förhållningssättet hos framför allt myndighetspersoner på tjänstemannasidan.

Den erfarenhet jag har är att vissa har väldigt svårt att skilja på sin personliga uppfattning och sina råd till dem som söker bygglov och själva myndighetsutövningen. Därför säger jag att det är viktigt med kompetensutveckling när det gäller förhållningssättet hos framför allt byggnadsnämndernas tjänstemän, och det gäller kanske delvis också politiker. Men både länsstyrelser och förvaltningar inom byggnads- och miljönämnderna har ett behov av att se över vilken roll man har när det

gäller bygglov. Det gäller då oberoende om det handlar om den gamla eller den nya lagstiftning som kommer att gälla. Jag tror att vi kommer att ha nytta av den utbildning som kommer att genomföras nu även med den nya lagstiftningen, just när det gäller attityder och förhållningssätt till dem som söker bygglov.

Anf. 138 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Tack, Lennart Pettersson, för det svaret!

Jag hade en annan fråga också. Den rörde de två propositioner som vi har diskuterat här. Jag har ju stått i talarstolen tidigare i dag och sagt att jag inte tycker att regeringen har åstadkommit någonting under de två år då man har suttit vid regeringsmakten. Man har dock, som både jag och mina meddebattörer har konstaterat, lagt fram två propositioner. Den ena innehåller ett antal konkreta förslag, men den andra, som jag tänkte fokusera det här anförandet på, handlar om en ny instansordning för mål enligt plan- och bygglagen.

Min fundering är: Varför lade regeringen fram en sådan proposition? Är det inte ganska märkligt att man lägger fram en proposition där man begär att riksdagen ska godkänna en inriktning? Visar det inte på att regeringen uppenbarligen inte är helt överens sinsemellan om hur de här frågorna ska hanteras i framtiden? Var man så oense inom regeringen att man var tvungen att gå till riksdagen och svart på vitt sätta på pränt vad som sedan skulle bli det fortsatta utredningsarbetet? I så fall tycker jag att man lägger tid och kraft på helt fel saker.

Jag har en följdfråga till detta. Om det nu kommer ett stort lagförslag under det kommande året, kommer det förslaget då att vara ett moderatförslag, eller kommer det att vara ett förslag som bygger på Centerpartiets tankar och idéer? I kommitténs arbete är det ju inte riktigt samma sak.

Anf. 139 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Egentligen är det väl så att vi behandlar motionerna i dagens kammardebatt här, och jag kan inte se att det finns någon motion om instansordningen. Men jag kan vara beredd att svara ändå.

Anledningen till att den propositionen lades fram var att man ville se kopplingen mellan plan- och bygglagen och miljölagstiftningen på ett tydligare sätt och då få ett inriktningsbeslut att fortsätta och försöka låta de två lagstiftningarna närma sig varandra. Dock är ingen sammanslagning aktuell för tillfället.

Däremot är jag – det är min personliga uppfattning – inte främmande för att det kan komma i framtiden att vi då känner att detta har fått ett sådant genomslag att de här två kan vägas ihop.

Det slutliga förslaget blir inget moderat förslag. Det blir inte heller något centerförslag. Det blir ett alliansförslag. Det finns två partier till som också har uppfattningar i den här frågan som jag känner all respekt för att vi ska beakta. Men jag är inte orolig: Vi kommer att vara överens om innehållet i den proposition som kommer, och jag skulle uppskatta om även oppositionen kunde ställa upp på detta, för det är någonting som kommer att vara i många år. Vi ser hur länge sedan det är som den nuvarande PBL-lagen antogs. Ska den lag vi antar 2009 vara lika länge så är det en fördel om vi kan arbeta på bred front med samma mål.

Anf. 140 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Lennart Pettersson använde sitt anförande till att tala rätt mycket om att man genom politiska krav skulle hämma utvecklingen. Det skulle vara att hämma utvecklingen att till exempel ställa ett politiskt krav på ett moratorium för externa köpcenter. Det skulle vara bättre att man lät sådant här bestämmas ute i periferin.

Det skulle också enligt Lennart Pettersson vara en omöjlighet att lagstifta om solfångare på tak. Det förslag vi har lagt fram är genomfört i Spanien och i Portugal hittills. Det kommer i fler länder. Jag tycker att om man nu vill bejaka utveckling så kan man ju se sig runt i världen och se vad man har lyckats lagstifta om i andra länder, och så kan vi ta till oss det. Det är synd om Centerpartiet tror att det är omöjligt att lagstifta om solfångare på hustak, när det nu går i andra länder.

Jag tror också att det är att göra det enkelt för sig när man beskriver att vissa externa köpcenter nu ligger inne i centralorter för att en stad har vuxit eller att de ligger externt i förhållande till vaddå? Skulle det vara ett sätt att påstå att svensk lagstiftning skulle ha så svårt att definiera begrepp att det inte skulle fungera? Jag tror att vi har löst betydligt svårare definitionsfrågor än den om externa köpcenter i den här riksdagen, så det tror jag inte är några svårigheter att göra. Det är lite tråkigt att höra sådan argumentation.

I mitt anförande redovisade jag tre personer, en miljöchef, en professor och en ansvarig på ett statligt verk, Vägverket, som samtliga säger samma sak: Det går inte att göra det Lennart Pettersson föreslår, nämligen att bara satsa på att byta bränslen och effektivisera. Vi måste även förändra vår samhällsstruktur om vi ska nå målen.

Anf. 141 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Det var egentligen inga frågor i det du sade nu, Jan Lindholm, men låt mig säga så här: Självklart ska vi titta utanför nationsgränserna och ta till oss det som är bra, men det är ju inte allt som är bra.

Spontant kan jag känna – så kände jag även när jag läste er motion – att oaktat att man har gjort detta i Spanien och Portugal är det inget jag vill bejaka i svensk lagstiftning. Sedan må man göra det där nere, och vi kan titta på konsekvenserna av deras handlande. Men jag tycker inte att vi ska gå in och detaljstyra att enskilda husföretag ska se till att vart fjärde hus är ett solfångarhus. För vad gör de om inte den kunden vid det tillfället vill köpa det här fjärde huset? Då kommer de aldrig längre. Då kan de inte sälja fler hus det året.

På något sätt är det en helt omöjlig situation att hantera, även om vi är överens om syftet, Jan Lindholm, för det är vi. Jag bejakar själv solen och tror att det är där vi hittar de framtida stora energimängderna i alla fall. Men vi kan inte gå in och lagstifta på det sättet.

När det gäller den andra frågan vill jag säga att jag tycker att det är mindre lämpligt att åberopa enskilda personer. Om det nu är så att jag dessutom känner någon av de här enskilda personerna och har en annan uppfattning kan jag inte angräpa vederbörande, för han eller hon kan inte svara för sig här. Därför har jag inga kommentarer till dem som experter över huvud taget.

Min bild är ändå att om vi från riksdagen skulle gå in och styra var varje enskild butik ska etablera sig – det börjar oftast med en eller två

butiker, och sedan växer köpcentren – tror jag att vi skulle vara fel ute. Det innebär att vi aldrig skulle kunna utveckla ett nytt samhälle någonstans, om vi skulle styra bara dit där de redan finns. Den låsningen vill jag inte stå bakom i alla fall.

Anf. 142 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är tråkigt med en debatteknik där man argumenterar mot någonting som inte är föreslaget. Vi har aldrig föreslagit att vart fjärde hus ska ha en solfångare. Vi har skrivit i vår motion att ambitionen är att 25 procent av alla hus ska ha solfångare 2020 och att det ska vara en bygglagstiftning som säger att när vi bygger nytt och när man renoverar ett hus ska hustaket ha en energiaktiv takbeläggning. Det betyder att alla hus som byggs och alla hus som renoveras naturligtvis ska ha energiaktiva tak, inte vart fjärde hus utan alla, och att det ska ske i den takten att ambitionen är att vi år 2020 ska ha energiaktiva tak på 25 procent av alla hus.

Det blir konstigt när man argumenterar emot något som inte är föreslaget. Det är samma sak med externa köpcenter. Det finns ingen som föreslår att riksdagen ska fatta beslut om var butiker ska läggas. Det är fullständigt vansinnigt. Det vi föreslår är ett moratorium för utbyggnad av externa köpcentrum i väntan på att regeringen ska inse att när man väljer att byta från en närbutik till ett externt köpcenter får vi i snitt ungefär en tiodubbling av koldioxidutsläppen för den enskilde konsumenten.

Det betyder att vi bejakar närhandeln, alltså att varutransporterna ska ske i en organiserad form av den som kan göra det rationellt och effektivt. Det här är oerhört väsentligt när vi kommer till det faktum att vi snart kommer att ha en mycket stor grupp äldre människor som inte kan köra bil men som behöver komma ut och gå till affären och handla sina varor själva. Inom äldreomsorgen, om vi ska klara den i framtiden, behöver vi ha varudistribution ute i bostadsområdena. Då behöver vi närbutikerna. Dem vill vi värna redan nu.

Anf. 143 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller energieffektiva tak, som Jan Lindholm tar upp, vill jag återigen säga att jag är positiv till dem. Samtidigt kan jag känna att om jag sade det till Växjöborna, som i december hade 20 minuter sol, är jag inte säker på att det vore rätt väg att gå genom att ha ambitionen vart fjärde hus. Det är plockat ur luften.

Varför säger ni inte vart tredje hus eller vart annat hus eller vart femte eller sjätte? Det är en ren slump att ni landat på vart fjärde. Jag anser att man måste ta hänsyn till de lokala förutsättningarna och i stället se till att ha energipriser, olika val av energi, som gör att det blir attraktivt att göra på detta sätt. Då kommer vi att få en ökning av solenergi. Det är dock inte säkert att det kommer via taken. Det vet vi inte i dag eftersom forskningen inte är så långt kommen.

När det gäller frågan om köpcentrumen tror jag inte att det egentligen är närbutikerna som mest hotas av köpcentrumen utan det är stadskärnorna. Närbutikerna har en annan roll inom handeln. Vi har en situation i stadskärnorna där hyrorna ofta är rätt så höga. Om vi ser till komforten har vi parkeringsavgifter i stadskärnorna. Det har man inte i köpcentrumen. I ett köpcentrum går man inomhus. Det gör man inte i stadskärnan.

Som koncept är det svårt att säga att det inte fungerar väl, och då är frågan: Hur gör kommunpolitikerna, företagarna och fastighetsägarna i dessa städer för att motarbeta detta? Det är i stor utsträckning de som har bollen.

Ni har inte heller lyckats bygga ut kollektivtrafiken i form av järnväg till alla dessa köpcentrum. Ni kom ingenstans under er regeringstid, och nu försöker vi jobba med att ta fram var vi behöver de nya spåren för att nå nya människor. Då kan köpcentrumen vara en del i detta.

Anf. 144 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Det har väl inte undgått någon att det är utveckling och reformering av plan- och bygglagen som står i centrum för dagens debatt. Jag ska ändå börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Utgångspunkten är, som redan nämnts, PBL-kommitténs slutbetänkande, som kom efter tre års utredande. Utredningstiden hade förlängts två gånger med sammanlagt nio månader, men efter tre år var utredningen klar. Det var i september 2005. Därefter remissbehandlades den, vilket redan beskrivits på ett bra sätt.

Mycket av diskussionerna, både i motionerna och i arbetet, går ut på att förverkliga många av förslagen. Jag tror att vi i slutändan kan vara eniga om att många av förslagen kommer att förverkligas och att det egentligen inte finns så stora meningsskiljaktigheter i sak. Som redan nämnts kan saker och ting verka väldigt enkla vad gäller plan- och bygglagen, men till syvende och sist blir det komplicerat eftersom man ska försöka sammanfoga enkla och effektiva prövningsprocesser kombinerat med rättssäkerhet och demokratisk insyn. Det måste finnas en balans, och för att få det korrekt krävs ett stort utredningsarbete.

I de reservationer som finns i betänkandet från oppositionen kan man se att Socialdemokraterna efterlyser ett sammanhållet förslag. Vänsterpartiet vill ha en proposition; jag vet inte om det är med betoning på en. Miljöpartiet vill att vi snarast återkommer med förslag. Det finns en del nyansskillnader, men det finns också en underliggande kritik mot att det inte händer så mycket. Det har vi med stor tydlighet också hört från bland annat Johan Löfstrand. Men med tanke på att det för närvarande pågår en mycket aktiv beredningsprocess i Regeringskansliet tycker jag inte att den kritiken är relevant.

Det har också diskuterats långbänkar hit och dit, och visst kan man tycka att vi har en effektiv regering. Den har de facto endast suttit i ett och ett halvt år. Om man sedan upplever det som två år är det en helt annan sak.

Alliansregeringen har tagit fram en tydlig strategi för att reformera plan- och bygglagen genom att lägga fram propositioner i den ordning saker och ting bereds och blir färdiga. På så sätt kan man ta del av förändringarna så tidigt som möjligt. Det finns många förändringar där man tydligt kan se att just de inte stör någonting annat, att det inte finns någon komplexitet. Alltså kan förändringen göras omedelbart.

Utifrån Plan- och bygglagskommitténs slutbetänkande har två propositioner lagts fram. När det gäller inriktningspropositionen fanns det, om man ser till den diskussion som var i Plan- och bygglagskommittén, en del olika åsikter, precis som Johan Löfstrand säger. När förslaget lades

fram var det emellertid ett enigt förslag från allianssidan om att det var just den inriktningen vi skulle ha.

Nästa proposition är ett första steg mot en enklare plan- och bygglag – kanske med betoning på första. Det som blev medialt uppmärksammat var att bygglovsplikten för mindre åtgärder utökades. För den enskilde kändes kanske friheten att få bygga en friggebod på 15 kvadratmeter i stället för tio som något väldigt påtagligt, men där togs även andra viktiga saker upp. Det gäller bland annat översiktsplaneringen, som jag tycker är värd att lyftas fram. Man införde alltså en regel om att man kan ändra delar av översiktsplanen i delar av kommunen.

En kanske ännu viktigare sak är att man kan gå in och komplettera översiktsplanen för speciella ändamål, som det heter. Man kan alltså göra en tematisk översyn av hela kommunen. Till exempel kan vindkraft vara en sådan sak. Om man saknar de ställningstagandena i plan- och bygglagen kan man gå in och titta på vindkraft och lägga det till den översiktsplan man har utan att för den skull ta ställning till samtliga frågor.

Också klimatförändringarna har diskuterats. Den förändring som skedde kanske kan ses som liten, men den var viktig. Det gäller det förtydligande som gjordes; om man läste mellan raderna kunde man se att även den tidigare lagstiftningen ansåg att det vid planläggning var viktigt att kommunerna tog hänsyn till erosion och översvämningssrisker. Jag tycker att det är bra att detta förtydligats.

Fru talman! Nu arbetar Byggprocessutredningen och likaså Miljöprocessutredningen. Mycket av det som efterfrågas i motionerna kommer att tas upp, specifikt ett yrkande – om jag minns rätt – om att slå samman bygglov och bygganmälan. Det är sådant som gemene man upplever som lite märkligt och som kanske är svårt att förklara på ett pedagogiskt bra sätt. Om man söker bygglov tycker man att det hela därmed borde vara klart, men det finns en process även efter det. Man har utvärderat detta och sett att det inte alltid fungerar särskilt bra. Detta utreds nu, och det kommer att bli en förändring. Samtidigt kommer man även in på frågor om kvalitetsansvar, kontroll och så vidare. Svaren på många av motionsyrkandena kommer att finnas i utredningen.

Mycket i Byggprocessutredningen handlar om detaljplaneläggning och förenkling av detaljplaneläggning. En detaljplan är bra att ha, men den behöver ju inte göras mer detaljerad än vad nöden kräver, eller vad som krävs för att vidta en viss åtgärd. Någonstans där kommer man att landa.

När det gäller Miljöprocessutredningen handlar den naturligtvis till stor del om instansordningen. Det har redan kommit ett delbetänkande när det gäller de organisatoriska förändringarna. I den utredningen har även en samordningsdiskussion om miljödomstolar och fastighetsdomstolar funnits med. Det var väl en diskussion som i viss mån även berördes i PBL-utredningen. I sammanhanget kan man nämna att det redan 2004 fanns ett delbetänkande om just instansordningen, om man nu, som sagt, ska diskutera långbänkar.

I det tilläggsdirektiv som finns till Miljöprocessutredningen finns många frågor som har att göra med hållbar utveckling. Där ska man se på prövningsprocesserna för förnybar energi, och det tydligaste exemplet på prövningsprocess som fjärmat sig från varandra är kanske vindkraften.

Man inser att man måste samordna för att effektivt kunna få fram beslut om vindkraft.

Det finns också vattenverksamheter. Där diskuteras bland annat äldre vattendomar och fiskens vandringsvägar.

När det gäller riksintressen i 3 kap. miljöbalken diskuteras vilka riksintressen som är relevanta och om det är rätt riksintressen som står där och hur man ska hantera dem.

När det gäller miljökonsekvensbeskrivningar är samordning nyckelordet för att man ska få regelverket för plan- och bygglagen och miljöbalken och övrig lagstiftning så lika som möjligt.

Jag är helt övertygad om att det här kommer att leda till att vi får en betydligt bättre plan- och bygglagstiftning. Fullgod blir den kanske aldrig, men den blir mycket förbättrad.

Till detta kommer att vi har en kompetenshöjningssatsning som regeringen har gjort mot länsstyrelsen och kommunerna. Det står tydligt i pressmeddelandet att man utbildar enligt hur plan- och bygglagen är uppbyggd i dag. Det har man användning för när man går vidare sedan. Jag tycker nog att Johan Löfstrand citerade det lite slarvigt.

Fru talman! Jag vill även ta upp en sak som inte direkt berörs i betänkandet, men som ändå är en viktig sak som har med byggnation och planläggning att göra. Det är det förslag som regeringen har lagt fram när det gäller ett reformerat strandskydd. I det förslaget kan man se hur man strävar efter att tidsmässigt samordna så att man tar besluten samtidigt enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Strandskyddet är ju en miljöbalksfråga, men det är viktigt att den tas i samband med att man tar plan- och bygglagsbesluten.

Fru talman! Även denna fråga kan man ge alliansregeringen kredit för. Man har faktiskt lyckats komma fram till ett beslut. Under hela den förra mandatperioden diskuterade vi den här frågan för att till slut hamna i en departementsskrivelse som egentligen var en återvändsgränd. Det gick aldrig att fatta ett beslut.

Fru talman! Detta var en rapsodisk genomgång av vad som pågår. Det visar med stor tydlighet att den beredningsprocess som pågår är mycket aktiv. När vi nu med hänvisning till beredningsprocessen avslår motioner kommer motionärerna att få svaren tämligen snart. Många kommer naturligtvis även att bli tillgodosedda.

Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att citera reservationstexten från betänkande 2005/06:BoU7 om plan- och byggfrågor i februari 2006. Det är bara en del av en av de borgerliga reservationerna. De var väldigt lika.

”Vi har förståelse för att en förändrad reglering kräver ett omfattande utredningsarbete men behovet av förändringar har diskuterats alldeles för länge utan att ge konkreta resultat. Redan i betänkande 2001/02:BoU6 föreslog bostadsutskottet att riksdagen skulle ställa sig bakom ett förslag om en bred översyn av PBL. Översynen har visserligen genomförts men fortfarande har regeringen inte redovisat några förslag till lagändringar för att komma till rätta med förseningar i plan- och byggprocesserna. Någon proposition är inte heller aviserad för behandling under detta riksdagsår.

Det är nu dags att gå från ord till handling. En tydlig reglering för fysisk planering som medger en effektiv hantering är mycket viktig för samhällets utveckling.”

Allt detta stod i en av de borgerliga reservationerna förra mandatperioden. Jag ställer mig nu bakom allt som står där.

Min fråga till Lars Tysklind som är en av dem som skrev under reservationen för ungefär två år sedan är: Hur ser man på frågan nu? Tycker man fortfarande att den socialdemokratiska regeringen en vecka innan remisstiden hade gått ut gjorde fel som inte lade fram ett lagförslag, eller felbedömde den borgerliga oppositionen den arbetsbörda som krävdes för att lägga fram ett helt lagförslag om PBL-frågan?

Anf. 146 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det står så. Den där texten finns i en folktopireservation. Den är betecknande för den frustration som var då inte minst med tanke på att utredningsarbetet med Plan- och bygglagskommittén hade dragit ut på tiden. Det hade förlängts två gånger med nio månader. Från början var det var inte meningen att det skulle ta så lång tid.

Jag har inte ändrat uppfattning. Jag har den uppfattning som jag framförde från talarstolen nyss. Det är det vi har gjort nu. Vi har faktiskt gått från ord till handling. Det finns en strategi för hur det ska gå till.

Jag tycker att alliansregeringen uppfyller det som vi krävde då.

Anf. 147 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Den borgerliga oppositionen krävde ju att det skulle komma en lagstiftning innan riksdagsåret var slut. Den borgerliga regeringen har ju haft bra mycket mer tid på sig än de futtiga månader som var kvar av det riksdagsåret.

De två lagförslag som Lars Tysklind har diskuterat när det gäller ett första steg mot en förändrad plan- och bygglagstiftning finns det en del bra i, även om man inte har så mycket konkret att komma med.

Jag ställer samma fråga som tidigare om propositionen om en ny instansordning för mål enligt plan- och bygglagen. Har man satt ned foten när det gäller hur den borgerliga regeringen tycker att instansordningen ska se ut i framtiden, eller är man fortfarande oense mellan partierna? Var det här den slutgiltiga diskussionen? Jag vet att man tidigare inte har varit helt överens om hur instansordningen ska se ut.

Finns det ett alliansförslag för hur den framtida plan- och bygglagstiftningen ska se ut, eller är det Folkpartiet och Moderaterna som i slutändan kommer att kivas om hur de exakta formuleringarna ska vara?

Anf. 148 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det som jag tog upp sist när vi diskuterade förslaget om strandskydd visar väl vilken kapacitet partierna har att komma överens. Det ser jag inte som något problem.

Just i frågan om instansordningen är det helt klart att Folkpartiet och Moderaterna i PBL-kommitténs slutbetänkande förordade en annan instansordning, nämligen via länsrätten och kammarrätten.

Efter diskussioner och förändringar i förslaget var vi helt överens om att det var den här vägen vi skulle gå. Jag tycker att det är en styrka att då gå till riksdagen och förankra det beslutet. Jag tycker att det är bra att

hela riksdagen har ställt sig bakom det. Det finns inga tveksamheter om att det är så det ska vara. Det kommer att vara ett enigt förslag om det; det kan jag lova Johan.

Jag återgår till den frågeställning som Johan Löfstrand hade i sitt första inlägg. En del av den kritik som framfördes från Folkpartiets sida var att man inte hade tagit tag i frågan om instansordning. Redan 2004 hade man begärt ett delbetänkande. Det delbetänkandet låg egentligen i bokhyllan tills slutbetänkandet kom. Den frågan tog inte den socialdemokratiska regeringen över huvud taget i då.

Anf. 149 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Som sen på talarlistan kan jag bara konstatera att flera av mina kolleger, inte minst Christine Jönsson som jag vill ge några uppskattande ord, har gjort en väldigt bra historiebereskrivning över vad som har behövts när det gäller PBL-lagen och hur den har vuxit fram.

Jag vill fästa uppmärksamheten på vad vi har att fortsätta med. Det är ett jättestort reformpaket som startade med PBL-kommitténs utredningsarbete med två propositioner som har tagit upp olika saker. Jag tycker, tvärt emot vad Johan Löfstrand sade, att det är bra att vi har fått en där man förankrar en inriktning för att sedan gå vidare med arbetet.

När vi dessutom har två nya utredningar på gång – Byggprocessutredningen och Miljöprocessutredningen – kan man fundera på om man behöver den här typen av debatter om motionsbetänkanden mitt inne i detta arbete. Jag tror att det är bra. I den här debatten har till exempel frågor som olika partier och grupper tycker är viktiga lyfts fram, och det kan man ta med i det fortsatta beredningsarbetet.

Vi ser fram mot två ytterligare, eller fler – jag vet inte hur många – nya propositioner och kanske också utredningar. En sak är säker, nämligen att samtidigt som detta pågår ett rätt stort forskningsarbete på olika institutioner i landet, inte minst på Chalmers när det gäller miljöteknik. Där har man på ett framgångsrikt sätt visat hur vi mer och mer får kunskap om hur vi kan utveckla byggande, planering och så vidare för att det ska bli så miljövänligt som möjligt, så att klimatmålen ska nås och så vidare.

Därför tror jag att det är viktigt att komma ihåg att en hel del av de motioner som vi tar ställning till och avslår – det gör också jag från Kristdemokraternas sida – innehåller något som sannolikt kommer att finnas med i slutprodukten. Vi är på väg mot samma mål. Vi vill ha något riktigt bra. Det kommer att ta ett tag. Man byggde inte Rom på en dag. Man gör inte heller om den här typen av verksamhet på en dag. Men vi måste vänta, vi måste avvakta, och ny kunskap måste tillföras.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 150 BETTY MALMBERG (m):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och tala för en motion som har behandlats i det betänkande som nu debatteras. Jag vill också något utveckla bakgrunden och klargöra syftet med motionen och varför den är viktig.

Motionen C415 rör lagen om bostadsanpassningsbidrag. Syftet är helt enkelt att det måste bli mycket enklare. Vi måste underlätta för personer

som har sådana funktionshinder som kräver någon form av bostadsanpassning så att de också kan flytta till en annan kommun, vare sig det är för studier eller arbete.

Det kan tyckas märkligt att man får lyfta fram en sådan här fråga. Men saken är den att detta inte är så lätt. Praxis säger nämligen att man för att kunna beviljas bidrag ska vara skriven eller stadigvarande bosatt i den kommun där anpassningen ska genomföras.

Civilutskottet har avstyrkt motionen med motiveringen att lagen i sig inte uttrycker något formellt hinder för att man ska kunna söka bostadsanpassningsbidrag i en annan kommun. Detta är sant. Det är rätt. Men vi har det där med praxis. Eftersom lagen om bostadsanpassningsbidrag är en ramlag är den inte så detaljreglerad. Det som vi ser av praxis och utvecklingen är att syftet med själva lagens ändamål kan motverkas. Den säger att vi ska ge funktionshindrade möjlighet till ett självständigt liv i ett eget boende.

Tillgänglighetsfrågorna är viktiga och inte minst i ett civiliserat samhälle. Sverige har gått framåt, men jag tror att lagar och förordningar måste samverka mycket bättre så att man får en bättre helhetssyn.

Ser vi på till exempel utbildningssidan finns det lagar som reglerar att universitet och högskolor ska kunna hjälpa personer som har diagnostiserade funktionshinder. Men om det är så att vissa som är behöriga på grund av vissa hinder aldrig ens kommer till detta lärosäte, då måste vi göra något för att förändra detta.

Jag gjorde en liten enkät häromdagen. Jag tog kontakt med tre olika universitetsorter och frågade hur man där hanterade ett läge där man har presumtiva studenter som skulle behöva ett anpassat boende. Jag var helt på det klara med att detta inte är någon vetenskaplig undersökning. Men icke förty är det ändå viktigt att se att ingen av dessa – vi talar alltså om universitetsorter – kände till några sådana ärenden. Då frågade jag hur man hade agerat. Då sade man att praxis säger att du ska vara skriven eller stadigvarande bosatt i kommunen. Dessutom lyfter man fram att om en person flyttar har man också skyldighet att vid valet av bostad att ta hänsyn till att det inte blir för omfattande renoveringar.

Nu talar jag alltså om studieorter där det är stor bostadsbrist även för alla andra studenter. Att sova i en sporthall är inget alternativ för dessa presumtiva studenter.

Det är en komplex situation, och hindren är så stora att vad det handlar om är att vi inte får handla i ett moment 22. Det blir fel mot individen, och det är också ett misslyckande och ett avbräck för hela samhället.

Jag tror alltså att den här lagen om bostadsanpassningsbidrag måste ge presumtiva studenter och arbetstagare möjligheter att gå vidare i sina liv.

Jag vill understryka vikten av det som Christine Jönsson sade om att Boverket har ett särskilt ansvar att följa utvecklingen på detta område. Vi talar alltså om att öka funktionshindrades möjligheter till delaktighet. Men då handlar det om att vi måste undanröja hindren så att vårt engagemang inte bara blir tomma ord.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU12
Säkra livsmedel.

Säkra livsmedel

Anf. 151 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Våra livsmedel har mer än någonsin tidigare hamnat i den politiska debattens centrum. Skälen är flera. I ett nationellt lite kortare perspektiv handlar det om fusket, bland annat om den så kallade köttfärsskandalen i höstas och om tyvärr återkommande fusk med hantering av livsmedel.

Om man vidgar vyerna och tidsperspektivet påverkas debatten om våra livsmedel och våra val av livsmedel också av större rörelser i tiden. Globalisering och ökad internationell handel gör att också livsmedlen är föremål för det som brukar kallas ökad rörlighet. De produceras och transporteras över hela jordklotet. Det har naturligtvis stora fördelar, men det har också nackdelar.

Till detta kommer klimathotet som snabbt har seglat upp som mänsklighetens kanske största utmaning. Jag tvekar inte att säga det. Det sätter strålkastarljuset på hur produktionen av livsmedel sker just ur den synvinkeln. Hur mycket växthusgaser genererar biffen eller tomaten? Vilka konsekvenser för miljön har livsmedelsproduktionen över huvud taget och olika val av livsmedel?

I spåren av denna utveckling och denna debatt växer nu väldigt snabbt, tror jag, konsumentmedvetandet och kraven. Livsmedel ska självklart vara hälsosamma, och det är det som är fokus i den här diskussionen i dag. De ska också vara miljövänligt och rättvist producerade. Det senare handlar om att de som jobbar i branschen, varhelst i världen det är, ska ha bra löner, goda sociala villkor och fackliga rättigheter. Förutsättningarna för konsumentmakt ökar i informationssamhället.

Det är bra, ja det är utmärkt. Men för att konsumenterna ska kunna utöva den makten och sitt inflytande och göra de riktiga valen krävs det inte minst att informationen är korrekt och tydlig, att livsmedlen är vad de ger sig ut för att vara och att de som producerar och hanterar livsmedel följer regelverken. Det är här som vi politiker kommer in.

Vi politiker måste, och det gör vi så gott vi kan, backa upp konsumenterna och deras val, backa upp konsumentmakten med lagar och regler som understöder den. Även om det jag säger inte är särskilt kontroversiellt finns det nog en del men kanske inte så mycket i det som vi behandlar i dag, är det en inledning som bör finnas med i det här sammanhanget.

Fru talman! Vi socialdemokrater har tre reservationer i anslutning till betänkandet. Där pekar vi ut tre områden där vi vill driva arbetet lite mer bestämt än vad den borgerliga regeringen och den så kallade alliansen vill.

Det handlar för det första om märkningen av livsmedel. Vi vill att arbetet för att få till stånd en ursprungsmärkning av livsmedel som gör det möjligt att se i vilket land ett visst livsmedel har producerats och förädlats intensifieras.

Det handlar för det andra om transfetter som är bevisat skadliga för hälsan. På det området vill vi bland annat att Sverige följer Danmarks exempel och sätter upp bestämda regler för hur mycket transfetter ett livsmedel får innehålla.

Det handlar för det tredje, och det tycker jag nog ändå är den viktigaste diskussionen, om att vi vill se ytterligare och skarpare regler för att förbättra hanteringen av livsmedel och förhindra fusk med livsmedels-hantering i butiker och på restauranger. Det är det som vår tredje reservation handlar om.

Mot bakgrund av bland annat förra årets köttfärsskandaler i ett antal Icabutiker, vilken är den bästa metoden att förbättra livsmedelshanteringen, att stävja fusket? Är det hårdare straff? Är det att fler lagförs? Är det skärpt regelverk och ännu fler kontroller? Ja, det kan säkert bidra. Eller är det kanske att införa frivilliga körkort, som regeringen vill. Det kan kanske också bidra.

Vi som står bakom reservation 5 tror att det finns ännu bättre metoder. Vi tror att det bästa sättet, eller om jag ska vara lite försiktig det kanske bästa sättet, att komma till rätta med fusket är att öka upptäcktsrisken, att livsmedelskontrollerna sker systematiskt men också att resultaten av dem offentliggörs och sprids aktivt. I det sammanhanget går det inte att enbart förlita sig på Janne Josefsson och *Uppdrag granskning* – han hinner inte med – utan vi politiker som finns i kammaren och röstar måste också dra vårt strå till stacken.

Den tidigare, socialdemokratiska regeringen lade fram en proposition, den så kallade smileypropositionen, med just den här innebörden. Förebilderna finns bland annat i Danmark och i Kanada, men det finns också en del kommuner i Sverige som självmant har infört liknande modeller. Emellertid drog alliansregeringen tillbaka propositionen nästan direkt när den hade tillträtt.

Propositionen gick ut på att, och det här är alltså en offentlig handling redan i dag, att offentligt och aktivt sprida resultatet och införa någon sorts godkändmärkning för restauranger och livsmedelsbutiker. Det intressanta i sammanhanget är att de flesta av remissinstanserna var positiva. Livsmedelsverket, Konsumentverket, Konkurrensverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges hotell- och restaurangföretagare, Sveriges konsumentråd med flera ställde upp på idén. Mot förslaget var, och det här är rätt intressant med tanke på vad som hände förra hösten, Svensk handel, kött- och charkföretagen och livsmedelsföretagen – och alltså den så kallade alliansregeringen som drog tillbaka propositionen. Remissomgången skedde före köttfärsskandalen, så det är möjligt att det hade blivit ett annat resultat i dag.

Jag tror inte att man ska överdriva det, men i den här propositionen kan man bland annat läsa sig till att ungefär en halv miljon varje år insjuknar till följd av någon typ av matförgiftning. Många av dem beror på att man gör fel i hemmet. Men en hel del, kanske upp till hälften av dem, beror på dålig hantering i producentledet, på restauranger och i butiker.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom våra tre reservationer, men vi nöjer oss för tids vinnande med att yrka bifall till den som jag har pratat om senast, nämligen reservation nr 5.

(Applåder)

Anf. 152 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Vi debatterar nu betänkandet *Säkra livsmedel*. Då kommer jag, som Bernhardsson tidigare, först att tänka på köttfärs-skandalen i höstas, som ju visade hur man paketerade om och ändrade bästföredatum i bland annat Ica Maxi-storköp på olika platser i landet – ett helt oacceptabelt beteende om man vill behålla kundernas förtroende.

Ja, säkra livsmedel handlar mycket om förtroende för alla aktörer i hela livsmedelskedjan, från odling och boskapsskötsel till skörd och slakt, transporter, hantering i affärer och butiker och tillagning, vare sig det är på restauranger, skolkök eller hemma i bostaden.

Regeringen har utsett en särskild utredare att titta på myndighetsstrukturen för hela denna kedja – Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Fiskeriverket och Statens veterinärmedicinska anstalt. Utredningen ska vara klar till årsskiftet, och vi får väl tillfälle att återkomma till den.

Köttfärs-skandalen inträffade efter den allmänna motionstidens utgång, så några yrkanden knutna till det uppdagade finns inte i dag i denna debatt. Men vi som deltog i debatten efter reportagen kunde jämföra med situationen i Finland och Danmark. Där är det obligatoriskt att aktörer inom livsmedelshantering har gått igenom en grundläggande utbildning i livsmedelshygien för att starta eller driva livsmedelsverksamheter. I Finland måste man ha klarat ett så kallat hygienkompetens-test för att få ett hygienkompetenskort. Jordbruksministern har ju sagt sig vilja arbeta för liknande lösningar på frivillig väg i Sverige – alltid något bidrag.

Positivt har även Livsmedelsverkets resoluta agerande varit när de kallat till sig ledningen för Ica samt deras åtalsanmälan mot ett antal Icabutiker för olaglig ompaketering och ommärkning av köttfärs. Detta är i enlighet med Livsmedelsverkets uppdrag att verka aktivt för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshantering och bra matvanor.

Redlighet är väl inte direkt ett ord som används i vardagen. Enligt regleringsbrevet till Livsmedelsverket är målet för redlig hantering ”en ändamålsenlig och korrekt märkning av alla livsmedel så att konsumenterna kan göra medvetna val”. Enligt min mening ligger det dock mer i ordet redlighet. Här finns det en del att göra vad gäller tydlighet och förståelse för begreppet redlighet. Men det är väl lämpligt att ta upp i en särskild debatt.

Jag vill också uttrycka oro för den urholkning av anslagen som har skett till Livsmedelsverket med tanke på de ökade samhällskrav vi har på just ökad redlighet i livsmedelshantering.

Fru talman! Vårt viktigaste livsmedel är vatten – vatten, bara vanligt vatten. Vi är här i Sverige gynnade genom att vi i princip har en god tillgång till vatten och en väl utbyggd kommunal vattenförsörjning av god kvalitet. Det kommunala vattnet tillhandahålls också till en mycket låg kostnad. Enligt Svenskt Vatten var det genomsnittliga priset för kommunalt kranvatten 2,8 öre per liter levererat direkt på plats i köket.

Trots detta låga pris på bra och säkert dricksvatten har konsumtionen av flaskvatten ökat avsevärt under senare år. Överallt kan man köpa flaskvatten, vatten som paketeras i plastflaskor och aluminiumburkar och sedan transporteras och även ofta kyls innan det säljs – med påverkan på miljö och klimat som följd.

Vi anser från Vänsterpartiet att Livsmedelsverket i samarbete med andra myndigheter, kommuner och landsting med flera ska genomföra en informationskampanj för minskad flaskvattenkonsumtion och ökad användning av kommunalt kranvatten. Kampanjen ska även verka för minskning av läskkonsumtionen. Det är något som är viktigt av folkhälsskäl och inte minst för barn och ungdomar.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 7.

Vårt förslag avvisas i betänkandet med motiveringen att konsumtionen av flaskvatten minskade med drygt 4 procent 2007 efter den uppmärksamhet som frågan väckte i höstas. Jag tror att det är för tidigt att hävda att konsumtionen varaktigt kommer att minska, utan fortsatta informationsinsatser krävs.

Under de plenifria dagarna strax före påsk besökte jag bland annat skolor i Uppsala län. En av dessa var Linnéskolan där jag fick träffa elever i företagarsprogrammet Unga företagare och ta del av deras erfarenheter. Ett av företagen på skolan hette H2O. Det lanserar plastflaskor märkta med "Jag älskar kranvatten" avsedda att tas med och fyllas på med läskande kranvatten. En av inspirationskällorna för killarna i H2O var en debattartikel som jag och en partikamrat skrivit i frågan i en känd Uppsalatidning. Det verkar som företagsamma ungdomar i Uppsala har större insikt i denna fråga än utskottsmajoriteten.

Ett litet tillägg till frågan om vårt goda och säkra kranvatten. För att det ska förbli av god kvalitet krävs upprustning av det kommunala vattenledningsnätet på många platser. Det är ett kommunalt ansvar, men det kan vara på sin plats att påpeka att de vattenledningsnät som ofta byggdes ut efter andra världskriget för 30–50 år sedan behöver ses över och upprustas. Det är en viktig samhällelig framtidsinvestering för bra miljö och säkert vatten – vårt viktigaste livsmedel.

Betänkandet handlar i övrigt bland annat om märkning av livsmedel. Det är som jag sagt tidigare åtminstone en del av vad som menas med redlighet i livsmedelshandlingen, det vill säga att det finns en ändamålsenlig och korrekt märkning av alla livsmedel så att konsumenterna kan göra medvetna val. Man kan förtydliga att den ändamålsenliga märkningen ska vara lättläst, förståelig och motsvara kundernas behov vad gäller till exempel matens effekter på hälsa, miljö och klimat. Här finns det i dag mycket att önska.

Vi har en situation med olika märkningar som belyser ungefär samma saker med olika inriktning. Detta är naturligtvis förvirrande för konsumenterna och ett bevis på att marknaden inte själv klarar av att tillhandahålla den information som kunderna vill ha.

Här bör marknadsfundamentalister till exempel på den borgerliga sidan ta sig en funderare. Teorin om den fria marknaden med välinformerade konsumenter som har tillgång till all nödvändig information så att de kan välja den bästa produkten efter ett medvetet val mellan kvalitet och pris håller knappast i dagens komplicerade värld.

Jag stöder därför reservation nr 1 som tar upp behovet av tydlig märkning där det bland annat ska framgå vilket land produkten kommer ifrån och var den är förädlad.

Betänkandet behandlar även förekomsten av transfetter i våra livsmedel. Där anser jag i enlighet med reservation tre att Sverige likt Danmark

bör ta fram en lagstiftning som anger en gräns för maximalt innehåll av transfetter i våra livsmedel.

Avslutningsvis stöder jag även reservation 4 om att införa en godkändmärkning av näringsidkare som verkar under livsmedelslagen.

Prot. 2007/08:83

26 mars

Säkra livsmedel

Anf. 153 TINA EHN (mp):

Fru talman! Strax före jul skrällde köttfärsskandalen i landet Sverige. Flera butiker med framför allt ompackad köttfärs blev utpekade i medierna. Det som vi fick ta del av var ett fullkomligt obegripligt handlande med fusk, fusk, fusk. Man utsatte andra för risk med livsmedel som var dåliga och skämda. Man riskerade bland annat att utsätta människor för magsjuka, äldre och yngre. Man undrar om det var okunskap eller vad det var.

Att se till att människor som arbetar med livsmedel har kunskap är i alla fall en bra grund. Att vara medveten om riskerna man skapar för någon annan gör att man kan ta ett personligt ansvar om det brister i andra led.

Miljöpartiet har tidigare drivit frågan om livsmedelskörkort. Det verkar vara relevant att titta närmare på det med facit i hand från köttfärsskandalerna. I betänkandet kan jag läsa att det finns ett uppdrag att utreda och lämna förslag på ett frivilligt livsmedelskörkort. Det är bra att det som Miljöpartiet tidigare föreslagit har blivit aktuellt.

Det är ingen bra statistik att upp mot 500 000 människor varje år drabbas av matförgiftning. Omkring hälften av dem har ätit mat ute. Kan man åtgärda eller förhindra det genom kunskap är det jättebra. Alla vill vi väl ha säkra livsmedel.

I takt med att vi blir färre som arbetar med livsmedelsproduktion på basnivå tappar vi förmodligen också kunskap om vad livsmedel är och hur de produceras. Med det försvinner också en stor del viktiga upplevelser.

Matintresset är större än någonsin. I svenska hem trängs kokböcker, det byggs avancerade kök och alla ska bli tv-kockar. Ändå ägnar vi inte så mycket tid åt matlagning och ännu mindre åt produktion. Vi blir tvungna att lita på att den mat som vi köper i affärerna och konsumerar på restaurangerna är pålitlig.

Valfrihet är ett laddat begrepp och är viktigt i dagens samhälle. Men vilken sorts valfrihet det handlar om är det inte så många som talar om. Valfrihet är inte bara att ha så många äppelsorter som möjligt att välja på. Man ska väl ha valfriheten att kunna välja bort eller välja till en vara utifrån hur den har kommit till också? Jag vill veta hur många gånger man har besprutat mitt äpple. Jag vill veta om det är ett GMO-äpple, alltså ett genmodifierat äpple.

Det ska finnas möjlighet att veta vad man stoppar i sig även om jag inte själv producerar varan. Det ska klart framgå vad en vara innehåller och vad en maträtt består av. Allt annat är uteslutet. Ju mer vi krånglar till matproduktionen, ju mer vi transporterar mat kors och tvärs på jorden och ju längre hållbarhet som krävs, desto mer teknik behövs för att hålla maten attraktiv och fräsch. Tillsatser blir viktiga, förpackningar ska klara av transporter och mat betraktas som vilken vara som helst.

I betänkandet finns ett par viktiga aspekter. Det handlar om att kunna spåra en vara och att varor ska märkas så att vi som konsument kan veta något om varan. Men som det omnämns i betänkandet bestämmer EU mer än vi själva – fast det heter harmonisering. Ska vi då göra vad som krävs eller ska vi ta skeden i vacker hand och svälja det som EU bestämmer över våra huvuden? Jag tycker att vi ska driva på EU på många fronter. Det var vitsen med medlemskapet. Vi ska säga ifrån att vi inte vill ha industriellt framställda transfetter i livsmedel till våra barn. Vi vill inte riskera framtida generationers hälsa.

Barn är oftast inte de medvetna konsumenter som vi tänker på när vi talar om valfrihet. Ett barn tänker inte: Jag undrar om jag verkligen ska köpa den här kakan, den kanske innehåller industriellt framställda transfetter eller azofärgämnen som kommer att göra mig hyperaktiv så att jag har svårt att sitta stilla i skolan. Så tänker inte barn, så tänker inte heller många vuxna. Ska EU:s regler få stå oemotsagda? Ska vi inte våga driva frågan såsom bland annat Danmark gör?

Den europeiska livsmedelsmyndigheten Efsa har tittat på om det finns en koppling mellan barns hyperaktivitet och färgämnen. Utvärderingen visar att det finns begränsade bevis för små effekter hos vissa barn.

Däremot är det oklart hur den eventuella kopplingen mellan färgämnen och barns hyperaktivitet ser ut. Livsmedelsverket ställer sig bakom bedömningen.

Efsas vetenskapliga panel säger att det inte finns någon anledning att ändra värdet för rekommenderat dagligt intag eller införa förbud mot de granskade färgämnena. Det är alltså lugnt! Vi kan fortsätta stoppa i barnen färgämnena – eller?

Jag ser inte varför man inte helt enkelt vänder på alltsammans och förbjuder sådana här tvivelaktiga tillsatser med försiktighets skäl som grund – vi vill inte utsätta kommande generationer för sådant här skräp. Men vad vet jag?

Jag tycker i alla fall att det ska vara lätt att välja rätt. Det ska vara lätt att som konsument kunna påverka genom sina inköp, och det ska finnas redskap för mig som konsument att påverka genom mina val. Det tror jag faktiskt att alla här tycker.

Men om jag inte vill ha GMO, genmodifierade organismer, i det jag konsumerar ska jag lätt veta att det inte finns något sådant i min mat eller att min mat är framtagen genom att kossorna ätit GMO-sojabönor. Om jag vill ha ekologiskt odlad eller framtagen mat ska jag lätt kunna läsa ut att så är fallet.

Att välja sådant som också är tillverkat på ett sätt som är skonsamt för miljön leder i långa loppet också till en mindre belastning på de ekologiska systemen som är grunden för vårt välbefinnande. Att värna om de system vi människor är beroende av är att ta ansvar. Det ska vara tydligt och lätt att göra rätt!

Den ekologiska produktionen är här ett självklart val för att styra mot ett samhälle som vill vara resurseffektivt och knyta ihop kretsloppen.

Jag delar också det som Vänstern och Jacob sade om vattnet och kvaliteten på vattnet och hur viktigt det är att lyfta upp frågan om vattnet.

Det finns ett antal reservationer som Miljöpartiet har ställt sig bakom vilket jag också gör fortsättningsvis, men för tids vinning yrkar jag endast bifall till reservation 4, här och nu.

Prot. 2007/08:83
26 mars

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson och Jan Lindholm (båda mp).

Säkra livsmedel

Anf. 154 SOFIA ARKELSTEN (m):

Fru talman! För mig är det här andra gången som livsmedelsfrågorna debatteras här i kammaren. Det är bra att det kommer upp igen, för det här är viktiga frågor. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

När man tittar på betänkandet ser man att de stora frågorna i de 22 motionerna och de 27 motionsyrkandena handlar om märkningar, industriella transfetter och livsmedelshantering, närmare bestämt det som har kallats kanelbulledirektivet. Det är ett direktiv som bland annat innehåller bestämmelser om hur mat får tillagas om den ska säljas. Jag tänkte, fru talman, att vi börjar med det här direktivet.

EU, kanelbullarna och kyrkkaffet har ju debatterats mycket, och det är kanske den stora nyheten i dagens debatt. Det handlar om ett direktiv som har tolkats så hårt att vissa kommuner har känt sig skyldiga att stoppa bullarna till kyrkkaffet och att hindra sportföreningar att sälja hembakt och korv. Jag trodde faktiskt aldrig att jag skulle stå här och försvara hockeyammornas rätt att sälja varmkorv på matcherna, men det är också ett mått av frihet.

Alliansen och utskottet är väldigt tydliga. Jag tror faktiskt att vi är överens om detta i alla partier. Jag har inte sett något annat i reservationerna. Utskottet förutsätter att det är tillåtet med småskalig hantering av livsmedel. Vi tycker alltså att det är viktigt att människor även i fortsättningen har möjlighet till lokal tillagning och servering av livsmedel. Det gäller skolor, äldreboende, föreningar och sportklubbar. Om det sitter kvar någon journalist där uppe på läktaren och funderar över en spännande nyhetsrubrik vill jag föreslå ”Alliansen räddar kyrkkaffet”!

Vi säger också i utskottet att om riktlinjerna är otydliga så måste de bli tydligare, och behövs det så ska de utvecklas.

Överlag i betänkandet betonar vi i alliansen det arbete som pågår med att förenkla för småskalig livsmedelshantering och småskalig livsmedelsförädling. Det är något som händer bland annat i landsbygdsprogrammet. Vi jobbar med regelförenklningar, och tillsammans med näringen tar vi fram en livsmedelsstrategi.

Ett bra exempel på hur vi arbetar med information och kommunikation och inte bara lagstiftning är den vägledning som Livsmedelsverket tog fram för att göra det enkelt för kontrollmyndigheterna att bedöma de verksamheter som tidigare var undantagna men som nu omfattas av kanelbulledirektivet.

Livsmedelsverkets nya fina hemsida toppar i dag med information om att barn får vara med och laga mat på förskolorna. Det är en del i det pedagogiska.

Fru talman! Livsmedelsfrågorna ska hanteras med sunt förnuft, som min kollega Rune Wikström skulle säga.

När det gäller betänkandets andra avdelning, förslagen om märkning av livsmedel, är det en favorit i repris från förra året. Vi har debatterat det en gång innan. Här pågår arbete inom EU. Livsmedelsmärkning är totalharmoniserad, och det är bra att samma regler gäller i 27 länder. Det är nästan en halv miljard människor som bor i EU. Det är en stor marknad!

Kommissionen har nu lagt fram sitt förslag på bättre märkning av livsmedel, och syftet är just det som har efterlysts både i talarstolen och i motionerna: att det ska vara tydligt för kunderna som ska kunna göra välgrundade val. De har ett antal förslag, bland annat en minsta stilstorlek på innehållsförteckningarna. Det ska finnas uppgifter om energi, fett, mättade fettsyror, kolhydrater, sockerarter och salt på framsidan av förpackningen. Kraven på ursprungsmärkning görs också tydligare. Det här står på s. 8 och 9 i betänkandet för den som är intresserad.

Innan beslutet fattas pågår diskussion i EU, och då har alla möjlighet att komma in med åsikter. Organisationer och näringsliv har redan varit med och tagit fram de här reglerna.

Fru talman! Det tredje ämnet är de industriellt framställda transfetterna. Jag är för återvinning. Vi känner igen motionerna. De är tillbaka – vi har debatterat dem förr. Det enklaste för stenografen vore kanske att bara klippa och klistra från förra året.

Men politiskt har detta blivit en väldigt intressant fråga, eftersom det handlar om inställningen till lagstiftning. Rent praktiskt har de olika motionsförslagen ingen annan effekt än det som redan händer. Redan nu är Sverige lika bra som Danmark. Den enda skillnaden är att vi har gjort det här med hjälp av information och kommunikation, medan Danmark har valt lagstiftningsvägen. Förbättringarna fortsätter ändå. Livsmedelsverket bevakar frågan och kommer att undersöka vilka fetter som har ersatt de härdade transfetterna. Jag hoppas personligen att de inte hittar palmolja, som är ett annat fett som framställs på ett miljömässigt väldigt dåligt sätt.

Fru talman! Det finns även några lösa motioner med i betänkandet. En socialdemokrat motionerar om att införa en egen märkning av att restauranger följer reglerna. Det är något som jag tycker ska förutsättas. Ett eget märkningssystem som inte visar något nytt eller ger något mer värde är inget att lägga skattepengar och tid på. Jag trodde nästan det var en positionsförändring vi såg här – att Socialdemokraterna har gått från att vilja ha smileys och glada gubbar till att tycka att ”godkänd” är roligt. Men nu fick vi detta tydligt beskrivet av Bosse Bernhardsson.

En annan socialdemokrat motionerar om att tvinga livsmedelsbutiker att bygga kundtoaletter. Det är en fråga som är avgjord flera gånger, överklagad och beslutad i länsstyrelsen. Det finns inte lagstöd för att tvinga en butik att bygga sådant.

Så en extrasak. Jag kan inte låta bli att fascineras över Vänsterpartiet och er tro på statliga kampanjer för att förändra människors beteende. Det handlar om flaskvattnet. Vi är ändå lite överens om att skiftet har börjat. Jag ser att Jacob nickar. Sanningen är att försäljningen har minskat ganska mycket. Jag har tittat lite på det, och de stora flaskorna minskar mest. De små flaskorna ökar faktiskt något. Det visar hur konsumtionen förändras. Det är fler som äter utanför hemmen, och hälsotänkan-

det och sockerdebutten har också förändrat hur människor äter och dricker.

Jag hade ett likadant exempel som Jacob. Jag har träffat driftiga ungdomar i Dalarna som också har som affärsidé att sälja tomma flaskor. De finns på Facebook, bara att leta upp. De hade ett annat varumärke. Vi kan också se vad marknaden sätter i gång. Sodastream har kommit tillbaka till exempel. Jag som var barn på 70-talet tycker att det är kul.

Till sist vill jag säga till Jacob och Wiwi-Anne: Om de här statliga kampanjerna funkade skulle vi inte ha några hälsoproblem alls, eftersom vi har Socialstyrelsen, Livsmedelsverket och det lite mer omdebatterade Folkhälsoinstitutet.

(Applåder)

Anf. 155 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag har egentligen två frågor som jag ska försöka hinna med här.

Du nämnde Danmark och att vi var lika bra i Sverige vad gäller transfetter. Jag skulle vilja fråga dig vilken undersökning du stöder dig på. Det pågår ett riskprojekt i Danmark som ska vara klart år 2009 som jag vet inte är klart än.

När vi diskuterade det här förra året berodde avslaget på att man hänvisade till EU. En månad senare kom EU och sade att man inte tyckte att man kunde gå emot Danmark i ärendet. Du får gärna kommentera det.

Anf. 156 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! Det som jag grundade mig på är Livsmedelsverkets uppgifter. De finns på dess hemsida. Per person ligger Sverige och Danmark lika när det gäller konsumtion av transfetter.

När det gäller varför vi sade nej förra gången var det också att vi tror att kommunikation och information fungerar bättre i de här frågorna än lagstiftning. Det var även en fråga inom EU som inte var avgjord. Man kan aldrig skylla på EU att vi valde att inte tycka som Miljöpartiet.

Anf. 157 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag antar att uppgifterna på Livsmedelsverkets hemsida är någon uppskattning som man har gjort eftersom projektet från Danmark inte är klart. Vi får väl se vad som händer.

Jag har en annan fråga. Vi har skrivit en motion som handlar om mobila anläggningar när man åker runt på marknader och arrangerar olika saker. Man säljer livsmedel ibland i väldigt bra former och ibland i tivelaktiga former.

Man har fått med sig ett godkännande från sin hemkommun men kanske befinner sig någon annanstans i landet och bedriver verksamheten. Ingen tillsyn sker i regel. Det händer många gånger att det är så. Det ska finnas möjlighet att en tillsyn kan ske. Men vi har hört talas om att det inte görs det, och därav motionen.

Jag ser i svaret att man säger att det är ett problem som man har som syfte att lösa på Jordbruksdepartementet. Jag skulle gärna vilja att den frågan drivs så att det inte bara blir ett svar som sedan stoppas in i lådan utan att man går vidare.

Det är en ganska viktig sak. Vi har hört många som har vittnat om att det förekommer under mycket okontrollerade och tvivelaktiga former.

Anf. 158 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! Den första frågan rörde uppskattningen. Jag har fått uppgifterna från hemsidan. Under förra årets debatt var jag dessutom också med på besök till konstiga ställen tillsammans med Gunvor G Ericson som sitter där borta. Där träffade jag professor Åke Bruce som arbetar på Livsmedelsverket. Han har varit väldigt tydlig med de här siffrorna. Han är professor, eller något liknande. Det tycker jag känns tryggt.

Den andra frågan gällde tillsyn när man hade mobil försäljning. Jag tycker att det var ett bra svar i betänkandet. Där visas också att man helst ska ansöka om tillstånd där man har huvuddelen av sin verksamhet men att det också är tillåtet för andra kommuner att göra tillsyn. Det var till och med en paragraf, som jag inte kan nämna nu, som rörde det.

Jag tror att vi kan vara trygga med att Jordbruksdepartementet håller koll på detta och inte stoppar det i en låda.

Anf. 159 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag hade också några funderingar om transfetter och smileypropositionen.

Vi har kommit en bit på väg och kanske ganska långt när det gäller transfetter. Branschen har själv lagt manken till. Den första kommentaren är att det ena inte utesluter det andra. Det är fullt möjligt att understödja konsumenterna och utvecklingen genom att också sätta gränser för vad man får ha i livsmedlen i form av transfetter. Det är den första ganska självklara kommentaren. Man kan göra både-och.

Det andra är att jag inte är lika säker på att det är så väldigt bra. Det kanske är det, men jag är inte säker på det när man säger att vi har hamnat på samma nivå som Danmark. Jag vill inte vara otrevlig mot broderfolket. Men i vissa avseenden har man lite sämre levnadsvanor och en lägre medellivslängd än vad vi har i Sverige. Jag har också tillgodogjort mig att man nu sitter och väntar på Livsmedelsverket på en ordentlig rapport om just situationen i Danmark. Jag skulle nog avvakta.

Sedan finns det en aspekt till. Det är ett genomsnitt för hur konsumenterna i Sverige betar sig. Har man ett ben i en ishink och ett i öppna spisen har man det statistiskt sett ganska bra.

Man kan anlägga ett klassperspektiv på detta. En del äter väldigt dåligt. Det är i regel de som har de stressade arbetsmiljöerna, de sämsta arbetsvillkoren och de lägsta inkomsterna. Att vara kraftfull på det här området är att stödja de konsumenter som kanske har de sämsta förutsättningarna att själv ta tag i frågan.

Anf. 160 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! När det gäller lagstiftning om transfetterna tycker jag att man ska vara ödmjuk inför lagstiftningsinstitutet. Det är ett ganska klumpigt sätt att arbeta. Jag tror att man kan nå större nytta när det gäller information och kommunikation i den här frågan.

En lagstiftning som ni föreslår skulle vara ett stort slag i luften. Jag ser inte poängen i det. Ni säger på vanligt socialdemokratiskt sätt att detta är ett problem som staten ska lösa när det handlar om något så personligt som matvanor.

Jag kommer absolut inte att bedöma Danmarks sätt att leva. Jag kan referera till en nutritionist på Livsmedelsverket. Hon heter Annika Sohlström. Hon säger så här: Om man får i sig för mycket transfetter har man nog mycket speciella matvanor. Då är det inte bara transfetterna som är problemet, utan man får också i sig för mycket mättade fetter, salt och socker.

Jag tror att det är väldigt viktigt att man har den inställningen. Transfetterna ingår inte i tallriksmodellen. Det är tilläggsmat och utfyllnadsmat, som man ibland kallar det.

När det gäller smiley tror jag också att man ska vara väldigt ödmjuk. Vi ser i Danmark att det inte fungerat särskilt bra. Det brister i rättssäkerhet. Det är långt mellan tillsynen. Det är många som klagat över att en smiley sitter kvar väldigt länge även om restaurangen byter ägare och har kanske förändrat sina rutiner.

En statlig märkning i all ära, men jag är inte säker på att det är det alltid är det bästa.

Anf. 161 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Det är nog inte alltid det bästa. Vi fortsätter på det spåret. När ska staten ingripa, och när är det frivillighet som gäller?

Sofia Arkelsten säger att det ska förutsättas att branschen följer märkningen och att branschen sanerar sig själv. Visst ska vi hoppas på att linjen med frivillighet räcker ganska långt.

I ett av remissvaren som jag aldrig läste upp i mitt inledningsanförande säger Livsmedelshandlarförbundet om smileymärkningen att det är tveksamt om ett sådant system kan skapa kommersiella incitament för företagen att nå kraven i livsmedelslagstiftningen.

Problemet är just att det finns kommersiella incitament att fuska. Ibland måste man ingripa med lagstiftning och kontrollåtgärder och i det här fallet med att öka upptäckrisken för att understödja en bra utveckling.

Jag kan tycka att det är lite märkligt att det finns någon sorts diskrepans inom alliansen när det gäller hur mycket man ska använda staten och repressiva instrument. Det gäller å ena sidan VAB-dagar och människor som fuskar med sjukförsäkringen och å andra sidan till exempel fusk inom livsmedelshandling eller inom näringslivet.

Är det inom näringslivet det händer är det väldigt ofta så att vi ska lita på frivilligheten och inte gå för långt när det gäller lagstiftning. Men jag har en känsla av att när det är på den andra sidan är det väldigt nära till rottingen, att ta till repressiva instrument, mer kontroll och lagstiftning.

Varför denna obalans när det gäller synen på marknadskrafter och frivillighet?

Anf. 162 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! Det är klart att man måste förutsätta att människor följer reglerna. Någon annan människosyn kan jag inte ha. Det tycker jag är viktigt att ha med.

Jag tror också att det är viktigt att man har tillsyn som fungerar och att man har egenkontrollprogram. Man måste arbeta aktivt med de här frågorna.

De skandaler som inträffade i höstas berodde på människor som gjorde fel. De bröt mot de regler som fanns; det ska man komma ihåg.

Det är jätteroligt att höra att Bo Bernhardsson säger att det finns en diskrepans i alliansen. Det finns ganska stora diskrepanser i kartellen, eller vad ni nu vill kalla er. Ni fick heta kartellen när vi hade en fotbollsmatch, men det var visst inte så uppskattat. Ni har inte ens enat er om reservationerna när det gäller transfetter och inte heller om de andra reservationerna.

Jag uppfattar inte det här på samma sätt som du. Och jag är hemskt ledsen, men det är svårt för mig att stå här och kommentera din känsla.

Anf. 163 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Sofia Arkelsten fäste sig vid och förundrade sig i sitt inlägg över vårt förslag om att Livsmedelsverket ska samordna en dricksvattenkampanj. Jag får påminna Sofia Arkelsten om att Livsmedelsverket i sin instruktion har ett uppdrag att arbeta aktivt för bra matvanor och mot risker i livsmedelshanteringen.

Vatten betraktas som ett livsmedel. Vår dricksvattenkampanj handlar inte bara om att man ska dricka kranvatten utan också om att vatten ska ersätta läskkonsumtionen, som vi vet har hälsoeffekter inte minst på barn. De kan få diabetes om de dricker för mycket läsk. Den kampanj vi föreslår att Livsmedelsverket ska göra syftar till att beakta både klimat-, miljö- och hälsofrågor.

Kommunerna har kraftfulla instrument för att jobba med detta genom sina kommunala vattenverk. Samhället kan genom en samordnad informationskampanj nå ut effektivt. Samhället har en bra produkt och en bra vara att marknadsföra, Sofia Arkelsten. Är inte det något positivt? Ska man inte använda den möjligheten? Tror du inte på marknadsföring som metod?

Anf. 164 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! Dina ord gör mig rörd, Jacob Johnson, när du lyfter marknadsföringen till höjderna. Det som däremot skrämmer mig i den motion som vi ändå pratar om är synen på den statliga kampanjen, när politiker ska berätta vad som är rätt och fel. Vi kanske tycker lite mer lika, och det är måhända bara en stor skillnad i språkbruk mellan höger och vänster.

Poängen med vad jag sade är att detta redan pågår. Det var fantastiskt att du lyfte upp ung företagsamhet som exempel på att det här händer överallt i samhället. Jag tror inte att det civila samhället behöver oss politiker i den här frågan längre. Det händer redan. Det är på gång. Se det, och var positiv!

Jag är lite ledsen för att vi inte tv-sänds just nu, utan bara via webbtv. Annars hade Jacob Johnson kunnat köra en liten kampanj rakt ut till tv-tittarna, alldeles statligt och bra. Varsågod!

Prot. 2007/08:83
26 mars

Säkra livsmedel

Anf. 165 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Livsmedelsverket har som instruktion att arbeta aktivt för bra matvanor. Jag blir lite oroad över Sofia Arkelstens inlägg. Det verkar som om du inte stöder denna instruktion. Livsmedelsverket *ska* arbeta aktivt. De ska använda marknadsföringsmetoder. De ska bedriva kampanjer. Och du står här och säger att de inte ska göra det!

Jag är faktiskt oroad, och jag tycker att du ska ta och tänka igenom det här och tillåta även statliga aktörer att använda sig av kampanjmetoder och marknadsföra sig. Det är du som ska tänka om, Sofia Arkelsten!

Anf. 166 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Fru talman! Nej, Jacob Johnson, nu skräms du faktiskt! Det krävs mycket marknadsföring för att ändra människors beteende. Det handlar mer om något slags statlig propaganda i det här fallet, och det tycker jag är obehagligt.

Men det är fint att Livsmedelsverket arbetar aktivt för bra matvanor. Det är naturligtvis ingen som kan vara emot bra matvanor. Men det är ganska stor skillnad på det och att staten ska reglera, bestämma, informera om och marknadsföra exakt vad det är vi ska äta. Det tycker jag är lite obehagligt.

Anf. 167 ERIK A ERIKSSON (c):

Fru talman! Vi debatterade de här frågorna för inte alls så länge sedan, så det finns risk att en del tycker att det här blir en upprepning. Och det är inte bara som man kan tycka, utan så är det.

Det ska vara gott att leva, och det som man stoppar i sig ska vara gott. Maten är viktig, och den ska smaka bra. Men framför allt ska vi kunna vara säkra på att vi har trygga och säkra livsmedel. Till det goda i livet hör ju även livsmedlen.

Centerpartiet utgångspunkt när det gäller livsmedel är att det ska vara nyttigt, säkert och gott. För att det ska vara möjligt krävs att konsumenter, producenter och politiker samarbetar och uppmärksammar varandra på olika behov och förändringar som kan leda oss mot bättre, sundare och mer säkra livsmedel.

Vi ska bland annat behandla märkning. Det har vi gjort en gång förut, som sagt var. Men jag vill utveckla tankarna om det lite grann. Rätt mat är central för vår hälsa; det vet vi. I dag ser vi en rad hälsoproblem som ökad fetma och diabetes. Det är sjukdomar som blir allt vanligare och går lägre ned i åldrarna. Det har de inte gjort tidigare på samma sätt. Problemet är att kopplingen till matvanor är ganska tydlig.

Utvecklingen är oroande, och vi menar att det är något som vi måste åtgärda. Grundinställningen från vår sida är inte att vi ska lagstifta. Vi ska lagstifta så lite som möjligt. Vi ska inte tvinga människor in i nya och sundare matvanor, utan det måste ske på annat sätt – för att de vill och för att de känner sig upplysta. Vi litar på konsumenternas makt och möjligheten att göra egna val. Vi tror också på producenterna och att de

lyssnar på konsumenterna. Vi tror att de ser på samhällsutvecklingen och dess behov och tänker på framtidens behov och krav.

Livsmedel ger även nyttiga mervärden. De kan till exempel vara en nytta för vår miljö. Här tänker jag bland annat på ekologiskt närproducerade och småskaliga livsmedel. Den typen av mat är nyttig för miljön eftersom den kan bidra till öppna landskap, färre långväga transporter och mindre mängder kemikalier i gödning.

Det sker i dag en ökning av försäljningen av ekologiska livsmedel. Vi ser även ett ökat intresse för småskaligt producerad och regionalt och lokalt tillverkad mat, det vill säga mat som har olika former av så kallade mervärden.

Trenden är tydlig. Försäljning av mat som har identitet liksom ekologisk och småskaligt producerad mat ökar. Det är glädjande och positivt om vi ska nå målsättningen att ha 20 procent av jordbruksmarken i certifierad ekologisk produktion till 2010. Jag tänker även på att det finns en stor nytta med att ha växtskyddsmedel för att klara att stå emot vissa sjukdomar som mjöldryga och andra som är direkt livsfarliga för människan.

En svensk familj lägger i genomsnitt 13,4 procent av sin disponibla inkomst på mat. Det är ganska lite i jämförelse med många andra länder. Samtidigt går utvecklingen i riktning mot att maten får kosta mycket mer i dag än vad den gjorde tidigare. Trender, tidsbrist och andra livsmönster är några av skälen till att vi köper mer halvfabrikat men också att människor i allt större utsträckning efterfrågar sådant som är genuint. Man vill ha en genuin känsla av det man äter. Det senare är givetvis extra glädjande eftersom det gör att livsmedelsindustrin också får tänka till och inte bara producera storskaligt och massproducerat.

Däremot är frågan om hur vi uppnår märkning av livsmedel utifrån den aspekten – att vi vill ha alltmer diversifierade produkter och att konsumenterna ställer högre krav. Vi menar att konsumenterna i botten har en vilja att stödja det som är bra för vår miljö. För dem som producerar våra livsmedel är det positivt. Man ställer krav på bra och tydlig märkning för att konsumenterna ska kunna göra sina val. Många gånger är den märkning vi har inte en produkt av politiska beslut utan av organisationer som tar fram certifiering och märkning eftersom man märker att det ger ett mervärde till varan.

Krav är en sådan organisation. Svenskt Sigill är en annan. Svenska konsumenterna har stort förtroende för den svenska livsmedelsproduktionen. Att bibehålla detta förtroende borde vara A och O för livsmedelsindustrin. Konsumenterna måste kunna välja. I det ingår att också kunna välja bort produkter som man inte vill ha eller inte stödja.

Fru talman! Krav är en organisation som är vedertagen för att certifiera ekologisk odling. Den arbetar nu intensivt tillsammans med Svenskt Sigill med ett system för klimatmärkning av livsmedel. Vi tror att det är ett av de positiva incitament vi behöver för att kunna bli klimatsmartare. Vi ställer oss positiva till det systemet. Det underlättar för konsumenten att göra klimat- och miljömedvetna val vid sidan av dagliga matinköp. Vi vill dock att en sådan märkning ska skötas av privata organ och av dem som arbetar i branschen och med konsumentfrågor just för att de ska känna trycket och känna att de är ansvariga för att det ska bli rätt och riktigt.

Som politiker är jag intresserad av den här frågan. Jag tycker att det här är intressant, och jag deltar gärna i fler samtal vidare i kammaren.

När det rör vår mat är information ett viktigt styrmedel. Och det måste börja tidigt. Det ska vara tydlig och rak information som talar om för mig som konsument vad jag lägger i min varukorg. Detta leder mig in på andra utgångspunkter, till exempel säkerheten. Vi pratade om säkerheten förut. Som konsument vill jag veta vad jag stoppar i mig, varifrån varan kommer, hur den är framtagen och vad den innehåller. I dag är det i viss mån ett virrvarr av märkningar. Vi menar att utvecklingen ska komma underifrån i första hand. Det är marknaden som ska ta ett stort ansvar. Vi tror också att man kommer att göra det. Man gör ett stort arbete redan i dag.

Maten är central. God mat kan förgylla det mesta. Mat för oss samman vid middagsbordet. Eller hur är det egentligen med det? Hur har vi det med matvanorna? Är halvfabrikat och snabba måltider det viktigaste? Det är frågor som vi kan ställa oss i dag. Det trevliga samtalet runt en middag är viktigt. Vi menar att med mer kunskap om maten ökar möjligheten att ta det ansvaret som konsument och uppnå en lugnare måltid. Det tror jag vore eftersträvsvärt i många familjer i Sverige. Det är inget politiken ska besluta om, men vi kan önska att kunskapen om råvarorna ger oss den möjligheten och den insikten.

En av de frågor som regeringen har högst på agendan är att skapa bättre villkor för företagen. Det kommer inte att ske om inte företagen är med på noterna. Det ska bli enklare och roligare att vara företagare. Då kommer vi in på regelverket som tangerar ett antal av de frågor som betänkandet berör. Vi har en livsmedelslag och en miljöbalk som har varit väldigt tuff för många av dessa entreprenörer som har velat producera småskaligt. De har slutat innan de egentligen har kunnat producera livsmedel alls. Det har inte varit bra. Därför måste det ske förändringar.

Några har redan skett. Regeringen har satsat 31 miljoner på en samlad livsmedelsstrategi och 9 miljoner för att underlätta småskalig slakt. Det är sådant som måste uppmuntras för att vi ska lyckas minska antalet transporter. Mikroföretagen är viktiga. Det har visat sig att konsumenterna har stort förtroende för dem. De större livsmedelsföretagen har andra sätt att kommunicera kan vi tänka oss som annonsering och annat.

Livsmedelsområdet är totalharmoniserat inom EU. Det är utifrån det som vi tycker vi ska fortsätta att arbeta. EU är viktigt, och EU gör sig inte självt, utan vi är en del av EU, fru talman. Det är därför som vi vädjar att fler blir engagerade. Vi behöver fler engagerade konsumenter än vad vi har i dag.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Fru talman! Jag har några sekunder kvar. Jag tror inte på skrämselfpropaganda. Det har aldrig varit rätt. Det är viktigt att informera och fokusera på de duktiga företagare och konsumentorganisationer som finns. Det är viktigt att lyfta fram dem.

Ett stort ansvar vilar på oss som föräldrar. Vi stoppar inte i våra barn mediciner som vi inte vet är utskrivna av en läkare. Samma sak måste väl ändå gälla våra livsmedel. Vi ger väl inte våra barn något som vi inte kan garantera är riktigt. Jag gör det inte.

Kunskapen om odlandet är viktig. Det får inte bara bli ett mantra att den ena odlingsformen är rätt och den andra inte är rätt. Det kräver att vi

har en hög kunskapsnivå när det gäller odlandet och annan livsmedelsproduktion. Därför är det viktigt att barnen tidigt blir medvetna om hur våra livsmedel produceras.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 168 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Livsmedel är en fråga som engagerar oss alla. Det märks inte minst i denna debatt. Det förknippas med hälsa och välbefinnande, med olika odlingsformer, smaker och kvalitet men också med tillsatser, krav på information, kunskap och korrekt och tydlig märkning.

När jag läser oppositionens reservationer måste jag tillåta mig att peka på att allt det som oppositionen nu kräver och upprörs över ingalunda är nya frågor. Det är inga nya fenomen. Det är frågor som har varit aktuella under tolv år före det att den nya regeringen kom till makten. Jag ställer mig tre frågor.

Vad lyckades man genomdriva under sin tid vid regeringsmakten? Vilka krafttag tog man? Vilka skarpa förslag väckte man?

Någon som faktiskt lyckades genomdriva allt detta är folkpartisten och EU-parlamentarikern Marit Paulsen. Hon krävde redlighet. Nu kom ordet redlighet fram. Hon krävde renlighet, spårbarhet, uppföljning och märkning. Hon pekade på hela kedjan från jord till bord och på konsumentmakten.

Jag har roat mig med att botanisera i en del protokoll. Jag vill delge er en del av de protokollsanteckningarna, fru talman.

Den 24 september 2002 antog EU-parlamentet Marit Paulsens förordning om animaliska biprodukter, den så kallade kadaverförordningen.

Den 11 februari 2003 krävde Paulsen att gränsvärden för alla tillsatser skulle ses över utifrån effekten på barns och ungdomars hälsa, något som har varit aktuellt här i kammardebatten i dag.

Den 13 mars 2003 antog EU-parlamentet krav på att producenterna skulle styrka alla påståenden om sina produkter och tjänster. Det var också ett Paulsenförslag.

Den 19 juni 2003 kom ministerrådet och EU-parlamentet överens om Paulsens förordning som ger hela Europa en svensk salmonellakontroll.

Den 9 mars 2004 antog EU-parlamentet en förordning om foder- och livsmedelskontroll, matens FBI.

De här EU-kraven har sedan utgjort grunden till hygienpaketet, som har varit uppe här i dag, och till den livsmedelslagstiftning som vi har i dag. Det är en grund som man sedan har byggt vidare på när det gäller livsmedelssäkerhet, kontroll och spårbarhet.

Jag ska villigt erkänna att jag gärna hade sett att Marit Paulsens smileymärkning genomförts, men jag accepterar det tillbakadragande som skedde med de argument som då framfördes. Det handlar om bristande likvärdighet, ökade kostnader och en administrativ börda. Det finns en reservation från s och v där man vill införa en godkändmärkning. Det är i stort sett samma sak som smileymärkningen. Den måste avvisas av samma skäl som smileymärkningen avslogs.

När det gäller märkning för övrigt finns det ett förslag till en ny moderniserad EU-förordning med mer lättläst och lättförståelig märkning. Det föreslås i korthet att de vanligaste ingredienserna ska vara märkta på ett tydligt sätt. Det innebär också ett bättre skydd för allergiker då kraven

utvidgas till att också gälla oförpackade livsmedel. Det ska också vara uppmärkt i restauranger och storkök. Det föreslås att det ska finnas en näringsdeklaration på framsidan av förpackningarna. Där ska det tydligt anges energi, fett, mättat fett, kolhydrater och salt. Näringsprofilen, som vi har hört beskrivas, ska fastställas i EU senast den 10 januari 2009. Ursprungsmärkningen förtydligas också.

Utöver dessa klara krav på specifikationer ges dessutom utrymme för frivillig märkning och nationell märkning.

Allt detta sammantaget borde väl ändå applåderas av oppositionen. Att de här förslagen dessutom har arbetats fram i samarbete med konsumentorganisationer och näringsliv gör inte saken sämre.

Utskottet förutsätter nu att regeringen aktivt – det efterfrågades – arbetar för att det här ska införas.

Fru talman! Transfetter har varit aktuella här i debatten. Jag kan bara stryka under det som har sagts från regerings- och allianshåll. Enligt Livsmedelsverket är nämligen nivån densamma som i Danmark. Vi har satsat på en frivillig väg och räknat med att branschen skulle ta sitt ansvar, vilket man också har visat att man har varit villig att göra.

Småskalig livsmedelshandling har varit uppe. Enklare regler nämndes. Förstärkta budgetmedel nämndes. Det kommer en livsmedelsstrategi, och det kommer också att ske en resultatredovisning av alla de insatser som alliansen och regeringen nu satsar på. En vägledning har tagits fram för att vägleda barns delaktighet i förskolor och på fritidshem. Vi har också nämnt mat- och kaffeservering vid ideella sammankomster. Då nämndes både idrottsföreningar och samfund.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis nämna en annan aspekt, som vi ofta glömmer. Det är att när vi talar om säkra livsmedel är det inte alltid samma sak man resonerar om. I många länder och för många människor står orden "säkra livsmedel" för en annan innebörd. Det handlar om säkrad tillgång till livsmedel och säkrad tillgång till vatten, som också har tagits upp i dagens debatt. I vårt arbete och vårt engagemang när vi arbetar för att säkra livsmedel i den rika delen av världen, och att vi är noga med märkning och arbetar frenetiskt med de här viktiga frågorna, är det viktigt att vi också i olika internationella forum arbetar med att se till att säkerställa livsmedelstillgång för de allra fattigaste människorna.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 169 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på dig här nu, Anita, och jag kan hålla med om mycket av det du sade om Marit Paulsen. Jag har läst väldigt mycket om vad hon har gjort, och jag har läst en del av hennes andra böcker. Hon är en beundransvärd person med en otrolig drivkraft. Men hon är ju inte hela Folkpartiet, även om hon har gjort jättemycket, och det är bra.

Vi i Miljöpartiet har inte suttit i någon regering, men vi har lyckats få igenom rätt mycket, till exempel i frågan om ekologisk produktion, 20 procent, och ekologisk konsumtion, 25 procent i offentlig sektor. Vi lyckades få 30 miljoner till marknadsföring av ekologiska produkter. Vi drev frågan om livsmedelssäkerheten genom bland annat motionen om körkort. Vi har satsat på den småskaliga livsmedelsförädlingen. Åker man till Jämtland och träffar de entusiaster som håller på med Eldrimner

så vet man också att de tackar Miljöpartiet för det som vi var med och drev igenom där.

Den här regeringen däremot minskar pengarna till den ekologiska produktionen och har en flathet när det gäller GMO-frågan som jag tycker är ytterst allvarlig. Där finns inte så mycket av valfrihet kvar när man introducerar det i vårt samhälle. Det blir väldigt svårt att spåra GMO-produkterna många gånger. När vi föder upp djur på GMO-soja, när vi ger våra kor det, kor som mjölkar mjölk sedan, introduceras det smygvägen, skulle man kunna säga. Det introduceras åtminstone, och det är väldigt svårt att välja bort det.

Anf. 170 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Tack för frågeställningarna! När det gäller ekologisk produktion är vår utgångspunkt hela tiden att det är konsumenterna som avgör. Det är hela tiden konsumentmakten det handlar om. Konsumenterna avgör vilka produkter man vill köpa utifrån märkning, och då är det producenterna som får rätta sig efter det.

Vi vill ge alla samma chans och möjligheter och menar att ekologiska producenter fortsatt har otroligt stora möjligheter att ansöka om generösa bidrag och ersättningar för att fortsätta producera. Man ligger egentligen lite grann steget före, men regeringen anser att det är sjyst, rätt och riktigt att alla ska ha möjlighet som odlar på ett hållbart sätt och får fram hållbara produkter. Det är grundförutsättningen och grundkonceptet.

Det är samma sak med GMO. Här är det otroligt väsentligt att man har ordentlig märkning. Det är också här som det handlar om konsumenterna – nationellt, men det här är också en viktig internationell fråga. Man måste vara mycket noga med en korrekt märkning så att man vet vad det är för produkter som man efterfrågar. Här är det också oerhört viktigt att man är noga med både avstånd och de tillstånd som ges så att ingen ofrivilligt får GMO till exempel i sina sädesfält.

Anf. 171 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! I frågan om GMO vet jag att alliansen inte är enig, vilket man många gånger är utåt, men det är man inte i den här frågan. Det är klart att man är noga med avstånden, men avstånden är förskräckligt små, ska jag säga, när det gäller de här gränserna. Det har påtalats av många också.

Det finns faktiskt rätt mycket att säga om den här frågan. Det är en ganska allvarlig introduktion som sker, och det är också väldigt allvarligt att vi är med och driver på den här frågan i andra länder så att de inte har sin valfrihet att välja bort, utan vi påtvingar dem GMO-produkter.

Anita, du säger att konsumenterna avgör det här med ekologisk mat, och det är absolut så att konsumenterna har stor makt att avgöra vissa saker. Men det behövs ibland smörjmedel, och de 30 miljoner som var ett smörjmedel har man plockat bort som en del av många andra saker när det gäller ekologisk produktion, som vi har påtalat många gånger. Jag hoppas nu verkligen att det inte blir en nedgång, som man säger. Trots att efterfrågan finns så finns det brister i tillgången på ekologiska produkter. Man måste se att det finns en obalans här. Vad kan man göra för att gynna den här delen?

Det nämndes att det finns en frivillig märkning, och det är riktigt. Frivillig märkning finns. Det är helt möjligt. Men det gäller bara producenter. Den gäller inte landet som helhet. Det är en stor skillnad där när det gäller märkningen.

Prot. 2007/08:83
26 mars

Säkra livsmedel

Anf. 172 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med GMO. Jag tycker att vi ska känna stor ödmjukhet inför den här frågan. Det är en svår fråga. Om det förs en diskussion inom alliansen är det inte konstigt, för den här frågan har så många bottenar, och det här måste vi kunna vara öppna med och diskutera. Det finns inga enkla lösningar på det här.

Det finns en annan aspekt som inte alltid tas upp. Det handlar om fattigdomsbekämpning. Det finns i frågan om genmodifierade produkter också en sådan aspekt, som borde kunna komma in i debatten.

Vad gäller ekologisk odling är jag alldeles övertygad om att konsumenterna kommer att ställa krav. De kommer att efterfråga, och med det ökar produktionen. Det finns enormt mycket resurser, inte minst genom Landsbygdsutvecklingsprogrammet: 35 miljarder under sju år. Här finns det medel för småskalig hantering. Här finns alla möjligheter att också få en levande landsbygd och att arbeta med att odla ekologiskt. Alla möjligheter står till buds.

Anf. 173 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Nu finns det risk att det blir lite upprepningar, men det är ju så ju längre dagen lider.

Jag har inga problem att erkänna att Marit Paulsen har gjort stora insatser på det här området. Det är självklart så.

Saken är dock den att vi nu står i den svenska riksdagen och Marit Paulsen är inte här. I stället är det de folkpartister som befinner sig här som ska utträta det. Det kanske är lite problematiskt att hantera. Jag erkänner gärna Marit Paulsens storhet i det här sammanhanget.

Ni vill inte ha gränsvärden för transfetter. Jag vet inte vad Marit Paulsen skulle ha sagt om det. Det är ett sätt att kombinera insatser, att kombinera frivilliga åtgärder med stöd i lagstiftningen på ett område som man tycker är viktigt. Ni har också gått med på att dra tillbaka den så kallade smileypropositionen eftersom det finns problem med den. Säkert finns det problem med den, och avsikten var ju att starta en försöksverksamhet på området. Det var så propositionen var formulerad.

Det finns problem med det mesta. Frågan är om de går att överbrygga och om fördelarna överväger. Där var det så, vilket jag försökte säga i mitt inledningsanförande, att om man tittade på hur remissinstanserna yttrade sig såg man att de till övervägande del var positiva. Det fanns också en lite typisk indelning i vilka som var negativa och vilka som var positiva. Väldigt många konsumentintressen var positiva till en sådan lagstiftning.

Jag kan inte avhålla mig än en gång från iakttagelsen att alla människor visserligen inte är hederliga, men de flesta är naturligtvis det. De flesta företag sköter sig alldeles utmärkt, och för dem behövs ingen lagstiftning och ingen kontroll.

Där tog min talartid slut. Ni kan säkert räkna ut fortsättningen.

Anf. 174 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Utgångspunkten var att det under tolv år med socialdemokratisk regering var mycket som inte gjordes. Det jag ville peka på var att vi i Sveriges riksdag tack vare enskilda insatser i EU-parlamentet har en grund att bygga på. Det handlar om märkning, renlighet, redlighet, insyn och konsumenternas möjligheter. Jag ser stora möjligheter med detta. Vi tar nu ett stort steg framåt på många områden. Det är inte problematiskt, som Bo Bernhardsson säger, utan möjligt.

Vad gäller transfetter, som är en av frågorna, ser även jag det som mycket viktigt. Här har dock branschen visat att de klarar av problemet. Det finns någon kedja som gjorde det blixtnabbt för de insåg att konsumenterna skulle komma att efterfråga detta. Då är det ur marknadssynpunkt smart att se till att undvika transfetter och ta bort dem ur sortimentet. Och det gjordes blixtnabbt. Här ser jag alltså stora möjligheter.

Också jag utgår från att de allra flesta är ärliga, har gott uppsåt, är duktiga och professionella, men vi har ändå ett ansvar från regeringshåll, från statsmakternas sida, att kontrollera och följa upp detta. Det handlar om människornas säkerhet. Vårt ansvar är regelverk och uppföljning.

Anf. 175 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är för tidigt att säga att branschen löst problemet med transfetter, men vi ska följa frågan. Jag tror faktiskt att det är så. Det är fortfarande möjligt att ha höga halter av transfetter i olika livsmedel. Och som jag sade tidigare är statistik en sak, genomsnitt är en sak, men det kan fortfarande finnas de som konsumerar väldigt mycket transfetter, vilket naturligtvis inte är bra.

Sedan kan det inte hjälpas att jag än en gång måste göra reflexionen att det ständigt måste göras en avvägning mellan hur mycket vi ska kontrollera, hur mycket vi ska lagstifta och hur mycket vi ska lita på den egna kraften, på marknaden eller hos människorna som individer. Då kan det inte hjälpas att jag upplever den dåliga balansen inom borgerligheten.

När det gäller att komma till rätta med fusk i näringslivet – det kan till och med handla om att släppa in Liechtenstein i Schengensamarbetet – är man inte särskilt alert vad gäller att driva på krav, använda regelverk och sätta makt bakom orden. Men när det gäller VAB-dagar och fusk med sjukförsäkringen har man väldigt nära till det jag kallar rottingen, för att sammanfatta det hela, till lagstiftning och repressiva åtgärder. Det finns faktiskt en sådan obalans, och det tycker jag är lite trist.

Anf. 176 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga om transfetter att nyckelhålmärkningen nu håller på att justeras. Förmodligen kommer detta att ingå i nyckelhålmärkningen, så vi kommer snart att också i vårt land kunna få den vägledningen. Som sagt, jag gör bedömningen, och alliansen och regeringen gör bedömningen, att här har branschen och konsumenterna tryckt på så att vi utan att stifta en lag klarat av detta mycket snabbt och effektivt. Det tycker jag är positivt och en fjäder i hatten för de branschorganisationer som tagit tag i problemet och går i bränschen.

Vad gäller balans förstår jag inte riktigt hur Bo Bernhardsson tänker. Jag upplever nämligen att vi även här har en oerhört god balans. Det handlar om regelverk, klara och tydliga verktyg, uppföljning, genomskin-

lighet och kontroll. Här finns ett helt batteri med åtgärder, och om någon bryter mot det finns det regelverk också för det. Jag tycker alltså att vi har en god balans och vet hur vi ska hantera detta.

Prot. 2007/08:83
26 mars

Säkra livsmedel

Anf. 177 IRENE OSKARSSON (kd):

Fru talman! Denna debatt handlar om livsmedelssäkerhet. Vi har just passerat en helg som gjort att vi fått tid att samtala över matbordet. När jag tillsammans med några vänner talade om riksdagsarbetet och kom in på att vi skulle ta upp fett i denna debatt fick jag klart för mig att fett för den yngre generationen inte var detsamma som jag tänkte på. Det var positivt att något var fett – med feta bokstäver. Det är något jättebra, kanon, och sedan citerade de chefen för Rock City i Hultsfred – rocka fett – och då var tanten gammal! Tänk så språk kan utvecklas – eller avvecklas. Det beror på vem av oss som gör tolkningen.

Vi har under den senaste tiden ägnat oss mycket åt att diskutera fett. Det har handlat om fettets betydelse för oss som levande varelser och vilket fett som är nyttigt respektive skadligt. Kritik har riktats mot att vi ibland varit alltför ensidiga genom att säga att fett är fel och skadligt samtidigt som alla levande varelser behöver en viss mängd fett för att leva. Inte minst har jag personligen följt diskussion kring läkaren Annika Dahlqvists arbete och Socialstyrelsens ändrade rekommendationer för vad vi bör äta.

Jag kan inte låta bli att referera till ännu ett samtal som jag hade. Det var med en äldre man som brukar ge mig små goda råd på vägen. När vi under den gångna helgen började prata om vikt och hälsa sade han: Ät allt som inte är konstgjort, men gör det med måtta och se till att göra av med det du stoppar i dig. Jag kan tänka mig att den kommentaren, utan någon som helst vetenskaplig grund, ger en god sammanfattning av vad ett rimligt förhållningssätt är och gör att vi alla har ett egenansvar för vår hälsa och konsumtion.

Det är viktigt i dubbel bemärkelse att se att vi i västvärlden under det senaste århundradet kraftigt ändrat våra kostvanor och kostennehåll. Vi behöver inte stoppa i oss lika mycket energi som tidigare. De flesta av oss har inte fysiskt krävande arbeten. Därför är det viktigare än någonsin att vi reflekterar över vad vi äter.

De motioner som vi i dag debatterar tar i hög grad upp matens betydelse. Den nya EU-förordning som presenterades i januari och som flera tidigare talare redan varit inne på – och som så lägligt i går fick ytterligare uppmärksamhet i pressen – ska göra det enklare för oss konsumenter att se vad produkterna innehåller. Vi ska i fortsättningen inte behöva ta på oss, eller av oss, glasögon när vi läser innehållsförteckningen. Därmed ska vi kunna göra de val vi vill. Det är också bra, precis som Sofia Arkelsten sade, att detta sker över hela EU. Sedan finns det utrymme för respektive land att tillföra sådant som vi särskilt vill ha med om det inte strider mot de gemensamma reglerna.

Vi kristdemokrater tror dock att det här ska utnyttjas med restriktivitet. Risken är annars att vi inte ser skogen för bara träd. Informationen ska vara saklig, korrekt och viktig annars läser vi den inte. Vi vet själva vilka texter vi helst läser, nämligen sammanfattningarna av utredningarna. Parallellen är ganska tydlig.

När det gäller fett har vi i Sverige haft en livlig debatt. Vi har konstaterat att detta att förbjuda transfetter är något av önskereprisen på förra årets debatt. Sverige har valt en annan väg, en väg som vittnar om att man kan bli framgångsrik. Näringen kan ta ett egenansvar och ta ut transfetterna ur produkterna till förmån för bättre fetter.

Någon kan naturligtvis invända att det här blir en snedvridning i konkurrensen eftersom någon fortfarande kan ha kvar transfettet som har en något lägre produktionskostnad. Då är det väl genom marknadsföring och att man talar om vad produkten innehåller som vi väljer vad vi vill ha. Därmed har vi ju fått möjlighet att välja bort. De flesta företag har sett det som en god vinning att plocka bort transfetter och marknadsföra sig på det sättet.

Vi behöver en viss sammansättning i vår kost. För någon vecka sedan fick vi en folkhälsopolitisk proposition som också berör de här ämnena. Den talar om vikten av att i föräldrautbildning, på förskolan och i grundskolan ta upp sambandet mellan kost och hälsa och ge goda råd om hur vi ska leva ett aktivt och hälsosamt liv, dock inte med pekpinna utan med råd och riktlinjer för ett positivt liv.

När det gäller livsmedelshantering och småskalig produktion kan man undra hur den småskaliga konkurrensen kan fungera vid upphandlingar.

Fru talman! Kristdemokraterna tycker att det är viktigt att vi gör det möjligt för producenter att saluföra sina produkter och att vårt regelverk är anpassat så att det inte sätter käppar i hjulet för den småskaliga produktionen. Många av oss vill välja den där lokalproducerade grönmögelosten som kostar nästan 400 kronor kilot i stället för något annat. Det är faktiskt så. Den såldes med god reklam från producenten själv i Icaaffären hemma före påsk.

Vi kristdemokrater är därför glada över den satsning som regeringen gör på småskalig livsmedelsproduktion. Vi kommer att med stort intresse följa att man gör de uppföljningar som vi förväntar oss och som utskottet har påtalat.

Inget är så bra att det inte kan bli bättre. Nästan dagligen, åtminstone varje vecka, får de flesta av oss tyvärr höra talas om att riskbedömningarna görs på ett sätt som inte är rimligt. Vi ser det därför som ytterst angeläget att vi får en likvärdighet över landet.

På s. 19 skriver utskottet:

”Utskottet anser att det är av största vikt att det finns fortsatt möjlighet till lokal tillagning och servering av livsmedel, t.ex. vid förskolor, skolor, äldreboenden och vid ideella föreningars sammankomster. Utskottet utgår ifrån att de ideella föreningarna, såsom idrottsföreningar, samfund etc. enkelt bör kunna bedriva verksamhet med inslag av mat- eller kafferservering. Enligt gällande lagstiftning finns möjligheter att tillåta småskalig hantering av livsmedel. Utskottet utgår vidare ifrån att riktlinjer som tillåter sådan småskalig hantering av livsmedel tydliggörs och vid behov utvecklas.”

Jag vill understryka vikten av det jag nu läste. Vid de besök som jag har gjort i verksamheten de gångna veckorna har jag konstaterat att i den lilla verksamheten för människor med olika typer av handikapp får man baka sina bullar på förmiddagen men man får inte på eftermiddagen servera de bullarna till kolleger och kompisar som kommer och betalar

ett självkostnadspris för dem. Det kan inte vara rimligt. Vi bör med skärpa följa upp detta.

Fru talman! Jag vill understryka behovet av att ha ett levande Sverige, ett levande land, ett land fullt av små och stora företag som producerar goda, nyttiga och säkra livsmedel för vårt välbefinnande och vår vällevnad.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 178 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Nu står vi här i kammaren och diskuterar livsmedelssäkerhet och transfetter igen. Även om Sofia Arkelsten låtsades att tiden har stått stilla sedan förra året har verkligheten faktiskt förändrats sedan vi debatterade frågan förra gången. Vissa förutsättningar har också ändrats i de motioner som vi har skrivit – om det inte har noterats.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 4. Jag står självklart bakom samtliga andra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 4.

Det tionde målområdet i folkhälsopolitiken lyder: Goda matvanor och säkra livsmedel. Visserligen har regeringen i den proposition som nyss nämnades om en ny folkhälsopolitik föreslagit att det ska ändras till det mer neutrala Matvanor och livsmedel. Säkra livsmedel är tydligen inte lika viktigt längre, men det är det för Miljöpartiet.

Sedan den moderatledda regeringen förra gången avlog motionen om transfett har argumentationen falnat. Det går inte längre att hänvisa till att Danmarks regler inte kommer att godkännas av EU. Lite drygt en månad efter att vi tog beslut i riksdagen förra gången kom det här beskedet. Förra gången var det huvudargumentet för att man inte ville ha en lagreglering.

Vi konsumenter kan fortfarande inte veta om en produkt innehåller tillsatt transfett eller ej. Det är oacceptabelt. Märkningen borde åtminstone kunna vara tydligare.

Att det naturligt förekommer i mejeri- och köttprodukter är allmänt känt, men att deklarerat om en vara innehåller industriellt producerat transfett tycker den moderata regeringen ska vara frivilligt.

Det är helt uppenbart att Miljöpartiet och de borgerliga partierna har olika värderingar i den här frågan. Ni tror på frivillighet, jag vill ha lika spelregler för alla företag. Som konsument vill jag åtminstone kunna läsa på förpackningen om micropopcornen innehåller transfett eller ej.

Ni brukar ju vara för valfrihet. Det gäller tydligen inte konsumentens val, bara producentens.

Flera länder är faktiskt på gång med lagregler. Även Schweiz inför från den 1 april samma regler som Danmark.

Nordiska rådet behandlar också ett förslag. Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet har föreslagit: Norden måste på grundval av försiktighetsprincipen gå längre och verka för ett förbud inom såväl Nordiska rådet som EU.

De danska reglerna innebär att högst 2 procent av den totala mängden fett i ett livsmedel får vara industriellt framställt transfett – inte som tidigare har nämnts 2 procent transfett. Det är skillnad på det industriellt tillsatta transfettet. Den distinktionen måste vi ha klar för oss.

Utskottsmajoriteten skriver: På uppmaning av Livsmedelsverket har den svenska livsmedelsindustrin arbetat målmedvetet med denna fråga och tagit ansvar för att sänka mängden transfett i livsmedel.

Man säger sig ha nått samma låga nivåer som Danmark för så gott som alla livsmedel. Hur kan ni påstå det?

Samtidigt drar Livsmedelsverket i gång ett riksprojekt för att kartlägga transfettsyrorna i vissa livsmedel. Det resultatet kommer att vara klart 2009. Det är bra att projektet görs, men vi kan inte säkert veta vilka nivåer som finns i Sverige. Det som Livsmedelsverket hänvisar till är en uppskattning. Det har inte undersökts. Att påstå som ni gör är oärligt när det inte har gjorts någon forskning.

I verkligheten är det billigare att kontrollera ett förbud än att kontrollera ett intag hos befolkningen. Förbud kollas med stickprovskontroller. Ska vi undersöka intag, som majoriteten tydligen vill, ska man undersöka både varorna och befolkningens intag. Det är både besvärligt och dyrt.

Sofia Arkelsten kallar lagar klumpiga. Men lagar är ett stöd till skydd för konsumenter.

Utskottet säger att arbete med frågor som rör såväl begränsning som märkning av fetter i livsmedel pågår både nationellt och inom EU. Men någon vilja att trycka på verkar inte finnas. Och varför göra det goda till det bästas fiende? Nyckelhålmärkning är en helt annan sak än att ta bort det som är skadligt.

Irene Oskarsson hänvisade i sitt inledningsanförande till en man som hade sagt: Åt allt som inte är konstgjort!

Men vi kan inte välja bort det industriellt konstgjorda transfettet eftersom vi inte vet vilka produkter som innehåller det eller ej. Det finns ingen märkning.

Industriellt framställd mat förlorar både näringsämnen och smak i de många processer som den ska gå igenom. Därför tillsätter man aromer, smakförstärkare och härdade fetter för att kompensera för smak och konsistens. Man kan faktiskt säga att maten sminkas.

I boken *Den hemlige kocken*, som ni säkert har hört talas om, av Mats-Eric Nilsson kan man läsa mer om den fejkade maten. Den boken borde ni alla läsa.

Den som äter mycket så kallade transfetter ökar risken att drabbas av hjärtsjukdom, insulinresistens och försämrat immunförsvar. Dessa naturliga transfetter lagras in i våra cellvävnader och gör dem stelare. Enkelt uttryckt gör de så att vi åldras snabbare. Det är viktigt att skilja på naturliga transfetter som kommer från idisslare och de kemiskt framställda. De naturliga transfetterna i smör och animaliskt fett förekommer i mindre mängder av det totala fettet, nämligen ca 6 procent, jämfört med det industriellt framställda som kan innehålla ända upp till 60 procent transfett.

De naturliga transfetterna kan vi inte ta bort ur mjölk och kött. Men de industriellt framställda kan vi faktiskt låta bli att använda.

Livsmedelspolitik måste även ta hänsyn till de människor som inte lever upp till kostrekommendationerna. Att införa regler som begränsar mängden industriellt framställt transfett i livsmedel är en folkhälsofråga. Att genomsnittet är bra säger ingenting om hur det kan vara i utsatta grupper. Bo Bernhardsson sade att den som står med ena benet i kallt

vatten och det andra i kokhett vatten i genomsnitt också har det bra. Det är precis så det är.

Om inte folkhälsoaspekter biter på de moderatledda regeringsföreträdarna borde lika spelregler för näringslivet vara ett argument som de kan köpa. De företag som jag har varit i kontakt med, till exempel Delicato, skulle välkomna att Sverige införde samma regler som Danmark.

Vem, Sofia Arkelsten, ska informera konsumenten om transfetter, azofärgämnen och andra tillsatser i maten?

Experterna är eniga om att industriellt framställda transfettsyror är skadliga. Om Sofia Arkelsten lyssnar på Åke Bruce så lyssnar jag på professor Sten Stender som är näringsfysiolog och som har forskat specifikt om transfetter.

Transfetter har inga kända goda hälsoeffekter som motiverar att de borde användas i livsmedel. Redan i början av 1990-talet uppmärksammades dessa risker. Det är dags att vi får en lagstiftning nu. Det är billigare för samhället att kontrollera ett förbud än att kontrollera ett intag hos befolkningen. Gör som Danmark – lagstifta!

I detta anförande instämde Tina Ehn, Jan Lindholm och Lage Rahm (alla mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

11 § Vissa handelspolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU9
Vissa handelspolitiska frågor.

Anf. 179 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! En ung kvinna cyklar hem från sitt arbete. Hon är 17 år gammal, och klockan närmar sig midnatt. Hon är inte skiftarbetare. Hon har arbetat från tidig morgon. Hon har lite ont i fingrarna efter alla timmar vid symaskinen. Hon bor i en industri- och exportstad, Xiamen, i Kina.

I en liten by i Indien utanför Bangalore sitter två små flickor. De är omkring elva år gamla. Deras familjer är fattiga, och alla inkomster behövs. De knyter mattor. Deras små fingrar är flinka. De två flickorna borde vara i skolan i stället och lära för livet. När skoldagen är slut borde de vara ute och få möjlighet till lek.

I en alltmer globaliserad värld är prislappen många gånger viktigare, även här i Sverige, än arbetsförhållandena. Därför måste kraven öka.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservationerna 2 och 5 i betänkandet om vissa handelspolitiska frågor.

Det är viktigt att det internationella handelssystemet tar ett större ansvar för hållbar social och ekologisk utveckling. En rättvis globalisering kräver att kampen mot oacceptabla arbetsvillkor förstärks. En ökad konkurrenskraft får inte skapas genom rovdrift på människor och miljö. På

Prot. 2007/08:83
26 mars

Säkra livsmedel

*Vissa handels-
politiska frågor*

lång sikt är det endast en socialt och miljömässigt hållbar utveckling som skapar en varaktig tillväxt.

De mänskliga rättigheterna i arbetslivet måste stärkas. Global fri för- enings- och förhandlingsrätt måste garanteras och slavarbete, barnarbete och diskriminering elimineras. Det är inte acceptabelt att 70 miljoner barn under tio år i dag arbetar.

När konkurrensen i världen hårdnar är en av globaliseringens utma- ningar att samarbeta inom ramen för EU. Det är så det blir möjligt att stärka löntagarnas rättigheter och bekämpa arbetslösheten. För att klara detta måste EU satsa på en rättvis konkurrens, och det måste bli svårare för de multinationella företagen att erövra allt större marknadsandelar på konsumenternas bekostnad.

Fru talman! Att frihandeln är viktig för Sverige och alla länder över hela världen är vi överens om i riksdagen. Det som skiljer oss åt är att vi från oppositionens sida inte har samma information om vad det är som händer inom WTO och med förhandlingarna vad gäller Doha och EPA.

Vi behandlar här i kammaren i dag handelspolitiska frågor, och han- delsministern är inte här. Det beror kanske på att det är ett motionsbetän- kande, så det må vara hänt. Men utskottet har inte heller fått någon in- formation. Därför känner vi socialdemokrater en viss oro. Vad är det som händer på detta område? Vi har inte fått någon information i en sådan här viktig fråga som frågan om frihandel som berör jordbruk och industrifrå- gor som är så viktiga för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt. Men det kanske är så att vi här i kammaren i kväll kan få information från de borgerliga riksdagsledamöterna om vad som händer på området. Det kan förhoppningsvis vara så att åtminstone de har fått information. Det är bra om vi kan få veta mer här i kammaren i dag.

Det är viktigt att Doharundan ros i hamn och att ett avtal inom WTO blir klart. Det är inte utan att vi nu känner en viss oro över att det drar ut på tiden. Det handlar om WTO:s trovärdighet långsiktigt men också legitimitet. Att ha multilaterala handelssystem är en garant för stabilitet och kan också vara en arena för konfliktlösningar. Man krigar inte med dem som man gör affärer med.

Fru talman! Tjänstedirektivet som ska skapa en bättre inre marknad för tjänstehandeln måste utvecklas. Det får aldrig vara så att arbetsrätt eller lönenivå sätts på spel eller utgör ett hot mot samhälleliga tjänster. För svensk del är det viktigt att behålla regleringen av arbetsmarknaden genom dispositiva lagstiftningar och avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Varje land har fått i uppdrag att anpassa sin lagstiftning. Och på UD finns det ett så kallat tjänstedirektivssekretariat som arbetar med att sam- ordna och stödja departementen i arbetet med att genomföra direktivet. Men frågan är: Vad händer? Det handlar om en ny lagstiftning, och det är inga parlamentariker inblandade.

Det kommer förmodligen en proposition sent omsider hit till kamma- ren, och då ska vi ta ställning till den. Men kanske kan vi få lite mer information här i kväll om hur arbetet fortskrider, hur det går framåt med tjänstedirektivet som ska anpassas till svensk lagstiftning.

Det här är oerhört viktigt för tjänstesektorn. Det finns säkert runt om i vårt land företagare inom tjänstesektorn som sitter och funderar över att

komma ut på en ny marknad. De vill nog ha besked om vartåt vägen går i den här frågan.

Fru talman! Vi socialdemokrater ser samhällsbygget som en armkrok – trygga människor vågar. Den välfärd som skapats i Sverige och Norden har skapats genom en helhetssyn på samhället och på hur förutsättningar för ekonomisk utveckling skapas. För ett litet exportberoende land som har haft framgångar på världsmarknaden har detta bidragit till att vi har kunnat utveckla vår välfärd och höja människornas levnadsstandard.

Tillsammans med de övriga nordiska länderna har vi byggt upp en välfärdsmodell som bygger på att både män och kvinnor arbetar och att samhället reducerar de ekonomiska riskerna vid sjukdom och arbetslöshet. Sverige och andra nordiska länder är förebilder för många andra länder när de arbetar för tillväxt.

Det är i det här perspektivet som vi socialdemokrater ser dagens betänkande *Vissa handelspolitiska frågor*, som handlar om rättvis handel och WTO, det vill säga världshandelsorganisationen.

Fru talman! I en liten by i Indien jobbar männen med att färga tyger till tekoindustrin. De har betalt så att de har mat för dagen och tak över huvudet. Men deras arbetsgivare har inte investerat i bra arbetsmiljö eller i återvinningssystem som tar till vara och renar sköljvattnet vid infärgningen. Det påverkar hela byn och deras hälsa när färgämnen från tygerna rinner ut i vattnet.

Den 17-åriga kvinnan från Xiamen har gått och lagt sig på natten. Hon somnade direkt. Hon ska snart upp till ett nytt arbetspass. Flickorna som knyter mattor har fått mat och har somnat utmattade och ska vakna upp till en ny arbetsdag, inte en dag i kunskapens tecken. Det är för dem vi ska se globaliseringen som en möjlighet till ökat välstånd i alla delar av världen, men globaliseringen måste fördelas rättvist.

Vi har alla ett ansvar, särskilt i industriländerna, att driva på och förbättra vardagen för alla dessa som inte har samma rättigheter som vi.
(Applåder)

Anf. 180 KENT PERSSON (v):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1, som handlar om WTO och organisationen av WTO, samt reservation 8, som handlar om EKN eller Exportkreditnämnden och miljöfrågor där.

Handelspolitiken och det här betänkandet inrymmer en rad frågor inom en rad olika områden. Därför är det viktigt att vi i utskottet har möjligheter att ta del av den svenska ställningen i handelspolitiken och handelsfrågorna. Och jag är, som Carina Adolfsson Elgestam, faktiskt väldigt irriterad över att vår nuvarande handelsminister inte har orkat besöka utskottet för att informera om pågående förhandlingar inom WTO, vad som är på gång och den svenska ståndpunkten. Den förra handelsministern hade åtminstone den ansatsen och kom och besökte oss i utskottet. Jag ska inte säga att jag tycker att det här är upprörande, för det finns värre saker här i världen än så, men det underlättar ju inte diskussionerna i kammaren och underlättar inte för oppositionen att ta del av hur långt diskussionerna inom Doharundan har kommit.

Det är ändå på det sättet, fru talman, att internationell handel har en stor betydelse för fattiga länders möjligheter att minska fattigdomen. Hur handelsavtal utformas är därför avgörande för utvecklingsländernas möj-

lighet att påverka utvecklingen i sina egna länder, för det är verkligen skillnad på frihandel och fri handel. Frihandel leder inte nödvändigtvis till utveckling för alla utan att man diskuterar vad den ska innehålla. Här måste vi göra en åtskillnad mellan vad som är mål och medel. Är målet frihandel eller ska det ses som ett medel för den ekonomiska utvecklingen? För Vänsterpartiet är det ett medel och inte ett mål i sig.

Ett frihandelsavtal som syftar till att ge utvecklingsländerna bra förutsättningar bör därför ta hänsyn till ekonomiska, sociala och medicinska faktorer vid utformningen av de nya handelsavtalen. Tyvärr finns det anledning att känna oro, inte minst över regeringens brist på hållning i denna fråga. Jag kan inte göra någon annan tolkning eftersom jag inget annat vet, utan den kunskap som jag har är den som jag har fått via debattartiklar eller intervjuer av vår handelsminister.

Det handelsavtal som nyligen undertecknades mellan EU och stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet, de så kallade ACP-länderna, alltså före detta europeiska kolonier, kräver att de fattiga länderna ska öppna sina marknader för tjänsteexport. Samtidigt skyddar EU sin egen industri genom handelshinder. Jag tänker då närmast på EU:s jordbruks-subventioner som uppgår till nästan 50 miljarder euro. Risken är stor att jordbrukssubventionerna kommer att dumpa priserna på världsmarknaden och därmed riskerar att beröva hundratals miljoner människor deras levebröd.

För att handeln ska kunna ske på rättvisa villkor måste den svagare parten få fördelar. Fattiga länder måste ges rätt att skydda inhemska näringar på marknaden mot de transnationella bolagen. Fackliga rättigheter och miljöhänsyn måste gå före frihandeln. De rika länderna måste upphöra med sin ensidiga protektionism, subventioner och dumpning av priser.

Ett annat exempel på EU:s protektionism är tull på etanol. I dag finns handelstull på importerad etanol från Brasilien. Det gör att etanolen beläggs med en avgift på 1:80 kronor per liter. Och det går inte att utesluta att tullavgifterna syftar till att försvara den sydeuropeiska vinetanolen. Jag kan inte dra någon annan slutsats. Man kan också fråga sig vad som är det rimliga i att det ska finnas särskilda tullar på brasiliansk etanol när det inte finns några tullar på råolja, vilken omvandlas till bensin eller diesel.

EU:s tullmyndighet har nyligen föreslagit att denna tull ska höjas ännu mer. Nu har Sverige visserligen fått ett undantag under ett år, men vad som händer därefter vet vi inte.

För Vänsterpartiet är det viktigt att tullavgifterna på importerad etanol avskaffas. Jag vet att regeringen har sagt så, men det måste vara ett krav. Det blir inte trovärdigt om vi dessutom ska tvinga på utvecklingsländer nya handelsavtal som ensidigt gynnar EU:s politik.

Man kan fråga sig vad Sverige skulle ha varit i dag om motsvarande politik hade drivits från starkare länder vid förra sekelskiftet när Sverige tog itu med det utbredda supandet och införde restriktioner, med starkt stöd av folkrörelsen, med statligt monopol på försäljning som exempel.

När det gäller svensk handelspolitik finns det anledning att känna oro. Exportkreditnämnden är en statlig myndighet som har till uppgift att främja svensk export. De utfärdar exportkrediter till företag som en försäkring mot uteblivna betalningar från köpare. Den löpande verksamhet-

en finansierar EKN genom exportföretagens premier, men det är staten och skattebetalarna som är den slutliga garanten om affären går fel.

Innan EKN beviljar en kredit ska de också göra en miljögranskning. Men det gäller bara för projekt som omfattar minst 100 miljoner. Vi menar från Vänsterpartiet att det är viktigt att också projekt som understiger 100 miljoner ska omfattas av denna miljöprövning – inte att de bör eller ges möjlighet utan att de ska. Det ska vara ett obligatorium. För det behövs tydliga riktlinjer för vilka klimat- och miljömål som ett företag måste uppfylla för att få en ansökan beviljad.

Mot denna bakgrund är det rimligt att regeringen gör en översyn av EKN:s miljöpolicy så att det framgår vad som är en acceptabel klimat- och miljöpåverkan samt att projekt även under 100 miljoner kronor omfattas av detta.

Sverige har skrivit under ILO-konventionen, barnkonventionen och konventionen om mänskliga rättigheter. Dessa konventioner anser Vänsterpartiet att de företag som erhåller exportkrediter från EKN måste följa. Det bör vara ett krav för att staten över huvud taget ska garantera krediter till företag. Sverige skulle på det sättet kunna bli ett föregångsland när det gäller krav på exportföretag som uppbär statliga krediter.

Kravet bör ställas bland annat mot bakgrund av att den svenska staten via EKN gett exportkrediter till Saab för ca 16 miljarder kronor när de har sålt militär utrustning till Pakistan som är en diktatur och ett synnerligen instabilt land där man bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Misslyckade svenska exportaffärer har under alliansregeringen förvandlats till bistånd i och med att regeringen använder biståndsbudgeten till att göra skuldavskrivningar. Det skulle även kunna hända med affären i Pakistan. Förra året uppgick skuldavskrivningarna till 1,5 miljarder. I budgeten för 2008 finns 500 miljoner kronor avsatt. Skulderna som skrivs av som bistånd uppkom genom misslyckade affärer av svenska företag som hade försäkrat sina investeringar hos Exportkreditnämnden. Det är viktigt att veta. Biståndspengar används för skuldavskrivningar av misslyckade handelsavtal.

Anf. 181 LAGE RAHM (mp):

Fru talman! Jag tänkte inleda med att markera att handel är viktigt och att det är viktigt att vi i Sverige fortsätter att driva en inriktning mot att vi ska ha en handel så fri från tullar som det är rimligt att ha. Detta främjar givetvis också välstånd, samarbete och annat som vi har nämnt.

Jag tänkte också göra en liten historisk tillbakablick. Tullar och andra medel har tidigare använts för att få in pengar till staten, och det har varit en ganska stor källa till inkomst. Nu har vi i stället gått över till skatter på arbete och så vidare. Historien har så vitt jag vet inte stannat ännu så jag hoppas att vi kan gå vidare med andra typer av medel, som till exempel skatter på miljöförstöring.

Tillbaka till nutid. Hur är det nu? Vem är det som lyckas i världen och varför? Vad har handeln för del i detta? Frälser handeln de länder som jobbar mycket med handel? Tyvärr kan vi se att det inte gäller alla. Länderna söder om Sahara i Afrika har i dag en handel som motsvarar ungefär 30–35 procent av bnp medan OECD-länderna har en handel som motsvarar 25 procent av bnp. Det är i mitt tycke ett bevis på att handeln

inte är allenarådande för vad som gör att länder lyckas. Man måste till exempel också ha en egen produktion och så vidare.

Det är viktigt att se att handeln bara är en del i hur man lyckas och att handeln inte får motverka de andra faktorerna. Det är där vi ska ha fokus. Vi har en stor enighet i kammaren om att handeln i grunden är något bra. Men hur ska vi göra för att komma vidare och göra det ännu bättre?

Vi i Miljöpartiet har insett att om man ser det historiskt krävs det en viss flexibilitet för att lyckas. De länder som har lyckats bra har succesivt lagt tullar på saker som man har byggt upp en egen produktion av. Man har skyddat sin egen produktion tills den har varit konkurrenskraftig. Sedan har man släppt på tullar och handelshinder steg för steg och hanterat de effekter som uppkommit. Detta är egentligen grunden. Man har varit flexibel och anpassat sig till den situation och verklighet man lever i och inte bara avskaffat alla tullar på en gång. Går man tillbaka till den historiska utblicken har det handlat om vårt land och andra länder. Men nu är det inte längre så.

Vad är det som ska vara flexibelt? Fattiga länder måste få ha en viss flexibilitet. Men den ska inte handla om de mänskliga rättigheterna, miljöhänsynen eller den grundläggande arbetsrätten. Det är därför viktigt att se att FN:s konventioner på dessa områden, sociala konventioner, miljökonventioner och arbetsrättsliga konventioner, är mycket viktiga och måste anses som viktigare än de handelsavtal som vi har med olika länder. Även om inte handelsministern har lyckats komma till utskottet har jag förstått av olika debatter att regeringen tydligt har deklarerat att man menar att dessa handelsavtal är precis lika viktiga och att man mycket väl kan vara flexibel när det gäller mänskliga rättigheter eller miljöhänsyn och att det inte är lika viktigt. Det är riktigt illa. Man måste se vad som är rättvist och bra för människor.

Handel och rättvisa är något som man borde förknippa med varandra. Nu är det inte så att handeln är rättvis. Den gynnar rikare länder. Det kan till exempel handla om läkemedel där patentdelarna av handelsavtalen gynnar de rika ländernas läkemedelsbolag medan den luleskalering man tillåter sig missgynnar fattiga bönder som inte kan gå vidare i en inhemsk förädling av produkter. Rika länder har också många åtgärder att ta till för att reglera handelns effekter. Det kan handla om många andra saker än tullar medan fattiga länder ibland inte har något annat än tullar att ta till, vilket också skapar någon form av orättvisa.

Vidare har det tidigare nämnts i kammaren, nu och vid andra tillfällen, att EU:s subventioner av egen jordbruksproduktion och exportsubventioner och så vidare drabbar fattigare länder. Man kan också se att vi använder en onormalt stor del av EU:s medel till dessa subventioner i stället för att satsa på forskning och annat som vi har pratat om i till exempel Lissabonstrategin. Det är väldigt dumt. Dels blir det orättvisa villkor, dels missgynnar det oss själva.

Jag tror därför att vi måste se att rättvisa i det här fallet handlar om att vi kan behöva ha olika villkor utifrån olika länders olika förutsättningar.

Varför är det då så? Olika länder befinner sig som sagt var i olika skeden. Ett annat exempel när det gäller detta kan vara att om det är en 18-årsgräns när jag går på krogen så kan jag tycka att det är rimligt. Det är 18-årsgräns för alla. Så har jag kanske något yngre syskon som inte får komma in, och det är också rimligt. Men så när syskonet blir 18 höjs

gränsen till 22. Man kan tycka att det är rättvist – det är ju 22 för alla. När syskonet blir 22 höjs gränsen igen och så vidare.

Problemet är att man måste se att vi är i olika situationer. Därmed blir det inte rättvist att ha samma regler. Vi måste ge ett politiskt manöverutrymme för fattiga länder.

När det gäller de särbehandlingsregler som finns inom handelsavtalen klassificerar man länder in i specifika grupper, och då kan de få några särbehandlingsregler. IATP har tidigare visat att man i stället kan ha andra typer av kriterier som bättre passar länder så att man inte oflexibelt passar in länder i särskilda fack. I stället kanske vi borde ha separata kriterier när det gäller produktionsberoende, marknadsberoende, begränsningar av råvaruförsörjning för industrin och till exempel kapacitet att stå emot valutakriser.

När det gäller WTO är det ganska oflexibelt med de breda rundorna, för de kan, som tidigare sagts, inte direkt anpassas till vissa länders specifika förutsättningar. Det finns många exempel på detta.

Min tid börjar rinna mot sitt slut, men jag tänkte också lyfta upp de tvistlösningsmekanismer som i dag finns inom WTO. Det är bland de starkaste om inte de allra starkaste internationella domstolsliknande mekanismer vi har. Man kunde hoppas att de skulle vara rättvisa. I stället är det svårt för fattiga länder att tillämpa dem. Det blir mest för de rika länderna. Därför måste de reformeras så att vi får någon sorts rimlighet.

Slutligen hänvisas det i betänkandet till att vi ska vänta på Doharundan innan vi gör de reformeringar av WTO som tydligen alla tycker borde göras. Det kan man tycka, och jag kan ha viss respekt för det, även om jag tror att det är alldeles fel. Dels riskerar ju Doha att ytterligare fördröjas, dels är dessa förändringar nödvändiga nu för fattiga människor i världen, till exempel sådana som Carina beskrev här tidigare.

Men om vi nu ska vänta vill jag få ett svar på om ni ändå anser att de förändringar som vi har beskrivit i vår motion till exempel är bra, eller är vänta-svaret bara ett sätt att fördröja debatten? Vad anser ni om dem konkret? Det vill jag veta.

Jag hade egentligen tänkt nämna något om rättvisemärkt också. Jag vill bara kort säga att jag hoppas att vi får se en fortsatt satsning från regeringen på detta så att det inte sjabblas bort. Men vi får väl se vad som kommer.

För tids vinning tänkte jag inte yrka bifall till alla våra reservationer, utan jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 182 MARIE WEIBULL KORNIAS (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Vikten av frihandel kan inte nog understrykas, och behovet av stabila spelregler är en viktig förutsättning för tillväxt och sysselsättning här hemma såväl som globalt.

Sverige är som vi alla vet ett mycket handelsberoende land med ett fåtal stora, framgångsrika globala företag. Men för att små och medelstora företag ska växa krävs satsningar för att de ska våga expandera på den internationella marknaden. Den nyligen presenterade handelspolitiska deklARATIONEN har många bra initiativ för handels- och investeringsfrämjandet. Detta tycks ha gått Carina Adolfsson Elgestam totalt förbi.

En av nyheterna är satsningen på ett nätverk för svenska företagare med utländsk bakgrund, och jag välkomnar att kompetensen hos våra nya svenskar nu bättre kommer att tas till vara. Dessa företagare är en resurs i det svenska samhället. De har möjlighet att agera dörröppnare för svensk export eftersom de ofta har kontakter och unika kunskaper om de länder de tidigare varit bosatta i beträffande den rådande affärskulturen, språket, politiken och inte minst religionens roll.

En annan nyhet är att Exportrådet tillsammans med närmare 700 företag har skapat en plattform för att marknadsföra svensk miljöteknik och hållbart byggande världen över. Det finns spjutspetskompetens inom dessa viktiga områden i Sverige, där vi kan vara behjälpliga för att lösa miljö- och klimatproblem globalt.

En tredje nyhet i den handelspolitiska deklARATIONEN är en ny företagsrådgivning som ska göra det enklare för småföretag att dra nytta av EU:s inre marknad. Det är viktigt att svenska företag faktiskt betraktar Europa som sin hemmamarknad – en marknad med 27 länder och nästan 500 miljoner konsumenter.

Med EU:s nya tjänstedirektiv har marknaden för tjänster fått bättre förutsättningar, vilket innebär en stor möjlighet för svensk tjänsteexport.

Totalt sett ökar handeln världen över. Men dessvärre finns indikationer på att Sverige trots allt tappar marknadsandelar på för Sverige viktiga marknader. Därför är handels- och investeringsfrämjandet så viktigt.

Fru talman! Utskottet stöder EU:s kurs i WTO-förhandlingarna som syftar till att nå ett ambitiöst slutresultat med mer öppna och rättvisa handelsregler. Världen väntar fortfarande otåligt på ett nytt multilateralt frihandelsavtal. Dessa förhandlingar har pågått sedan 2001 och Sverige har varit pådrivande i att få till stånd ett nytt avtal. Bilaterala och regionala handelsavtal är bra, men det är också viktigt att få till stånd globala spelregler.

Är Doharundan död, frågar sig många, eller finns det fortfarande hopp? Jag vill vara fortsatt optimistisk, men utgången är fortfarande osäker. Det är främst de minst utvecklade länderna i världen som mest gynnas av att det faktiskt blir en succé på slutet.

Utskottet tycker att det är viktigt att Världshandelsorganisationen präglas av öppenhet, inte bara i de formella förhandlingarna, utan även i organisationens externa kontakter.

WTO:s frihandelsavtal tar inte upp frågan om arbetsvillkor, vilket vissa länder gärna skulle vilja se. Men många utvecklingsländer anser att dessa frågor inte har någon plats i WTO-samarbetet eftersom de föreslagna standarderna för arbetsvillkor många gånger är alltför höga i förhållande till landets utvecklingsnivå. Det innebär att man i utvecklingsländerna ser att sådana villkor skulle underminera deras komparativa fördelar av lägre lönekostnader och därigenom försämra deras möjligheter till handel.

WTO:s program Aid for Trade syftar till att ta bort flaskhalsar i utvecklingsländernas handelssystem och stärka utvecklingsländernas möjlighet att dra nytta av internationell handel.

Ökad frihandel och förbättrade kommunikationer har öppnat nya möjligheter för svenskt näringsliv att verka internationellt, och givetvis förväntas svenska företag följa nationella lagar och förordningar i länder där de är verksamma.

Internationella regler avseende mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, korruption och miljöhänsyn finns i dag genom mellanstatliga avtal och konventioner, till exempel FN:s Global Compact, ILO som reglerar frågor inom arbetslivsområdet och OECD:s utformade riktlinjer för multinationella företag.

Det är viktigt att påpeka att riskhanteringsverktyget liksom riktlinjerna är frivilliga åtaganden från företagets sida. Enligt UD går det inte att utvärdera resultaten av enskilda företags arbete med dessa instrument, men en uppföljning är på gång om riskhanteringsverktyget verkligen varit till nytta.

Många multinationella företag har bildat ett nätverk där de frivilligt tar socialt, etiskt och miljömässigt ansvar, så kallad *corporate social responsibility* – CSR. Det är företagsdrivet och företagsägt och är ett kraftfullt verktyg för globala företag för socialt ansvarstagande.

Det handlar om att sprida uppförandekoder och förhållningssätt som företagen har utvecklat för att kunna möta olika utmaningar, och svenska företag är här ledande på världsmarknaden.

Vi ska komma ihåg att CSR har blivit ett starkt konkurrensmedel för företagen. Just därför arbetar svenskt näringsliv i dag så framgångsrikt med dessa frågor. Konsumenter världen över kräver att få veta under vilka förutsättningar en produkt tillverkas. Annars kan det lätt leda till bojkott av vissa företag eller produkter.

Miljömärkning och social märkning spelar en viktig roll för att informera konsumenter om globala rättvisefrågor. Globalt finns det många organisationer som arbetar seriöst med märkning som exempelvis Fair Trade, Rainforest Alliance och Krav.

Ett konkret exempel på hur storföretag framgångsrikt arbetar med CSR-frågorna hade vi förmånen att få information om i samband med utskottets resa till Indien där vi besökte exempelvis Ikeas kontor i New Dehli. Företaget tar ansvar för sina underleverantörer, deras medarbetare och miljön.

Det finns en strategi och ett levande dokument som företaget går igenom med samtliga leverantörer och underleverantörer. Bara i Sydasiens finns 130 000 medarbetare som arbetar hos 100 leverantörer som i sin tur har ca 4 000 underleverantörer.

Konkreta exempel kan vara att medarbetarna får ett bankomatkort för insättningen av lönen och på så sätt får kontrollen över familjens ekonomi. Företaget bygger dagis och skolor i anslutning till fabriken för medarbetarnas barn. Inte minst vid hantering av kemikalier vid infärgning av textilier visar exemplet hur ansvarsfullt man arbetar med frågorna.

Detta tillvägagångssätt lyfter bokstavligen hundratusentals människor från en extrem fattigdom på ett sätt som traditionellt bistånd aldrig kommit i närheten av.

Vikten av frihandel kan inte nog understrykas, och behovet av stabila spelregler är en viktig förutsättning för tillväxt och sysselsättning.

Anf. 183 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Det var väldigt mycket gott som Marie Weibull Kornias hade att säga om handelspolitiken, WTO i synnerhet och globaliseringen.

Det är ökad rörlighet, ökad handel och ökad tillgång. Men det finns en annan sida på samma mynt.

Om man tittar på andra sidan, som Globaliseringsrådet har gjort i sin rapport, konstaterar man också följande. Inkomstspridningen ökar. Klimatförändringen ökar som ett resultat av globaliseringen och ökad handel. Trafficking och narkotikahandeln ökar. Den ekonomiska tillväxten sker i många diktaturer.

Det är den andra sidan av myntet. Där är därför det är så viktigt att vi utformar ett handelsavtal som även tar hänsyn till barnkonventionen och ILO:s och FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. Det är vad som saknas i den här delen.

Jag funderar lite grann. Det var ett nyvaknande hos regeringen när det gäller världshandeln. Det är riktigt att den ökar och att den svenska andelen har minskat. Det är helt rätt. Regeringen säger att det nu ska göras någon satsning på Exportrådet som ska få nya uppgifter.

Sanningen är att ni drar ned på resurserna till Exportrådet i budgeten för år 2008. Politiken håller inte ihop. Det håller heller inte ihop när man använder biståndsmedel för att garantera exportkrediter när länder inte klarar av att uppfylla sina åtaganden enligt de avtal de har ingått med svenska företag. Det är sanningen om alliansens politik.

Anf. 184 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad för att WTO startade Doharundan år 2001. Syftet var att ha fokus på de minst utvecklade länderna.

Alla länder är betjänta av konkreta spelregler. Bilateral handelsavtal är bra, och regionala handelsavtal är bra. Den typen av avtal förhandlar samtliga länder fram.

Det är extra svårt för de små och underutvecklade länderna att ha den kapaciteten att förhandla åter och åter igen. Det är därför det är så viktigt att vi får till stånd ett nytt frihandelsavtal inom WTO just för att göra det mer lättförståeligt och lättarbetat för alla världens länder men kanske speciellt för de minst utvecklade länderna.

Anf. 185 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! För att det inte ska bli något missförstånd vill jag säga följande. Jag vill verkligen se att det blir någon form av nya stabila spelregler när det gäller den stora världshandeln. Men jag är definitivt inte nöjd med det sätt det hanteras i dag.

Jag är oerhört skeptisk till regeringens inställning och hållning när man ser den praktiska politiken. Det kan låta bra och fint när man står i en talarstol och talar om världshandel och våra intentioner. Men man går i praktiken ut och för en annan politik.

Man drar ned på resurserna till Exportrådet. Man använder biståndsmedel för att garantera handeln när den inte fungerar i form av krediter. Det är sanningen.

Är Doharundan död? Hillary Clinton hävdar det i en intervju i Financial Times för inte så länge sedan. Hon är inte säker på om hon blir president att hon kommer att uppta de förhandlingarna igen. Doharundan och det upplägget är inte aktuellt i dag. Det har kommit in så många nya uppgifter och fakta som gör att det måste ses över.

Bland annat var klimatförändringarna inte alls uppe år 2001. Det är någonting som i dag berör världen över oavsett vad man tycker om handelspolitiken. Det kommer vi att drabbas av oavsett den. Det måste därför lyftas in, menar hon, i dessa diskussioner.

Anf. 186 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Rättvisa är att verka för mer frihandel i världen, Kent Persson. Det är frihandeln som gynnar de minst utvecklade länderna. Det är de som har allra mest att vinna på det. Det är Sveriges linje och har alltid varit Sveriges linje att verka för mindre protektionism och färre tullar.

Anf. 187 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Marie Weibull Kornias nämnde i sitt anförande att detta med att ställa krav på arbetares rättigheter i fattiga länder var att underminera deras komparativa fördelar. Min slutledning blir att för deras eget bästa ska de helt enkelt inte ha bra arbetsvillkor.

Det blir en väldigt konstig slutledning. Vi ska inte säga att vi ska ha bra arbetsvillkor, får då blir det bättre för dem. Är det inte bättre för människor i fattiga länder om de har bra arbetsvillkor?

Är det inte bättre när det gäller de eventuella problemen med industrin att vi ser till att man bygger upp en vettig industri som inte bygger hela sin kapacitet på att man utnyttjar fattiga människor som måste skaffa sig ett levebröd? Är det inte bättre att vi låter bli att ha subventioner som konkurrerar ut den verksamheten?

Jag tycker att resonemanget att för deras eget bästa ska vi inte ha några bra arbetsvillkor är väldigt konstigt. Jag skulle önska att Marie Weibull Kornias tydliggjorde det.

Jag skulle också vilja veta vad Moderaterna anser om FN:s konventioner. Borde inte de vara överställda handelsavtalen när det gäller olika rättigheter? Är inte människors individuella rättigheter viktigare än exakt vilka tullnivåer man har i olika länder?

Anf. 188 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Jag tror att Lage Rahm missförstod mig. Det är inte alliansregeringens eller Sveriges hållning att vi inte vill att arbetsvillkoren ska ingå i förhandlingarna för de minst utvecklade länderna. Det är WTO:s förhållningssätt, och det är de minst utvecklade ländernas ståndpunkt att de helt enkelt inte vill ha den typen av krav i förhandlingarna. Det är de själva som ser det som ett hot mot sina egna komparativa fördelar. Det är inte Sveriges linje. Jag tror som sagt att du missförstod mig på den punkten.

Anf. 189 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det är ju bra om det är tydligt att Sveriges linje är att det är viktigt med arbetarnas rättigheter. Det tycker jag känns bra.

Jag vill återvända till att se om inte FN:s olika konventioner för sociala, arbetsrättsliga och miljömässiga hänsyn skulle kunna få vara överställda de olika WTO-avtalen. Jag tycker att det är ett konstigt synsätt dels om de skulle vara underställda därför att man anser att handeln är

viktigare, dels om man tycker att de är likställda. Det blir konstigt om de krockar, vilket händer. Vad ska man då tycka är mest relevant? Är det mest relevant med de olika specifika tullnivåerna för olika företag och produkter eller är det mest relevant med människors hälsa, deras miljö och möjligheter till att fortsatt leva i det samhälle de lever i? Är det viktigast att miljön inte förstörs, att deras barn kan växa upp i en giftfri miljö och så vidare? Det tycker jag borde vara viktigare. Jag tycker att det är konstigt om Sveriges linje inte är sådan.

Marie Weibull Kornias nämnde tidigare i ett replikskifte med Kent att rättvisa är att verka för mer frihandel. Jag håller med om det till viss del, men det är inte hela sanningen. Rättvisa är, som jag nämnde i mitt anförande, också att man anpassar sig till verkligheten för de fattiga länderna och gör det möjligt för dem att ta sig ur sin fattigdom och verka för bättre villkor för de människor som bor där.

Anf. 190 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Vi kan slå fast att med den ökade globaliseringen har fler och fler människor världen över lyfts ur extrem fattigdom. Det sker tack vare dessa nya handelsströmmar med kapital och handel med varor och tjänster som ökar dag för dag. Där tror jag att vi är överens.

Vissa frågor förhandlas inom frihandelsavtal. Sedan finns det andra internationella regler avseende mänskliga rättigheter och så vidare. De tecknas i FN-deklarationer, till exempel genom Global Compact, eller genom ILO. Det finns olika nivåer, och jag tror inte att man ska blanda samman dem.

OECD har utformade riktlinjer för multinationella företag. Jag tror att de fungerar bra. Vi ska ha förståelse för att internationella företag agerar på en internationell arena där det gäller att spela med sjysta spelregler. Jag tror inte att man ska blanda ihop de olika nivåerna.

Vi kan se att det är svårt nog nu att med WTO:s frihandelsavtal över huvud taget nå ett resultat. Då tycker inte jag att det är en bra idé att lägga in nya komponenter och försvåra ännu mer. Då tror jag aldrig att vi når någonstans.

Anf. 191 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Angående WTO och förhandlingarna säger Marie Weibull Kornias till oss här i kammaren: Rättvisa – världen väntar. Det betyder alltså att inte heller de borgerliga riksdagsledamöterna vet vad som händer. De har inte heller fått information om hur långt man har kommit i WTO-förhandlingarna och Doharundan. Det tycker jag är ännu mer allvarligt.

Ministern kanske borde ha varit med här i kammaren i dag så att vi alla kunde ha fått del av detta. Det handlar om frihandel och möjligheten att som företag och som land få ökad tillväxt och att växa. Det är betydelsefullt. Industriavtalet pekar oerhört tydligt på det. Med tanke på att tjänstesektorn också ökar känns det lite oroväckande.

Marie Weibull Kornias sade i sitt anförande att jag i mitt anförande inte vidrörde något om vad som är nya saker. Anledningen till det är att den handelsdeklaration som vi har fått här i kammaren inte finns med i betänkandet. Det som mest berördes där var Sveriges olika frågeställningar ute i världen. Därför vidrörde jag inte det. Men eftersom Marie

själv passade på att vidröra detta tänkte jag ställa en fråga. Med tanke på vikten av export och att Sverige har tappat marknadsandelar har regeringen valt att nästan halvera stödet till Exportrådet. Hur kan det komma sig? På vilket sätt får vi i så fall ökad tillväxt och ökad export?

Anf. 192 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Om vi tar WTO-förhandlingarna först och främst vet Carina Adolfsson Elgestam lika väl som jag att det pågår förhandlingar hela tiden. Olika grupperingar möts på jordbruksområdet, på tjänsteområdet, på industriområdet och så vidare. På vissa områden har man kommit lite längre, och på andra går det trögare.

Jag tror inte att vi här i Sveriges riksdag kan förvänta oss att vara uppdaterade till punkt och pricka. Det är inte riktigt så förhandlingarna fungerar, om jag har förstått det rätt.

Men när det väl finns ett konkret avtal på plats är jag övertygad om att vi kommer att informeras om det. Vi får information till utskottet när några resultat har levererats.

Anf. 193 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Det tror jag också; vi får information när och om ett avtal kommer på plats. Det har vi att se fram emot i utskottet.

Samtidigt är det lite märkligt med den nya ordningen för hur vi i riksdagen behandlar EU-frågor. Jag har förmånen att vara suppleant i EU-nämnden. Därav får jag till viss del ta del av vad som händer i WTO-frågorna. Men de andra som sitter i näringsutskottet får inte alls den informationen. Det finns saker att förmedla, men näringsutskottet har inte fått den informationen. Därav tycker jag att det här är allvarligt. De borgerliga ledamöterna i näringsutskottet borde ju också tycka att det är viktigt att få del av detta.

En annan fråga som Marie Weibull Kornias inte svarade på var den om exporten. Jag ställde en fråga om halveringarna och utifrån det faktum att vi har tappat marknadsandelar, vilket Marie Weibull Kornias själv nämnde.

Med tanke på de tidigare debattinläggen från både Lage Rahm och Kent skulle jag vilja veta hur det egentligen är med spelreglerna på arbetsmarknaden i världens länder. Är regeringen för fackliga rättigheter? Det kändes lite osäkert i svaret.

Anf. 194 MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik:

Fru talman! Jag delar Carina Adolfsson Elgestams uppfattning att den nya ordningen i riksdagen där riksdagsledamöter bereds möjlighet att få information inför de olika rådsmötena är väldigt bra. Givetvis förväntas man som ledamot eller suppleant i EU-nämnden föra den informationen vidare också. Till skillnad mot tidigare när det bara skedde en återsrapportering efter rådet tycker jag att vi nu har fått en väldigt bra ordning på det här sättet.

Vi vet att Exportrådet hade tillfälliga anslag under den tidigare regeringen. Det har skett en viss översyn där. Samtidigt ska man vara medveten om att det finns exportrådgivare i samtliga 20 län. Exportfrämjandet och investeringsfrämjandet ligger på så många olika plan. Jag tror att det finns en fara i att man bara, som Carina Adolfsson Elgestam, fokuse-

rar på en komponent i det här stora pusslet som handels- och investeringsfrämjandet innebär. Jag tror att vi har en bra mix i dag. Det som är mindre bra ser alliansregeringen över för tillfället.

Anf. 195 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag tänker ta upp två frågor. Den ena är det allra färskaste handelspolitiska problemet i Europa, nämligen det som kallas klimattullar. Där har Miljöpartiet en åsikt, men Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har ännu inte deklarerat sin åsikt. Vi vet Miljöpartiets åsikt från överläggningarna i EU-nämnden. Tyvärr är varken Per Bolund eller Max Andersson här. Jag fokuserar på Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

I mars 2007 fanns det en väldig optimism och en väldig beslutsamhet hos EU:s ledare att nu skulle man ta täten i den globala kampen mot klimathotet. Man gjorde ett antal åtaganden. Nu i mars 2008 var det en betydligt mer försiktig hållning vid toppmötet från EU-ledarnas sida. Tidigare skulle man ta befälet över resten av världen och leda resten av världen i klimatkampen. Nu är man mer rädd för resten av världen, inte minst i ljuset av den ekonomiska nedgången.

Det var framför allt Frankrike och Tyskland som öppnade för att man skulle kunna införa handelshinder mot länder som inte driver en lika ambitiös klimatpolitik som Europeiska unionen gör. Man skulle kunna motverka så kallat kolläckage, det vill säga att länder utanför Europeiska unionen har lägre kostnader på grund av att de inte behöver betala för utsläppsrätter. Man skulle kompensera det genom att införa tullar. Det har uppstått en ohelig allians här mellan miljörelsen i Europa, det svenska Miljöpartiet och den energiintensiva, energitunga europeiska industrin.

Jag vill ta upp detta därför att jag tror att det är en fullständigt felaktig linje och ett djupt olyckligt beslut som EU-ländernas ledare öppnade för. Om EU skulle införa denna typ av handelshinder mot resten av världen skulle det starta ett globalt handelskrig med länder som USA, Kina, Indien, Brasilien och andra. Det skulle utlösa repressalier från dessa länder. Kineserna till exempel skulle kunna komma tillbaka och säga att vi i Västeuropa släpper ut tre gånger så mycket koldioxid per person som de gör. Då ska de i Kina naturligtvis ha mycket högre tullar på varor från Europa än vad européerna har. Det är en väldigt farlig väg att gå.

Det skulle naturligtvis också i sig fördärva möjligheten att nå en global klimatöverenskommelse, vilket vi strävar efter att få i Köpenhamn år 2009. Förhandlingsklimatet skulle fördäras fullständigt av att en handelspolitisk konflikt skulle dominera över ansträngningarna att nå en global överenskommelse i klimatfrågan.

I denna process skulle nog också det som har diskuterats här, nämligen Doharundan, haverera. Ska man fokusera på handelspolitiska konflikter i stället för på klimatfrågan är Doharundan helt dömd. Man skulle behöva traggla nya handelspolitiska tvister hela tiden.

Det finns andra synpunkter som man kan ha på detta. Jag skulle gärna vilja veta hur Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ställer sig till de här kraven från miljörelsen och den energiintensiva industrin i Europa på att öppna för kompenserande tullar på varor från länder som inte har samma klimatpolitik. Den här frågan är väldigt aktuell. Den diskuteras, och den drivs av Tyskland och Frankrike.

Nu ska jag gå över till det andra, nämligen några synpunkter, svar och kommentarer till det som har sagts här tidigare. Carina Adolfsson Elgestam tog upp den här bilden av den unga kvinnan. Det står i er reservation att barnarbete ska "elimineras". Jag tror att man ska vara väldigt försiktig på den punkten. Rädsla Barnen och andra har pekat på att det intresse som finns i industriländerna för att gå väldigt långt beträffande barnarbete i u-länderna och använda handelspolitiken inte nödvändigtvis är särskilt bra för barnen, och i många fall är det helt kontraproduktivt.

Det är förvisso så att miljontals familjer och barn över hela världen lever under vidriga förhållanden. Men frågan är om deras levnadsbetingelser blir bättre eller sämre av en sådan här inställning. Rädsla Barnens hållning är att vi ska fokusera på de allra värsta formerna av barnarbete. Det handlar om trafficking, skuldslaveri, påtvingad prostitution, deltagande i droghandel och sådana saker.

I själva verket far barn i u-länder inte så illa i den här industriproduktionen för export till i-länder som de gör i jordbrukssektorn och i hushållsarbete hemma och framför allt när de arbetar i hushållet i andra familjer där det inte finns någon insyn utifrån i vilka vidriga villkor de kan leva och arbeta under.

Som liberal måste jag anklaga Kent Persson för en bristande klassanalys, vilket är väldigt ovanligt. Du använder u-länderna som ett begrepp, men då bortser du ifrån att u-länderna inte är någon homogen samling människor. Det finns de som tjänar på handelsrestriktioner, och det finns de som förlorar på dem. Det traditionella är att fabriker i u-länderna vill ha tullar som skyddar deras fabriker, men det är till nackdel för konsumenterna, för den urbana befolkningen. Samma sak gäller jordägarna. De vill ofta ha tullar, men det är till nackdel för dem som ska köpa billiga livsmedel. Jag efterfrågar en bättre klassanalys från Vänsterpartiet i den här frågan, Kent.

Fru talman! Jag ska inte tala alltför länge. Jag ska bara säga att jag tycker att det är en helt konstruerad motsättning att ställa mänskliga rättigheter mot handel och att ställa möjligheten till en bättre miljö mot handel. Lage Rahm var inne på detta. Om det är någonting som man kan säga att utrikeshandel kräver är det är en ökad öppenhet. Med ökad öppenhet finns också en större insyn och förhoppningsvis, men det finns motexempel, också ett större inslag av ansvarstagande, krav på ansvarstagande och demokrati.

Anf. 196 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! När man lyssnar till dig, Carl B Hamilton, blir man väldigt förundrad. Du tar väldigt ofta upp saker och ting, men du berättar aldrig vad du själv tycker och tänker utan kommer med frågor om andra partiers politik. Men vad du själv, Folkpartiet eller för den delen regeringen – du är ju på något sätt regeringens representant – står för säger du inte.

Frågan om miljötullar, som har varit uppe, är komplicerad. Jag är rent principiellt emot miljötullar av den anledningen att de kommer att skapa mer elände än de kommer att motverka. Däremot är det så att vi måste hantera miljöfrågor och energifrågor internationellt om vi över huvud taget ska klara de klimatförändringar som vi står inför. Men det bör man

försöka göra på ett särskilt sätt och genom internationella överenskommelser. Men nog om det!

Det är klart att du och jag kan ha en ideologisk diskussion om klassanalyser, men man kan titta lite på hur EU:s jordbrukssubventioner slår mot till exempel handeln i Angola, där inhemskt margarin är dubbelt så dyrt som danskt smör. Det är klart att det slår mot den lilla handlaren och den lilla människan i Angola och mot landets handelspolitik över huvud taget när det gäller att bygga upp något. Det är flera komponenter i den typen av politik.

Jag hade en konkret fråga, och den gäller huruvida Folkpartiet står bakom att använda biståndsmedel för att täcka exportkreditförluster.

Anf. 197 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag måste tänka efter först när det gäller den sista frågan, för jag blev lite perplex inför den, det måste jag erkänna. Principiellt sett är jag emot att man använder biståndsmedel för att täcka exportkreditförluster. Jag vet att det har skett vissa principiösa avsteg från denna princip, och det beklagar jag.

Kent Persson säger att jag är mycket förtjust i att diskutera andras positioner. Ja, men man kan väl vara glad över att det är någon som läser reservationerna.

Jag håller helt med om den europeiska jordbrukspolitiken. Den har drivit fram en långt större fattigdom än vad som skulle kunna kompenseras av hela Europas biståndspolitik – absolut. Inte minst i Afrika, men även i andra delar av världen, är det på det sättet. På den punkten är vi helt överens.

Kent Perssons parti kanske inte har varit jordbruksprotektionistiskt tidigare, men det finns ju partier som har varit det, och jag är väldigt glad över att de i dag är betydligt mer frihandelsinriktade. Där är ju Sverige ett egendomligt land ur ett europeiskt perspektiv, därför att vi är så överens om att reducera och få ned den gemensamma jordbrukspolitiken.

Man kanske inte bara ska tala om u-länderna när det gäller jordbrukspolitiken. Man ska veta att länder som Ukraina också drabbas av detta och inte får exportera till EU som de skulle vilja.

Anf. 198 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är rimligt att man koncentrerar sig väldigt mycket på det som händer i Afrika och södra Afrika, för det är den kontinent som inte har tagit del av den ekonomiska utveckling som övriga världen har fått dra nytta av i denna globaliseringens värld. Det är ju så det är. De har rent ekonomiskt stått stilla ända sedan 1996, tror jag det är, och man kan också se att fattigdomen ökar. Det är mot den bakgrunden som det är så viktigt att vi har någon tanke när vi ingår handelsavtal med före detta APC-länder, om man kallar dem för det längre. Det är med oro som jag ser vad det här kan bära med sig i framtiden och vad det får för effekt för de inhemska möjligheterna att utveckla en industri.

Inte blir det bättre av att Hillary Clinton går ut och dödförklarar Doharundan och säger att den knappast är aktuell, att den är omodern och att den behöver ses över. Hon är inte ens övertygad om att hon kommer att sätta sig vid något förhandlingsbord. Därför är det viktigt att vi redan nu måste komma till stånd med någon form av avtal och teckna avtal

med länder så att vi kan rulla vidare frihandelsavtal med någon mening, där man tar hänsyn till den sociala och ekonomiska utvecklingen i de länder som bäst behöver det.

Är man stor och stark måste man också vara snäll, som Bamse sade en gång i tiden.

Anf. 199 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag håller nästan helt med Kent Persson. Det första jag vill invända emot är att Afrika står still. Man måste acceptera beskrivningen att Afrika faktiskt är inne i en tillväxtperiod och har varit det under ett antal år nu. Allt är inte nattsvart beträffande Afrikas ekonomiska utveckling. Den beror delvis på den starka råvaruboomen i världen och inte minst på att stark efterfrågan från Kina spiller över på alla länder som producerar råvaror och även på Afrika. Det är en annan debatt, men vi har ett ökat kinesiskt inflytande i Afrika för att tillfredsställa en kinesisk efterfrågan, och det har andra nackdelar, som vi har sett i till exempel Sudan.

Jag skulle säga att Doharundan och Hillary Clintons inlägg i denna diskussion om amerikansk frihandel är helt avgörande. Det blir inget avslut på Doharundan om hennes ståndpunkt skulle vara den som till syvende och sist blir den amerikanska ståndpunkten.

Nu kan man se tillbaka på amerikanska valrörelser. Där är det ofta en kapplöpning om vem som är mest protektionistisk, och sedan, när vederbörande person kommer till Vita huset, blir inte den förda politiken alls så protektionistisk som den har varit under själva valrörelsen. Men risken är naturligtvis, med två demokrater som börjar kapplöpa med varandra om vem som är mest protektionistisk, att om någon av dem blir vald så är situationen låst för en mycket lång tid i världshandeln.

Anf. 200 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Ibland blir jag mörkrädd, och det är inte alltid när jag är ute. Jag blev det lite här alldeles nyss när jag hörde Carl B Hamilton säga att när det gäller barnarbete ska vi gå försiktigt fram runt omkring det som är vidriga förhållanden.

Då kan jag inte låta bli att tänka på ett tv-program som jag såg för ett tag sedan. Det handlade om ganska små pojkar. De var nog mellan sex och elva år. De hade blivit sålda – deras föräldrar var fattiga och hade svårt att få mat för dagen – till en fiskare, som drev en fiskeindustri. De här pojkarna hade de som dykare. Här i industrivärlden har vi ju en annan typ av verktyg när vi fiskar, vilket är ett problem i sig, men här hade man de här småpojkarna till det. De var ju smidiga. En del drunknade efter vad man kunde förstå. Det var en form av barnarbete.

Det finns fabriker som har brunnit ned där dörrarna har varit låsta, och det har visat sig att det har bara varit barn som har arbetat där inne.

Det fanns en pojke som var tolv år när han mördades. Jag minns inte hans namn just nu, men han jobbade på ett tegelbruk. Jag tror att han var från Pakistan. Han kämpade för barns rättigheter och att slippa barnarbete. Han blev dödad. Man kan ställa sig frågan varför.

Är det detta som är Folkpartiets linje, eller är det enbart Carl B Hamiltons? När det gäller barns rättigheter, delar inte Folkpartiet barnkonventionens intentioner? Man blir lite mörkrädd när man hör detta inlägg.

Jag och vi socialdemokrater har en bestämd uppfattning: Barn ska gå i skolan – vuxna ska arbeta.

Anf. 201 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Den här debatten är väldigt svår att föra. Jag har gjort det många gånger och har väl misslyckats ibland. Men jag tänker minsann inte misslyckas i dag, och därför har jag beväpnat mig med utdrag från Rädda Barnens hemsida. Där skriver de att fokus ska vara på barn som lever i de värsta förhållandena. Det är precis den typ av situation som Carina Adolfsson Elgestam tog upp, barn som är sålda. Det var det jag också sade i mitt huvudanförande. Det handlar om slavhandel, trafficking, droghandel, prostitution.

Det är viktigt att man fokuserar på de värsta formerna av barnarbete. Det finns också en ILO-konvention mot det. Låt mig citera Rädda Barnen: ”Orimligt att förbjuda all form av arbete för barn. ... har vi sett att det vore lika orimligt att förbjuda allt arbete som barn utför som att tillåta allt barnarbete. Vi menar att man måste utarbeta metoder för att skydda barnen mot arbete som kan vara skadligt. Metoderna ska ta hänsyn till vilken typ av arbete det handlar om, hur gamla barnen är, om det är flickor eller pojkar, vilka attityder som finns i samhället omkring barnen och vad som mest gynnar deras utveckling.”

När man sedan kommer över på frågan vad man ska göra för att få bort barnen från dessa vidriga arbetsförhållanden är en slutsats att restriktioner på handelspolitikens område inte visat sig vara framgångsrika eftersom dessa exportvaror oftast är gjorda i miljöer som är bättre för barn, och för vuxna, än till exempel jordbruksarbete och hushållsarbete.

Sedan tar man upp utbildning. Javisst, det är den effektiva metoden. Man måste emellertid ha en skola där det lönar sig att gå. Barn kommer att arbeta om de inte kan gå i en skola som ger dem en lön framöver som är större än vad de skulle ha när de inte är i skolan. Många gånger finns heller inte någon skola att gå i.

Anf. 202 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Det känns lite grann som om Carl B Hamilton snurrar runt frågan och bara hänvisar till Rädda Barnens hemsida. Jag antar att Rädda Barnen menar att det tar tid att ställa om i utvecklingsländerna innan man fått en så pass genomgående tillväxt att många i vuxen ålder kan vara ute i arbetslivet. Inte heller kan man putta ut de arbetande barnen på gatan. Så fort går det nämligen inte att ställa om.

Jag kan inte låta bli att undra, för Carl B Hamilton svarar inte på frågan: Delar inte Folkpartiet intentionerna i barnkonventionen utifrån det som handlar om barns rättigheter? Där står väl ingenstans att barn ska arbeta? Det hela blir lite märkligt. Jag tror att det vore bra att konkret svara på frågan om det är okej att 70 miljoner barn i världen arbetar i dag. Jag har svårt att se det så. Ska det vara okej att barn i utvecklingsländerna jobbar medan vi i industrivärlden inte accepterar att våra barn jobbar?

Som konsumenter vill vi ju inte köpa produkter som tillverkats av barn. Vi är oerhört noga med det och sådant som handlar om sociala rättigheter. Delar inte Folkpartiet dessa intentioner längre? Det är i så fall mycket förvånande. Jag hoppas att vi nu kan få ett klargörande och inte

Anf. 203 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! 70 miljoner barn är en löjligt låg siffra. Det handlar ju om flera hundra miljoner barn. Man kan inte ta enbart de barn som arbetar i industrisektorn utan man måste även ta de barn som arbetar i jordbrukssektorn, i hushållen, ser efter antingen egna syskon eller andras barn samt boskap. De far mycket mer illa än de barn som arbetar i industrin – dessvärre. Det är det som är erfarenheten.

Jag säger inte att vi ska överge barnkonventionen eller något sådant, men jag försöker se världen som den är. Vad hände när en stor amerikansk kedja under tryck från konsumenterna sade att de skulle sluta importera kläder som tillverkades i Bangladesh? Vad hände då? Jo, mellan 15 000 och 20 000 ungdomar blev arbetslösa och hamnade på gatan. Det är inte heller någon bra lösning; det kan vi väl ändå vara överens om. Därför menar jag att om man försöker se världen som den är i dag är det rimligt att göra som ILO framhåller i sin konvention 182 och till att börja med fokusera på de barn som har det allra värst.

Och förlåt att jag citerar Rädda Barnen när de går emot Socialdemokraternas syn. De kanske har varit ute i världen och sett lite mer hur det faktiskt går till i stället för att bara sitta hemma och läsa en konvention. De vill alltså att man fokuserar på barn som säljs och bortförs, barn som hamnar i skuldslaveri och tvångsarbete, barn som tvångsrekryteras till barnsoldater, utnyttjas i prostitution och för pornografiska ändamål. Särskilt gäller det barn i tillverkning och handel med droger.

Jag tycker att det är en rimlig prioritering, men jag har förstått att det är en väldigt svår debatt att föra, att säga att världen inte är så himla enkel som det kan förefalla från svenskt perspektiv när man ser ned över tredje världen – och verkligen ser *ned*.

Anf. 204 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Carl B Hamilton nämnde i sitt anförande att det var synd att våra miljöpartister Max Andersson och Per Bolund inte var närvarande i kammaren i dag. Han ville prata om tullar och klimat. Anledningen till att de inte är här i dag är väl för att den frågan över huvud taget inte berörs i det betänkande som nu debatteras. Det är inte något betänkande från EU-nämnden som kommit, och det kommer väl inga sådana heller. Jag kan inte svara för de andra utan bara konstatera att jag tyckte det var bra när Carl B Hamilton senare återvände till det som berörs i betänkandet.

När det gäller mänskliga rättigheter och frihandel vill jag därför säga att jag uppfattade det så att Carl B Hamilton menar att mänskliga rättigheter och frihandel inte står i motsättning till varandra. Min åsikt är att de i de flesta fall inte gör det. Frihandel är i många fall bra för mänskliga rättigheter. Däremot finns det fall när mänskliga rättigheter, indirekt eller direkt, kan åsidosättas på grund av frihandel. Det vore intressant att få veta om Carl B Hamilton kategoriskt menar att mänskliga rättigheter och FN:s konvention om dylika saker aldrig kan stå mot frihandel, att det inte finns några sådana fall och att ens diskutera eller ha något slags idé om

att de skulle kunna göra det, och hur man i så fall skulle kunna lösa det, vore fäfangt.

Det skulle vara intressant att höra vad Carl B Hamilton anser om det.

Anf. 205 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att mänskliga rättigheter, ökad handel och öppenhet i allmänhet står mot varandra, men det finns naturligtvis motexempel. Ett väldigt besvärande motexempel för oss alla är Kina. Där finns år in och år ut en diktatur och en mycket snabb ekonomisk tillväxt som bygger på ett stort deltagande i internationell handel. Det andra motexemplet är de afrikanska staterna, och som vi hörde tidigare deltar de mycket lite i internationell handel, har få kontakter med och en dålig öppenhet mot resten av världen. Det gör det lättare för de diktaturerna att fortsätta att driva sin politik. De är inte under samma inspektion och samma tryck som mer öppna länder.

Om vi återvänder till Kina kan vi säga att det faktum att kineserna tagit hem de olympiska spelen och deltar i internationell handel innebär att de trots allt är under större insyn och påverkan från världsoptionen vad beträffar mänskliga rättigheter än till exempel slutna länder som Burma och Eritrea. Men det räcker naturligtvis inte. Ett önskvärt villkor att uppfylla är att man deltar i internationell handel, men det är inte på långa vägar tillräckligt.

Anf. 206 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Carl B Hamilton anser att mänskliga rättigheter och frihandel ibland visst kan stå i motsättning till varandra. Därför hoppas jag att man också kan se över hur man ska hantera konflikter och så vidare.

Låt mig kort säga något om Afrika. I mitt huvudanförande nämnde jag att handeln i Afrika söder om Sahara är större i procent av bnp än den är i OECD-länderna.

Det handlas ju en hel del. Problemet där är förstås att bnp för dessa länder är för liten för att man ska ha ett bra välbefinnande. De behöver utvecklas. Det finns många sätt att göra det.

Om man ser på hur industrialiserade länder har utvecklats till att bli konkurrenskraftiga länder i en global handel har det i vissa lägen varit nödvändigt med vissa former av handelshinder. Vi ska inte förvägra de länderna det.

Anf. 207 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag säger inte att mänskliga rättigheter och frihandel går emot varandra. Jag säger att frihandel inte med automatik leder till att mänskliga rättigheter förverkligas.

När det gäller jämförelsen av hur stor andel av utrikeshandeln som olika länder har är inte det avgörande om de tillhör OECD eller ligger i Afrika. Små länder har en väldigt hög andel utrikeshandel medan stora länder som i stort sett köper sina egna produkter, som USA till exempel, inte behöver ha så mycket utrikeshandel. Därför är deras andel av bnp mycket lägre. Sverige har en väldigt hög andel. Belgien har världens högsta. Jag kommer inte ihåg om det är 120 eller 130 procent. Man kan

ju diskutera hur man kommer upp i de talen, men det ska jag inte göra nu. Det är det avgörande.

Så till frågan att man inte ska påtvinga andra länder ökad frihandel. Det kan man ju inte göra så länge de är suveräna stater. Men jag kommer tillbaka till den diskussion vi hade tidigare. Jag tycker att man ska uppmuntra andra länder att ha en ökad frihandel. Det gynnar dem som är konsumenter av livsmedel, dem som är konsumenter av enklare industriprodukter, som kläder och skor och så vidare, i u-länder. Jag kan inte se att det ligger något gott i att man ska tillåta diktatorer att skydda sina och sina gelikars innehav av fabriker eller stora lantegendomar som det ofta är. Därför sade jag tidigare att man måste ha en klassanalys när man tittar på handelspolitikens effekter i u-länderna. Man kan inte bara stanna vid etiketten att det är fattiga länder, att det är u-länder. Man måste gå bakom den enkla beskrivningen.

Anf. 208 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Detta betänkande tar upp åtta olika frågor som rör handel.

Jag börjar med att yrka bifall till alliansens samtliga yrkanden i betänkandet.

Jag vill fokusera på område 3 som berör miljö, etik och sociala frågor. Det är frågor som jag får vara med och behandla även i utrikesutskottet.

Vi lever i en värld där fortfarande cirka en miljard människor lever på under 1 dollar per dag. Den mest framgångsrika metoden att hjälpa dessa människor ur fattigdom är sällan att ge dem mer bistånd. Däremot är det framgångsrikt att se till att dessa fattiga människor får sjysta ersättningar för grödor som man odlar eller produkter som man tillverkar, att man får en sjyst lön om man är anställd, att man har en bra arbetsmiljö, rimliga arbetstider och att barnarbete inte får förhindra skolgång. Med sådana bättre arbetsvillkor där barnen också ges möjlighet till skolundervisning blir det snabbt en positiv utveckling och människorna tar sig ur fattigdom.

Fru talman! Under resor i Kina, Vietnam och Indien har jag på nära håll fått se hur detta fungerar, precis som en del andra har berättat. I exempelvis Vietnam jobbar i dag över 200 000 personer med att tillverka varor åt Ikea. Från att tidigare ha tjänat under 1 dollar om dagen i olika vietnamesiska företag i vidriga arbetsmiljöer och med 60–70 timmars arbetsvecka med många barn involverade i arbetet har man i dag, tack vare det svenska Ikea, fått ett himmelrike jämfört med tidigare förhållanden.

Lönerna har stigit, inte till skyhöga höjder men tre fyra gånger, till 3–4 dollar om dagen och man har fått reglerade arbetstider, bra arbetsmiljö, och fackligt arbete börjar så småningom formos.

Tack vare detta etiska och sociala ansvarstagande hos Ikea och andra svenska företag i dessa länder och hos deras underleverantörer börjar nu fler och fler vietnamesiska företag förstå att det är viktigt med detta etiska förhållningssätt om man ska få sälja till företag i väst.

Näringslivet har under senare år blivit en allt viktigare partner i arbetet med mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fattigdomsbekämp-

ning. Företag går frivilligt in i CSR-nätverk och vill rättvisemärka sina varor för att ta ett etiskt och socialt ansvar.

Det här har vuxit fram under de senaste åren och anses i dag av fler och fler vara närmast en självklarhet.

Inom biståndsvärlden råder i dag, äntligen, enighet om att det privata näringslivet är avgörande för en positiv och hållbar tillväxt och utveckling. Snart har var femte krona som investeras i näringslivet i världen CSR-krav på sig. Detta nya sätt att tänka och agera etiskt ansvarigt kommer att hjälpa oss att nå målet att halvera fattigdomen på jorden till år 2015.

Det är min bestämda uppfattning att det arbete som görs i dag via FN, OECD, ILO, Rättvisemärkt, Swedwatch, Amnesty Businessgroup, CSR-nätverken och inte minst av konsumentorganisationer av olika slag ger resultat, och vi ska därför fortsätta att ge dessa organisationer stöd för att få större genomslag.

Vi ska också öka våra ansträngningar för att få fler länder att skriva på alla konventioner och kriterier för en etiskt och socialt ansvarig handel i världen. Dessutom ska vi genom Global Compact – Globalt ansvar – på UD försöka påverka fler svenska företag att ta ett större ansvar i dessa frågor. Som jag har sagt i något annat sammanhang är Globalt ansvar i dag alldeles för underbemannat för att klara denna uppgift på ett tillfredsställande sätt. Sida borde få ta hand om verksamheten och därmed föra över mer resurser ur biståndsbudgeten till det arbetet.

Som enskilda konsumenter påverkar vi också varje dag genom vårt val av produkter i affärerna. Fler och fler konsumenter och inköpare i väst kräver goda etiska och sociala förhållanden hos producenterna om de ska köpa deras varor. När producenter i utvecklingsländerna bättre förstår att goda arbetsvillkor och sjysta löner för de anställda är försäljningsargument som gör att deras orderböcker snabbare fylls har en medvetenhet börjat växa fram som kommer att leda till att fattigdomen kan trängas undan allt snabbare.

Vi kan exempelvis se hur svenska konsumenter, kommuner, landsting och företag de senaste åren mer och mer väljer rättvisemärkta varor, så även riksdagen. Man är redo att betala lite mer för de här varorna för producenternas skull. Förra året – 2007 – ökade försäljningen i Sverige av rättvisemärkta varor med 165 procent jämfört med 2006 och omsatte mer än 400 miljoner kronor på den svenska marknaden. Det är fortfarande små belopp, men utvecklingen är kraftig. Varorna kommer från olika utvecklingsländer och hjälper verkligen fattiga människor att ta sig ur fattigdom.

Mer än sju miljoner människor i syd är tack vare rättvisemärkningen inte längre svältande och man har nu råd att skicka barnen till skolan. Man kan bygga sitt första riktiga hus, kanske med cementgolv till och med.

Sveriges riksdag och regering har sedan 2004 agerat rätt när de har sett till att just denna märkning fått ekonomiskt stöd och nu mer och mer börjat stå på egna ben. Den kraftiga försäljningsökning som nu sker av rättvisemärkta produkter i hela västvärlden är ett kvitto på att det här är en metod som fungerar.

Fler och fler stora multinationella företag inom livsmedelssektorn börjar nu ge plats åt rader av rättvisemärkta produkter i sitt sortiment.

Fru talman! När nu fler och fler kommuner, landsting, myndigheter och företag går före med gott exempel och gör sina inköp inte bara utifrån ekologiska kriterier utan även utifrån sociala och etiska kommer vi snart att se en snabb omsvängning av hur vi som konsument väljer leverantörer i framtiden. Det ger större effekter för producenter i syd och deras anställda än många biståndsprojekt. Traditionellt bistånd kommer att behövas även i framtiden, men ett ökat etiskt och socialt ansvarstagande i näringslivet från småproducenter till storföretag kommer att vara helt avgörande för fattiga länders utveckling till en högre levnadsstandard.

Anf. 209 LAGE RAHM (mp):

Fru talman! Jag tänkte börja med att säga att jag är glad över Lars Lindéns engagemang i rättvisefrågor. Jag hoppas att detta smittar av sig på regeringen också.

Apropå den replikväxling som jag hade med Carl B Hamilton vill jag bara kortfattat nämna att frihandel självklart är bra i grunden. Om man låter vissa inskränka frihandeln kapitalt kan det givetvis vara problematiskt. Men att tro att det bara finns två alternativ och ställa dem mot varandra ger en falsk bild av verkligheten som är alldeles för förenklad. Det är inte så att man antingen har total frihet och total frihandel eller att man gynnar diktatorer. Det är givetvis så att man kan ha en flexibilitet, som jag talade om tidigare, och ha olika perspektiv på olika situationer och se att viss typ av frihandel gynnar vissa länder i vissa situationer. Det finns faktiskt bland de fattiga länderna även länder som inte är diktaturer. Jag är väl medveten om att Carl B Hamilton också inser och vet det. Just därför blir det så konstigt att bara ta upp det som ett exempel.

Jag önskar därför att vi ser på världen ur ett mer mångfasetterat perspektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 mars.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2007/08:127 Vissa ändringar i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

EU-dokument

KOM(2008)72 Årlig politisk strategi för 2009

13 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 26 mars

2007/08:527 Minskad marknadsföring och färre investeringar
av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till statsrådet *Ewa Björling* (m)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 april.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 mars

2007/08:995 Barnfattigdom

av *Eva Olofsson* (v)
till socialminister *Göran Hägglund* (kd)

2007/08:996 Serveringslokal för ölprovning

av *Mats G Nilsson* (m)
till statsrådet *Maria Larsson* (kd)

2007/08:997 Högersväng i ljusreglerade trafik korsningar

av *Gunnar Andrén* (fp)
till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2007/08:998 Tidsplan för svenska helikoptrar för medicinsk evakuering

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister *Sten Tolgfors* (m)

2007/08:999 Utvisningsbeslut som ej går att verkställa

av *Kalle Larsson* (v)
till statsrådet *Tobias Billström* (m)

2007/08:1000 Hungerstrejkande västahariska fångar i marockanskt fängelse

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2007/08:1001 Mänskliga rättigheter i Tibet

av *Agneta Berliner* (fp)
till statsminister *Fredrik Reinfeldt* (m)

2007/08:1002 Banksekretess och skatteparadis

av *Ameer Sachet* (s)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2007/08:1003 Rätten till arbetsgivarintyg

av *Elisabeth Svantesson* (m)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:1004 De ekonomiska och sociala rättigheterna och Sveriges politik för global utveckling

av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:1005 Behandlingen av det kurdiska folket

av *Bodil Ceballos* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1006 Det politiska våldet i Colombia

av *Luciano Astudillo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1007 Specialpedagogiska skolmyndighetens ortsplacering

av *Ameer Sachet* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1008 En ny häkteslag

av *Alice Åström* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1009 Arbetsmarknadssituationen i Hässleholm

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:1010 Våld mot barn med funktionsnedsättning

av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 april.

15 § Kammaren åtskildes kl. 20.11.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 4 § anf. 33 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 5 § anf. 81 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 123 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 151 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 181 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
3 § Förnyad bordläggning.....	2
4 § Migration och asylpolitik.....	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU6	3
Anf. 1 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	3
Anf. 2 KALLE LARSSON (v).....	5
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp).....	9
Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m)	13
Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik	15
Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik.....	16
Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik	17
Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik.....	17
Anf. 9 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	18
Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	18
Anf. 11 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	18
Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	19
Anf. 13 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	19
Anf. 14 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	20
Anf. 15 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	20
Anf. 16 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	20
Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c).....	21
Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik	24
Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	25
Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik	25
Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	26
Anf. 22 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	26
Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	27
Anf. 24 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	27
Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN	28
Anf. 26 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	28
Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	29
Anf. 28 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	29
Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	30
Anf. 30 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	30
Anf. 31 ULF NILSSON (fp)	31
Anf. 32 KALLE LARSSON (v) replik	34
Anf. 33 ULF NILSSON (fp) replik	34
Anf. 34 KALLE LARSSON (v) replik	35
Anf. 35 ULF NILSSON (fp) replik.....	36
Anf. 36 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	36
Anf. 37 ULF NILSSON (fp) replik	37
Anf. 38 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	37
Anf. 39 ULF NILSSON (fp) replik	38
Anf. 40 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	38

Anf. 41	ULF NILSSON (fp) replik	39
Anf. 42	BODIL CEBALLOS (mp) replik	39
Anf. 43	ULF NILSSON (fp) replik	40
Anf. 44	LARS GUSTAFSSON (kd)	40
Anf. 45	BODIL CEBALLOS (mp) replik	42
Anf. 46	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	42
Anf. 47	BODIL CEBALLOS (mp) replik	43
Anf. 48	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	43
Anf. 49	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	44
Anf. 50	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	44
Anf. 51	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	45
Anf. 52	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	45
Anf. 53	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	46
Anf. 54	KALLE LARSSON (v) replik.....	48
Anf. 55	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	49
Anf. 56	KALLE LARSSON (v) replik.....	50
Anf. 57	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	50
Anf. 58	BODIL CEBALLOS (mp) replik	51
Anf. 59	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	52
Anf. 60	BODIL CEBALLOS (mp) replik	52
Anf. 61	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	53
Anf. 62	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	53
Anf. 63	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	54
Anf. 64	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	54
Anf. 65	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	55
	(Beslut fattades under 8 §.).....	56
5 §	Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare	56
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU5	56
Anf. 66	SIW WITTGREN-AHL (s)	56
Anf. 67	LISELOTTE OLSSON (v).....	58
Anf. 68	GUNVOR G ERICSON (mp)	59
Anf. 69	HELENA RIVIÈRE (m)	61
Anf. 70	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	62
Anf. 71	HELENA RIVIÈRE (m) replik	62
Anf. 72	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	63
Anf. 73	HELENA RIVIÈRE (m) replik	63
Anf. 74	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	63
Anf. 75	HELENA RIVIÈRE (m) replik	64
Anf. 76	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	64
Anf. 77	HELENA RIVIÈRE (m) replik	64
Anf. 78	LISELOTTE OLSSON (v) replik	65
Anf. 79	HELENA RIVIÈRE (m) replik	65
Anf. 80	LISELOTTE OLSSON (v) replik	65
Anf. 81	HELENA RIVIÈRE (m) replik	66
Anf. 82	SOLVEIG ZANDER (c)	66
Anf. 83	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	68
Anf. 84	SOLVEIG ZANDER (c) replik	68
Anf. 85	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	69
Anf. 86	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	69

Anf. 87 LISELOTTE OLSSON (v) replik	70
Anf. 88 SOLVEIG ZANDER (c) replik	70
Anf. 89 LISELOTTE OLSSON (v) replik	71
Anf. 90 SOLVEIG ZANDER (c) replik	71
Anf. 91 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	72
Anf. 92 SOLVEIG ZANDER (c) replik	72
Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	73
Anf. 94 SOLVEIG ZANDER (c) replik	73
Anf. 95 ULF NILSSON (fp)	73
Anf. 96 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	75
Anf. 97 ANDRE VICE TALMANNEN	76
Anf. 98 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	76
Anf. 99 ULF NILSSON (fp) replik	76
Anf. 100 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	76
Anf. 101 ULF NILSSON (fp) replik	77
Anf. 102 LARS GUSTAFSSON (kd)	77
Anf. 103 MARIANNE WATZ (m)	78
Anf. 104 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	79
Anf. 105 MARIANNE WATZ (m) replik	80
Anf. 106 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	80
Anf. 107 MARIANNE WATZ (m) replik	80
(Beslut fattades under 8 §.)	81
6 § Socialavgifter	81
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU4	81
Anf. 108 VERONICA PALM (s)	81
Anf. 109 KALLE LARSSON (v)	82
Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp)	84
Anf. 111 HELENA RIVIÈRE (m)	85
Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	86
Anf. 113 HELENA RIVIÈRE (m) replik	87
Anf. 114 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	87
Anf. 115 HELENA RIVIÈRE (m) replik	87
Anf. 116 VERONICA PALM (s) replik	88
Anf. 117 HELENA RIVIÈRE (m) replik	88
Anf. 118 VERONICA PALM (s) replik	89
Anf. 119 HELENA RIVIÈRE (m) replik	89
Anf. 120 SOLVEIG ZANDER (c)	89
Anf. 121 ULF NILSSON (fp)	90
Anf. 122 LARS GUSTAFSSON (kd)	92
(Beslut fattades under 8 §.)	92
7 § Plan- och byggfrågor	93
Civilutskottets betänkande 2007/08:CU11	93
Anf. 123 JOHAN LÖFSTRAND (s)	93
Anf. 124 EGON FRID (v)	94
Anf. 125 JAN LINDHOLM (mp)	97
Anf. 126 CHRISTINE JÖNSSON (m)	101
Anf. 127 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	102
Anf. 128 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	103

Anf. 129 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	103
Anf. 130 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	103
Anf. 131 EGON FRID (v) replik.....	103
Anf. 132 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	104
Anf. 133 EGON FRID (v) replik.....	104
Anf. 134 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	105
Anf. 135 LENNART PETERSSON (c).....	105
(forts. 9 §).....	107
Ajournering.....	107
Återupptagna förhandlingar	107
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	108
SfU6 Migration och asylpolitik	108
SfU5 Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare	110
SfU4 Socialavgifter	111
9 § (forts. från 7 §) Plan- och byggfrågor (forts. CU11).....	112
Anf. 136 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	112
Anf. 137 LENNART PETERSSON (c) replik.....	112
Anf. 138 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	113
Anf. 139 LENNART PETERSSON (c) replik.....	113
Anf. 140 JAN LINDHOLM (mp) replik	114
Anf. 141 LENNART PETERSSON (c) replik.....	114
Anf. 142 JAN LINDHOLM (mp) replik	115
Anf. 143 LENNART PETERSSON (c) replik.....	115
Anf. 144 LARS TYSKLIND (fp).....	116
Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	118
Anf. 146 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	119
Anf. 147 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	119
Anf. 148 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	119
Anf. 149 YVONNE ANDERSSON (kd).....	120
Anf. 150 BETTY MALMBERG (m)	120
(Beslut skulle fattas den 27 mars.).....	121
10 § Säkra livsmedel	122
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU12	122
Anf. 151 BO BERNHARDSSON (s).....	122
Anf. 152 JACOB JOHNSON (v)	124
Anf. 153 TINA EHN (mp)	126
Anf. 154 SOFIA ARKELSTEN (m)	128
Anf. 155 TINA EHN (mp) replik	130
Anf. 156 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	130
Anf. 157 TINA EHN (mp) replik	130
Anf. 158 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	131
Anf. 159 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	131
Anf. 160 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	131
Anf. 161 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	132
Anf. 162 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	133
Anf. 163 JACOB JOHNSON (v) replik	133
Anf. 164 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	133

Anf. 165	JACOB JOHNSON (v) replik	134
Anf. 166	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	134
Anf. 167	ERIK A ERIKSSON (c)	134
Anf. 168	ANITA BRODÉN (fp)	137
Anf. 169	TINA EHN (mp) replik	138
Anf. 170	ANITA BRODÉN (fp) replik	139
Anf. 171	TINA EHN (mp) replik	139
Anf. 172	ANITA BRODÉN (fp) replik	140
Anf. 173	BO BERNHARDSSON (s) replik	140
Anf. 174	ANITA BRODÉN (fp) replik	141
Anf. 175	BO BERNHARDSSON (s) replik	141
Anf. 176	ANITA BRODÉN (fp) replik	141
Anf. 177	IRENE OSKARSSON (kd)	142
Anf. 178	GUNVOR G ERICSON (mp)	144
	(Beslut skulle fattas den 27 mars.)	146
11 §	Vissa handelspolitiska frågor	146
	Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU9	146
Anf. 179	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	146
Anf. 180	KENT PERSSON (v)	148
Anf. 181	LAGE RAHM (mp)	150
Anf. 182	MARIE WEIBULL KORNIAS (m)	152
Anf. 183	KENT PERSSON (v) replik	154
Anf. 184	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	155
Anf. 185	KENT PERSSON (v) replik	155
Anf. 186	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	156
Anf. 187	LAGE RAHM (mp) replik	156
Anf. 188	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	156
Anf. 189	LAGE RAHM (mp) replik	156
Anf. 190	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	157
Anf. 191	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	157
Anf. 192	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	158
Anf. 193	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	158
Anf. 194	MARIE WEIBULL KORNIAS (m) replik	158
Anf. 195	CARL B HAMILTON (fp)	159
Anf. 196	KENT PERSSON (v) replik	160
Anf. 197	CARL B HAMILTON (fp) replik	161
Anf. 198	KENT PERSSON (v) replik	161
Anf. 199	CARL B HAMILTON (fp) replik	162
Anf. 200	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	162
Anf. 201	CARL B HAMILTON (fp) replik	163
Anf. 202	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	163
Anf. 203	CARL B HAMILTON (fp) replik	164
Anf. 204	LAGE RAHM (mp) replik	164
Anf. 205	CARL B HAMILTON (fp) replik	165
Anf. 206	LAGE RAHM (mp) replik	165
Anf. 207	CARL B HAMILTON (fp) replik	165
Anf. 208	LARS LINDÉN (kd)	166
Anf. 209	LAGE RAHM (mp)	168
	(Beslut skulle fattas den 27 mars.)	168

12 § Bordläggning.....	168	Prot. 2007/08:83
13 § Anmälan om interpellation	169	26 mars
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	169	<hr/>
15 § Kammaren åtskildes kl. 20.11.....	170	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008